శ్రీరస్తు.

భైరవకవిప్రణీత మగు

శ్రీరంగమహాత్మ్యము.

ఇది

వనపర్తిసంస్థానాధీశ్వరులగు

సవై రాజారామేశ్వరరావు

బహిరీబల్వంతుమహాభూపాలరావుబహాద్దరు వారి

యాజ్ఞానుసారముగా

మా. రామకృష్ణకవిగారిచేఁ

బరిష్కరింపఁబడి

చెన్నపురి

జ్యోతిష్మతీముద్రాక్షరశాలయందు

ముద్రింపఁబడియె.

1912.

గ్రంథకర్తృప్రశస్తి.

శ్రీరంగమహాత్మ్యము గారుడపురాణాంతర్గత మైనది. దీనిని గౌతమగోత్రుఁడును గౌరనామాత్యపుత్రుఁడు నగు భైరవకవి విరచించెను. ఇతఁడు శ్రీశైలమల్లికార్జునస్వామి దేవి యగు భ్రమరాంబిక కృపచేత సారస్వతసిద్ధిఁ బొందినవాఁడు. తుదిగద్యమున "శ్రీమద్భ్రమరాంబావరప్రసాదలబ్ధసారస్వతవిలాసగౌరవ గౌరనామాత్యపుత్ర... భైరవ" అని వ్రాసికొనెను. రత్నశాస్త్రి మను చిన్నకృతిలో, "భ్రమరాంబికామహేశ్వర । సముదితనిరవద్యహృద్యసాహిత్యకళా । క్రమవిమలప్రతిభాసం । క్రమణుఁడ మతిశాలి నైన గౌరనసుతుఁడన్" అనియు, "భైరవుఁడ నుభయభాషా । పారీణుఁడ లోభిభవనభవభూమవ్యా । పారసవికారదుష్కవి । ఘోరపిశాచము లదల్చుకొను భైరవుఁడన్" అని చెప్పెను. కవిరాజగజాంకుశ మను గ్రంథమున రత్నశాస్త్రిములో నుండి నేనుదాహరించిన రెండుపద్యములును గలవు; మఱియు, "శ్రీమత్పరమశివానన । తామరసవికాసలీలఁ దనరిన భ్రమరాం । బామధుమత్తభ్రమరిక । నామానసరసిరుహమ్మునన్ వసియించుమన్" అని యాలక్షణగ్రంథమును బ్రారంభించెను. కావున నీమూఁడుకృతులకుఁ గర్త యొక్కఁడే యని నేను వేఱ చెప్పనక్కఱలేదు. శ్రీరంగమహాత్మ్యమున,

మ. కృతవిద్యాఖురళీపరిశ్రమకళాకేళీవిలాసుం జన
స్తుతచారిత్రుని గౌతమాన్వయపవిత్రుం గౌరనామాత్యస
త్సుతుఁ గల్యాణకవిత్వలక్షణసమర్థున్ సూక్తిముక్తాఫలా
తతకాంతిస్ఫటచంద్రికోల్లసితవిద్వత్కైరవున్ భైరవున్

అని తనగోత్రాదులఁ జెప్పుకొనెను. గౌరనామాత్యసత్సుతుఁ డనుటచే నియోగి బ్రాహ్మణుం డని కొందఱు చెప్పుదురు. అమాత్యశబ్దము కేవలము నియోగులయందును భట్టశబ్దము వైదికులయందే ప్రయోగింపఁబడుచుండె ననునియతి నేఁటికాలపుకవిచరిత్రకారులకే కాని శ్రీనాథభట్టాదులయందు వర్తింప దని నేను తలంచెదను. ఈభైరవుఁ డేకాలమునం దుండెనో గుర్తెఱుఁగవలసియున్నది. ఇతని శ్రీరంగమహాత్మ్యములోనుండి యప్పకవియు ముద్దరాజు రామనయు వసంతవర్ణనపద్యము లుదాహరించియున్నారు. మఱియుఁ బాండ్యభూపాలుం డగు ముద్దళగిరిభూపాలునకు విద్యావతీదండకము రచించిన ప్రఖ్యాతుఁడు గణపవరపు వేంకటకవి భైరవునిఁ బేర్కొనెను. తత్పాండ్యభూపతిని జయించిన కళువె వీరభూపాలుఁడు తన వీరభూపాలీయమున భైరవునిఁ బ్రామాణికునిగాఁ జెప్పెను. వీరందఱుఁ గ్రీ-శ 1660 ప్రాంతమున నుండినవారు. వీరిలోఁ బూర్వుఁడు ముద్దరాజు రామన్న. ఆతఁడు తనకవిసంజీవనిలోఁ గవిగజాంకుశములోనిపద్యములు గూర్చెను. మఱియు లింగముగుంట తిమ్మకవి సులక్షణసారమునఁ గవిగజాంకుశమునుండి

నుండవచ్చును. ఈసిద్ధాంతమునకుఁగూడ నొకబాధకము గలదు. ఏదనఁగా, గౌరన తన లక్షణదీపికలోఁ గవిగజాంకుశమునుండి నాల్గుపద్యము లాంధ్రము లుదాహరించెను, పుత్రునిలక్షణగ్రంథమునుండి యుదాహరించెనా యనునదే సందియము. లక్షణదీపికాప్రతులు నాయొద్దను ప్రాచ్యలిఖితపుస్తకభాండాగారమునను గలవు. కవిగజాంకుశప్రతులు భిన్నదేశప్రతులు నాయొద్ద నాల్గుగలవు. చెన్నపురియడయారుసంస్కృతపుస్తకశాలలో నొకటి గలదు. లక్షణదీపికలో నన్నిప్రతులలో నా నాల్గుపద్యములు గవిగజాంకుశములోనివనియే యున్నవి. కవిగజాంకుశప్రతులలో నా నాల్గుపద్యములలో నేదియుఁ గానరాదు. ఈయుభయగ్రంథములను బ్రతులన్నియు సంపూర్ణములై శుద్ధములుగా నున్నవి. కావున లక్షణదీపికలో నుదాహరింపఁబడినకవిగజాంకుశము భైరవప్రణీతము గాక మఱియొక ప్రాచీనకవిరచితమై యుండునేమో. భైరవుఁడు గ్రంథాంతమునఁ గవిరాడ్గజాంకుశమని నామ మిచ్చెను. అది భైరవునిదే యయిన క్రీ. శ. 1500 లకుఁ బూర్వుఁడే యగును. ఇతఁడు గొప్పలాక్షణికుఁడు. ఇతఁడు తనకవిరాజగజాంకుశము కేవలము సూత్రగ్రంథముగాఁ గూర్చెనుగాని పూర్వకావ్యలక్ష్యము లిచ్చినవాఁడు కాఁడు. ఇతనిశ్రీరంగమహాత్మ్యమును లాక్షణికు లందఱుం జదివియున్నట్లుదాహృతపద్యములే ఘోషించుచున్నవి. ఈకృతి మనోహరమై శైలీపాటవముగలదై "ఎవ్వవిఘోరపిశాచముల" నదల్చునట్లున్నది. భైరవునిపదబంధము ప్రౌఢమై యొక్కొకయెడ శ్రీనాథపెద్దనలఁ దలఁపించుచున్నది. రెండవయాశ్వాసములోనిబురుజువర్ణనమును నాల్గవయైదవయాశ్వాసములఁ బురవర్ణనమును గవిప్రతిభారచితములుకాని మూలమునఁ గానరావు. ఉభయభాషాపాండిత్యము చూపుచున్నయాపట్లు స్వోచితార్థసంపత్తిమై మెఱయుచున్నవి. దీనిలోనిపద్యములు 1600 క్రీ. శ. లో నుండినజగన్నాథకవిచే రత్నాకరమునను ప్రబంధమణిభూషణమునను దత్తత్కథాభాగములకు ననుకూలముగా నున్నవి గ్రహింపఁబడినవి.

దీనిలోని కథ ప్రఖ్యాత మగుశ్రీరంగక్షేత్రమహాత్మ్యము ఇది మూలమున నూ అధ్యాయములుగలది. ఈదివ్యచరిత్రమును తెక్కుంగుకవులు రచించి తమభక్తిని గల్పాంతస్థాయినిగా లోకమున నెలకొల్పిరి. అనేకదివ్యక్షేత్రములలో శ్రీరంగము చాల ముఖ్యమైనందున నాల్గురుకవులు దీనిఁ దెనిఁగించిరి. శ్రీనాథుని కాశీఖండభీమఖండములకుఁ బిదప క్షేత్రమహాత్మ్యముల నింతప్రౌఢముగాఁ దెలిగించినకవి యన్యుఁ డెవ్వఁడు గానరాఁడు. వేంకటాచల సింహాచల కాళహస్తి హాలాస్య మంగళగిరి గోకర్ణ శ్రీశైలాదిమహాత్మ్యము లింత ప్రౌఢము లయినవి కావు. శ్రీరంగమహాత్మ్యముఁ దెనిఁగించినవారిలోఁ గందాళయవ్వళాచార్యునిశిష్యుఁడగుముకుందయోగి ద్విపదరూపమున రచించె నయ్యది స్త్రీబాలకజనంబున కత్యంతోపయోగి యని తలంచెదను. కొంగునాటిలో రాజమంత్రిగా నుండిన

వరపుల నరసాత్మునిచేఁ గందపద్యములలో విరచిత మగు శ్రీరంగమహాత్మ్యము గూడ నప్రాప్యమైనదే. ఇఁకఁ దక్కినవానిలో భైరవుని కవితతో నించుకవాసికి వచ్చునది కట్టా వరదరాజకవిప్రణీత మగు కావ్యమే. అతఁ డళియ రామరాయల పెదతల్లికుమారుఁడు. అతఁడు దీనిని పదియాశ్వాసములలో మనోహరముగాఁ దెనిఁగించెను. అయ్యది మృదుపదవిన్యాసమై వైదర్భీరీతి నెలకొనుచున్నది. వీరిరువురును మూలమును కొఱవడనీయక రసపోషణమునకై యచ్చటచ్చట వర్ణనలఁ జేర్చుచుఁ దమవిద్యావిలాసమును నెలకొల్పిరి గాని యఖండమహాప్రవాహిని యగు భైరవుని శైలికి సుకుమార పదబంధము గల వరదునికవిత యాకాశగంగకును సమతల ప్రవాహిని యగు కావేరికిఁ గల యంతరమే చూపుచున్నది. భైరవుఁడు వేదాంతశాస్త్రమునఁ జక్కఁగాఁ బరిశ్రమించినట్లు తద్గ్రంథపఠనము వలనఁ దెలియుచున్నది గాని కృతిపతి యగు రాఘవమంత్రి వైష్ణవుఁడో లేక మాధ్వుఁడో కావున నతఁడు విష్ణుభక్తాగ్రేసరులు క్షేత్రరాజ మగు శ్రీరంగమును హృదయ సన్నిధానమున సదా కొలుచుచుండుటకై భైరవునిచేఁ దీనిఁ దెనిఁగింపఁజేసెను. వరదరాజు వైష్ణవుఁడు; భైరవుఁడు శైవుఁడు; అయినను దీనిలో శివపక్షపాత మగు నంశములేవియు లేవు

భైరవుని శ్రీరంగమహాత్మ్యములోనిదని లాక్షణికులచే నుదాహరింపఁబడిన క్రింది పద్య మందులోఁ గానరాక భోజరాజవిభూషణ మను నీతిగ్రంథమునఁ గలదు.

ఉ. ఆసలవృత్తి రాఘవుశరాగ్రమునందుఁ దృణాగ్రలగ్ననీ
రాకృతి వార్ధి నిల్చుట దశాననుఁ డీల్గుట మిథ్య గాదె వా
ల్మీకులు చెప్పకున్నఁ గృతిలేనినరేశ్వరవర్తనంబు ర
త్నాకరవేష్టితావని వినంబడ దాతఁడు మేరు వెత్తినన్.

శ్రీరంగమహాత్మ్యము గారుడపురాణమున నూఱధ్యాయములుగా బ్రహ్మాండపురాణమునఁ దొమ్మిదియధ్యాయములుగా నున్నది. భైరవుఁడును వరదరాజకవియు గరుడపురాణాంతర్గత మగు కృతినే తెనిఁగించిరి. భాగవతుల రామకవి ముకుందయోగి మొదలగువారు బ్రహ్మాండపురాణాంతర్గతకథనే యనువదించిరి. వరదరాజకవనధోరణి తెలియుటకై భైరవకృతిలో మూఁడవయాశ్వాసమున 729-వ పద్యమునుండి గల కథాభాగము ననుసరించి వరదునికృతిలో నుదాహరించెద; సహృదయులు కవననైపుణవిశేషమును గ్రహింతురు గాక.

ఉ. మేళము ఘుమ్మనన్ శ్రుతి సమేళముగాఁ జతగూర్చి మద్దెలల్
తాళము లావజంబులును దండెలుఁ జెంగులు నొక్కమ్రోఁతగా
వాలతి సేసి దృష్టిపరిహారతకై మును తుంబురుండు దా
గౌళవరాళినాటలను గాయనరూఢికిఁ బాడి చూపినన్

క. గాంధర్వమేళసంగతి । గంధర్వవరుండు వీణ గైకొని దివిష
ద్గంధేభగామినీమణి । సంధించినముసకతిత్తి జతి రాణింపన్.

సీ. ఒకరాగమునకంటె నొకరాగ మంద్రమై బయకారులను సిగ్గుపడుచుండ
నొకతానమునకంటె నొకతాన మొఱపులు వెదచల్లి వీనులవిందుసేయ
నొకగీతమునకంటె నొకగీత మతిచిత్రగతనావిమర్శన రంగుమీఱ
నొకఠాయమునకంటె నొకఠాయమున శుద్ధభరతవేత్తల కుదాహరణములుగ
నొక్కతాళంబునకు మీఱ నొక్కతాళ । మొకప్రబంధంబునకు మించ నొకప్రబంధ
మొక్కనాపూవళికి మీఱ నొకటి గాఁగ । వీణ వాయించె వేలుపుగాణ యపుడు.

క. ఆవీణ యొకనిచేతికి । నావల నందిచ్చి దండె యందుక పాడెన్
రావణశంకగ నారద । పావనిముఖ్యులకు నోజబంతి యనంగన్.

క. ఘనదేశిశుద్ధవైఖరి । వినిపించిన చిత్రసేనవీణానాదం
బున మూర్ఛనల మునింగిన । జనుల నచేతనులు గా నిజంబునఁ బాడెన్.

సీ. ఘనవిధంబులఁ బాడ గాయడ స్తంభంబు తోఁగరుఁజూచులఁ గ్రొత్తచిగురు లొత్తెఁ
బంతుమార్గంబునఁ బాట వాడినఁ గాద్యమణిపుత్రికలఁ జెమ్మటలు వొడమె
దేశివైఖరిఁ బాడుచో శిరోవళము కే లెత్త శయ్యాభోగి యొత్తగిల్లెఁ
దగుపహారంగములు వింతగఁ బాడఁ గాంచనకలశాంబుపూరముల్ కఱడుగట్టెఁ
బదము వాడెడుచోఁ దరువనముఁ బాకు। చోట నాళ్వారులకుఁ జొక్కుచూపుకడియు
మావునెమ్మోము గలవాఁడు మధురగాన । రీతిఁ గేశుఁ బాడుసంగీతసరణి.

మ. ఒకతాళంబున వీణమద్దెలరవం బేకంబుగా నట్టువల్
ధికతోంతత్తకఝుంకిఝుంకుకిణతాంగిత్తాంగినల్లోఢికు
ద్ధికుతత్తైయ్యధిమికిక్కతక్కధిగద్దోంకిత్తాత్తతాళంబులన్
గనుబంతంబులు మాఱువల్కఁ గొనకో ల్గన్గ్లిటు మ న్నాడఁగన్.

ఉ. దేశివిధంబు గట్టాము దివ్యకళాసియుఁ గోలచారి కై
లాసికి పేరిణీవిధము లాగులు జక్కిణి చిందు కొల్లణుల్
బాసలు కోపుమాపులును బాట పదాభినయంబు రేకయున్
వాసిగ మీఱ నాట్యకలనం బ్రకటించెను హావభావముల్

క. పాడిన కైవడిఁ బాడుచు । నాడినయట్టు లాడుచుండు నలరంగములోఁ
గ్రీడామృగశుకశారీ । నీడజముఖతిర్యగాత్మనిచయంబెల్లన్.

మ. కవితాధోరణి యుక్తగానరచనల్ గంధర్వగాంధర్వమున్
హావణింపం గనకప్రసూనముల కత్యామోదసంపర్కమై

మివులన్ మెచ్చఁగఁజేసి శేఖరుల (?) భూమిన్ సత్కళావంతులన్
భువనంబెల్లను ముంచె నద్భుతరసాంభోరాశి నుల్లాసియై.

ఈ భాగమును జదివినవారెల్లరు వరదునికవితయు భావప్రౌఢిమగలదనియు భైరవుని కవనముకంటెను మిగులునని తలంతురు గాని యది కొన్నిచోట్లఁ జేఁపలబుట్ట యల్లినట్లు నీరసపదభావభూయిష్ఠమయి రుచిగొలుపదు. భైరవునియనర్గళకవితాధారయు రసభావగతివిశేషములు శ్లాఘ్యతరములు గావున నీరెంటిలో భైరవకృతినే ముద్రింప దొరకొంటిని. తాళీదళసంపుటకాంతారమునఁ దిరిగి ప్రమాదకంటకములఁ దొలఁగించుకొనుచు నపూర్వపదార్థనివేదనంబు సేయుచుండువారియవస్థ తత్తుల్యులకుఁ గాని యన్యుల కెఱుంగరాదు. వాగ్భిత్తికోశము నిర్మర్యాదము; ప్రతిభ నవనవోన్మేషిణి; కాలము విస్మృతినిదానము; సామాన్యలోకము జీవయాత్రైకపరాయణము; అయ్యో యిఁక మృతిచెందుచున్న పురాణకవిబ్రహ్మలగతి యెట్లు? అని యనుతాపమాత్రంబున సముద్రజలమునకేతము గట్టినట్లీకావ్యోద్ధరణక్రియకుం బూనితిఁ గాని వైదుష్యదర్పమునం గాదు. వ్యయప్రయాసములమాటఁ బోనిచ్చి శతచ్ఛిద్రవ్యాకులం బగు తాళీదళపరిశోధనం బభ్యాసవశంబున జుగుప్సారహితంబుగ నలవఱుచుకొని కార్యము నెట్లో నిర్వహించుచుండుటయుఁ గొందఱీర్ష్యాగ్రహగ్రస్తులు చూచి యోర్వక పరిపరివిధముల ననుఁ బాటుపఱుచుచున్నారు. అక్కఱగా, యీయల్పకార్యారంభమునకే జ్ఞాతిత్వము లేకయె యీర్ష్యావిద్వేషమునఁ గన్ను పొడుచువా రుండఁగా భగవంతునియనంతగుణములం జూచి యోర్వక తామసులై యతనితోఁ బోరఁగడంగు రాక్షసులయవిద్యాప్రభావమును సహస్రముఖముల వర్ణించినవ్యాసాదులవిజ్ఞానము తప్పక కొనియాడఁదగినదే. విద్యాసంస్కారము చాలనివాఁ డట్టివాఁడు సేయుపరిశోధనమున దోషగ్రంథులు గలుగుట నిశ్చయము. వాని నన్వేషించి చూపినమాత్ర వివేకి యాగ్రహస్థానము గానేరఁడు. విద్వత్కల్పులు చేయుకౌటిల్యమాత్రము నిరసనీయమే. భగవచ్చోదనామహిమంబుననె నాయల్పోద్యోగము నెఱవేఱుంగాక యని పరమవిశ్వాసమున దీని నింతటితో విరమించుచున్నాఁడను.

భైరవుఁడు గొప్పలాక్షణికుఁ డని ప్రఖ్యాతి వహించియు నాంధ్రవ్యాకరణదోషములు పెక్కులు పరిహరింపఁ జాలఁడయ్యె. "తలమావులుకక" యిత్యాదిస్థలముల యడాగమమునకు మాఱుగా ద్రమిళభాషలోవలె వకారాగమంబు వచ్చుట వ్యాకరణసిద్ధము గాదు. "స్వర్గమును" మొదలగుచోట్ల వగాగమంబు రామి శ్రవణశుభగము గాదు.

"భరద్వాజమునికి నెఱిఁగించిన యీ వినుతేతిహాసపఠనము," 1001

ఇట్టి ప్రయోగములు దీనిలోఁ బెక్కులు గలవు. ప్రౌఢవ్యాకరణములో నుదాహరింపఁబడిననన్నయభట్టారకప్రయోగములకును వీనికిని జాలభేదము గలదు. ఆంధ్ర

మున లాక్షణికులే లక్ష్యైకవేద్యు లగుకవులకంటె నెక్కుడపప్రయోగములు గూర్చి వానికి సాధుత్వ ముద్ఘోషింపఁ బ్రయత్నించిరి. ఇట్టిదోషముల సూచించుట కర్తవ్య మని చూపితిఁ గాని నేఁటికాలమునఁ బాణినిపతంజలుల యంతరంగమును గుర్తించి విచిత్రవ్యాఖ్యానవైఖరీప్రభావంబున మునిత్రయమును మునిసప్తకంబుగాఁ జేయఁజాలిన గ్రామ్యభాషోద్ధారకుల కివి హాస్యభాజనములు గాక తక్కవు.

ఈకృతి నాకు రెండుప్రతులు వనపర్తిసంస్థానాధీశ్వరుల తాళపత్రలిఖితగ్రంథములలోనే లభించినవి. అందులో నొకటి 186 సంవత్సరములకుఁ బూర్వమునను దానికి బ్రతిక యగువేఱొకటి 96 సంవత్సరములకుఁ బూర్వమునను తత్సంస్థానాధీశ్వరుల ప్రేరణంబుననే లిఖింపఁబడినవి. నేను తత్సంస్థానాధీశ్వరాశ్రయము వొందనికాలమున గ్రంథాన్వేషణమునిమిత్తము గద్వాలవనపర్తిసంస్థానాదులఁ గొంతకాలము సంచరించి వారివారియనుగ్రహంబునకుఁ బాత్రుండనై గద్వాలలో భోజరాజీయాదికృతులు సంపాదించి వనపర్తిలోఁ బుస్తకముల శోధించుటకు ననుజ్ఞవడసి వానియెదుటఁ గూర్చుండి తాళీదళసంపుటములు విప్ప దొరకొనుసమయమున నకస్మాత్తుగా నప్పకవి యుదాహరించిన "గందపుగొండనెత్తముల" యను భైరవునిపద్యము మనస్సునకు స్ఫురించెను. అంత నయ్యోగ్య మనశైల యీకావ్య మీగ్రంథసమితిలో లభింపరాదని మొట్టమొదటిపుస్తకము విచ్చి కొన్నియాకులు ద్రోచి చదువఁగాఁ బ్రప్రథమమునఁ బైపద్యమే దృష్టిగోచర మయ్యెను నాకుఁ గలిగినయుమందానంద మిట్టిదని చెప్పఁజాల. కుమారసంభవాదిసత్కృతులను న్నిది తీసిపోయినను నేనుత్సుకుఁడనై వెదకినకృతిలోఁ బైపద్యమె మొదట గోచరించుట వైచిత్రీవిశేష మని తెలియఁబఱచితిని. నాఁడు మొదలు తత్సంస్థానాధీశ్వరులగు శ్రీమంతుసవై రాజా రామేశ్వరరావు గహిరిబల్వంతు మహాభూపాలరావు బహద్దరుగారు దీనిఁ బ్రచురింపు మని సర్వవిధముల నన్నుఁ బురికొల్పి యాజ్ఞాపించినను గారణాంతరములచే నేనే కాలవిళంబము చేసితిని. ప్రత్యంతరము లభింపకుండుటచే ననివార్యము లగుదోషములు కొన్ని నిలచినవి. గ్రుడ్డికంటె మెల్ల మే లందురుగదా. దీనిం బండితలోక మనుగ్రహపూర్వకముగా గ్రహింతు రని నేను విశ్వసించుచున్నాఁడను.

చెన్నపురి.
5 జూను నెల 1912.

మా. రామకృష్ణకవి,

శ్రీరంగమహాత్మ్యము.

ప్రథమాశ్వాసము.

శ్రీమన్మూర్తియుగంబుల్ తటిద్ఘనఘనశ్రీ నావహింపన్ గిటీ
సీమన్ వామకరంబు సాఁచి పలచే శ్లిష్టోపధానంబుగా
రామం బైఁ ఫణీంద్రతల్పమునఁ శ్రీరంగంబునం గాత్రి
క్షేమస్థేమములన్ సుఖించుచుఁ బూజింతున్ దయాంభోనిధిన్. 1

మ. శయనంబై యుపధానమై నిలయమై సచ్ఛత్రమై పాదుకా
ద్వయమై మంగళపీఠమై పృథులవస్త్రంబై సమస్తోచిత
క్రియలం జక్రికి నిత్యసంనిహితమూర్తిన్ బొల్చు శేషాహి న
క్షయమేధానిధిఁ గావ్యలక్షణకళాచార్యున్ బ్రశంసించెదన్ 2

ఉ. ఆయతచండతుండనిహతాహినికాయునిఁ దప్తహాటక
చ్ఛాయుని సర్వవేదమయసన్నుతకాయుని దేవదానవా
జేయుని నప్రమేయుని నశేషవిహంగకులాధిపత్యధౌ
రేయునిఁ బ్రస్తుతింతు సుచరిత్రవిధేయుని వైనతేయునిన్ 3

క. శ్రీరమణచరణసేవా । చారనిరూఢావధాను సత్కీర్తిజయ
శ్రీరాజమాను దానవ । వీరఖగస్యేనుఁ దలఁతు విష్వక్సేనున్. 4

మ. వినుతింతున్ హరిభక్తిపెంపున జగద్విఖ్యాతులై పుణ్యకీ
ర్తనులై నట్టిపరాశరుం గపిలు వేదవ్యాసుఁ బ్రహ్లాదు న
ర్జును రుక్మాంగదు నంబరీషుని వసిష్ఠుం బుండరీకున్ మరు
త్తనయున్ భీష్ము విభీషణున్ సురమునిం దాల్భ్యున్ శుకున్ శౌనకున్. 5

వ. అని సపరిచ్ఛదంబుగా నభీష్టదేవతాభివందనం బొనర్చి.

గీ. అఖిలభువనైకపావనం బగుచు శ్రవణ । మంగళం బైనరఘునాథమహితచరిత
మసమవాక్ప్రౌఢి విరచించె నట్టియాద్య । సుకవిశేఖరుఁ బ్రాచేతసుని భజించి. 6

చ. లలితకవిత్వరేఖ సఫలత్వము నొంద నశేషకల్మిషం
బులఁ దొలఁగించి నిత్యసుఖమూలములై హరిభక్తిదంబులై
వెలయుపురాణసత్కథలు వేడ్క రచించి జగత్ప్రసిద్ధులై
పొలుచుమహాత్ములన్ సుకవిపుంగవులం బ్రణుతించి వెండియున్ 7

క. రహి నెక్కినకవితల దహ । తహఁ జొక్కినన్నృపులచేతఁ దగ సత్కృతులై
మహిఁ దక్కినకళలందును । వహి నెక్కినకవుల నేఁటివారల బ్రీతిన్. 8

క. నుతిసేసి వారికరుణను । శతముఖుములఁ బరిఢవించు సాహిత్యకళా
ప్రతిభాసంపద పెంపునఁ । జతురుఁడ నగు నేను హృదయజలజములోనన్ 9

క. సుతుఁడును గృతియును దేవా । యతనము నల్లిల్లుఁ జెఱువు నారామును నా
గ్జితధననిక్షేపము నన । సతతము ధరఁ బరఁగు సప్తసంతతు లందున్ 10

క. కలుగు ధన మఖిలదిశలకు । వెలుఁగు యశం బతిశయించు విద్యలు ప్రీతిన్
జెలఁగు సుధీతతి యెడనెడఁ । దలఁగు శివేతరచయంబు దగుకృతిఁ జెప్పన్. 11

వ. అదియును.

సీ. శబ్దార్థరూఢిరసస్థితిబహువిధవ్యంగ్యభేదములు భావములు గతులు
శయ్య లలంకారసరణులు రీతులుఁ బరిపాకములు దశప్రాణములును
వృత్తులు వస్తువివేకంబు గుణములుఁ గవిసమయముఁ జమత్కారములును
వర్ణనంబులు గణవర్ణఫలంబులుఁ దత్కాలంబులు నధిదైవతములు
గ్రహములును శత్రుమిత్రయోగములు దశలు। నంశవేధయు భూతబీజాక్షరముల
పొత్తువులుఁ దెల్పి కాంతవిస్ఫురణఁ దనరు। సత్కవీంద్రునికృతి బుధసభల వెలయు. 12

వ. అట్టిమహాకావ్యసముదయంబునందు.

క. లోకోత్తరగుణపుణ్య । శ్లోకకథామధురిమధురశుభవాక్ఛయర
త్నాకల్పం బగుకావ్యం । బాకల్పం బగుఁ గృతార్థుఁ డగుఁ గవివరుఁడున్. 13

వ. కావున భువనైక కథాసంబంధబంధురంబుగా నొక్క ప్రబంధంబు రచియింపవల

యు నని వితర్కించు సమయంబున నతిప్రసన్నవదనుండును నాకారవిజితమదనుండును ననుపమగుణభూషణుండును నతిమధురప్రియభాషణుండును నవికృతవేషుండును నపగతదోషుండును నకలంకమణికుండలమరీచిమంజరీరంజితగండమండలుండును నై ప్రతాపసమగ్రుండై, రాజశేఖరుండయ్యును గృతలక్ష్మీ పరిగ్రహుండై, రాజీవాక్షుండయ్యును దుర్గాధీశుండై, పద్మినీవల్లభుండయ్యును గువలయానందకరుండై, కళానిధియయ్యును నిత్యప్రవర్ధమానుండును, వజ్రధరుండయ్యును గోత్రవిరోధిగాక, నసమాంబకుండయ్యు ననంగుండుగాక, భోగీంద్రుండయ్యుఁ గుటిలప్రచారిగాక, భీమసేనుండయ్యు దుశ్శాసనాభిముఖుండు గాక, విజయుండయ్యు గర్ణకంటకుండుగాక, నారాయణుండుంబోలె నరప్రియుండును, నదీనాయకుండుంబోలె ఘనసత్వసమగ్రుండును, నాకేశశైలంబుచుంబోలె సువర్ణకటకోజ్జ్వలుండును, నై యనురాగిలుచుఁ జాగరయామాత్యసాగరసంపూర్ణసుధాకరుం డగు రాఘవమంత్రిశేఖరుం డొక్కదివసంబున, నవసరసఘుసృణమలయజాభిషిక్తప్రదేశంబును, సద్యస్సమర్పిత బహురూపధూపధూమగంధానుబంధిగంధవహవాసితాశావకాశంబును, విలంబిత కుసుమమాలికా విసరపరిమళవిలోలరోలంబ ఝంకారముఖరితంబును, బంకజోదరపర్యంక ఫణిశిరోరత్నకనిర్గల దుకూలవితాన వితతవితానాభిశోభితంబును, ప్రభాతప్రభాకరబింబవిడంబిత జాంబూనదశిఖరరాజివిరాజితంబును ముక్తాఫలముకురతలవిమలభిత్తిచిత్రితహరిలీలావతార విహారంబును, నై వెలయుసభాగారంబున నశేషనయవిద్యావిశేషస్వతంత్రు లగు మంత్రులును, సకలకర్మప్రయోగచాతురీసహితు లగుపురోహితులును, అవక్రబలపరాక్రమవంతు లగుసామంతులును, అసమసంగ్రామ రంహావిహారవీరావేశసముద్వృత్తు లగు బిరుదరాహుత్తులును, బహువిధనాటకాభినయపాటవసముద్భటు లగునటులును, శ్రుతిసంధాయక గాన విద్యానుసంధాయకు లగుగాయకులును, సచమత్కారకారణ గుణానుబంధబంధురప్రబంధవచనానిస్తంద్రు లగుకవీంద్రులును, నిజశేముషీ విశేషానుకృతశేషు లగు మనీషులును భారతరామాయణాదికథాకథనచతురవచనామృతసరిద్వేణికు లగు పౌరాణికులును, నలనహుషనృగభగీరథాది రాజన్యధన్యగుణశ్లాఘాముఖరం బగుపాఠక ప్రకరంబును, సమంచితలీలాసంచితానూనవిటమానధనం బగు విలాసినీజనంబును, గొలువఁగొలువుండి సకలశాస్త్రసారంబగు హరికథామృతపూరంబు వీను లలరం జవిఁగొనుచు నందు గారుడపురాణ ప్రసిద్ధంబై సిద్ధమునిగణస్తోత్రపాత్రం బగు శ్రీరంగక్షేత్రప్రభావంబు భావంబునకుఁ బ్రమోదం బావహించిన. 14

క. శ్రీరంగమహాత్మ్యము ప్రియ । మారంగఁ దెనుగుబాస నతిమృదులవచః
శ్రీరుచిరత్వంబుగఁ దన । పేర రచింపింప నాత్మఁ బిఁగొనువేడ్కన్. 15

ఉ. తొల్లిఁటిసత్కవుల్ కృతులు దొంతులు పేర్చినమాట లూఁతగా
జల్లిపదంబు లూఁదుకొని సంధులు దాఁటుచు నొక్కజాడగా
నల్లినకబ్బముల్ సభల నార్యులు నవ్వఁ బఠించుదుష్కవుల్
మొల్లము వారిచేతఁ దుదముట్టునె భవ్యము లైనకావ్యముల్ 16

ఉ. పుట్టకుఁ బుట్టికోమలికిఁ బుట్టినప్రాఁగవు లాదరించి చేఁ
బట్టిన గాదె రాఘవనృపాలకధర్మజకీర్తిచంద్రికల్
నెట్టన సర్వలోకములు నిండిన యిప్పుడు నిందు నందులన్
ముట్టె నఖర్వసర్వసుఖమూలము కావ్యమ వో తలంచినన్. 17

మ. కృతవిద్యాఖురళీపరిశ్రమకళాకేళీవిలాసుం జన
స్తుతచారిత్రుని గౌతమాన్వయపవిత్రుం గౌరనామాత్యస
త్సుతుఁ గల్యాణకవిత్వలక్షణసమగ్రన్ సూక్తిముక్తాఫలా
తతకాంతిస్ఫుటచంద్రికోల్లసితవిద్వత్కైరవున్ భైరవున్ 18

చ. ననుఁ దనసమ్ముఖంబున మనం బలరం బిలిపించి యాదరం
బెనయ విచిత్రవస్త్రమణిహేమవిభూషణదర్పసారచం
దనహిమవాలుకాదివివిధత్తనిస్తులవస్తుసంపదల్
దనియఁగ నిచ్చి వక్త్రకమలంబున లేనగ వామతింపఁగాన్. 19

క. లలితమరుసమయసముదిత । మలయానిలచలితమధురమాకందసము
జ్జ్వలకుసుమవిసరసౌరభ । కలితవచస్స్ఫురణ వెలయఁగా నిట్లనియెన్. 20

శా. వ్యాసప్రోక్తమహాపురాణములు ముయ్యాఱింటియందుం జగ
ద్వ్యాసుం డైనరమామనోహరుమహాత్మ్యవ్యక్తిమూలంబులై
భాసిల్లుం దగు నాలుగిందును బహూపాఖ్యానవిఖ్యాతమై
యాసౌపర్ణపురాణ మొప్పు బహువేదాంతార్థగంభీరమై 21

వ. అందుఁబురాణసారంబై శ్రవణమంగళంబగుశ్రీరంగమహాత్మ్యంబు మదంకితంబుగా

నాంధ్రభాషాకౌశలంబు ప్రచరించి రచియింపవలయు నని యభ్యర్థించిన నయ్యర్థి పారిజాతంబునకు నభిమతం బొదవ నిట్లంటి.

క. శ్రీరంగరాజమహిమో । దారం బగు కృతి దలంపఁ దత్పతి సుగుణో
దారుఁడు రాఘవుఁడఁటె శుభ । కారణ మగునిట్టిపొందు గలదే యెందున్. 22

క. చెప్పెదఁ గావ్యము రసములు । చిప్పిల వర్ణనల నింపు చిలుకఁగఁ బాకం
బుప్పతిలఁ జిత్రరచనలు । చొప్పడ శబ్దార్థఘటన సుకవులు మెచ్చన్. 23

వ. అని యమ్మహామంత్రిచింతామణిచేత నత్యంతబహుమానపూర్వకంబుగాఁ గర్పూరసమేతం బగుతాంబూలంబు గైకొని సమ్మదంబున నిమ్మహాపురాణకథ రచియింప నుపక్రమించితి నిట్టికృతినాయకునన్వయక్రమం బెట్టిదనిన.

మ. జగముల్ మూఁడు తలంపులోపల జనించం జేయువాగ్వల్లభున్
మిగులం గూర్మితనూజుఁగాఁ గనినలక్ష్మీనాథుఁ డెవ్వానికిన్
బాగొందన్ సుతుఁ డయ్యె నట్టిసుమహత్పుణ్యుం బ్రశంసింపఁగాఁ
దగదే కశ్యపసన్మునీంద్రుని విశుద్ధజ్ఞాననిస్తంద్రునిన్. 24

క. ఆమునివంశసుధాంబుధి । సోమునికరణిన్ జనించె సురుచిరలక్ష్మీ
ధాముఁడు కేశవదేవమ । హామంత్రీశ్వరుఁ డుదారయశుఁడై వసుధన్. 25

క. అతని కతి భాగ్యలక్షణ । వతి మాదాంబికకు నుద్భవం బయ్యె జగ
న్నుతచరితుఁ డబ్జమిత్ర । ప్రతిమానుఁడు మాయిదేవపండితుఁ డెలమిన్ 26

క. ఆమ్మంత్రిమణికి బొమ్మా । యమ్మకు సుతు లిరువు రుదయమైరఖిలజగ
త్సమ్మద కారు లుదారులు । సమ్మర్దితచటులకలిశాత్రవవీరుల్. 27

వ. వెలయుచుండ,

సీ. ఈప్రధానశ్రేష్ఠుఁ డెనవచ్చు గనకాద్రి భవునిచేఁ దలవంపు పడకయున్న
నీసచివాగ్రణితో సమం బగు వార్ధి యఱ్ఱుచేతిమాత్రలో నడఁగకున్న
నీయమాత్యునిరహి కెక్కుఁ గల్పకశాఖి భూలోకమున వీటిఁబోకయున్న
నీమంత్రిమణికి జోకా మీనకేతనుఁ డంగవైకల్యంబు నందకున్న

ధైర్యగాంభీర్యదానసౌందర్యములను । నసఁగ నాశ్రితవిద్వదర్థార్థిబంధు
మిత్రసంతతభాగ్యలక్ష్మీవిలాస । బంధురుం డొప్పుఁ జాగయప్రభువరుండు 28

చ. అతులధృతిం దనర్చి విబుధాశ్రయమై క్షమఁ బూని భూమిభృ
త్తతి కతిమాన్యమై యచలతామహిమన్ వహిఁ కెక్కియున్ జన
స్తుతుఁ డగుచాగయప్రభువుతో సరిగాదు సుమీ సుపర్వప
ర్వత మనుదర్శ కార్యమున వక్రత నొందుట దక్కకుండుటన్. 29

వ. తదనుసంభవుండు.

శా. శ్రీవిభ్రాజితుఁ డుల్లసద్గుణమణిశ్రేణీసుధాంభోధి వి
ద్యావాణీపతి యన్యరాజసచివోద్యద్వంశవంశాటవీ
దావజ్వాలి ముకుందపాదకమలద్వంద్వార్చనోత్సాహి యా
గోవిందప్రభుఁ డొప్పు బంధుజనచక్షుః పూర్ణిమాచంద్రుఁడై 30

గీ. అయ్యమాత్యమణికి నంగనారత్నంబు । మాణికాంబయందు సమగ్రబాహు
శౌర్యశాలి భాగ్యసంపన్నుఁ డుదయించెఁ । బరఁగ విశ్వనాథపండితుండు. 31

సీ. లక్ష్మీనృసింహలీలావైభవధ్యానబద్ధానురాగప్రసిద్ధి బుద్ధి
శుంభద్విరోధిసంరంభసంస్తంభనక్షమతాసముద్యుక్తి శౌర్యశక్తి
బంధువిద్వత్కవిప్రకరపోషకనిత్యఫలితకల్పకశాఖ భాగ్యరేఖ
చక్రవాళోపరిస్థానరంగస్థలీనర్తనోల్లాసవిస్ఫూర్తి కీర్తి
గాఁగ నేమంత్రి మెఱయు నఖండితప్ర । తాపసౌభాగ్యగాంభీర్యధైర్యమహితుఁ
డతఁడు గోవిందపండితసుతుఁడు ఘనుఁడు । విశ్వనాథుండు శుభగుణశాశ్వతుండు. 32

మ. హరి దుగ్ధాంబుధికన్యఁ జంద్రధరుఁ డయ్యద్రీంద్రపుత్రిన్ బురం
దరుఁ డింద్రాణిని బెండ్లియైనగతి నుద్యద్వైభవం బొప్పఁగా
వరియించెం దగఁ జాగయప్రభుఁడు శశ్వద్బంధుసన్మానత
త్పరతారూఢపతివ్రతాగుణకదంబన్ బ్రేమ దేమాంబికన్. 33

ఉ. వారలు మువ్వురం గనిరి వంశవివర్ధనులన్ మనోహరా
కారుల నిర్వికారుల జగన్నుతనిర్మలధర్మమార్గసం

చారుల నప్రతీపభుజసారుల శూరుల నర్థిలోకమం
దారుల వైరిదుర్మదవిదారుల ధీరుల సత్కుమారులన్. 34

వ. అందుఁ గ్రమంబున.

గీ. భవ్యచరితుండు నరసింహపండితుండు । భాగ్యవంతుండు విఠ్ఠలప్రభువరుండు
రాజ్యలక్ష్మీవిలాసుండు రామదేవ । మంత్రిమణియును నన నొప్పు మానధనులు. 35

క. అం దగ్రభవుని సురకరి। చందనమందారకుందశశధరసురభి
స్మందిరనిర్మలయశుఁ జె। ప్పం దగు నరసింహదేవపండితు నెందున్ 36

సీ. అతులితైశ్వర్యరూపాతిశయంబుల నసమాంబకఖ్యాతి నందమొంది
సుమహత్ప్రతాపతేజోవిశేషంబులఁ జిత్రభానుస్ఫూర్తిఁ జెన్నుమిగిలి
విశ్వసంరక్షణవిపులధైర్యంబుల నవనీధరస్థితి నతిశయించి
యంచితదానమహాభాగ్యరేఖల రాజరాజప్రౌఢి నోజమెఱసి
ధరణిఁ బెంపుమీఱె నరసింహపండిత । ప్రవరుఁ డమృతమధురభాషణుండు
సకలసుజనవినుతసద్గుణమణిమయ । భూషణుండు వైరిభీషణుండు. 37

క. అతనిసుతుఁ డఖిలజనహితుఁ। డతులబలాధికుఁడు హరిపదాంబుజసేవా
నిరతుఁడు మతిజితవాచ। స్పతి గోవిందార్యుఁ డెన్నఁబడు బుధసభలన్. 38

శా. వాహారోహణచాతురీతురగరేవంతుం బ్రతివ్యూహవా
ర్వాహాటోపపటుప్రభంజనుని శశ్వద్దానకేళీసము
త్సాహున్ సాహసవిక్రమార్కుఁ గరిదంతక్షీరతారామరు
ద్గోహీరామలకీర్తిఁ జెప్పఁ దగు నాగోవిందమంత్రీశ్వరున్. 39

క. అతనిపినతండ్రి లక్ష్మీ। పతి నిత్యకృపాకటాక్షపరిణతభాగ్యో
న్నతుఁ డుభయవంశదీపకుఁ। డతులితనయశాలి విఠ్ఠలామాత్యుఁ డిలన్ 40

శా. దేవబ్రాహ్మణపూజనాభిరతు ధాత్రీగోహిరణ్యాదిదా
నావిర్భూతయశోవిశాలు జగదీశాభ్యర్చనాలోలస
ద్భావున్ బావనశీలు నాశ్రితహితప్రారంభనిత్యోర్జిత
శ్రీవిభ్రాజితు విఠ్ఠలేంద్రసచివశ్రేష్ఠున్ నుతింపన్ దగున్. 41

మ. పటుఘాటీముఖజృంభమాణకలహప్రౌఢార్వసంఘాతవి
స్ఫుటరింఖాపుటకోటిఘట్టనపరిక్షుణ్ణక్షమాద్యద్విశం
కటనూళీపటలప్రశోషితమహాకర్ణాటసేనాసము
ద్భటసాహసోనిధి విఠలేంద్రుఁ బురణింపన్ మంత్రు లేరీ ధరన్. 42

సీ. చండదిగ్వేదండకాండధూర్వహమహీమండలోద్ధరణసమర్థ మగుచు
దుర్వారపరిపంథిసర్వసంపద్గర్వనిర్వాపణక్రియానిపుణ మగుచు
వేదాదివిద్యావినోదవిద్వజ్జనామోదాతిశయసముత్పాది యగుచు
జంభజిద్ద్విరదకుంభికుంభీనసాధీశశంభుభూభృద్ద్యుతిస్వచ్ఛ మగుచుఁ
బరఁగు నేమంత్రిభుజబలప్రకటశౌర్య। దానసత్కీర్తు లప్రతిమానమహిమ
నాతఁ డిమ్మడిసైపఖానాధిరాజ్య। భారధుర్యుఁడు విఠలప్రభువరుండు. 43

క. ఆమంత్రిచంద్రునకు రమ। ణీమణి లింగాంబకును జనించె నుదార
శ్రీమంతుఁ డమితసుగుణ। స్తోముఁడు బాబాజిపండితుఁడు మొద మొదవన్: 44

సీ. వినుతసత్త్వప్రభావిభవసత్కాంతుల భీము రుద్ధాము సుత్రాము సోము
నైశ్వర్యచాపవిద్యానయోదయముల భవుని రాఘవుని భార్గవుని ధృవుని
సౌందర్యసంగీతచాతుర్యజయముల మరుని దుంబురుని వాగ్వరుని నరునిఁ
జటులవిక్రమదానశక్తిరక్షణముల నహివైరి సౌరిఁ గ్రౌంచారి శౌరిఁ
బోలుఁ బరిపంథిధారుణీపాలసచివ। ఫాలతలభూరితరభాగ్యమాలవర్ణ
జాలనిరసనకరణసంశీలచరణ। సరణి బాబాజి భద్రలక్షణవిరాజి 45

ఉ. శ్రీజనుభోగభాగ్యకులశీలవివేకకృపాగుణంబులం
దీజగతిన్ ప్రధాను లెనయే సురరాడిభరాజరాజతా
రాజతనూజరాజతధరాతులకీర్తికి విఠలేంద్రుబా
బాజికి నాజిరంగపరిపాటితశాత్రవసైన్యరాజికిన్. 46

వ. తత్పితృవ్యుండు.

సీ. సతతప్రసన్నతాసదనంబు వదనంబు వినుతసత్యామృతవేణి వాణి
శరణాగతత్రాణసదయంబు హృదయంబు ఘనదానవైభవాకరము కరము
గురుధర్మకార్యానుకూలంబు శీలంబు సంపాదితస్వామిజయము నయము

హరిపదారాధనాయత్తంబు చిత్తంబు భూరిసౌభాగ్యవిస్ఫూర్తి మూర్తి
గాఁగ నేమంత్రి విఖ్యాతి గనియె నతఁడు। విక్రమాపాదితానేకవిమతదుర్గ
లబ్ధసామ్రాజ్యలక్ష్మీవిలాసభాసి। చాగయామాత్యరాఘవసచివవరుఁడు. 47

మ. చలనం బందక యీని యీని ప్రకటించం బోక నర్థిక్కులన్
గలఁగం బాటక నీరసత్వమున కాగారంబు గాకుండె నేన్
దలఁపన్ గల్పక కామధేనుఘనచింతారత్నముల్ సాటియా
నలఘుత్యాగగుణాభిరాముఁ డగు రామామాత్యసింహంబుతోన్. 48

సీ. ఘోరఘోణాగ్రిమఘోణిదంష్ట్రిచలావాసప్రయాసంబు నూసరించి
కమఠాధిపవ్యూఢకఠినకర్పరపీఠసంశ్రయక్లేశంబు జరపిపుచ్చి
చక్రీశ్వరక్రూరవక్రస్ఫటాభాగనిరసనోద్యోగంబు నిస్తరించి
కుంభదున్మదహరిత్కుంభికుంభస్థలావస్థానభేదంబువలనఁ బాసి
భోగభాగినియై మించె భూమిభామ। వర్తితానూనబహుతరవస్తుదాన
చతురముగఁ జాగదేవపండితకుమార। రాఘవామాత్యభుజశిఖరంబునందు. 49

సీ. శ్రీభోగధైర్యప్రభాభూరిధనములఁ జక్రీంద్రధరమిత్రసమతఁ దనరి
త్యాగశుద్ధిక్షాంతిధీగభీరతలను ఘననదీరాజవిఖ్యాతి నెఱఁగి
భూతికశాధుర్యనీతికార్యంబుల శివభద్రసత్కవిస్థితిఁ దనర్చి
బలధర్మధైర్యశోభనమహత్త్వంబులఁ గరికాలనరదేవగరిమఁ బొదలి
వెలయుఁ బటుబాహువిక్రమవిజితవిమత। నృపసమానీతమణిరమణీహయాది
బహువిధోపాయనాంచితప్రాంగణుండు। రణజయోల్లాసి చాగయరాఘవుండు. 50

సీ. చటులసంధ్యానటత్పటిమధూర్జటిజటాఘటితగంగాఫేనపటలిఁ దెగడి
పూర్ణచంద్రాకృతపస్ఫురణసముద్ధూతదుగ్ధాబ్ధివీచిపంక్తుల నదల్చి
భారతీవక్షోజభారార్పితోదారకర్పూరహారరేఖల హసించి
చందనాచలమరుచ్చలితనిర్ఝరతరుప్రసవగుచ్ఛావళి భంగపఱచి
వెలయు నేమంత్రిశేఖరువిశదయశము। వాఁడు రణదివ్యబిరుదనిర్వాహకుండు
ప్రకటసంగ్రామనిర్భంగఫల్గునుండు। రమ్యవిభవుండు చాగయరాఘవుండు. 51

మ. ఒసఁగెన్ జాగయరాఘవుండు వినయం బొప్పన్ బ్రతిద్వాదశిన్
వసుధామండలిఁ గల్గు విప్రతతికిన్ వాంఛానురూపంబుగా

రసవన్ముఖ్యపదార్థజాలపరిపూర్ణం బైనయన్నంబు ను
ల్లసితానేకవిధాంబరంబులు ననల్పస్వర్ణనిష్కంబులు౯. 52

వ. అయ్యామాత్యవరునకుఁ దగినపత్నీరత్నంబు. 53

ఉ. సైరణ భూమి భాగ్యమున సాగరసంభవ సర్వమంగళ
శ్రీరమణీయత౯ గిరిజ శీలమునం దనసూయ నిత్యగం
భీరత గంగ సత్యపరిపేశలభాషల వాణి నాఁగ నొ
ప్పారె సతీలలామ లక్కమాంబ సమస్తగుణావలంబయై. 54

క. శ్రీలక్ష్మయయు నజ్ఞాత్ముఁడుఁ। బోలెను వారలకుఁ గలిగెఁ బుత్రుఁడు గుణర
త్నాలంకారుఁడు భాగ్యవి। శాలుం డగు నాగనాథసచివుం డెలమి౯. 55

సీ. సతతప్రసన్నుఁ డాచారసంపన్నుఁడు వినయాన్వితుండు వివేకశాలి
సుజనసేవితుఁడు భూసురకామధేనువు వితరణఖని జగద్ధితయశుండు
స్మృతిపూర్వభాషి లక్ష్మీనృసింహార్చనారతుఁడు సమస్తశాస్త్రప్రవీణుఁ
డార్యసమ్మతుఁడు నిత్యైశ్వర్యకలితుండు సంభృతగాంభీర్యశౌర్యధనుఁడు
చండకోదండపాండిత్యసవ్యసాచి। యశ్వరేవంతుఁ డసమబాహాబలుండు
ఘనుఁడు చాగయమంత్రిరాఘవునికూర్మి। సుతుఁడు శ్రీనాగనాథపండితవరుండు. 56

క. ఉరుతరవితరణగుణముల। సరి యాగుదురు నాగనాథసచివునకు మరు
త్తరుసురభిధనదసురమణి। తరణిజశిబిశరధిసలిలధరబలిఖచరుల్. 57

వ. ఇట్టి విశుద్ధకులదుగ్ధార్ణవంబునకుఁ బూర్ణసుధాకరుం డగు రామదేవపండితమహాప్రధా
నరత్నంబునకును.

షష్ఠ్యంతములు.

క. శ్రీనిత్యవిభవునకు ఘన। దానరవిప్రభవునకును దామరసాక్షు
ధ్యానానురాగరంజిత। మానసపద్మునకు విమలమణిసద్మునకు౯. 58

క. చాతుర్యభోజునకు బహు। నూతనవిభ్రమవధూమనోజునకు జగ
ద్గీతగుణదివ్యబిరుద। ఖ్యాతునకును విఠ్ఠలేంద్రుననుజాతునకు౯. 59

క. సింహతలాటాంకన కుప। సంహృతకర్ణాటకటకజననాథచమూ
రంహునకుఁ జారులక్షుణ। సంహానునకు నమితభాగ్యసంపన్నునకు౯. 60

క. బాహుబలభీమునకు ను। గ్రాహవరామునకుఁ బటుజవాధికతురగా
రోహణరేవంతున కతి। సాహసవంతునకు నమితసామంతునకున్. 61

క. మాఘవసతులితునకు శర। లాఘవపటుతావిశేషలక్ష్మణునకు దూ
తాఘవరమతికిఁ జాగయ। రాఘవసచివాగ్రణికి నిరతసద్గుణికిన్. 62

వ. అభ్యుదయపరంపరాభివృద్ధిగా నారచియింపం బూనినయిప్పురాణకథకుఁ బ్రారంభం బెట్టి దనిన.

కథారంభము.

గీ. త్రిభువనైకపుణ్యదేశాగ్రగణ్య మూ। ర్జితపయస్సరోవరేణ్య మసమ
బహులసుకృతిగణ్యపణ్యము నైమిశా। రణ్య మొప్పు మునిశరణ్య మగుచు. 63

వ. మఱియు నప్పరమపవిత్రక్షేత్రం బతివిచిత్రకిసలయకుసుమఫలపలాశరుచిరరుచకనిచుళకరకకురువకవకుళలికుచపురఫలఫలినీతమాలకృతమాలదేవదారుహింతాలనారికేళపారిభద్రభద్రదారుకారంభారంభామలకతిలకతృణరాజరాజధనపున్నాగనాగకేసరపాటలాఝూటలాశోకమధూకకదంబాదితరుకదంబశిఖర సుఖాసీనకలకంఠకాలకంఠకలాపికలాలాపకలితంబై లలితమాలతీలవంగ ఫలితావలీవలయితనికుంజపుంజపరిభ్రమద్భ్రమర మిథున మధుర ఝుంకార ముఖరితంబై సకలకాలసంఫుల్లహల్లకకమలకువలయకుముదసముదయానుమేయతోయస్వచ్ఛజలాశయాశతసతతకేళీవిలోలమదకలకలహంసచక్రవాకబకబలాకాదికానేకజలవిహగజాలకోలాహలవాచాలితదిక్చక్రవాళంబై పుణ్యజలపూర్యమాణమాణవకకరకరకాముఖప్రథమఘుమఘుమధ్వనిమనోహరంబై సమిత్కుశకుసుమఫలపలాశభారవహనపటువటుకానుగమ్యమానాధ్యాపకపదక్రమపవిత్రితలంబై విశాలపర్ణశాలాభ్యర్ణకీర్ణవన్యధాన్యచర్వణగర్వితశాఖామృగచంక్రమణక్రమాలోకనాలోలమునికన్యకాకటాక్షకాంతికల్పితానల్పకువలయతోరణాలంకృతంబై పృథులపీనభారమంథరరోమంథబంధురహోమధేనుస్తన్యపానసముత్సుక వత్సవదనవిగళితపయఃఫేనబిందుకశాద్వలస్థలవిడంబితతారకాంబరతలంబై ద్యుమణిమణిశిలాతలరక్తచందనోపలిప్తసప్తాశ్వమండలసమర్పితారుణకరవీరకుసుమవిసరాభిరామంబై యూపజాతిపరిచయపతత్రిపతత్రిపవనప్రజ్వలితజ్వలనహుతాజ్యధారాదళవితతపుణ్యగంధానుబంధధూమధూపితాంతరిక్షంబై నికటకుంజకుటీర కుక్కుటకులోపయుజ్యమాన వైశ్వదేవబలికబళావశిష్టపులకాంకితప్రదేశంబై హరహరపూజా సమయరణితఘంటాఘణఘణారవశ్రవణహారిశార్ఙ్గకీలితగళితఘాసశకలంబై ప్రతిశాఖాగ్రలంఘనపటులశాఖామృగ

నికరకరపాతితపరిపక్వఫలరసపూర్ణాలవాలతరుమూల శీతలస్ఫటికశిలాతలాస్తీర్ణవిస్తీర్ణ మృగాజినాసీనమునిముఖ్యవ్యాఖ్యాయమాననానాశాస్త్రవిస్తరంబై నందనారామంబునుంబోలె సురసాలోపశోభితంబై బృందావనంబునుంబోలెఁ గృష్ణసారసంచారపూతంబై నాకలోకంబునుంబోలె నమృతాహారస్థానంబై రాఘవసైన్యంబునుం బోలెఁ బనసనీలనలగజగవయగవాక్షోపలక్షితంబై గాంధర్వంబునుంబోలె శ్రుతిస్వరసంపూర్ణంబై సముద్రంబునుంబోలె బాడబాస్పదంబై వెలయు; నందుఁ గుసుమంబులయంద రజోవిజృంభణంబును భృంగంబులయంద మాతంగదానాభిలాషంబులును నదులయంద ప్రతికూలప్రవర్తనంబులును గిరులయంద సానురాగోద్రేకంబును దరులయంద శాఖాచలనంబును నాగంబులయంద భోగానుపాలనంబును శబ్దస్వరూపంబులయంద ధాతువిపర్యయంబును గాని యొండెడల నరయక మెఱయు; నచట శిశిరకరకరనికర విశదకేసరికిశోరకేసరంబులు సరసబిసాంకురశంక నొండొండతుండంబులఁ బుడుకు శుండాలంబులును శుండాలగండమండల కండూనిరసనమసృణంబు లగునరాళకరాళ నఖరశిఖరంబులం గలచిత్రకాయంబులును జిత్రకాయకుటుంబినీతనుస్తనస్తన్యపానపరిపుష్టాంగంబు లగుకురంగలోకంబులును గురంగడింభంబులంగూడి చెరలాడు రేచులును, రేచుగూనల నేచినమక్కువం బ్రక్కల డాఁచు బిడాలంబులును, బిడాలంబులపోరలు సారెలం దెరలక మరగి తిరుగు గిరికలును, గిరికానికరంబుల నిజభోగంబులం బొదివి యనురాగం బొసఁగు నాగంబులును, నాగంబుల కెండరాకుండ విరివిగలపురులు విచ్చి చేరవచ్చు బుషివర్ణన (?) మయూరంబులును గలిగి యుల్లసిల్లు నందు.

క. ద్వాదశవార్షికసత్రము, మోదంబున శౌనకాదిమును లొనరింపఁ
గాఁ దద్విలోకనోత్సుకు, లై దివ్యక్షేత్రవనమహాచలవాసుల్. 64

సీ. పల్లవారుణజటాభారు లారచితత్రిపుండ్రాభిరాములు భూతిలిప్త
సర్వాంగు లుజ్జ్వలస్ఫటికాక్షసూత్రులు రుద్రాక్షభూషణరుచిరు లమరఁ
బుణ్యతీర్థోదకపూర్ణకమండలు లజినోత్తరీయు లత్యంతమృదుల
పరిధానవల్కలపరిధాను లభినవదండపాణులు దీప్తదహనతేజు
లలఘుదివ్యతపశ్శక్తికలితు లఖిల। వేదవిద్యారహస్యసంవేదు లసమ
సవనకర్తలు సంయమీశ్వరులు వచ్చి। రెలమి శిష్యప్రశిష్యసమేతు లగుచు. 65

చ. వనజభవానుభావు లగువారల నందఱఁ జూచుకోర్కి సౌ
మ్మనమునఁ బిక్కటిల్ల బుధమాన్యుఁడు సాత్యవతేయశిష్యసం

దనుఁ డగురోమహర్షణుఁడు దాఁ జనుదెంచిన నమ్మహాత్ము ల
య్యనఘునిఁ గాంచి యిట్టులని రాదరమేదురసామభాషలన్. 66

క. ఏకడనుండి యిపుడు నీ। రాక సుధీవర విచిత్రరమణీయకథా
నీకప్రసంగ మేమే। నాకర్ణింపంగఁ గలిగె ననుదిన మింకన్. 67

చ. అనవుడు సూతసూతి వినయంబున వారలతోడ నిట్లనుం
జనకమహీతలేశ్వరుని సత్రమహోన్నతిఁ జూచు వేడుకం
జని యటనుంటి నిన్నిదివసంబులు తార్క్ష్యపురాణసత్కథా
వినుతసుధాసరిద్విపులవీచిక లుల్లము నిల్ప నాఁగినన్. 68

వ. అమ్మహాపురాణంబునందు.

క. సారంబై మోక్షపదా। ధారంబై పుండరీకదళనయననిజా
గారంబై మహిఁ బరఁగిన। శ్రీరంగమహత్త్వ మతివిచిత్రము దలఁపన్. 69

గీ. అనిన హరిచరణభక్త్యదివ్యానసక్తి। చిత్తజలజాతమును వికసింపఁజేయఁ
దనుఁ దదీయకథాంశవిస్తార మడుగ। జెలఁగి వారల కిట్లని చెప్పె నతఁడు. 70

ఉ. అమలచరిత్రులార వినుఁ డమ్మిథిలాపురి నధ్వరోత్సవం
తమున మునీశ్వరానుమతుఁడై తను వేఁడెడినాగదంతసం
యమికిఁ బరాశరాత్మజుఁ డుదాత్తకథాపరిపాటిఁ బుణ్యతీ
ర్థములును బుణ్యభూములు ముదంబునఁ దెల్పఁగఁ బూని యిట్లనున్. 71

చ. త్రిభువనధర్మరక్షణధురీణవిచిత్రచరిత్రుఁ డిందిరా
విభుఁ డెచటన్ వసించు దగువేళల నెందుఁ జరించు నేయెడన్
శుభమతి నాదరించు నెటఁ జూచుఁ గృపాన్వితదృష్టి నెమిటం
దభిరతి గల్గియుండు నివి యన్నియుఁ బుణ్యతరప్రదేశముల్. 72

క. హరిచరణకమలరేణువు। పరమాణువు సోఁకినంతఁ బావనతరమై
కరము నుతికెక్కు సలిలము। తిరముగ నధికంబు సకలతీర్థంబులకున్. 73

చ. మురహరపాదపంకజసముద్గతమై పెనుపొందెఁ గాదె శం
కరవిలసజ్జటాకలితకైరవబంధుకళామరీచులన్
దరనిజవీచులన్ నెఱయ వన్నియ కెక్కి త్రిలోకపావనీ
కరణధురీణతన్ గగనగంగ తరంగిణులందు మేటియై. 74

వ. మఱియును.

సీ. కలుషపంకజకలికాతమి గౌతమి సకలసజ్జనమాన్య జహ్నుకన్య
జంతుసంతతమనశ్శర్మద నర్మద శమితతాపత్రయదమన యమున
శ్రితసాధుజనలబ్ధజీవిక దేవిక సత్యసంవిద్భోగ చంద్రభాగ
సతతజన్మాచలాశని భవనాశని దూరీకృతక్షుద్ర తుంగభద్ర
బహులసౌభాగ్యదానసంపన్న పెన్న। భగ్నదుర్మోహపాశ విపాశ యనఁగ
భువిఁ బ్రసిద్ధికి నెక్కిన పుణ్యనదులు। హరికి లీలావిహారయోగ్యములు గావె. 75

మ. విను మీమాటలు వేయు నేటికిఁ దపస్విశ్రేష్ఠ గోవిందశో
భనలీలాచరణక్రియాకలితసంబంధానుసంబంధబం
ధ్యనుబంధిక్రమయోగయోగ్య మగు భవ్యద్రవ్యలేఖంబుతో
నెన గా వన్యపదార్థకోటులు నసంఖ్యేయప్రభావంబునన్. 76

సీ. హరిదివ్యనామధేయామృతం బింపారఁ జెలఁగి యాస్వాదించుజిహ్వ జిహ్వ
గోవిందకల్యాణగుణవిశేషంబులు పలుమాఱుఁ దలపోయుతలఁపు తలఁపు
కమలాక్షునిత్యమంగళమూర్తివిభవంబు సొంపార వీక్షించుచూపు చూపు
ఫణిరాజతల్పుశ్రీపాదపద్మంబులు చేరి యర్చనసేయుచేఁత చేఁత
వాసుదేవప్రియం బైనవ్రతము వ్రతము। దైత్యభేది నుపాసించుతపము తపము
శౌరి నారాధనముసేయుజపము జపము। విష్ణుపదభక్తి సమకొల్పువినికి వినికి. 77

సీ. పటుతరభవరోగపరితాపములఁ బాఁప నబ్జాక్షుసేవ దివ్యౌషధంబు
అంచితజ్ఞానమహానిధానముఁ జూప నచ్యుతభక్తి శుద్ధాంజనంబు
దుర్వారభయములు దొడరకుండఁగఁ జక్రపాణిసంస్తుతి వజ్రపంజరంబు
ఇష్టార్థఫలసిద్ధి నొసఁగింప హరినామపఠన మంగళకల్పపాదపంబు
విపులదుర్మోహతిమిరంబు విరియఁజేయ। నురగశయనునిపూజ సూర్యోదయంబు
అనిమిషానందలీలల ననిచి మనుపఁ। గమలనాభునిపదతీర్థ మమృతసరము. 78

క. కరణత్రయకృతపాపా। వరణముల హరింపఁజేయువారికి మురభి
చ్చరణసరోరుహసతత। స్మరణము కా కరయ నెందుశరణము గలదే. 79

గీ. అఖిలలోకములకు నక్షయానందసం। భూతికారణంబు పుండరీక
నయననామకీర్తనంబ యీ యర్థంబు। నిఖిలవేదశాస్త్రనిశ్చితంబు 80

క. కావున ఘనదురితావలి । భావుల కెందును ముకుందపరిచితతీర్థా
ప్లావము దక్కఁగఁ జక్కన । పావనత ఘటింప నొండుపాయము గలదే. 81

గీ. అనిన నాగదంతుఁ డనఘ తీర్థప్రభా। వమునఁ దలఁచి చూడ వానివాని
కవియ యెక్కువైనయట్లుండు నిం దెద్ది। సకలపుణ్యతీర్థసారతరము. 82

శా. ఏతీర్థంబు దలంచినన్ వినిన నన్వేషించినన్ జూచినన్
బ్రీతిం బేర్కొనినన్ దురంతదురితాపేతాత్ములై నిర్జర
వ్రాతప్రార్థితనిత్యసౌఖ్యయుతులై వర్తింతు రత్యంతవి
ఖ్యాతిన్ మానవు లట్టితీర్థ మెఱుఁగంగాఁ జెప్పవే నావుడున్. 83

వ. పరమజ్ఞానపరిపాకపరిచితపరాపరవివేకపారాయణుం డగు బాదరాయణుం డు నత్త
పోధనసత్తమున కిట్లనియె. 84

క. శుభగుణనిధి యగురఘుకుల । విభుకృప ననపాయుఁ డగుచు వెలసినదితిజ
ప్రభుచే వానీతుండై । త్రిభువనసంస్తుత్యనిత్యదివ్యస్ఫూర్తిన్. 85

శా. రంగత్కేతువిచిత్రతోరణమణిప్రాసాదవప్రప్రభల్
నింగిం బర్వ భుజంగతల్పునకుఁ గేళీసద్మమై యొప్పుశ్రీ
రంగం బేతటినీతటిన్ మెఱయుఁ దా రమ్యోత్సవశ్రీనటీ
రంగంబై యది వో జగంబుల నదీరత్నంబు చర్చింపఁగన్. 86

సీ. ఏయేటినడుఁదిన్నె నేప్రొద్దుఁ జలిగొన్న సికతాతలంబులఁ జెలఁగి చెలఁగి
యేతరంగిణి నింమకించుక వికసించుక్రొత్తమ్మితావులఁ గొసరి కొసరి
యేనదీక్రీడల నెసఁగు రాయంచలకలకలంబుల కాత్మ నలరి యలరి
యేసరిత్తటమున నేచినకల్పక మేదురచ్ఛాయల మెచ్చి మెచ్చి
నేఁడు నొకనాఁడుఁ బాయకున్నాఁడు శౌరి । యతిమనోహారి నిశ్శ్రేయసానుకారి
వివిధతాపనివారి భూవినుతవారి । కలితకావేరి భవకరికలభవైరి. 87

వ. మఱియు నన్నదీప్రవాహరత్నంబు నాయతనపరివర్ధమానసుధాసమానపానీయపూర
సారంబు లగు నారికేరంబులును, గమలభవకామినీకపోలపాలికాసవర్ణపరిపూర్ణరాగ
కరనాగవల్లీవేల్లితాభోగంబు లగు పూగంబులును, మృదుముదితపరిమళపరిజ్ఞానసంకేత
కంబు లగు కేతకంబులును, జగజ్జయప్రయాణప్రవణపంచబాణప్రబలబలధూళీధూసరం
బు లగు కేసరంబులుఁ గల నాగకేసరంబులును, గవయాక్షుల విలీనమధుకలకలవింక

కలకలముఖరశిఖరిశిరోవళనటనారంగంబు లగునారంగంబులును, ధారాధగసముదుధారాళమధురమధురసధారాసారకలికాకదంబంబు లగుకదంబంబులును, వనదేవతాచరణమణిమంజుమంజీరఝుళఝుళధ్వని మగ్నసూచకశ్రవణశిగ్మరీమర్మరస్వనసముత్తాలంబు లగుతాళంబులును, బరిపక్వఫలరసమాధురీరమాధరీకృతసురసాలంబు లగురసాలంబులును, దరుణతరణికిరణప్రసరణభయపలాయితబంధురాంధకారసందేహమూలబాలప్రవాళరుచిరచయరచితకృతజీమూతమూలంబు లగుతమాలంబులును, మేదురామోదముదితాయమానమానసమానవనికాక్రమేయ (?) ప్రవర్ధితపులకంబులై వనీముఖతిలకంబు లగుతిలకంబులును, బ్రచలితపరిస్ఫుటితఫలపరిమళప్రశంసాధరాధికవాఙ్మనసంబు లగుపనసంబులును, సుధారసపూరంబు లగుతీరంబులును, దళితసౌగంధికమణిబంధురప్రభాపటలపాటవపాటచ్చరచటులచంచూపుట పాటితమృణాళనాళమరాళతరళతరంగరుదుదితసమీరసమీరితంబులై రంగరమణమంగళపూజాసమయసముచితచతురజలదేవతాంజలిపుటసముత్క్షిప్తపుష్పావహాశుభాకరంబు లగుశీకరంబులును, బరస్పరసంపాతకంపమానసంఫుల్లహల్లకవిసరదున్మదభృంగంబు లగుభంగంబులును, సేవాపరిణతవరుణాకన్యకాకరసరోజవీజ్యమానవిస్ఫురచ్చమరవాలశంకాలవాలంబు లగుకపోలంబులును, జలకేళీలోలబాలాకుచతటీపటీరపంకప్రవర్ధమానంబు లగుఫేనంబులును, ముహుర్ముహురున్మజ్జనప్రవణఫణిఫణాముక్తాఫలానుగుణగణనాత్యద్భుతంబు లగుబుద్బుదంబులును, నిజాంతఃకృతావగాహపావనదేహజనసందోహనివర్తితభావిభవావర్తంబు లగునావర్తంబులును, వారిప్రసారతీరగారుత్మతమత్తమయూరరేఖామతల్లిక లగుశైవాలవల్లికలును, శశికలవిశదవిశాలవనవరాహదంష్ట్రాముఖవిఖండితపర్యస్తముస్తకోశీరపరిమళప్రాయంబు లగుతోయంబులును, నిరంతరనిరంతరాయనారాయణవినీతధ్యానపారాయణపరమయోగీంద్రపరిచితంబులై యనల్పకర్పూరపరాగపూగనిర్మలినంబు లగుపులినంబులును, సమీపాశ్రమనివాసితాపసకుమారపరిక్షాళితమృదువల్కలకషాయరసపాటలంబు లగునికటస్ఫటికశిలాతటంబులును, దంతావళకలభదంతకాంతిదంతురితశశికాంతసోపానసులభప్రవేశంబు లగుజలావతరణప్రదేశంబులును, గలగానుమేయకలహంసకులకువలయంబు లగుకువలయంబులును, ఘనఘనాఘనఘనరసపానసమయసముద్గమఘుమఘుమధ్వనిసముత్సేకంబు లగుఘోషంబులును, సంకల్పభవసుఖానుభవసంకల్పనిలింపదంపతికల్పితకల్పకిసలయానల్పతల్పమంజులంబు లగువంజులకుంజంబులుగలిగి కలశాబ్ధియునుబోలె నమృతానందకారణంబై, రణరంగంబునుంబోలె ననేకశతపత్రవిసరంబై, సరసిజాసనాకపోలంబునుంబోలె దర్పసారమకరీకాంతంబై, కాంతా

రంబునుంబోలె నుద్దండపుండరీకభాసురంబై, సురాచలశరాసనశేఖరయుంబోలె నిర్మూలితానేకపురసాలపలాశబలంబై, బలానుజీవిక్రమంబునుంబోలె నపునయితవరశవిగ్రహంబై గ్రహప్రచారంబునుంబోలెఁ గృతతారకోల్లంఘనంబై, ఘనాగమనంబునుంబోలె నుదంచితలోహితంబై, లోహితాంశుతేజంబునుంబోలె నపహృతతమోవ్యాసంబై, వ్యాసవాగ్విలాసంబునుంబోలె నభివ్యాప్తిసుధీవరజాలంబై, జాలపాదంబునుంబోలె నకలుషమానసభాసమానంబై, మానవపంచాననునాననంబునుంబోలె సహస్రదంష్ట్రిజ్వాలంబై, జ్వలనజ్వలితంబునుంబోలె సంతర్పితగోచరంబై, చరమాచలంబునుంబోలె నవిక్రాంతవేగాక్రాంతకటకంబై, కటకంబునుంబోలెఁ గలితసువర్ణపద్మరాగంబై, రాగంబునుంబోలె శ్రుతిప్రసిద్ధంబై, సిద్ధరసంబునుంబోలె శమితపరోరుతాపంబై తాపసాశ్రమంబునుంబోలె దూరీకృతోపప్లవంబై, ప్లవాకీర్ణంబయ్యును బరమహంససేవితంబై, సముదితాబ్దంబయ్యును ఘటితచక్రంబై, తరణిమండలమండితంబయ్యును బ్రవృద్ధకుసుమంబై హరివిహారస్థలంబయ్యును సమదనాగంబై, లక్ష్మణానందంబయ్యును మేఘనాదాభ్యుదయంబై, యీశానువర్తియయ్యును సుకృతిస్తుతిపాత్రంబై, యతులపర్వంబయ్యును బహువారాగతవీరప్రకరకలితంబై యర్జునశరపాతభయంబయ్యును సింధురాజప్రీతికరంబై విలసిల్లు వెండియు.

ఉ. ఉన్నతరంగధామలలితోభయపార్శ్వములం బ్రసన్నయై
యున్నది యుబ్బిపాఱుఁ గలితాయతకంకణమౌక్తికద్యుతి
చ్ఛన్నమృదుప్రవాహములు సాఁచి చిరాగతుఁ బ్రాణనాయకుం
జెన్నుగ నిండుకౌఁగిటికిఁ జేర్చి చెలంగు మృగాక్షికైవడిన్. 89

చ. అనుపమదివ్యబోధమహితాత్ములు తత్తటినీతటంబులం
దనిశము నిశ్చలస్థితికినై చరరూపము లుజ్జగించి నే
ర్పున వివిధాచరాకృతులఁ బూనఁగఁ గోరుచు రంగధామముం
గొనకొని పుట్టుచుందురు ముకుందపదార్పితమానసాబ్జులై. 90

క. ఈవసుమతిఁ గలతీర్థము । లావాహిని నెల్లప్రొద్దు ననుకూలములై
సేవింపుచుండుఁ బ్రవిమల । భావంబున నంబురాశిపర్యంతము గాన్. 91

క. సురనరయక్షాసురముని । గరుడోరగసిద్ధసాధ్యఖచరాదులు త
ద్వరతీర్థసార్థసేవా । పరులై కనిరఖిలమతార్థఫలసంసిద్ధుల్. 92

సీ. అవి విను సంయమిప్రవర స్వర్గద్వార మనునది దేవగణైకసేవ్య
మాప్రదేశమునఁ బిండప్రదానాదులు పితృకోటి కతులప్రీతిదములు

తిలధేనుదాన మతిప్రశస్తము హరి సేవ కైవల్యలక్ష్మీకరంబు
తత్సరమునఁ బ్రసిద్ధము పుండరీక మచ్చోట నొప్పు ఘనవటక్షోణిజాత
మదిహృషీకేశునావాస మాసమీప
మందుఁ జెంపొందుఁ గుశలాఖ్య మైనశైల
మచటఁ దప మొండి కాదె ము న్నాకపాలి
బ్రహ్మహత్యామహోఘంబుఁ బాసి వెలిఁగ 93

మ. కల దయ్యద్రికిఁ బూర్వదిక్కున వకుళాఖ్యం బైనతీర్థంబు ము
న్నలజంభారి సురాధిపత్యహరితుండై తత్ప్రతీరంబునం
బలివిధ్వంసిఁ గుఱించి భక్తిఁ దప మొప్పం జేసి యాకల్పని
శ్చలలోకత్రయరాజ్యలక్ష్మిఁ దనరెన్ సంప్రీతచేతస్కుఁడై. 94

గీ. అనిన నాగదంతుఁ డనఘ శ్రీరంగంబు దిలిపులోద్భవుండు తెచ్చె నంటి
వతి కవేరకన్య కాభ్యర్ణవంబున నెచట మునిచె నానతిమ్ము నాకు. 95

క. అనవుడుఁ బరాశరాత్మజుఁ । డను నతనికి వకుళతీర్థ మని యిప్పుడె చె
ప్పినయచటికి దక్షిణమున । ననఘ కల దనంతశయన మనుతీర్థ మొగిన్ 96

సీ. ఎయ్యెడ లక్ష్మీసమేతుఁడై వసియించు నాదినారాయణుం డవిరతంబు
నెచటిఁదోయస్పర్శ మింత గల్గినమాత్ర నరులు పాపశ్రేణిఁ బరిహరింతు
రచ్చోట నొకదివంబైన నిల్చినవారి కపునర్నరత్వమహత్త్వ మొదవు
నెందుఁ దపస్స్థితిఁ జెందిసిద్ధర్షులు బహులతాగుల్మరూపముల నుందు
రేనెలవునందు దళమాత్ర మైనఁ దునుమ । బ్రహ్మహత్యసమం బగుపాప మొదవు
నేస్థలంబునఁ గీటాదిహింస సేసి । పతన మొందుదు రతిపుణ్యభావు లైన. 97

మ. సహజజ్ఞానయుతంబులై సరసభావల్ ప్రీతిఁ జేతస్సుఖా
వహముల్ గాఁ దగఁ బల్కుచున్ మెలఁగు సత్వస్ఫూర్తి నెందేని న
య్యహిమార్జాలవృషప్లవంగశశలవ్యాళిశ్వవిద్విట్కురం
గహరివ్యాఘ్రమదేభశల్యరురుఖడ్గక్రోడభేరుండముల్. 98

క. ఎందు వసించును జేతన । బృందం బాధ్యాత్మికాదిపీడావళులం
జెందక యాపద నలజడిఁ । బొందక యాఁకటఁ గృశించిపోవక యెలమిన్. 99

సీ. గతవర్తమానైష్యకాలవేదులు సర్వకామశంతులును సంఘటితభూత
హితులు సర్వజ్ఞులహీనసత్త్వులు దుఃఖరహితులు జ్ఞానవైరాగ్యయుతులు
బ్రహ్మజ్ఞు లధిగతబ్రహ్మతేజులు పరస్పరమిత్రు లతిపుణ్యపరులు సములు
నిత్యశుద్ధాత్ములు నిర్మలుల్ నిత్యులు నిర్మముల్ సత్యులు నిత్యతృప్త
లనఘు లవికారు లద్వంద్వు లనుపహతులు। సుప్రసన్నులు సుముఖులు శుభవచనులు
నై చరింపుదు రెందు నరాను రాసు। రాదు లిచ్ఛాశరీరాకృతు లగుచు నెపుడు. 100

మ. విన నేర్పుం జెవిలైన మూఢుఁ డయినన్ విద్వాంసుఁ డౌ వెఱ్ఱియై
నను విజ్ఞాని యగున్ ఖలుండు నతిశాంతస్వాంతుఁ డౌ వక్రుఁడై
నను సౌమ్యాకృతిఁ దాల్చుఁ బాపరతుఁడైనన్ దోషనిర్ముక్తుఁ డౌ
ఘనపుణ్యాం బగు నేప్రదేశము చొరంగాఁ గల్గుమాత్రంబునన్. 101

వ. అట్టిసకలకళ్యాణకారణంబై తీర్థవరేణ్యం బైన పుణ్యక్షేత్రంబున దైత్యకులపవిత్రుం
డైన విభీషణుం డాదివ్యధామ మందు నిలిపె నాఁటనుండియు 102

క. శ్రీమెఱయుచుభయకావే । రీమధ్యమునం దనర్చు శ్రీరంగము తే
జోమహిమచంద్రపుష్కరి । ణీమహితతటంబునందు నిగమస్తుతమై. 103

శా. ఏపుణ్యాయతనంబుఁ జొచ్చి నియతిన్ వీక్షించుపుణ్యుల్ మహా
పాపశ్రేణి జయించి నిర్మలమతిం బ్రాపింతుసుజ్ఞానులై
తాపంబుల్ వెడఁబాసి దండధరదూతవ్రాతముం దోలి య
వ్యాపన్నం బగుసత్పథంబునఁ దుదిన్ వర్తింతు రత్యున్నతిన్. 104

క. కృతనిష్ఠీవనపతిత । ప్రతిభాషానృతదురుక్తిపతనాదుల స
న్మతి శ్రీరంగముఁ జేర్గను । నతఁ డఘములఁ బాసి పొందు నచ్యుతపదమున్. 105

గీ. అతివిదేశవాసులైన నన్యద్వీప నిలయులైన భక్తి నివ్వటిల్లఁ
జేతు లెత్తి మ్రొక్కి శ్రీరంగమునకు మరి భజించి కాంతు రభిమతములు. 106

మ. అరవిందాక్షుదినోపవాసము తులస్యాస్వాదముం జంద్రపు
ష్కరిణీస్నానము రంగమందిరలసత్సందర్శనానందమున్
వరగీతాపఠనంబు గల్గునొకజన్మం బందు నెవ్వారి క
ప్పురుషుల్ ప్రాప్తసమస్తకాములు జగత్పూజ్యుల్ ముకుందాకృతుల్. 107

క. చాతుర్మాస్యస్థితిఁ బ్ర । ఖ్యాతశ్రీరంగసీమఁ గల్గినసుకృతం
బాతలఁ బెఱతీర్థంబుల । నేతెఱఁగున సంభవింప దెన్నాళ్లున్నన్. 108

క. శ్రీరంగభవనమున ముద । మారఁగ నొకరాత్రి యున్నయట్టిఘనులు దు
ర్వారమహాపాతకశత । పారంపర్యములవలనఁ బాయుదు రనఘా. 109

క. గురుమతి శ్రీరంగమునకు । నరిగినసుజనుండు భక్తి నతనికి నన్నం
బరసి యిడునతఁడు లోకో । త్తరచరితులు డిహిమబింబధళనస్ఫురితుల్. 110

క. ప్రతిదినమును దిలపాత్ర । త్రితయము దానంబు సేసి ధృతిఁ బొందుసమం
చితసుకృతఫలము సమకొను । నతులశ్రీరంగమందిరాలోకమునన్. 111

వ. అందు హేమదానం బతిప్రశస్తంబు భూదానం బంతకంటె నధికంబు గోదానవస్త్ర
దానంబు లత్యుత్తమంబు వివియన్నియు 112

క. తమతమపట్లన నిత్య । త్వమునకు మదిఁ గలఁగి దేవతలు రంగక్షే
త్రమునందుఁ బొందుమనుజ । త్వముఁ గోరుదు రందు ముక్తిధామం బగుటన్ 113

క. రవి కన్యాగతుఁ డగున । య్యవసరమునఁ గృష్ణపక్షమందులఁ జేతో
భవతిథిఁ బితృకృత్యమునకు । నవుముఖ్యవ్రతము మాఘమందును జెల్లున్. 114

సీ. తమయన్వయమున నుత్తముఁ డొకఁడైనను జనియించి శ్రీరంగమునకు నరిగి
యచటఁ గావేరిజలావగాహ మొనర్చి యగ్రజన్ములకు నాహారమైన
నత్యల్పదక్షిణ యైనఁ దిలోదకమైన ధేనుగ్రాసమైనఁ దనకు
గలిగినరీతిఁ దక్కక హరిసన్నిధి మమ్ము నుద్దేశించి నెమ్మినొసఁగు
వాఁడు గల్గునొకో యని వారివారి । నెదురు చూచుచునుందురు రెల్లప్రొద్దు
నమరలోకసుఖంబులహానిఁదలఁచి । పితృసమాజంబు లక్షయస్థితులకొఱకు. 115

గీ. ఒక్కనదిఁ గ్రుంకువేళ వేయొక్కనది ను । తింపు టఘుకారి శ్రీరంగతీర్థవరము
చంద్రపుష్కరిణీజహ్నుజలము సకల । నదులయందును దలఁపఁబుణ్యము ఘటించు. 116

వ. విశేషించి మాఘమాసంబునఁ జంద్రపుష్కరిణీస్నానంబును, శ్రీరంగదర్శనంబును
క్షేత్రోపవాసంబును నతిదుర్లభంబులు. ఈ నదీసరోవరక్షేత్రదేవతాప్రభావంబుల
యం దెవ్వరు సందేహింతు రట్టిదుష్కర్ముల ధర్మనిరతుం డగుభూపాలుండు వం
డాలురసంగతి మనుపవలయు నని మఱియును, 117

మ. శ్రుతికోటిం బ్రణవంబు వైష్ణవవచస్స్తోత్రంబు లందంబికా
పతి పెన్నేఱుల గంగ వేల్పుగమిలోఁ బద్మాక్షుఁ డెబ్భంగి న
న్నుతకీర్తిన్ విలసింతు రట్లు మహిఁ బుణ్యక్షేత్రజాలంబులోఁ
గతనానాఘనికాయమై వెలయు రంగక్షేత్ర మాకల్పమై 118

క. శ్రీరంగమునకు నరుగుఁడు । శ్రీరంగం బనుచు జపము సేయుఁడు మదిలోఁ
శ్రీరంగముఁ దలఁపుఁడు భవ । భారముల హరింపనోపుఁ బగలును రేయున్. 119

ఉ. అంచితరంగమండలమహాత్మ్యము వైష్ణవకోటి కింపు రె
ట్టించ లిఖించి యిచ్చినఁ బఠించిన విన్న ధరించినన్ జనుల్
సంచితపుణ్యులై సకలసంపదలం బెనుపొంది కీర్తి దీ
పించి సుఖించి పొందుదురు ప్రీతి ముకుందపదస్థితిం దుదిన్. 120

చ. అనవుడు నాగదంతుఁడు ప్రియంబున సాత్యవతేయుతోడ నో
మునివర దివ్యదేశముల ముఖ్యతరం బగు రంగమండలం
బునఁ గడు నద్భుతంబు లగుపూర్వకథల్ విన వేడ్క యయ్యెడున్
ఘనదయ నట్టివెల్ల నెఱుఁగన్ రచియింపుఁడు నాకు నావుడున్. 121

క. నిగమవ్యాసవిశారదుఁ । డగుముని నీ వడిగినట్టి యాశ్చర్యకరం
బగునితిహాసము గల దది । తగ వినుమని పలికె నాగదంతునితోడన్. 122

చ. కలరు సుబోధసత్త్వ లనఁగా మును లిద్దఱు నారకర్మని
ర్మలచరితుల్ చతుర్ముఖసమప్రతిభుల్ బహుధర్మమర్మవే
దులు ఘనదివ్యబోధసహితుల్ మహితుల్ రజనీముఖజ్వల
జ్జ్వలనవిశాలనేత్రు లనివారితభూరితపోబలాధికుల్. 128

క. వారఖిలభువనవిస్మయ । కారణదృఢఘోరనిష్ఠఁ గదలక గంగా
ద్వారమునఁ దప మొనర్చ బ । లారాతి దురాతికంపితాత్ముఁ డగుచున్. 124

వ. నిరంతరంబును దదంతరాయంబునకు నుపాయంబు లాచరింప నానిలింపపతితోడ
రాయిడింప నొల్లక యెడఁబాసి వాసిగలతీర్థంబు లాడువేడుక నిలావలయంబు గలయం
జరింపుచు వచ్చి వచ్చి పురోభాగంబున. 125

మ. సతతానేకమునీంద్రబృందకృతపూజావందనం బంద నా
గతమందానిలకందలీకృతతరంగస్యందనన్ దీనసం

గతమాకందమకరందబిందు సహితార్కస్యందనం గాంచి ర
మ్యతు లింపొందఁ గవేరనందనఁ ద్రిలోకానంద నానందనన్ 126

క. కని తదవేక్షణలోలత । ననిమిషత వహించి యద్భుతానందాబ్ధిన్
మనమునఁ బిరిఁగొనఁ బులకిత । తనులై ప్రణమిల్లి భక్తితాత్పర్యములన్ 127

సీ. గురుధర్మచరితానుకూలంబు కూలంబు సంక్షాళితాఘకజ్జలము జలము
ఘనముక్తినృత్తరంగములు తరంగములు వినీతసుజనభైరవము రవము
విహతతాపత్రయోద్వేగంబు వేగంబు లలితభక్తానందలహరి లహరి
కుశలప్రశంసానుగుణములు కణములు విధ్వస్తదుర్భవవీచి వీచి
నిరుపమజ్ఞానసంపద నెఱపు నెఱపు
భరితబహుమోహపటలిఁ బో నఱువు నఱువు
గాన నెన గాన మీనదితో ననూన
మహిమ వహిఁ కెక్కె తీర్థసమాజములను. 128

క. అని మఱియుఁ బలుదెఱంగులఁ । గొనియాడి తదీయవారిఁ గ్రుంకంబున ము
న్కొని యాడి దివ్యతేజో । ఘనులై ఘనవిరహతాపసునులై రెలమిన్. 129

క. క్షితిఁ గలనదులందలివి । శ్రుత యగు కావేరినీరు సోఁకిన మాత్రన్
ధృతి సద్గతిఁ గనుఁదిర్య । క్తతి యయినను జెప్పనేల తక్కనవారిన్. 180

గీ. ఆవిధంబునఁ గృతకృత్యులై తదీయ । తీరవనభూముల కొన్నిదినము లుండి
వార లొకనాడు సంధ్యాభివందనార్థ । మై నిశావధిఁ గావేరి కరుగుటయును 131

వ. అమ్మహావాహినీప్రభావం బెడనెడఁ బొడవడినయెడలఁ బొడవడునిసుక పిదపిదని పడనెగసి కూలుదరులును, దరులుగూడినఁ బెల్లుకొనఁ దాఁకుతఱ్ఱున మొదళ్లు బలువవలు వదలుమూలంబుల తెఱపుల నఱముఱి బయ్యఃపూరంబులు దోరంబులుగా నేచి ప్రాచి తోచినం బెకలి తలకడవై వడిఁగఱద వెంబడిఁ బొరలి పోవుతరులును, దరుతండంబులగండికడల నడ్డంబు దగిలి దట్టంబులై కట్టవెట్టినలాగునఁ జాఁగనీక వేగం బాఁగినపిఱిగి మలసి యెదురుదన్ని మిన్నుల కప్పంబులై వచ్చుపై యేఱులబలిమికలిమిం దొట్టి నిట్టవొడిచిన నెట్టుకొని తఱమినం దఱుము లిడి నిబ్బరంపు బిరుసునం దెరలద్రొబ్బినకడకం బడఁకుల వెల్లడరి యురులు గిరుల చఱుల ప్రచండరవంబుగా డొల్లుగండశైలంబులును, గండశైలంబులొండొండ గుభులుగుభుల్లనం దొడఁగురభసంబున నభశ్చరులు తల్లడిల్ల నెల్లెడలం బెల్లెగ

యుఁ కల్లెడలును, కల్లెడల నెల్లం బేరి మేదినీరుహారంబుల హరనటనటనపాటవమహాభైరవ క్ష్వేడారవప్రతిభటకటధ్వనిబంధురంబులై దిగంబడు కబంధంబులం బహులావర్తంబుల క్రందునం దెగి నిగుడ మగుడ వెఱఁగవడి తిగురుకువడుజలగ్రహంబులును, జలగ్రహంబు లొండొండ నంటుసంటుగ నొరసి గంటికంటికొనల ననలస్ఫులింగంబులు చెదర నదరి కలహంబునకుఁ దిమురుచు నమురుగవిసి యప్పటప్పటికి జిఱజిఱం ద్రిప్పి వేయుచటుల వాలఘాతంబుల నుద్ధూతంబులై మసరుకొని విసవిస విసరు గాడ్పుల దూలి వెడగువడఁ జల్లుజలకణంబుల చిల్లుతఱచున దటియరాని సమీపదేశంబులును, సమీపదేశవాసి నీజనంబు భయావేశంబునం బాసి చనఁ దోడన జలంబు వెడవెట్టి నివ్వగిలిఁజొవ్వన నెగయుమందిరంబుల పొందు దప్పక తెప్పలగతిఁ దేలి పోవుపురనగరగ్రామసమూహంబులును, సమూహంబులై నింగి చెంగటం దలఁగి నివ్వెఱపడి చూచుఖేచరులుఁ గలిగి వ్యవహారసమర్థుం డగుసార్థవాహునర్థసమితియుం బోలె మితుల కగ్గలంబై బహుముఖంబులం గూడుచు, నతిగధపటిష్ఠనిష్ఠురబాణశ్రేణియుంబోలె ముంపుదప్పక యొడ్ల భేదింపుచు, మహావదాన్యుని యసామాన్యకీర్తిస్ఫూర్తియుఁబోలె బలువంకల నల్లసిల్లుచు, గరాలకరవాలధారయుంబోలె నొరసిన మేనిఁ ద్రెంపుచు, నయసంపన్నసంపదయుంబోలె ముంపు దప్పక, వసంతసమయతరుసంతతియుం బోలె బలుమోసు లెత్తుచుఁ, ద్రివిక్రమదివ్యదేహస్ఫురణయుంబోలె నడుగులకొలఁది గానంబడక, హరిమాయయుంబోలె నావలం బెఱుమతంలం గడకు నశక్యంబై, పెన్నిధిఁ గన్న పేదయుంబోలె నంతకంతకుబ్బుచు, తగకరి యగు చుట్టంబునుంబోలె నెఱసులు దోపకుండ వర్తింపుచు, వీరభటవితతియుంబోలె మిగుల వడిగలిగి, సన్నద్ధహయపంక్తియుంబోలెఁ బల్లంబుల నేపుదీపింపుచు, నద్భుతవార్తయుం బోలె నతిదూరంబుగాప్రమోయుచు, నభేద్యకవచంబునుంబోలె నాటఁజిక్కక, యధ్యాత్మవిద్యయుంబోలె నెల్లవారికి వితర్కింప నశక్యంబై, మెఱసి పెన్నఁ జిన్నచేసి, తుంగభద్రను భంగపఱచి, కృష్ణఁ దూష్ణీకరించి, సరస్వతీతరస్వి నిత్యంబు దెగడి, నర్మద నిర్మదఁ గావించి, భాస్కరిం దిరస్కరించి, జాహ్నవి నిహ్నవించి, గౌతమి లోతమి యడంచి, సారవంబు గౌరవం బుడిచి, యన్యసరిన్నివహంబు నపహరించి, సంవర్తసమయసముజ్జృంభితుంభదంభోధరానర్గళకాండప్రకాండతాండవితసంఘుసమున్నిద్రంబులై సముద్రతోయంబు లుద్రేకించి లోకంబు లేకార్ణవంబుగా నందంద యురవడించు చందంబున నాడుకలకు వెక్కసంబై యుప్పతిల్లి యేపుదప్పక కనుఁగొనునంతలోన 182

క. ఇరవుగఁ దొలునా డన్నది। దరి నొకచో వారలిడినదండాజినస
త్కరణస్నానపటాదులు। పరువడి యద్యోటినీటఁ బడి వడి సరిగన 183

ఉ. అంత వసంతధర్మమహిమాంచితకృత్యుఁడు సత్యుఁ డాసరి
త్సంతతజృంభణోదయవిచారవికారత బుద్ధిఁ బూని భా
స్వంతము విష్ణుసంజ్ఞకము సత్యము సర్వశుభప్రదంబు శ్రీ
మంతము నైనదైవము సమానుపలీలఁ దలంచు చున్నెడన్. 134

క. కల్పాంతతీవ్రబాడబ । కల్పసమానప్రతాపఘని యవితథసం
కల్పుఁడు సుబోధుఁ డట్టియు । నల్పక్షోభంబుఁ గని మహాద్భుతమతియై 135

శా. కాలాంభోధరగర్జితప్రతిభఘోరాగ్రధ్వానగంభీరమున్
హేలాదర్పవిజృంభణస్ఫురణ నిష్లేలా యవేళన్ సము
ద్వేలంబైనది యీనదీమణి కడున్ వేగంబె యీవేగ ము
ల్లోలద్వీచిపరంపరల్ పొదవదే లోకంబు లేకంబుగాన్. 136

గీ. కాన దీనికిఁ బ్రత్యుపకార మింక । నెద్ది గల దట్టి దిగ్వ దూహించి చేయ
రోకనిమేష మపేక్షించి యున్న నైన । బ్రతుకఁబోలునె విశ్వప్రపంచమునకు 137

సీ. పటులదిక్కరికర్ణపుటపాటనప్రౌఢి నొదవునిర్భరఘోషమదము ముడుఁగ
పాథోధిమండలపాణింధమము లైన కల్లోలవితతుల త్రుళ్లడంగ,
మకరనక్రగ్రాహమత్స్యకచ్ఛపకోటు లొరలుచు నొండొంటి మఱువుకొదుఁగఁ
జక్రటిట్టిభసారసక్రౌంచముఖజలవిహగజాలము గమివిచ్చి పఱవ,
వారసాతలనిమ్నంబు లైనమడువుఁ
బట్లు పంకావిలంబులై బయలుపడఁగ,
శిలలు గుల్లలు నిసుము చిప్పలును దక్క,
ఇసఁగి యీతోయ మీతోయ మేగ్రహింతు. 138

క. అని సంరంభవిజృంభణమునఁ దత్సలిలంబు సకలమును బాణితలం
బున నిలిపి లీల నాపో । శనముగఁ గొనఁబూని దశదిశల్ గనుఁగొనినన్. 139

మ. జలధుల్ పిండలివండుగాఁ గలఁగ భూచక్రంబు గ్రుంగన్ దిశా
వలయం బల్లలనాడె గోత్రశిఖరవ్రాతంబు గంపించె ను
ల్కలు డుల్లెన్ గగనంబు బిట్టవిసె నర్కస్ఫూర్తి మాసెన్ మదిం
దలఁకెన్ వజ్రి సిరించి వంచెఁ గృతచింతన్ వక్త్రపంకేజముల్. 140

వ. అయ్యవసరంబున. 141

గీ. వలవ దుడుగుము భూసురవంశవర్య । యిట్టియనుచితకృత్య మూహింప నీకుఁ
దగునె యనుచు ధారాధరధ్వానధీర । మైనవాక్యంబు వీతెంచె నంబరమున. 142

క. ఆపలుకు తేటపడ విని । యేపున మును గ్రోలఁ గేల నిడి పూనినత
ద్వీపవతిజలము చలమునఁ । దాపసవర్యుండు వదలెఁ దత్క్షణమాత్రన్. 143

వ. అప్పుడు మఱియు నంతరిక్షంబున నంతర్హితుం డైనదివ్యపురుషుం డతనితో నీకకాదు
క వేరకన్యక సకలభువనమాన్య దీని సామాన్యఁగా దలఁపవలవ దమృతప్రాయంబు లగునీ
తోయంబులు ప్రజాజీవనోపాయంబులై ప్రవర్తిల్లెడు నదియునుం గాక పుండరీకమండ
లమధ్యమండనాయమానంబై దురంతదుర్భరాతపసంతప్తజంతుసంతానంబునకు నిరంత
రచ్ఛాయానోకహంబై సనకసనందనప్రముఖప్రసిద్ధసిద్ధమునిశుద్ధాంతఃకరణసిద్ధాంతీకృ
తసుకృతవస్తుసారంబై రామాభిరామహేమదామాకలితహారినీలమణికరండంబై శేషశ
యనంబు శ్రీరంగంబు శ్రీరంగధర్మం బను నామంబుల భవ్యంబైనదిగా నవ్యయంబైనదివ్య
ధామంబై తదుభయప్రవాహపరిపాలితంబై మెఱయునది గావున నీపుణ్యతరంగిణి సర
సభాజనంబైనది గాని విరసభాజనంబు గా దని చెప్పి యూరకుండె వెండియు. 144

క. ఆదివ్యపురుషవర్యుం । డాదరమున నతనితో మహామునివర యీ
భేదమును మాని మది నీ । కేది ప్రియం బదియె వేఁడు మిచ్చెద ననినన్. 145

ఉ. అచ్చెరువంది సంయమికులైకవిభూషణుఁ డక్రియం బ్రియం
బిచ్చఁ దలిర్పఁ బల్కె నతఁ డెవ్వఁడు తద్వచనంబ కాని యూ
పెచ్చుటఁ గానఁ బోల దిది యెంతయునుం గలయో యథార్థమో
చెచ్చెర నాదుపూర్వక వృథసేయఁగఁ బన్నినవిష్ణుమాయయో. 146

వ. అని యువ్విధంబున. 147

క. చింతింప మఱియు నంతట । నంతర్హితుఁ డైనదేవుఁ డాతనితో నీ
కింత దగుదాయమేటి క । నంతగుణా వేఁడు మిష్ట మని పల్కుటయున్. 148

గీ. ఆసుబోధుఁ డలరి యఖిలేశ నీవు నా । దెసఁ బ్రసాదబుద్ధి యొసఁగ నేని
నిన్ను దెలియఁగఁ జెప్పి నీదివ్యరూపంబు । సొంపు మీఱ నాకుఁ జూపవలయు. 149

వ. అనిన నప్పరమేశ్వరుం డతని కిట్లనియె. 150

క. దేవాదిచతుర్విధభూ । తావళిఁ బొడమింపఁ బెంప నడఁపం బతినై
యీవిశ్వము నాధారం । బై వెలయుదు నిత్యసుఖపరాయణలీలన్. 151

చ. నినుఁ జరితార్థుఁ జేయుమతి నేఁడు ప్రసన్నుఁడవై మదీయమై
యొనరినదివ్యరూపమహిమోన్నతిఁ జూపితిఁ గాని సారసా
సనపురశాసనాదులునుఁ జాలరు గానఁ బ్రపన్నులైనస
జ్జనులకుఁ దక్క నన్యులకు శక్యమె నిక్కము నన్నెఱుంగఁగాన్. 152

వ. అని యాత్మగతంబున. 153

మహాస్రగ్ధర. బహుభాస్వద్భానుసమానప్రభలు నభమునం బర్వ వార్వాహగర్వా
పహనీలాంగద్యుతుల్ భూషణమణితతి మించన్ లసద్వైజయంతీ
సహితోరఃకౌస్తుభాంశుల్ జడిగొనఁ గనకాచ్ఛాదనం బొప్ప శౌర్యా
వహచంచద్దోస్సహస్రావళి మెఱయ బలిధ్వంసి ప్రత్యక్షమయ్యెన్. 154

ఉ. అప్పుడు తన్మనోహరభయానకదివ్యవపుర్విశేషముం
దప్పక చూడ నోడి ప్రమదంబు భయంబును విస్మయంబు లో
ముప్పిరియై పెనంగొన సుబోధుఁడు దీపితసుప్రబోధుఁడై
యప్పరమేశు నిట్లని సమంచితభక్తి నుతించె నమ్రుఁడై. 155

సీ. సర్వేశ సర్వజ్ఞ సర్వభూతప్రియ శరణాగతార్తిసంహరణనిరత
మధుదైత్యదుర్మదమథన సమస్తకల్యాణస్వరూప పరాపరాత్మ
భవదీయముఖమునఁ బావకుఁడును దృష్టిఁ జంద్రసూర్యులును భుజముల దిశలు
కళలు శ్రోత్రంబుల గగనంబు నాభిఁ జరాచరాత్మక మైనయవని పదము
తే. లందుఁ బెంపొందుచుండు ధరాదిపంచభూతములు బుద్ధ్యహంకారములు మహత్తు
ప్రకృతిపురుషులు దగముక్తిపరమ మగుచు నెగడు నాపరంజ్యోతియు నీవ దేవ. 156

చ. నెఱవగుభక్తి నొండొకటి నేరక సర్వశరణ్య నిన్నుఁ బ
ల్మఱు వినుతించుచున్ మదిఁ దలంచుచు మ్రొక్కుచు నుండు రవ్వ ర
త్తెఱఁగున నైన నట్టిసుకృతిప్రకరంబునకెల్ల మెట్టులుం
గిఱుతలబంటిగాదె పరికింప భవాంబుధి సత్కృపానిధీ. 157

క. దివసాగమవికసితసిత । నవసారసదళవిశాలనయనంబుల దా
నవసామజపంచానన । భవసాగరమగ్ను నన్నుఁ బాలింపు హరీ. 158

వ. అని ప్రస్తుతించి యప్పుండరీకాక్షుతో నతండు దేవ నీవు నాయెడఁ బ్రసన్నత వహిం
చితేనియు నిఖిలవిరోధంబైనమదపరాధంబు సహింపు సహింపు మాచక్రవాళాచలా

చక్రవాళంబులై సుకృతాలవాలంబులై దురంతదుష్కృతసంహరణసమర్థంబు లైనతీ
ర్థంబు లెల్లకాలంబు నీసరిత్కూలంబులఁ గలసి మెలసి చరింప ననుగ్రహింపు మీఁదు
నీవారిం జేరినయనాథునీవారిఁగఁగలపి యనుగ్రహింపు మీప్రదేశంబున నొనర్చుజపతపో
హోమదానంబు లక్షయసుఖనిదానంబులుగాఁ బ్రసాదింపు మని వినయవినమితోత్త
మాంగుండై యూరకున్న నన్నదిసోదరుండు సాదరుండై యతనిమనోరథంబు లవి
తథంబులుగా నొసంగి మఱియును. 159

క. ధరణీసుర నన్నెఱుఁగుము । పరాత్పరుఁ బ్రధానపురుషుఁ బరు సామ్యుఁ జరా
చరభూతజాతభయసం । హరు నారాయణు నమేయు నవ్యయుఁ గాఁగన్. 160

గీ. నిఖిలకర్తయు భోక్తయు నేన కాక । లేదు నాకంటెఁ బర మొకలేశమైన
నంతవాఁడను నాతెఱఁ గెఱుఁగలేరు । సకలలోకనియంత్రి మత్సహజశక్తి. 161

వ. అని యఖిలభక్తమనోరథానుసంధాయకుండగు శ్రీరంగనాయకుండు తానగుట తేట
పడుటకై యతని కాత్మవతారకథావృత్తాంతం బాద్యంతంబును దెలియ నానతియి
చ్చె నత్తెఱంగెఱింగించెద నాకర్ణింపుము. 162

క. ఏలావనహరిచందన । జాలాభినవప్రసూనసౌరభవిలస
ద్వ్యాలానిలమృదులీలాం । దోళితకల్లోల మైనదుగ్ధాబ్ధిపయిన్. 163

మ. అఖిలప్రాణిహితైకబుద్ధి నురగేంద్రానల్పతల్పంబునన్
సుఖలీలన్ శయనించి యున్నహరిఁ దేజోమూర్తి నాతాపసో
న్ముఖుఁ గళ్యాణకరుం గుఱించి దివసంబుల్ పెక్కు భక్తిం జతు
ర్ముఖుఁ డత్యుగ్రతపం బొనర్చినఁ గృపాపూర్ణప్రసన్నాత్ముఁడై. 164

క. ఆలోకపితామహునకు । నాలోకనసమధికోజ్జ్వలాకృతిపటుభూ
పాలోక మెసఁగ నవ్విభుఁ । డాలోఁ బొడచూపి వేఁడు మభిమత మనినన్. 165

గీ. లీలఁ జాఁగిలి మ్రొక్కి కెంగేలుఁగవలు । ఫాలభాగంబునందలి గీలుకొలిపి
బహువిధంబుల వినుతించి పద్మభవుఁడు । వేడ్కఁ దనకోర్కి యిట్లని విన్నవించె.

ఉ. నేరెడుపండుచాయ తవణించెడుమేనఁ బదాఱువన్నెబం
గా రొంటఁబట్టుపట్టుఁ బసగందనితామరరేకు మైసిరుల్
దోరణఁగట్టి యేలుకనుదోయును బొందుకు నుద్దియై మెఱుం
గారునురంబు కెంపు దయసానినయుల్లము చల్లచూపులున్. 167

క. అలరిననలినీలాకృతి నా । తలఁపున నెలకొల్పినట్లు దైత్యాంతక యి
మ్ముల నెల్లప్పుడు గనఁగన । లలరఁ గనుంగొనెడిభాగ్య మంటింపఁగదే. 168

వ. అని ప్రార్థించిన నాశ్రితవత్సలుండగు శ్రీవత్సలక్షణుం డతని దెస నెసఁగుదయావిశే
షంబున నట్లకాక యని యానతిచ్చి యంతర్హితుం డయ్యె ననంతరంబ. 169

సీ. ధ్వజగరుత్మద్దేహధగధగద్యుతులు లోకాలోకపరమాంధకార మణఁప
స్వచ్ఛముక్తాతపత్రచ్ఛాయ లసమయచంద్రికావిలసనోత్సవముఁ జూపఁ
బటుశాతకుంభకుంభస్ఫూర్తు లంభోదపథమునఁ గుంకుమప్రభలు నెఱప
మహనీయతోరణమణిమయస్ఫూర్తియు గోచరప్రతతిచూడ్కులు మఱల్ప
నుదధి నావిర్భవించె సముద్యదధిక । దివ్యతేజోవిశేషదేదీప్యమాన
పద్మగర్భాండభాండప్రచండ మగుచు । మంగళం బైనశ్రీరంగమందిరంబు. 170

శా. ఆదివ్యాయతనోపజీవు లయి దుగ్ధాంభోధిమధ్యంబునన్
బ్రాదుర్భావము నొంది రచ్యుతదయాపాత్రత్వమిత్రుల్ భవ
చ్ఛేదావాప్తసదాసుఖోదయులు రాజీవప్రభూతేంద్రము
ఖ్యాదిత్యప్రకరార్చనీయు లగు నందాదుల్ మనోజ్ఞాకృతుల్. 171

గీ. వారితోడనె వైకుంఠవాసులై ప్ర । సిద్ధులైనసనందాదిసిద్ధమునులు
నమరగంధర్వకింపురుషాహియక్షు । గరుడవిద్యాధరాదులు గానఁబడిరి. 172

వ. అయ్యవసరంబున. 173

సీ. రావించె నిరవద్యరావనారదవాద్యకలితతుంబురుహృద్యగానవిద్య
మెఱసెఁ గింకిణిరావమిళితమై దివి దేవసతులనర్తన భావగతులరేవ
బలసె దివ్యానేకభవ్యస్తవశ్లోకముఖరమై యెడలేక మునులమూఁక
తొరఁగఁ బైపైఁ బెల్లుతోలువాసనలఁ జల్లు పరువమై వికసిల్లుసిరులజల్లు
పొరసె నమృతాంబునిధిఁ దేలి పుష్పశాలి । దైవతోద్యానవనకేళిఁ దనరు గాలి
యఖిలకల్యాణమూలమోక్షాలవాల । రంగజననాతివేలసంరంభవేళ. 174

వ. అప్పుడు. 175

సీ. ధరియించెఁ దద్దివ్యభవనంబు ఖగరాజకఠినబంధురతరస్కంధపీఠిఁ
బట్టె దర్వీకరప్రభుఁడు శ్వేతచ్ఛత్ర ముఱుఫణామండలస్ఫురణ మెఱయ

నిడిరి వింజామరలిరుగెలంకుల జోక యై సుధాకరుఁడు సహస్రకరుఁడు
బకలంబు సేసె హాటకవేత్రపాణియై తఱిమి విష్వక్సేనదండనాథుఁ
డలికఘటితహస్తాబ్జులై యంతనంత । బలసి కొలిచిరి సకలదిక్పాలవరులు
వచ్చె శ్రీరంగధామంబు వచ్చె ననుచుఁ । జదలఁ గోదలేక కాహళస్వనము లెసఁగ.

వ. ఇవ్విధంబున స్వయంవ్యక్తంబును, తేజోమయంబును, ప్రణవస్వరూపంబును ప్రభూతవైభవాభిరామంబును, నగు శ్రీరంగధామంబు దృగ్గోచరం బగుటయు దిగ్గన గ్రమ్ము సమ్మదామృతరసంబునఁ బులకాంకురంబులు దలఁకొనఁ గనకనికషసుషమావిశేషంబున నుపమేయం బగు ఛాయం బొలుచు కాయంబు భూభాగంబునఁ జాఁగిలఁ బ్రణమిల్లి శారదావల్లభుండు యుగపదుల్లసితచతుశ్శ్రుతిప్రయుక్తంబు లగుసూక్తంబుల నభినుతించె నంత నఖిలగుణగణప్రశస్తుండును వేత్రహస్తుండును నగుచు నందుం డాశతానందునకు నమ్మహనీయమందిరంబుఁ జూపి యిట్లనియె. 177

మ. అరవిందాసన నీతపంబు ఫలితం బై తోఁచె లక్ష్మీమనో
హరుగేహం బిదె చూడు లోచనము లింపారంగ నీరంగమం
దిర మయ్యిందిరతోడఁ గూడి యనురక్తిన్ యోగనిద్రాళుఁడై
హరి యున్నాఁడు జగత్కుటుంబపరిరక్షాయత్తచిత్తంబునన్. 178

వ. అని నిర్దేశించినఁ గనకగర్భుండు నిర్భరానందంబునఁ దత్ప్రదేశంబు డాయంజనునప్పు డూర్ధ్వాధస్స్థలంబులఁ గనకమహీమండలంబులును మధ్యభాగంబున శ్రీదేవియు నభ్యంతరంబున ననంతభోగియుఁ బ్రతిహారాంతికంబున జయవిజయులుఁ బార్శ్వంబుల దుర్గావిహగంబులును శిఖరంబునఁ బ్రణవస్వరూపిణి యగుభారతియును, గనకకలశంబుల నామ్నాయసముదాయంబును నాసాముఖంబున రహస్యజాతంబును బాదతలంబులఁ గ్రతుప్రతతియు నంగుళీసంచయంబుల యజనంబును నుదరంబున హవిర్జలంబును, మఱియు నెడనెడఁ బాకశాసనపరేతరాజపలలాశనపాశపాణి పవమానపౌలస్త్యపాశుపతులును నాదిత్యరుద్రమరుదశ్వినివిశ్వదేవసిద్ధసాధ్యులును సప్తర్షులు నక్షత్రగ్రహతారకంబులు నాదిగాఁ గలచరాచరభూతజాలంబు లెల్లను దోఁచినఁ బరమాద్భుతసంభ్రమంబులు డెందంబున సందడింప నద్దివ్యమందిరంబునకుఁ బ్రదక్షిణాభివందనంబు లొనర్చి యభ్యంతరంబుఁ బ్రవేశించి యందు. 179

సీ. తలగడగా నిడి తల మూఁది వలచెంపఁ గుడిహస్త మెత్తుగా నిడినవాని
తులిచేఁదొడవుల మెఱుఁగుదాపలు మించు నెఱకేలు కటిఁ జాఁచి మెఱయువాని

సిరి మేనిపొందునఁ జిత్తంబు సొగయింప నరమోడ్పుఁగన్నుల నమరువాని
వాసించితోన్నతం బగు వామపదమున బిరుదునూపురము శోభిల్లువాని
మొలకనగవులఁ దెలివొందు మోమువాని। మెఱుఁగు గలమేఘరుచిఁ బొల్చు మేనివాని
నురగశయ్యపై వొఁదికిలి యున్నవాని। సకలశుభదాయి శ్రీరంగశాయిఁ గనియె. 180

వ. కని యప్పరమేశ్వరు నిత్యనిరతిశయనిరుపమనిరవధికలావణ్యసౌందర్యసౌకుమార్యచాతు
ర్యధైర్యగాంభీర్య సౌశీల్యవాత్సల్యతేజః ప్రభావసౌభాగ్యసౌహార్దదయాద్యనంత
కల్యాణగుణామృతసాగరాంతర్నిమజ్జదఖిలావయవసుఖానుభవసముత్కటానంద పరి
పూర్ణమానసుండై పునఃపునఃప్రణామంబు లాచరించి నితాంతభక్తివినయవినమ్రదేహుం
డై యిట్లని స్తుతించె 181

దండకము. జయజయ జగదేకకల్యాణభావానిశత్రాణపారీణనిస్తారణాపారకారుణ్య రత్నా
కరా శ్రీకరామ్నాయసారాభిధానామృతాసారశాంతాఘ సంతాపయజ్ఞ
తాపసౌఘాస్తపోభిర్భజంతే యజంతేచ నిశ్శ్రేయసోద్యోగినోఽష్టాంగయో
గాంచితజ్ఞానయజ్ఞైః ప్రశంసంతి వేదాగమాస్తావకా భూయోభూయః ప్రసాదాభి
లాషీ సదా సేవతే దేవతానాంగణ స్త్వం సమస్తప్రతీతం గుణాతీత మాధార
భూతం ప్రకృత్యాః సమానాధికోపేత మాద్యంత మేకం భవంతం భజేఽహం
ప్రసన్నః సువర్ణధ్వజః ప్రత్యుషశ్చిత్రభానుప్రభాజాలజాజ్వల్యవచ్చక్రధారా
లిభిన్నారివక్షఃశిరః కల్యకైవల్యసామ్రాజ్యలక్ష్మీసమర్థైక మూర్ధాభిషిక్తప్రణామ
త్వదాజ్ఞావహం విశ్వ మావర్తతే శాశ్వతం జ్యోతిరాకారలోకోత్కరం తత్త్వ
సంకల్పమాత్రప్రభూతాలిసంభూతభూతావకాశ్యం దినానాథతేజో ముఖం
మిత్రరాత్రీశ్వరౌ నేత్రయుగ్మం దిశః శ్రోత్ర మేషా ధరిత్రీ పదౌ మాతరిశ్వా స
నిశ్వాసభూతో నభో నాభి రావాసభూర్మస్తకం, శ్రీః కళత్రం మనో
ర్భూభగ్నానోఽహశ్చ రాత్రిశ్చ పార్శ్వే నిలింపాః ప్రతీకా స్త్వ మేవాంత
రాత్మా షడంగాని వేదాశ్చ ధర్మాణి శాస్త్రాణి సర్వాగమాః పాంచరాత్రం
తథా సాంఖ్యయోగం తవాజ్ఞా హి వేదాంతవేద్య స్త్వ మేకప్రసాదోఽహ ముగ్ర
స్త్వదీయాతిరోష స్త్వదన్య త్పరం నాస్తి నీహారభానూబృహద్భాను రంభోజినీ
బాంధవో గంధవాహః ప్రమత్తా భవంతే ప్రభీతాః ప్రయాంతి ప్రశాస్వన్వహం
మృత్యు రక్ష్యేతి మర్త్యేషు కాలేజనిప్వత్వ మేవాఖిలం వా భవంతం భవచ్చాస్య
శాహాహూరుపాదప్రభూతం మహీదైవతక్షత్రవిట్ఛూద్రజాతం సవర్ణాశ్రమాచారధర్మ

స్త్వమేవత్వమేవ క్రతుర్విశ్వమూర్తే సుధీనాథ మీనాకరాధీనహీనాసురాధీనమా
నాధికానూన నానాగమాదాననూరాయ, మత్స్యావతారాయ, ధీరామృతాహార
వీరార్ణవక్షీరపూరార్పితోదారభారాచలాధారరూపాయ కూర్మస్వరూపాయ
సర్వంసహోఖర్వ దుర్వారదోర్గర్వనిర్వాహవత్పూర్వగీర్వాణభూతోగ్రరోద్ధార
లోలాయ లీలాధికోలాయ కాలానలాభీలకీలాసముత్తాల ఘోలాకుదోః స్థూల
శూలాధికాభీలభాస్వన్నఖాలీక్షతారాతిదేహాయ లక్ష్మీనృసింహాయ దీవ్యన్ముని
స్తోమసామస్తుతవ్యోమ భూమ్యర్ధ్యభుగ్ధామసీమక్రమస్థేమ రాజత్పదాబ్జాయ
మాయావికుబ్జాయ ఫుల్లత్తపన్మిత్రగోత్రాన్వయక్షత్రగాత్రావలిచ్ఛేదకృత్క్షాత్రకీ
చిత్రబాహాకుఠారాతిభీమాయ రామాయ చండాభ్రవేదండశుండాభదోర్దండ
కాండాసనాఖండకాండాహృతోద్దండపౌలస్త్యకంఠప్రకాండాయ కాకుత్
స్థవంశప్రకాండాయ కోపావమానాపలేపామరక్షేపతాపారికృత్పాపరూపావ
లీతాపకేలీసతృష్ణాయ కృష్ణాయ వైహాయసవ్యూహ గోహారిసన్నాహబాహా
బలోత్సాహనీహారరుగ్వాహదుష్కృత్యగక్షుః పురక్షోభకర్మప్రబుద్ధాయ బుద్ధాయ
రోషాగమద్వేషభాషాతిదుర్వేషయోషావధూతోపమేపాది దుర్దోషశీలస్ఖలద్ధర్మ
సంస్థాపనోత్కాయ కల్క్యాహ్వయాయాప్రమేయాయ కించామితానంత
లీలావతారాయ తుభ్యంనమో దేవ తుభ్యం నమః; కలశజలధిమధ్యదంచత్సితద్వీ
పరత్నాగ్రవైకుంఠపూరుజ్జ్వలద్దివ్యసౌధాతికాంతే సభాంతే ధకంతం నిశాగంధ
సంఫుల్లనీలోత్పలశ్రీవిశాలాంగలావణ్యవిభ్రాజమానం నతామర్త్యదైతేయ నాగా
వతంసప్రతానస్ఫురత్పీనభాగోచితాభ్యాం సరోజధ్వజచ్ఛత్రచక్రాదిచిహ్నైః పరై
రంకితాభ్యాం ప్రభాసంపదాభ్యాం పదాభ్యాం మనోజ్ఞం మనోజ్ఞస్వనమ్నాయ
మంజీరపాళీకసత్పద్మరాగప్రకాశావృతాంసం తటిన్నూతనద్యోతధౌతాంబరాం
చత్కటీమండలాబద్ధకాంచీకలాపం సుధావర్తగంభీరసుస్నిగ్ధనాభిప్రభూతా
యతశ్వేతపద్మాభిరామం లసత్కౌస్తుభశ్యామలశ్రీతులస్యామిళద్వైజయంతీ
సమేతోరువక్షఃస్థలీకం వరానర్ఘకేయూరవజ్రోర్మికాద్యైః పరిభ్రాజితాజాను
బాహుప్రకాండం రమాలింగనోత్కర్షరత్నాంగదాంకక్రమైరుల్లసత్కంబు
కంఠప్రదేశం శరచ్చంద్రబింబప్రసన్నస్మితాస్యం లసత్కుండలాలోకవంచ
త్కపోలం పరంపక్వబింబప్రభాపాటలోష్ఠం దరద్యోతితస్వచ్ఛదంతాంశుజాలం
నవామోదనిశ్వాసవాసావిలాసం దివాజృంభితాంభోజదీర్ఘావలోకం సలీలానత
భ్రూవిలాసం సుఫాలం చలత్కుంచితానీలసత్కుంతలాంతం సముద్భాసికోటీర

చాగూత్తమాంగం సమస్తైకసౌందర్యసంపన్నిధానం మహాభోగినో భోగమధ్యే
నిషణ్ణం సహైవ శ్రియా సర్వసౌభాగ్యవత్యా సునన్దాదిభిర్నిత్యముక్తైరనంతైరు
పాస్యం సనందాదియోగీంద్రబృందైశ్శరణ్యం సదాసత్యసంకల్పమీశం పురాణం
విభుం విశ్వభూతాంతరస్థం వినాన్యాశ్రయం వేదవిద్భావయిత్వా మనస్యర్చయే
ద్భక్తిమాన్యం ప్రసంశంతి సంతస్తమేనోహరం తేన తస్మై శుభం జాయతే
కిం బహూక్తైశ్శతస్తేనభావానువర్తీ భవాన్; పరమపురుషతత్వస్త్వాంన
జానాతి కశ్చిత్కథం విస్తరేణ స్తుతిం కర్తుమీశో భవిష్యత్యదం దన్మనీషః
సహస్రాస్యముఖేభ్యోఽపి పుంఖానుపుంఖాగతాశేషభాషావిశేషస్ఫుశేషశ్చశేషత్వ
మాపద్యతీశేషిణస్తే వనోగమ్యభావం విచార్యాసవచ్ఛత్రశయ్యాదిరూపేణ
వాచాలతా పంచవక్త్రాంచితోఽనాతతైస్తర్కహార్యైః ప్రభిన్నప్రమాణైః
ప్రకారైః పరిభ్రాంతిమూలైర్వికల్పాలవాలైః పరాభూతసంపాదితాతీతఖేదై
ర్మహాశాస్త్రసిద్ధాంతవాదైరలం కింతు తాపత్రయోర్మిచ్ఛటాసంవృతే శోక
మోహాదిదుష్టగ్రహాధిష్ఠితే మోహకామాదిలోభాదికావర్తజాలే మహాదుర్భ
వాంభోనిధౌ మజ్జతాం సారితైకాగతిస్త్వత్పదాంభోరుహైకాంతభక్తిర్న
కర్మప్రసక్తిం పరస్యావిరక్తిం ఖలూత్పాదయత్యేకనిష్ఠాగరిష్ఠాహి మాయాంతి
రంతిద్వితీయ్యామలంఘ్యాసదాస్మాభిరేషా హృషీకేశవిశ్వాతిశాయిన్ కృణా
పశ్య మాముల్లసత్కుంభజాతోదయారంభసంభూతవైమల్యగంభీరనీరస్థగత్పుం
డరీకచ్ఛదాకారసౌభాగ్యశోభావహాగర్వసర్వస్వచోరైరుదారప్రచారైర్నతా
ర్తూఘరాగానుబంధైరివోపాంతరక్తైర్దయాసంప్రయుక్తైర్మరున్నానినీమంగళా
కల్పరక్షాధికారైకపుణ్యాతిదూరైరపాంగైర్మమత్వంపితా త్వంగురుస్త్వం
సఖా త్వం సమస్తం జితంతే ముకుందప్రసన్నార్తిహంత్రే జితంతే జగన్నాథ
గోవిందవిష్ణో జితంతే శ్రియః కాంత రంగాధిశాయిన్ జితంతే హరే వాసు
దేవాదిదేవప్రసిద్ధప్రభో పాహి మాం పాహి మాం పాహి మాం. 182

శ్లోకం. శ్రీ రంగే రుచిరా యస్య। శ్రీరంగే రుచి రాయతా
స దైవతః శరణ్యో నః। సద్దైవత ముపాస్మహే. 183

చ. అని వినుతించినన్ సదయుఁడై మురవైరి దయామృతంబు నిం
డినకడకంటిచూపు నిగిడించి విరించి భవద్వచఃసము
ర్చనమునఁ జాల నీకుఁ బ్రసన్నుఁడ నైతి వరంబు లెవ్వియై
నను నను వేఁడు మిచ్చె దనినన్ బ్రమదంబున నాతఁ డిట్లనున్. 184

అవధరింపుము నీ విప్పు డవతరించి । నట్టియీవిగ్రహంబునే నహరహంబు
నెలమిఁ బూజింపఁ గోరెద నిట్లు యొసఁగి । మఱుఁగులే కానతిమ్ము నీతెఱఁగు నాకు.

క. నావుడు హరి యిట్లను నీ । భావమ్ము నెఱింగి కాదె పద్మాసన యి
ట్లావిర్భవించితిని ది । వ్యావసథముతోన గొలువు మభిమతభంగిన్. 186

క. ఏనరుఁడు పంచకాలవి । ధానంబున నన్ను శాశ్వతముఁ బూజించున్
వానికి నొసఁగుదు నవ్వృత । స్థాన మనిన నెన్న నేల తక్కినపదముల్. 187

క. ఈనాళీకభవాండము । పై నావరణములమీఁదఁ బరమవ్యోమ
స్థానంబున నుండుదు నెపు । డే నప్రాకృతశరీరహితవిస్ఫురణన్. 188

సీ. దేవతిర్యఙ్నరస్థావరాత్మకభువనావలి లీలార్థమై రచింతు
నవి చేతనించుటకై సమస్తమునందు జీవరూపమున వసించియుండుఁ
గర్మంబులకు లోనుగాక భూతావలిఁ బ్రసరింపఁ జేయుదు బహువిధములఁ
దదనుగ్రహార్థ మాత్మగతుండనై యుండి జ్ఞానరూపమున విజ్ఞాన మడఁతుఁ

తే. దల్లిగతి హితకారినై తనరి తిలలఁ । దైలమునుబోలె వ్యాపించి తమ్ముఁగూడి
యున్ననైనను సురలు నాయోజ యిట్టి । దని యెఱుంగరు విపులమోహాంధు లగుచు.

క. దివి నాపేంద్రస్థానము । రవిమండలమును సుధాంబురాశియు నన నే
నివసించుకందువలు మూఁ । డవుటఁ ద్రిధామాఖ్య ముఖ్య మయ్యెను నాకున్. 190

వ. తత్ప్రదేశంబులందును రాజసతామససాత్త్వికులకు దుర్విభావ్యుండనై యుండుదు నెండి యు లోకానుగ్రహార్థం బొక్కొక్కయెడల నావిర్భవించియు నొక్కొక్కశిభావంబునం దావేశించియు నొక్కొక్కతావుల జన్మప్రసంగంబు లంగీకరించియుఁ బ్రతికల్పంబున నవతారసహస్రంబులు గైకొందు సత్త్వాయత్తులై మదేకచిత్తులయినయుత్తములయెడఁ దద్గుణకర్మాభివృద్ధ్యర్థం బత్యంతరాగాసక్తుండనపోలె సకలంబు నను సంధింతుఁ బితృపుత్రవాత్సల్యంబులనైనను మిత్రామిత్రంబుల నొదవురాగాపరాగంబులనైనఁ బ్రాణిస్తోమంబు నామీఁదఁదలంపు గలిగి యేవిధంబున వర్తించు నావిధంబున ననురూపంబులైన రూపంబులు ధరియింతు నవియునుంగాక ద్వీపవర్షతీర్థాయతనంబులందుఁ బ్రతిగ్రామగృహంబులఁ బ్రతివర్గంబుల దారులోహశిలామయంబు లగునర్చాభేదంబుల నుల్లసిల్లుదు నట్టియర్చావతారంబులు స్వయంవ్యక్తదివ్యసైద్ధమానుషంబు

లనఁ జతుర్విధంబుల మెఱయు నందు శ్రీరంగ శ్రీముష్ణ శ్రీవేంకటాచల సాలగ్రామ నైమిశ తోతాద్రి పుష్కర నారాయణాశ్రమంబు లనునీయెనిమిదిస్థలంబులం గలమదీయ మూర్తులుస్వయంవ్యక్తంబులు, హస్తిగిరివృషపర్వతచక్రతీర్థాదిప్రశస్తదేశంబులు భవ ధర్మశతమఖప్రముఖదేవప్రతిష్ఠితంబులైనయవి దివ్యంబులు, భృగుతీర్థమందర క్షేత్ర చిత్రకూటప్రభృతిపుణ్యస్థలంబులు భృగుమరీచిమతంగజమునిసిద్ధసంస్థాపితంబు లైనయవి సైద్ధవంబులు, వికస్థాగమోక్తప్రక్లృప్తశుభలక్షణలక్షితంబు లయి శుచిద్రవ్యరచితంబులయినయవి మనుష్యస్థాపితంబులై యున్న యవి మానుషంబులు వీనిలో స్వయంవ్యక్తంబులై యున్నయవి వికృతిమయంబులైనను వానియందుఁ బ్రతిష్ఠాకతపోయోగంబునను బూజాతిశయంబునను బింబాభిరూప్యంబునను బ్రసన్నుండనై సాన్నిధ్యంబు వహింతు మత్ప్రభావంబున నీ స్వయంవ్యక్తాదులకుఁ గ్రమంబున ద్వ్యర్థ (?) పాదయోజనమాత్రక్షేత్రంబు పరమపవిత్రంబునై యతిశయిల్లు. 191

క. శ్రీమెఱయ నెచట సాలఁ। గ్రామశిలార్చనము గల్గుఁ గల్యాణకరం
బై మహి నచ్చోటికి మూఁ। డామడ పుణ్యప్రదేశమై విలసిల్లున్. 192

గీ. తక్కఁగలుగుగృహాళికిఁ దద్గృహంబు। పావనము పిను పురిపల్లె పదియు రెండు
నొక్కచోటన మద్విమానము లుండెనేని। సాటి యచటు సాలగ్రామశైలమునకు. 198

క. ఇల నెచ్చోటు మదర్చన। విలసితపూజోత్సవాదివిరహిత మగునా
నెలవు వెలివాడఁబోలెన్। దలఁపఁ గనుఁగొనఁగ ననుచితము సుజనులకున్. 194

మ. ఇపుడేఁ జెప్పినయీస్వయంభువులయం దెల్లన్ గడున్మేటియై
క్షపితాశేషదురంతదోషచయమై కల్పాంతరస్థాయియై
యుపసర్గప్రదయోజనద్వయయుతంబై భవ్యమై దివ్యమై
విపులశ్రీకరరంగధామ మమరున్ వేదాంతవిఖ్యాతమై 195

మ. నరులైనన్ సురలైన దైత్యవరులైనన్ సన్నుతద్వాదశా
క్షరమంత్రైకపరాయణత్వమున నన్ సద్భక్తి సేవించినన్
బరమైశ్వర్యసమగ్రభోగవితతిన్ బ్రాపించి సర్వోత్తర
స్థిరవైకుంఠపదంబుఁ జెందుదురు ప్రీతిన్ గర్మనిర్ముక్తులై. 196

క. పరమం బిది యొకరహస్యం। బరవిందజ, వినుము మత్పరాయణు లెందున్
దురితములు వెక్కొనర్చియు। నరుగరు పటుఘోరనారకాధోగతులన్ 197

క. గోవధ మాదిగఁ గలనా । నావిధపాతకములను దినము మద్భక్తుల్
గావింపుచుండు రేనియు । నీవలఁ దద్దోషచయము నే హరియింతున్, 198

గీ. తుది మదీయభక్తివదలనిజను లనా । చారులైన హీనజన్ములైన
వారి నితరబుద్ధి వారక నిందించు । వార లట నికృష్టవర్ణసములు 199

మ. ధరఁ బెంపొందినమత్ప్రపన్నుల మదుక్తంబైనశాస్త్రంబు మ
త్పరమార్థం బగుమంత్రరత్నమును మత్ప్రాణప్రతీకాశమై
నిరపాయం బగురంగధామమును దుర్నీతిన్ విచారించి యె
వ్వరు దూషించుచునుందు రాఖలులు జిహ్వాచ్ఛేద్య లుద్యద్గతిన్. 200

క. మఱియును శ్రీరంగంబున । నెఱుఁగనియజ్ఞానమూఢు లెవ్వరు గల రా
మొఱకల కిహనరనాశముఁ । దఱికొనికునరకమున కొసఁగఁ దగుననిశంబున్. 201

క. వారక సకలజనంబులు । శ్రీరంగంబనుచు సంస్మరింపుదు రేనిన్
వారక నాకము లనియెడు । నారెండును ఖిలము గావె యరవిందభవా. 202

గీ. మర్త్యలోకంబునందు నంబరమునందు । నొప్పు డెచ్చోట శ్రీరంగ మొప్పియుండు
నప్పుడాదిశ్యనకు భక్తి నభిముఖంబు । గాఁగ నిలిచి నమస్క్రియాకారి యగును.

వ. అని యానతిచ్చి యాశ్రితనిస్తారకుం డూరకుండెఁ దచ్ఛాసనంబున వారిజాసనుండును, నిశ్శ్రేయసనిదానం బగునద్దివ్యవిమానంబు గొని సత్యలోకసీమాంతంబున విరజానది ప్రాంతంబున విశ్వకర్మనిర్దేశంబునఁ బ్రతిష్ఠాపించి నిరంతరానురక్తదివ్యోపచారవిరాజిత పూజావిధానంబున నద్దేవుని నారాధించుచు, నారాయణనక్షత్రంబునం బగమహాష్టంబున బ్రహ్మర్షిసహాయుండై మహోత్సవం బొనర్చి యవభృథానంతరంబున నింద్రాదిబృందారకబృందపరివృతుండై, వందారుమందారం బగునానందకపాణిసందర్శనంబు గావించి, యావేళ నుదారస్వాంతుం డగువివస్వంతునకుఁ బాంచరాత్రంబు సమంత్రంబుగా నుపదేశించె నతం డౌరసుం డనువైవస్వతమనువున కొసఁగె, నాఘనుండు తనతనయుం డగునిక్ష్వాకున కెఱింగించె నాభూభుజుండు చతుర్భుజానిఁ దపోవిశేషంబున మెచ్చించి కమలభవభువనసీమామందిరం బైనరంగమందిరంబు గొనివచ్చి నిర్విఘ్నంబున నిజాన్వయపరంపరాప్రాప్తం బైనయాదివ్యధామంబు రామభద్రుండు గుణసముద్రుం డగువిభీషణున కిచ్చె, నతనిచేత నది కావేరీతీరంబున నునుపంబడియె నని పారాశర్యుండు నాగదంతమునివరున కెఱిఁగించిన తెఱంగు. 204

శా. బంధుప్రాంగణకల్పపాదప ధనుఃపాండిత్యకౌంతేయ ద
ర్పాంధారాతివసుంధరారమణదుష్టామాత్యనీతిక్రియా
సంధానప్రబలాంధకారపటలీసప్తాశ్వ శశ్వన్నభ
స్సింధుక్షీరపటీరనిర్మలయశశ్శ్రీవాసితాశాంతరా. 205

క. పన్నగశయనవరప్రతి । పన్నగజప్రకరతురగబహుధనమణిసం
పన్నగతకలుష సుజనవి । పన్నగసుత్రామ సుజనపావననామా. 206

మాలిని. నముదకనవినీలా నవ్యశృంగారజాలా
ప్రమదకరవిలాసా భాగ్యలక్ష్మీనివాసా
శమదముయుతభవ్యా చారువిద్వన్నిషేవ్యా
సుమదరిపువిరామా చాగయామాత్యరామా. 207

గద్యము. ఇది శ్రీమద్భ్రమరాంబావరప్రసాదలబ్ధసిద్ధసారస్వతవిలాసగౌరవ గౌర
నామాత్యపుత్త్ర సుధీవిధేయ భైరవనామధేయప్రణీతం బైన శ్రీరంగ
మాహాత్త్వం బను పురాణకథయందు బ్రథమాశ్వాసము

శ్రీరంగమహాత్మ్యము.

ద్వితీయాశ్వాసము.

క. శ్రీపతికల్యాణగుణా । లాపసమున్నిద్ర భద్రలక్షణవిలస
ద్రూప శశివిశదకీర్తి । వ్యాపితదిక్సీమ చాగయప్రభురామా. 208

వ. అవధరింపు మఖిలకథాకథనచాతురీజనితజనరోమహర్షణుం డగువ్యాసశిష్యనందనుండు దివ్యబోధను లగుశౌనకాదితపోధనులకుం జెప్పినట్లు శ్రీరంగావతారప్రసంగంబు తెల్లంబుగా విని యుల్లం బనురాగిల్ల నాగదంతమునివర్యుండు పారాశర్యుతో మహాత్మా సత్యలోకంబున లోకపితామహునకు నిలువేల్పగుభుజంగతల్పుం డేకారణంబున నిక్ష్వాకుచేత నానీతుం డయ్యె నవ్వృత్తాంతం బంతయు సవిస్తరంబుగా నెఱింగింపు మనిన నాసంయమీంద్రుం డతని కిట్లనియె. 209

శా. వైకుంఠాంఘ్రిసమర్చనాకలనహేవాకుండు లోకోత్తర
శ్లోకుం డార్తజనావనోదితదయాలోకుండు ప్రత్యర్థిలుం
ఠాకుం డర్థిహితార్థదానగుణగణ్యశ్రీకుఁ డేపార ని
క్ష్వాకుం డర్కకులామృతాంబునిధిరాకాచంద్రికాలోకుఁడై. 210

వ. ఆరాజశేఖరుం డాత్మగతంబున. 211

శా. దైవవ్యాకలితాత్ములై విషయచింతామగ్నులై రోషమో
హావేశావిలచిత్తులై భవదవిద్యామత్తులై దుర్భవ
వ్యావృత్తిన్ బ్రసరించుమానవులభావం బింద్రియార్థంబులం
దా వైరాగ్యము పొంది మోక్షపదవీధర్మం బపేక్షింపనే 212

వ. మున్ను మత్పితృపితామహు లైనవైవస్వతవివస్వంతు లమితానుభావు లగుటం గమలభవలోకంబున కరిగి యురగగణార్చితుం డై యురగరాజపర్యంకంబున వెలుంగురంగమందిరసందర్శనంబు గావించి నిరర్గళభోగాపవర్గంబులం జెంది రందు మార్గంబు నాకు దుర్గమంబై యున్న దనిన నస్మత్పుత్రపౌత్రాదుల కెన్న 'నేల యిదిగావున నానిమి

త్తంబునఁ బ్రాణిజాలం బెత్తెఱంగున ముక్తి వడయు నా తెఱంగు పొందుపడునంతకు నసురాంతకు భజియింతు నని చింతించి యనంతతపోనిష్ఠుం డగువశిష్ఠునకంతఁ దద్వృత్తాంతంబంతయుఁ దెలియించిన నమ్మునిసత్తముం డానృపోత్తమున కిట్లనియె. 213

క. ఈతలఁపు మేలు జనవర। నీతపమున సంభవించు నిజ మెంతయుఁ బ్ర
ఖ్యాతపురాతనమునితతి। చేతను మును వింటి వినుము చెప్పెద నీకున్. 214

చ. జగదుపకారబుద్ధి నరిశాసన నీవు తపం బొనర్పఁ బ
న్నగపతిశాయి దివ్యభవనం బజుఁ డప్పుడు తాను దెచ్చి నీ
కగణితభక్తి నిచ్చు నది యాదిగ నీపురి నుండు ధర్మపా
రగు లగుయుష్మదన్వయధరావరులెల్ల భజింపఁ బెంపునన్. 215

క. అటు కొంత కాల మరుగఁగఁ। బటువిక్రమశాలి రామభద్రుఁడు గుణలం
పటుఁ డగువిభీషణున కా। దటి నొసఁగిననిజపురమున కదిగొని చనుచున్. 216

గీ. నడుమఁ గావేరికడ దృగానందమైన। యిందుపుష్కరణీతటి నిడి కదల్ప
నలవి గా కేఁగఁ గల్పాంత మంత నుండి। బ్రహ్మలోకంబునకుఁ బోవు పార్థివేంద్ర.

క. ప్రతికల్పము నీగతి నా। గతుఁ డగు దివినుండి భువికిఁ గమలోదరుఁ డా
శతధృతి దినములు దఱిగిన। నతులితనిజదివ్యపదమునందు వసించున్. 218

క. కావేరీతీరస్థితు। లై వెలసిన దాక్షిణాత్యులం దనిశము ల
క్ష్మీవరుఁడు రంగశయనుఁడు। దా వదలఁడు కరుణ వారితప మెట్టిదియో. 219

క. ధారుణిఁ గల నానావిధ। దారుణదురితము లొనర్చు తామసులైనన్
శ్రీరంగదివ్యదేశము। జేరఁగఁ గలిగినను ముక్తిఁ జెందుదు రధిపా. 220

క. క్రిమికీటవిహగమృగతిమి। కమఠాదిఖగోరగములు గనుతమతిర్య
క్త్వము దొఱఁగి శాశ్వతస్థితి। యమితశ్రీరంగమందు నావాసమునన్. 221

క. హరికృపగలఘనులకుఁ గడు। నిర వగు నా నెలవు నిలువ నితరులకెల్లన్
బురగహరజలజభవాధిక। సురకృతవిఘ్నముల నడచుఁ జొరరా దెప్పుడున్. 222

మ. వనజాతప్రియవంశభూషణలసద్వర్ణాశ్రమాచారన
గ్ధను లై ధీధనులై ముకుందపదసక్తస్వాంతులై శాంతులై
ఘనులై సజ్జనులైనసాత్వికులు రంగక్షేత్రమం దెన్నఁ డెం
దును క్రందై చరియింతు రప్పు డడఁగుం దుర్వారవిఘ్నావళుల్. 223

క. అదిగావున. 224

ఉ. దక్షుఁడవై జగజ్జనహితంబుగ నిప్పుడుఁ బూని శ్రీమద
ష్టాక్షరమంత్రచింతనపరాయణచిత్తుఁడవై భజింపు మ
బ్జాక్షుఁ బయఃపయోధితనయాభినయాలసచారుచంచల
ద్వీక్షణచంద్రికారుచుల వేడుకఁ జొక్కు ఘనోరువల్లభున్. 225

వ. అని నిజకులగురుం డగు నత్యంతిపసం డుపదేశించిన హర్షించి యతని కభివందనం బొనర్చి వీడ్కొని యమ్మహీకాంతుండు సకాంతుండై కాంతారంబున కరిగి యచట నిర్ద్వంద్వుండును వశిష్ఠాశ్రమసమీపంబునఁ దనదేవి పరిచర్య లొనర్ప నిష్పరిగ్రహుండును, నిశ్చలుండును నై తపం బొనర్చునంత. 226

ఉ. తా ఘన మయ్యె నెల్లెడ నిదాఘము దూరనిరస్తచైత్రిక
శ్లాఘము మార్గగాభిమతచండమయూఖనిరోధవిస్ఫుర
న్మేఘము తోయదానపరిముష్టమహౌఘము శుష్యదంబుమా
ర్గౌఘము సర్వజంతువపురుద్గతభూరినిదాఘ ముర్వరన్. 227

సీ. అతిమరుద్ధూతశాఖాన్యోన్యసంఘట్టనోద్ధతాగ్నిదగ్ధదావోత్కరంబు
చండభానుప్రభాసహసముజ్జృంభణాటోపప్రభిన్నగండోపలంబు
మృగతృష్ణికాసమున్మిషదంబుధిస్ఫురదవితోదన్యనానాధ్వగంబు
తప్తతోయాశయాంతర్లుఠత్పాఠీనకమఠనక్రగ్రాహసముదయంబు
విటపకోటరసంలీనవిహగకులము । నగలతాకుంజవిభ్రాంతమృగచయంబు
శాదవిమగ్నభూదారసైరిభంబు । నగుచు మించె నిదాఘసమాగమంబు. 228

క. ప్రాణికిఁ దను వొసఁగు జగ । త్త్రాణపయఃపాదపములు పటుఘర్మపరి
క్షీణములై కోరె జగ । త్ప్రాణపయఃపాదపాంతరంబులఁ దమకున్. 229

క. మునికన్యార్పితజలములఁ । దను పగతపపాదులందుఁ దరువులనీడల్
గనుపట్టి నిలిచె దినకర । ఘనతరపరితాపభీతిఁ గదలనికరణిన్. 230

ఉ. అట్టి యనేహముం గడపె నా నృపకేసరి నాల్గుదిక్కులన్
బిట్టుమిడుంగురుల్ చెదర భీకరవహ్నులు మండుచుండఁ గా
నెట్టన మధ్యభాగమున నిల్చి పదాగ్రము నేల నూఁది మా
ర్వెట్టనిచూపు లుగ్రకరబింబముపై నిడి యూర్ధ్వబాహుఁడై 231

వ. తదనంతరంబ. 232

మ. జలదాటోపవిశాల మింద్రధనురంచద్వారణీకూల ము
త్కలికాలంబకదంబసాలవనమధ్యస్ఫారసవ్యావళీ
కలనావాల ముదారకేతకపరాగవ్యాళి మూర్వీధర
స్థలనృత్యన్మదకేకిజాల మగువర్షాకాల మొప్పెం గడున్. 233

వ. వెండియు 234

సీ. శుంభదంభోధరస్తోమభీమారంభగంభీరగర్జావిజృంభణంబు
దృగసహ్యచటులదీధితిమత్సముద్దామసంకులజీమూతసంకరంబు
జంఝామరుద్ధతస్ఫారధారాసారనీరంధ్రతమధరణీనభంబు
రోధోనిరోధకాగాధపాథఃపూరవాహినీవర్ధితవార్ధిజలము
కర్దమస్థలచంక్రమక్రమసగర్వ । దర్దురోత్తరవికటపృథగ్విధప్ర
భూతనిర్ఘోషబధిరితాశాతటంబు । నగుచు మించె నభోనభస్యాంతరంబు 235

శా. ధారాశాంబుదబృందనిర్భరనిరోధవ్యాప్తి నాశాంతముల్
భూరిధ్వాంతమయంబు లైన జను లేప్రొద్దున్ రవిం గానమిం
దా రూహించుచు నుండ రాఁగొనుట మధ్యాహ్నంబు నుద్దామని
ద్రారంభంబున రాత్రిటం బగట బోధావాప్తిఁ బత్యూషమున్. 236

ఉ. ఆసమయంబునన్ విరహితావరణం బగుచోటఁ బ్రాఘప
ద్మాసనబద్ధవిస్ఫురితుఁడై బహులాశనిజాతపాతసం
త్రాసములేక భూరిజలధారల నెప్పుడు దొప్పఁదోఁగుచున్
జేసెఁ దపంబు రాజకులశేఖరుఁ డక్షయధైర్యశాలియై 237

ఉ. అంత నిరంతరంబును దురంతసమున్నతిమంత మయ్యె హే
మంత ముదారవిస్ఫురితమంజులమౌక్తికజాలఝల్లరీ
కాంతిలసత్తుషారకణికాపరిగుంభితభిల్లభీరుసీ
మంతము దగ్ధమక్రమవివర్ధితపద్మవనాంత మెంతయున్. 238

వ. మఱియును. 239

సీ. ప్రత్యూషజృంభితప్రాలేయదుర్లక్ష్యమాణపద్మభవాండమండలంబు
సంకలవ్యాసరసనయమందిరభవద్యోతఖద్యోతభానూత్కరంబు

వితతనిశీథినీ వేళాసహస్థితశీతరుగ్బింబవిజృంభణంబు
శీతాంశుదుర్దినవ్రాతసంచితకరీషాగ్ని ధూమావృతాశాంతరంబు
నగుచు నంతంత కెగసె నీహారధరణి । ధరసముద్ధూతనిబిడశీతలసమీర
ణాభిసంపాతజాతమాయాతిభీత । జంతుసంతాన మగుచు హేమంత మంత. 240

గీ. హిమముచే నంబరంబెల్ల నిముడుకొనఁగ । నుష్ణకరుఁడును గరము లొయ్యొయ్య సాఁచి
తాను ననలాంశ ధరియింపఁ బూనె నఁగ । నెంత యనవచ్చు నింక హేమంతమహిమ.

శా. ఆహేమంతదినంబులన్ ధరణిపాలాగ్రేసరుం డద్భుతో
త్సాహాటోపమునం గళద్వయసపాథఃపూరమధ్యస్థుఁడై
యాహారంబు జలంబ గా నచలదేహస్వాంతుఁడై నిర్జర
వ్యూహంబుల్ వెఱఁగందఁ గా మెఱసె నత్యుగ్రప్రకారంబునన్. 242

వ. అంత. 243

ఉ. సంతతపుష్పసౌరభసుజాతదిగంతము పాంథమర్మభి
త్కుంత ముదాత్తమత్తపికఘోషితమన్మథరాజ్యవైభవో
దంతము జంతుజాతసుఖదస్థితిమంతము దూరధూతహే
మంతము సంతతార్తిగసమగ్రతఁ జూపె వసంత మంతటన్. 244

వ. వెండియు. 245

సీ. కలకంఠమధురవాగ్వైఖరీకారణమహితసారస్వతమంత్రవిద్య
నానావనీజాతనవయౌవనప్రదాంచితరసాయనయోగసిద్ధఘుటిక
కుసుమసాయకనిరంకుశరాజ్యసప్తాంగసన్నాహవైభవాస్థానసీమ
మందమందాగతమలయానిలాంకురవ్యాపారసులభఘంటాపథంబు
చేతనద్వంద్వసౌఖ్యసంజీవకరణి । విరహిదశమదనావేశవిషమవేళ
శిశిరమదకుంభిసంరంభసింహమూర్తి । లీల నేతెంచె మధుమాసకాల మంత. 246

గీ. పసిమిఁ బాసి ముదిరి పస రింకి పరుసనై । పఱపు మిగిలి తుదలు పగిలి తలఁకి
పండి తొడిమె లెడల నెండుచుఁ గారాకు । డుల్లెఁ దరుల రవము పెల్లు గాఁగ

క. కారాకు రాల లేఁజిగు । రీరిక లెడనడఁగి శాఖ లేకవిధంబై
పేరెఱుక పడక యుండెను । భూరుహములు కొన్నిదివసములు వనవీథిన్. 248

వ. తదనంతరంబ. 249

సీ. గమురుసై నయము దూకూని మోసు లెదరి లేఁజిగురాకు వెట్టి కెంజిగి దలిర్చి
జొంపముల్ గొని జగజంపుగాఁ బొదలి క్రొన్నన లొత్తి మొగ్గలఁ దనరి నిగ్గు
దులకించి మొగడలు ద్రోచి లోరేకులు బిగిసి తుద ల్విచ్చి నిగిడి వచ్చు
పూవుగుత్తుల మించి పూఁపల నిండారి పిందలై యొగరెక్కి పెరిగి పులుసు
మిగిలి కరిగట్టి కలఁగి దోఁగగిలఁబాఱి। యూరఁబండినఫలముల నమరుగెలల
వ్రేఁకదనమునఁ గొమ్మలు వీఁగి। పరగెఁ దరువులు కన్నులపండు వగుచు. 250
చ. గునియుచు గుజ్జమావిసెలఁగొమ్మల నిమ్మల వ్రాలి సోఁగలేఁ
గొనలు దెమల్చి కెంజిగురుగుంపులు లంపులు మేసి క్రొవ్వి వీఁ
కను సొగరెక్కి డగ్గపడుకుత్తుకలం గొదలేనినూతన
స్వనములు పంచమశ్రుతుల జట్టికొనం జెలించెఁ గోవెలల్. 251
చ. మెకములక్రొత్తనెత్తురుల మించునునుంబులిగోరుబాగు సొం
పుకుఁ బసఁజూపు వాఁడికొనముక్కునఁ బక్వఫలంబు లొత్తి యుం
జక వెసఁ గ్రమ్మతిట్యనిరసంబులు కుత్తుక బంటిఁ గ్రోలి రా
ట్చుకములు పోతరించి రొద చొప్పడ నెల్లెడఁ బల్కెఁ బెల్లుగన్. 252
చ. అరవిరికమ్మఁదమ్మివిరులందుల నిండును సోఁడుముట్ట న
బ్బురముగ నుబ్బు మేలివలపుల్ పసిఁగొంచుఁ జెలంగి యూఁగి లో
గొలువులువాఱి కర్ణికలఁ గొండల వాచవు లూనుతేనె ము
మ్మరముగఁ గ్రోలి యున్నకొని మానక ఝమ్మని మ్రోసెఁ దుమ్మెదల్. 253
చ. మిలమిల మంచు మించు చలిమించుల ముద్దులనందమూఁష కాం
తులఁ దులఁదూఁగుక్రొమ్మొలకతూఁడు గొనం గబళించి త్రుంచి ని
చ్చలవిడి మేసి గబ్బుఁగొని సమ్మదవాదము లొప్పఁ జేసి లీ
లల మలసెన్ గొలంకులకెలంకుల రాజమరాళదంపతుల్. 254
సీ. తళుకుసుపాణిముత్యాలమించుల మించి మెలయుచుక్కలమేని మెఱుఁగు దఱిమి
కలికిరాయంచ ఱెక్కలఠేవ గిలుమాడి విరిమల్లెగుత్తులమురువు దెగడి
చదువులొయ్యాలిమేనిచాయ నల్లసమాడి వెలిదమ్మిమొగడల తెలివి గెలిచి
జిగిమీఱుతొగరెక్క సిరులకు నస మిచ్చి పాపరాయనివన్నె కేవుమాపి. 255
తే. పాలమున్నీటితరఁగలపసల నంచి। కొండయల్లునిమైతెల్వు కొంచపఱచి
తిప్పతిలుచుట్టుగొండకైఁ గొనలుసాఁగి। వెలఁదివెన్నెల లెల్లెడ వెల్లివిరిసె. 256

ఉ. సారపుఁదేటవెన్నెలరసంబులు మేలిమినల్లగల్వపూఁ
గోరల నించి చందనపుగుబ్బలిపైఁ జనుదెంచు గాడ్పులన్
సారెసుఁ జల్లజేసి మృదుచంచుపుటంబులచేఁ జకోరముల్
కోరిక నిచ్చె మచ్చికఁ జకోరికలింపులఁ గోఁగింపఁగన్. 257

ఉ. కందపుఁగొండవెత్తములకందువ నేలకితీవయిండ్లలో
గెందలిరాకుఁ బాన్పుల సుఖించి నితాంతరతిశ్రమంబులన్
జెందినచెంచుగుబ్బెతలచెమ్ముటలఁ జిమ్ముజవాదివాసనల్
విందులు సేయుచున్ మెలఁగె వేమఱుఁ గోమలగంధవాహముల్. 258

వ. అట్టివసంతసమయంబున నవ్వనంబున దపోనిరతిశయంబున వర్తించు నమ్మార్కండమున
మండనుతేజోనుభావంబు భావంబులు గలంప నిలింపు లాత్మపదభ్రంశనాశంక నం
దఱు పురందరుపాలికిం జని యత్తెఱం గెఱింగించినఁ గించితానతముఖుండై శతముఖుం
డంతరంబున తద్వ్రతభంగంబు సేయ నుపాయంబు విచారించి పంచశరసంచలితజగద్ధీ
రతావైభవుం డగుమనోభవుం దలంచినతత్క్షణంబ. 259

సీ. కప్పారునెఱిచెండ్రుకలకొప్పు కొప్పుగాఁ బారిజాతంపుఁబూబంతి మెఱయ
రతిపదాలక్తకాంకిత మైననొసలిపై నిలువుఁగస్తురిబొట్టు చెలువుమిగుల
కేయూరముద్రలు గీల్కొన్న గళమున మౌక్తికంబులకంఠమాల యమరఁ
జెదరుగంధపుఁబూఁత జెన్నొందునురమునఁ బద్మరాగంపుఁబదక మొలయ 260

తే. సరససంభోగశృంగారసహజమహిమ । లలితయౌవనలావణ్యలక్ష్మిఁ బెనుప
ననుపమానజగన్మోహనైకమూర్తి । దర్పకుఁడు వచ్చె నింద్రునాస్థానమునకు. 261

క. వలరాజురూపరేఖా । విలసనములు దనివిసనక వీక్షించెడిచో
నిలువెల్లఁ గన్ను లగుటకు । ఫలమెల్లను గలిగె నమరపరిపాలునకున్. 262

ఉ. అప్పుడు పుష్పబాణురుచిరాకృతి దప్పక చూచి చిత్తముల్
ద్రిప్పఁగ లేక కోర్కి తఱితీపులఁ బ్రేమ పెలర్ప మానముల్
దప్పి చలించి ఘర్మసలిలం బెసఁగన్ బులకించి నివ్వెఱల్
గప్పి విచిత్రరూపములకై వడి నిల్చి రమర్త్యభామినుల్. 263

వ. ఇట్లు వచ్చినభావసంభవు బహువిధంబుల సంభావించి జంభారి నిజకార్యారంభం
బెఱింగించి మఱియు నారమాకుమారున కిట్లనియె. 264

చ. అమరులదివ్యశాణనిచయంబుల వెల్లు దృణీకరించి ద
ర్పమునఁ జరించుపోటరులు భామలకోమలహాసదృగ్విలా
సముల ధృతుల్ గలంగి వివశత్వము నొందుట విశ్వలోకదు
ర్దమభవదీయకోరకశరంబులబల్మి గదా మనోభవా. 265

ఉ. ఏకమనస్కులై తగుల మెందును లేక విరక్తధర్మశీ
లాకరులైనవారి నొకసందున డెందముఁ జూచి చించి బ
ల్లాఁకలు సేయు నీవు మహిళాసహచారదృఢావివేకు ని
ష్ఠాకుఁ బరాభవించు టనఁగా సరకా వరకాంతకాత్మజా. 266

వ. అని యగ్గించి తత్కాలసముచితసత్కారంబుల నతనిఁ బ్రీతునిఁ గావించి వీడ్కొలిపి తత్కార్యసహాయంబుగా సురగణికానికాయంబును బంపిన నయ్యచ్చరలు వియచ్చరేంద్రుపంపునఁ గందర్పునకు ముందఱ నిలచి యమ్మహీపాలుండు తపం బొనర్చువనంబుఁ బ్రవేశించి యుండు. 267

సీ. కొమరారు చెంగల్వకొలఁకులకెలఁకులఁ బూఁదేనెఁ దనివొందుపొదలమొదలఁ
బొరలెత్తుకర్పూరతరువులమఱువుల మదికింపుగలయేటిమడలకడల
విలసిల్లుశశికాంతవేదులవీదులఁ గేలి కిమ్మగుమేటిగిరులతిరుల
నింపుగాఁ బండినయీడలనీడలఁ జెలువైనసురపొన్నచెట్లపట్ల 268

తే. నాను దీవలక్రేవల నతిశయించు । పోకమ్రాఁకులజోకల వీఁక నెగడు
ఘనపరాగంబు రాగంబుఁ బెనుప నెసఁగు । మొగలివనముల మనముల ముద మెలర్ప.

క. మెలఁగుచు మధురసములజడి । కలఁగుచు లీలాభినయసమంచితగతులన్
వెలఁగుచు నవసరసోక్తులఁ । జెలఁగుచు నృపుఁ జేరి వేల్పుచేడియ లచటన్. 270

సీ. పాణిపల్లవమృదుస్పర్శఁ జూతంబుల సుకరాంఘ్రిహతుల నశోకములను
గలభాషణంబులఁ గర్ణికారంబుల వదనాసవంబుల వకుళములను
బరిరంభణంబులఁ గురువకప్రతతుల దృగ్విలాసంబులఁ దిలకములను
దరహాసకాంతిసంతతి సురపొన్నల సమదరాగంబులఁ జంపకముల 271

తే. నసమసమగీతలహరిఁ బ్రియాళములను । చారుముఖగంధముల సింధువారములను
బ్రౌఢనఖరాంకురక్రీడఁ బాటలముల । నాదరంబార నందందఁ బ్రోదిచేసి. 272

సీ. అతివ చందనతిలకాంచితం బీవనం బిది యేల నీమోము నిట్లు కాదె
పల్లవోల్లాసిని పడఁతి యీతరుశాఖ నీజాడ లదియును నేఁబోలు
లలితాంగి మాధవీలతిక పుష్పిణియైన నంటఁగా రాదు నీవందుఁ జనకు
వనజాక్షి కాంచనావలి కాసనేసెరు జగమంతయును దద్వశంబ కాదె. 273

తే. మెలసి లోకోత్తరంబైన సమీరణంబు దక్షిణం బాట యెఱుఁగవా తరుణి యిపుడు
బాల నీసొమ్ము రాజీవజాల మెల్లఁ । దలఁప మాకేల కైవ్రతతికిఁ గాక. 274

క. ధవళేక్షణ లీలార్థం । బవతంసము గాఁగఁ గువలయముఁ దాల్చెఁ జెలీ
చెవి నమర సత్యవతి గా । భువి నిఁక దలఁమోపు మాసెఁబో ఫణిపతికిన్. 275

వ. అని యివ్విధంబున నిచ్ఛారూపచతుర సల్లాపంబులఁ బ్రమోదంబునొంది వినోదించుచు.

క. ఓసరసిజాక్షి యిది గడు । నోసర మని యేల దవుల నోసరిలెదు నీ
కేసరములు వలసిన నీ । కేసరములు గూర్తు లలితకేసరములు గాన్. 277

చ. తలఁపులు నిక్క నిక్కపుముదమ్ములఁ దమ్ముల సంచలించున
య్యలులకు లోఁగి లోఁగినుకనందెద నందెద వేల చంపు కా
వలి వలినున్న మొగ్గలనివారణ వారణయాన కోయు మిం
పలరఁగ దానఁ దేఁటి గస మానదు మానదు లేఁతపూవులన్. 278

క. ఎలమావుల వలరాయని । యలమావుల శుకపికంబు లాఁగిన వేల్పుం
బొలమావులవిరహార్తుల । దలమావులుకక * బెరింపఁ దరుణీ యిచటన్. 279

సీ. ఏపారువనలక్ష్మి యిమ్ములు దమ్ములు తుహినాంశు నెనరుకందువలు దొవలు
భ్రమరనాయకు లేలుపల్లెలు మల్లెలు కందర్పుసిరులు చెంగల్వవిరులు
నెసఁగుపూమొగ్గల యెల్లలు మొల్లలు వలపుసంపదలు చేవంతిపొదలు
తొలునెయ్యములకుఁ బోదులు విరవాదులు నవవిహారదములు నారదములు. 280

తే. వేడుకల కామెతలు కురువిందలతలు । రసిక జనముల మెప్పులరవ్వ పచ్చ
యనుచుఁ గుసుమాపచయకేళి కంతికంతి । కంతరంగముల గుతూహల మెలర్ప. 281

సీ. పదములకెంజాయఁ బఱచినిల్చినచోటఁ జిగురాకు పఱచిన చెలువు నెఱపఁ
దీగకైవడిఁ గౌను సాఁగనిక్కిన నీవి వెడజాఱ నతనాభి బెడఁగు దెలుపఁ

---

* తలమా + ఉలుకక - ఈ సంధి లాక్షణికమతవిరుద్ధము.

బరువంపుపిరుదులపైఁ బదరించు మూఁడుక్కులు మెలమెల్లనన్నులై తెలుపుచూపఁ
గేలుసాఁచిన నివ్వగిలుకత్తుకాంతులు జిగిచన్నుఁ ద్రేవల జీరువాఱ 282

తే. మలఁగి జఘనంబు వెనుకకు మాఁగ నిగిడి । వ్రేళ్లపై ముద్రికలమించు వెల్లిగొనఁగ
వాఁడివాలారుకొనగోళ్ల వలుదమెఱసి । కోర్కులెచరింపఁ జూపులు గోసె సూత్తు. 283

సీ. చెమటచిత్తడి చాలఁ జెలువొందునొసలిపైఁ గుఱుచక్రొన్నెఱులు వ్రాకోలు సెఱపఁ
వెడఁదకన్నులకల్లుబెడఁదయుచూపులు వాలుగ్గుళిపించుగతి దళతళనఁ బొలయఁ
గదలు బింకపుఁజన్నుగవ నిండుపఱపున నిఱుపేదకౌఁదీఁగ తరలఁబాఱ
ధట్టించితుదవ్రేళ్లఁ దట్టువో వెస నుం గురములకాంతులు బిత్తరములఁ దాఁటఁ 284

తే. గత్తురోచులు సెఱతు గంకణము లొరయఁ
దొరలి మొలనూలు మెలఁగ నందియలు సెలఁగ
సంతసము బెంప నూర్పులు సందడింపఁ
బ్రోడ యొక్కతె కందుకక్రీడ సలిపె. 285

క. కరతలరుచి నరుణంబై । ధరఁ దనసఖకాంతిచే సితంబై దృష్టి
స్ఫురణ యిడ నసితతరమై । కరమొప్పెను బంతిమూఁటిగతి నొక్కటియౌఁ. 286

సీ. సరిలేనిబంగారుజలపోసనము వీణె మెఱుఁగుడాపనుగుబ్బమీఁద నిల్పి
తులలేని వజ్రకాంతులవెల్లు వెదచల్లఁ గొనగోళ్లతంత్రులు గూడ మీఁటి
నిగ్గులు దులకించునిడువాలుఁగన్నులు తళుకు సారెలమీఁద దడఁబడంగ
గంకణంబులు ఘులుఘుల్లున బహుతాళగతులు వాయించుసంగతులు సెఱపఁ 287

తే. గ్రమములో మంద్రమధ్యతారకలశుద్ధ । మిశ్రసాళగములరాణ మీఱ రాగ
వితతిఁ దగు మిత్రములు మేళవించి పాడెఁ । దెఱవ యొక్కతె సంగీతదేవి యనఁగ.

క. నిరుపమవీణావాద్య । త్వర నితరసుదంబు గదలెఁ దరుణీమంచాం
తరితోన్నతవామపయో । ధరసందర్శనము లేమిఁ దా వడఁకుగతిఁ. 289

వ. మఱియును. 290

సీ. క్రీడామయూరంబు నాడించెఁ గంకణక్వణచారుకరతాళగతుల నొకతె
కామతంత్రరహస్యగర్భోక్తు లొఱపుగాఁ గలికి రాచిలుకకుఁ గఱపె నొకతె
ముఱియుచు నటియించుముద్దురాయంచకు నెఱిమందయానంబు నేర్పె నొకతె
మహనీయయౌవనోన్మాదంబు పెంపున దీగయుయ్యెల వేడ్కఁ దూఁగె నొకతె 291

తే. ధవళశశికాంతవేదికాంతరమునందుఁ । జెలులతోఁ గూడి వలరాజుఁ గొలిచె నొకతె
లలితసహకారమాధవీలతల కెలమిఁ । బరిణయోత్సవలీలలు నెఱపె నొకతె. 292

వ. ఇట్లు బృందారకసుందరీబృందంబు బహుప్రకారంబుల మదనవికారకారణంబు లగులీలావిలోలసంధిభావంబులు పచరించియుఁ గేళివిహారంబుల సంచరించియు నసమశృంగారభంగివిశేషంబుల మెఱయు నారాజతపోధనుచిత్తంబుఁ జిత్తజాయత్తంబు చేయం జాలక. 293

ఉ. మేనక చిన్నవై నిలిచె మెల్లన మోము మఱవాంచె రంభ లో
నూనినవింత నివ్వెఱగు నొందెఁ దిలోత్తమ గర్వహీనయై,
దీనత నొందె నూర్వశి మదిం జలియించె ఘృతాచి యన్యకాం,
తానిచయంబులెల్ల దవుదవ్వుల నుండె భయంబు పెంపునన్. 294

వ. అట్టియెడ ముక్కంటిమగతనంబు సగంబుగాఁ బెనఁగిన నెఱజోదు ప్రమోదంబున బ్రయాణసమయసముచితసన్నాహసంరంభవిజృంభితుండై బొండుమల్లెలబొమిడికంబును గొజ్జంగివజ్రాంగియుఁ బొన్నగుబ్బలరాగివల్లులును మెఱయు హరినీలజాలంబుల డాలు నేలునలుపునం బొలుపుమిగులుకొదమతుమ్మెదగొనయుం బెక్కించి మించుగాఁ దొడిగిన యించువిల్లునం బల్లునిగిడి పల్లవులయుల్లంబులఁ గాఁడిపాఱుకోరచూపులు గలక శాకతులకలికి కనుజిలుకడాలధగధగలం బొలయు మెఱుఁగులు గుఱిగొన బసనిపసుమఱిసముం గలికి పులుఁగడిగి గఱులు దీర్చి వంకలొత్తిన క్రొత్తలై యున్న మదనమోహనవశీకరణసంతాపనాభిధానంబుల నొప్పారు సహకారసారసాశోకశిరీషకోరకప్రదరంబులు నించి సవరించినకవదొనలు ధరియించి కట్టాయితంబై విరిదమ్మిబండికండ్లును బిసకాండపుటిరుసులును బొగడమొగడలచీలలును దొగలనొగలును మొగలిరేకులపలుకయుఁ గలువకాఁడియుఁ గురువేరువాగంబులును సంతరించి వసంతసారథి తిన్ననై యున్న క్రొన్ననమునికోలఁ గదల్చి యదల్చినం గెరలి చెరలి కొట్టుచు మిన్నులపై బాఱుచిలుకవారువంబుల రయంబున దళతళం బొలయుదిక్కులఁ బిక్కటిల్ల వెన్నెల వెదచల్లువెల్లియుఁ గలిగి తనరుతనరథంబు రతిసమేతంబుగా నెక్కి మధుమధురసపానసంభ్రమద్భ్రమద్భ్రమరఝుంకారకాహళారావంబులు చెలఁగ నుభయపార్శ్వంబులఁ గదలివచ్చుకలకంఠవీరభటపటలంబుల నంతకంతకు సంతసం బొలయ సేనాముఖంబునం గలయఁ బొలయుమలయానిలయంబుచేత నాఘూతంబు లగుతరువ్రాతంబుల నెసఁగుకుసుమపరాగంబు నభోభాగంబునఁ బర్వి సర్వంబు వదిలంబగు నిజప్రతా

పావకస్ఫులింగజాలంబు ననుకరింప నరుంధతీపతియాశ్రమంబు సొత్తెంచి యచ్చట
రిచ్చపడియున్న యచ్చరలఁ దెలిపి కలపికొని యామపీపాలుసమీపంబునకుం జను
నప్పు డమ్మహోత్తుండు. 295

చ. ఎసఁగినబాహ్యసంచరణ మెల్లను మాన్చి మరల్చి యెద్దెసం
దుసికలనీక నెమ్మనముతోఁ బిరిగొల్పినచూపు దేవతా
విసరశిరోవతంస మగువిష్ణునిపై నిడి నిస్సమీరణ
ప్రసరణదేశదీపరుచిరస్థితి నిశ్చలయోగయుక్తుఁడై. 296

ఉ. ఉన్నతెఱంగుఁ జూచి రభసోన్నతి మిన్నదలంగ నార్చుచున్
బన్ని శుకాన్యపుష్టమధుపప్రకరామరకామినీతతిన్
మున్నిడి చందనాచలసముద్ధతమందమరుత్సహాయసం
పన్నతఁ బేర్చి యందఱుఁ బ్రాపుగ నిల్చి యదల్చి బల్విడిన్. 297

మ. సరి గొందావురమొగ్గనారస మలిజ్యావల్లి సంధించి భా
సురమాణిక్యమనోర్మికారుచులు చతుష్కోణశోణద్యుతుల్
బెరయం జక్రనిభాకృతిం దనువు శోభిల్లన్ వడిం దీసి ని
ర్భరముష్టిన్ వెస డాసి యేసె మరుఁ డారాజన్యచూడామణిన్. 298

గీ. అట్లుపుంఖానుపుంఖంబు లగుచు నిగుడు । నతనుబాణపరంపర లానృపాలు
నిచ్చఁ దెరలింపఁజాలక విచ్చిపోయె । జగతిఁ బూవుల కది సహజంబ కాదె. 299

క. తా ననుమాస్త్రిం దనియును । మానవపతి మానినీసమన్వితుఁ డనియున్
బూని మది దురభిమానము । మానక నటు పెనఁగి మరుఁడు మ్రాన్పడియుండెన్. 300

వ. అత్యవసరంబున. 301

గీ. అడఁగె మలయానిలుండు సొంపఱె వసంతు
డలులు విభ్రాంతి నొందెఁ గోయిలలుఁ జెదరె
జెదరి మోములు వాంచె రాచిలుకపిండుఁ
జిన్నఁబోయిరి దివిజరాజీవముఖులు. 302

వ. అంత నిష్ప్రకంపభూకాంతుం డంతర్నివృత్తహృషీకవ్యాపారుండై యుదయధరణికిరణ
నికరవికసితసరసీరుహదళశోభావిడంబకంబు లగునంబకంబు ల్లలన విచ్చి పురో
భాగంబున. 303

మ. కనియెన్ మారు జగద్విమోహనశుభాకారున్ సమారాధయా
వనశృంగారు శుకాలికోకిలపరీవారున్ లలాటావలో
కనభూరిప్రతిభంజనస్ఫురదహంకారున్ సముద్ధూతచే
తనసంకల్పఫలావతారు విరహార్తప్రాణిసంహారునిన్. 304

క. కని నిర్వికారగతి న । మ్మనుజవరాగ్రేసరుండు మరునకుమరు
ద్వనితల కతిథిసపర్యా । ఘనసత్కారము లొనర్చి కడువినయమునన్. 305

క సంతసమె కుసుమశర న । సంత సముల్లాసమే కుశలమే దివిజ
కాంతాజనంబ త్రిభువన । సంతాపహరప్రచార సౌఖ్యమె పవనా. 306

చ. అని మధురోక్తు లొప్పఁ దమ కందఱకున్ బ్రియ మాచరించున
మ్మనుజవరేణ్యు ధైర్యగరిమంబునకున్ వెఱఁగంది యొండొరుం
గనుఁగొని సమ్మదంబు మతికంపము విన్నదనంబు లజ్జయున్
బెనఁగొన నంతరంగమునఁ బిష్మిటి గొంచు రహస్యభాషలన్. 307

క. ఈతగు లీతెగు వీతెలి । వీతాలిమి యీవిరక్తి యెటు గంటిమె యీ
భూతలపతి గలఁగఁడు మన । చేతల వ్రతసిద్ధి యుల్లసిలుఁగా కింకన్. 308

వ. అని యగ్గించి రంతఁ గంతుం డమ్మహీకాంతున కిట్లనియె. 309

ఉ. నీవు తపస్వి వౌదు ధరణీవర యింద్రియముల్ వశంబు నీ
కేవిధి నేనియుం గెలువ నెవ్వరు నోపరు మున్న జంగమ
స్థావరముల్ మదేకవిజితంబులు నా కగపాటు లేనిభూ
తావలి గల్గ నేని యిది యంతయుఁ గ్రోధముచే హతం బగున్. 310

క. వెఱపింప వచ్చి వెఱచిన । తెఱఁగున నను గెలుతు నని మదిం బూని హరుం
డఱిముఱిఁ గ్రోధముచేతన్ । బఱివఱిపై తపము విడిచి పాఱఁడె మొదలన్. 311

క. మిక్కుట మగువలపుతమిం । గుక్కుటమై చనిన దేవకులనాయకునిన్
ముక్కవ తగవు దలంపమి । నక్కమలాసనుని నెఱుఁగవా లోకమునన్. 312

శా. కామక్రోధవశంబు విశ్వమును దత్కామంబు క్రోధంబు నా
జ్ఞాముద్రాధరు లబ్జనాభునకు నాసర్వేశు సేవించుటన్
భూమీశోత్తమ నీవు మత్సముఁడవే మున్నిక లోకైకతి మే
లా మాటల్ గయికొందుగాక భువనాలంఘ్యోగ్రలోకోన్నతుల్. 318

వ. అని ప్రశంసించి తచ్చాపభయంబున నచ్చోట నిమిషమాత్రంబు నిలువ శంకించి మగిడి తనపోటువిధంబు నిష్వాసన్నిధానంబున నైన నిజపరాజయంబును సురరాజున కెఱింగించి యథాస్థానంబున కరిగి యంత దురంతకార్యచింతాసంతాపితస్వాంతుం డై మరుద్వంతుండు. 314

మ. పటుబాహాబలదర్పితామరచమూపశ్రేణి గొల్వన్ సము
త్కటదీప్తానలవిస్ఫులింగవిసరోగ్రక్రూరధారాశత
త్రుటితగ్రావగరుద్వితాన మగునస్త్రా - స్త్రముం బూని యు
ద్భటదానాపలగండమండలమహాదంతావళారూఢుఁ డై. 315

క. అతిరయమున నాధరణి । పతికడ కరుగుటయుఁ దనకుఁ బ్రభుసముచితస
త్కృతు లాచరింపఁ బూనిన । యతనితపస్సిద్ధిఁ గని మహారోషమునన్. 316

క. గిరిభేది వైచె నన్నర । వరుపైఁ బటుకుటిలకఠినవైరివ్రజని
ర్భరగర్భతిమిరసముదయ । హరణదినారంభహేళి నాదంభోళిన్. 317

వ. ఇట్లు ప్రయోగించినఁ బ్రపంచితదీర్ఘనిర్ఘోషభీషణం బై తనమీఁద నడరువజ్రాయుధంబు బెడిదంపుటురువడి కించుకయుఁ జంచలింపక యమ్మనుతనయుండు సకలభక్తభయత్రాణపరాయణం బగునారాయణదేవునిచక్రంబు దలంచినతత్క్షణంబ. 318

సీ. ప్రళయమార్తాండమండలచండతరసముద్భాతభూరిప్రభాపుంజ మగుచు
ఘనసహస్రారనిర్గతమహోగ్రానలజ్వాలావళీషదిగ్వలయ మగుచు
సహజతేజోవిశేషతృణాంతరీభూతసర్వదివ్యాస్త్రవిస్తార మగుచుఁ
గఠిననిర్ఘాతసంఘాతభీషణఘోషనిర్భిన్నరాక్షసీగర్భ మగుచు
సకలశుకముఖ్యమునియోగిజనసమగ్ర । మహితనిగమార్థసంస్తూయమాన మగుచు
వచ్చె మానసవేగమై వనజగర్భ । దాసభయకర్శనంబు సుదర్శనంబు. 319

వ. ఇట్లు వచ్చునమ్మహాస్త్రరాజంబుతేజంబున దోదోలన దళితసంరంభం బై దంభోళి పాడవడంగి పోయినఁ గని జంభారి సిగ్గుపడి బెగ్గడిల దిగ్గన కనకగర్భుపాలికిం జని తద్వృత్తం బంతయుఁ జెప్పిన నప్పరమేష్ఠి యాశ్చర్యంబు నొంది వైవస్వతనందనుమనోరథమహత్త్వంబు దెలియఁగోరి నిమీలితాష్టనయనారవిందుం డై యానందంబున డెందంబునఁ గనువిచ్చి చూచి యాభూవరోత్తము చిత్తము శ్రీరంగశయనప్రవృత్తం బగుట యెఱిఁగి మైమఱుంగక యుల్లంబోయి మెల్లన తెలిసి నిజస్వామి యగుశ్రీరంగధాముని సన్నిధానంబున కరిగి సురగణసమేతంబుగా సాష్టాంగప్రణామం బాచరించి

కృతాంజలియై ముఖకంఠంబులు పుంజంబులుగా నూరకున్నయన్నలువమై(గృపా
కటాక్షంబు నిగిడించి పుండరీకాక్షుం డిట్లనియె. 320

చ. జలరుహగర్భ నీదెస(బ్రసన్నుడ నేను విషాద మేల నా
తల(బెటె(గింతు నీకు నది తప్పదు విన్ము మదేతదంచితో
జ్జ్వలశుభమూర్తితో(దరణివంశమహీధవరాజధానియై
వెలయునయోధ్య కేగెదను విభ్రమరంగగృహాన్వితంబుగన్. 321

సీ. అచట నిక్ష్వాకుధరాధీశ్వరుండు మొదలయినతత్కులజనతాధిపతులు
గొలువ మహోదయాగంబులు నాల్గు పరిపూర్ణ మగుదాక నుండి యనంతరంబ
చోళమండలమున(జూడ నొప్పారు కావేరీమహానదీతీరమునను
చంద్రపుష్కరిణీలసత్పవిత్రదేశమున మన్వంతరంబులు రెండునైన నిలచి
యంత భవదీయ మగుదివసాంత మైన । నేగుదెంచెద నీయున్నయెడకు మగిడి
యపుడు పూజించెదీవు గతాగతంబు । లిట్లు ప్రతివాసరంబును నే నొనర్తు. 322

వ. ఈక్రమంబున భవదీయ ద్వితీయ పరార్థంబు సమాప్తం బైన నీకు ముక్తి యొసంగెద నొక్కవిశేషంబు వినుము ప్రతిమాస మారాధనంబు చేసి యొకవాసరంబు లేక యున్న మహాదోషంబు సంభవించు(బ్రాయశ్చిత్తంబును వలయు నాలుగెల లెడపడిన(బునఃప్రతిష్ఠాపనంబు కర్తవ్యంబు తత్ప్రసాదకైంకర్యాదు లాదవినం బ్రతివిధానం బవశ్యకర్తవ్యంబని తత్పరవేదు లెన్నుదురిన్నియమంబు లన్నియు దివ్యసిద్ధమానుషార్చ నలయందు కాని భుక్తిముక్తివిధాయకంబై స్వయంవ్యక్తప్రధానం బైనశ్రీరంగంబందున లేవు నీ వనుదినంబు నన్ను(బూజించెదవు గాన నీకార్యం బంగీకార్యం బిక్ష్వాకువరశ్రీరంగం బిమ్ముగ పా మ్మనినం దెలివొంది శతానందుం డాక్షణంబ. 323

మ. సురయక్షాసురసిద్ధసాధ్యభుజగస్తోమంబు గొల్వ న్మనీ
శ్వరవేదస్తుతివాదముల్ సెల(గ దార్క్ష్యస్కంధపీఠంబునన్
బర(గన్ రంగనికేతనం బిడి మహీపాలుండు నిత్యవ్రత
స్థిరు(డై యున్నతపోవనంబునకు(దెచ్చెన్ దివ్యమార్గంబునన్. 324

క. కొనివచ్చి యమ్మహీశ్వరు । డనురక్తి నొసర్చు బహువిధార్చనములు గై
కొనియిచ్చె రంగధాముడు । ఘనరుచిధగధగితదిఙ్ముఖస్తోమంబన్. 325

మ. అటు శ్రీరంగమహావిమానము నిజైకాయత్త మైనన్ సమ
త్కటహర్షంబున(దాను మోచుకొని యిక్ష్వాకుండు సామంతులున్

భటులున్ మంత్రులు దన్నుఁ దర్గాన శుభప్రౌఢిన్ బ్రవేశించె ది
క్తటచంచద్ధ్వజతోరణం బగునయోధ్యాపట్టణోత్తంసమున్. 326

క. ఆపురమున నుత్తరమగు । గోపురమున కెట్టయెదుటఁ గ్రోశార్ధమునం
దీపితసరయూతమసా । ద్వీపవతీద్వితయమధ్యదేశమునఁ దగన్. 327

మ. సమభూమిన్ బఁ మోత్సవంబునఁ బ్రతిష్ఠాపించె శ్రీరంగమున్
కమనీయావృతనారికేళకదళీఖర్జూరనారంగమున్
విమలార్ఘప్రతివాక్యవిశ్రుతవనీవిక్రాంతసారంగమున్
సముఖావార్యవిలోకితాభినవమోక్షశ్రీనటీరంగమున్. 328

సీ. పదపడి యాదిక్యభవనంబుచుట్టును గోటలు నట్టిళ్లు గోపురములుఁ
బటుకవాటంబులుఁ బండిళ్లు నరుగులుఁ గాఁ వనమంటపములుగా నొనర్చి
పూజనాపరు లగుభూసురోత్తములకు బహుపరిచారికాప్రకరమునకు
విష్ణుధర్మరహస్యవిదు లయినఘనులకు జాబాలిమునికిఁ గశ్యపవశిష్ఠ
వామదేవాదు లగువారివారి కుచిత । మైన నెలవులు రచియించి యందు నిలిపి
తదనుమతిశాస్త్రచోదితోత్సవము లెల్ల । వివిధవిభవాన్వితముగఁ గావించె హరికి. 329

వ. విశేషించి ఫాల్గుణమాసంబునఁ బూర్వఫల్గుని నక్షత్రంబునఁ బుత్రపౌత్రసహితుండై యవభృథసహితం బగుమహోత్సవం బొనర్చి నిర్విఘ్నంబునఁ బ్రతివర్షంబును జరుగు చుండు నంత నయ్యిక్ష్వాకువంశపారంపర్యంబున. 330

శశిమయూదశనదిశాకరి । దశకశరచ్ఛరదశారదాశరధర రా
ట్పృథుపతిపశిదయాశోనిధి । దశరథుఁ డుదయించె నమితదమనోరథుఁడై 331

శా. ఆరాజేంద్రుఁడు పుత్రలాభనిరతుండై యశ్వమేధంబు పెం
పారంజేయఁగఁ దన్మహోత్సవదిదృక్షాయత్తులై వచ్చి రా
పారావారవసుంధరాతలమునన్ బ్రఖ్యాతులై సంతతో
దారైశ్వర్యసమగ్రులైననృపు లుద్యత్సైన్యసంయుక్తులై 332

గీ. వరుసతోడ ధర్మవర్మ సురుచిరవి । ఖ్యాతి నెసఁగు చోళభూతలేశుఁ
డజితనూతనవిరచితానందవిభవాభి । రాముఁ డైనరంగధాముఁ జూచి. 333

క. ఆదేవుదివ్యమూర్తి । శ్రీ దనచిత్తమునఁ గదియఁ జేర్చి నితాంతా
హ్లాదామృతమునఁ బులకలు । బాదుకొనం బొల్చి దివియఁజాలక మదిలోన్. 334

మ. అట్టులం బైనతపోవిశేషమున నీయబ్జాక్షు నిష్ఠావశుం డీ
గతి మెచ్చించి విరించిమందిరసురంగం బైనరంగంబు నా
ర్జితశక్తిం గొనివచ్చె నిచ్చటికి వారీతిన్ మహావైష్ణవ
వ్రతనిష్ఠారతిఁ బూని మత్పురికి రాఁ బ్రార్థింతు నిద్దేవునిన్. 335

చ. అని తలపోయుచున్ దశరథాధిపుయాగము సుప్రయోగమై
యొనరినదాఁక నయ్యెడన యుండి యతండు దువిం బ్రియంబునన్
ఘనముగఁ జేయుసత్కృతులు గైకొని క్రమ్మఱ నాత్మపట్టణం
బున కరుదెంచి నిర్భరతపోనియమోద్యమచిత్తవృత్తుఁడై 336

గీ. ఇందుపుష్కరిణీతటి కేఁగి యచటఁ । దపము గైకొన నానృపోత్తమునిఁ జూచి
తత్సమీపంబునందు నితాంతనియతిఁ । బాయకున్న మునీశ్వరప్రకర మెలమి. 337

క. ఓనరనాథోత్తమ నీ । మానసమున నేమికోర్కి మసలెఁ దపముం
బూనెద వది చెప్పఁగఁదగు । నేనియు నెఱిఁగింపు మనిన నృపుఁ డిట్లనియెన్. 338

చ. హరి నతిభక్తిఁ గొల్చి యజుఁ డాదియుగంబునఁ గన్నరంగమున్
దిగము పయోజమిత్రకులదీపకుఁ డమ్మనుపుత్త్రుఁ డెట్లు చె
చ్చెరఁ గొని వచ్చె నాత్మపురిసీమకు నట్ల తదాలయంబు మ
త్పురి కిటమీఁద నేను గొనిపోవుటకై తప మాచరించెదన్ 339

వ. ఏను లోకహితార్థంబుగా నీయర్థంబు సమర్థింపం బూనితి మీచేత ననుజ్ఞాతుండన
కదా యనిన నమ్మహాత్ము లతని కిట్లనిరి. 340

క. ఏలా ప్రయాస మవనీ । పాలక నీతలఁపు మున్న ఫలియించిన దా
కీ లెఱిఁగి శీఘ్రమింకం । జాలింపు తపస్వివేషసంహారంబుల్. 341

వ. అది యెట్లనిన. 342

ఉ. ఉన్నది యీప్రదేశమున నుత్తరదిక్కునఁ గ్రోశమాత్ర ధా
త్రిన్నృప మీపురాతనపురీస్థల మప్పురనాథుఁ గాఁడె రా
ద్రోన్నతి మున్ను పుష్పశరు నుక్కడఁగించినలీల నీక్షణో
త్పన్నకృశానుకీలముల భస్మము సేసె హరుం డుదగ్రుఁడై. 343

గీ. ఆపురప్రాంతమునఁ గల దగ్నికల్పుఁ । డైనధౌమ్యమునీశ్వరు నాశ్రమంబు
నచటికొకనాఁడు మేము కార్యాభిలాష । నరిగి సుఖగోష్ఠిమై నున్న యవసరమున.

చ. హరి చనుదెంచి దాల్భ్యముని యస్మదుపేతముగాఁగ భక్తి సు
స్థిరమతిఁ జేయుపూజనలు చేకొని సారదయాసుధారస
స్ఫురితకటాక్షవీక్షణరుచుల్ పొలయన్ మముఁ జూచి మేదురా
దరమధురస్వరంబు జలదస్వనభంగిఁ జెలంగ నిట్లనున్. 345

ఉ. తాపసులార మీయభిమతం బొడఁగూర్పుట కై కవేరక
న్యాపులినస్థలంబున నిశాధిపపుష్కరిణీతటిన్ జగ
ద్రూపితరంగమందిరముతోఁ జనుదెంచి వసింతు వేగ మీ
లోపల నొంచఁబోక మదిలోఁ జలియింపక యుండుఁ డీయెడన్. 346

క. ఎట్లనిన. 347

ఉ. లోకభయంకరున్ దశగళుం బరిమార్చుట కేను రామభ
ద్రాకృతి నర్యమాన్వయమునందు జనించి యయోధ్యలోనఁ బు
ణ్యాకర మైనరంగనిలయంబు విభీషణు కిత్తు నాబుధ
శ్లోకుఁడు దేర మీరు ననుఁ జూచెద రీడ ననంతకీర్తికిన్. 348

వ. అని యానతిచ్చి యప్పరమేశ్వరుం డరుగఁ దోడన కూడి నేను మును మార్తాండ
మండలపర్యంతంబును గొలిచి చని మరలివచ్చునెడ భవద్వంశకర్త యగువికర్తనుండు
మమ్ముఁ గనుఁగొని యిట్లనియె. 349

సీ. మున్ను పద్మజలోకమున రంగశాయి నే నర్చించి మద్వంశు లైననృపులు
దేవ నీచరణాబ్జసేవ సేయఁగ నుండవలయు నీ వని మ్రొక్కి వరముగాఁగ
గోరిన గమిఁ గన్గొని యయోధ్యాపురిఁ గావేరిదరిఁ జిరకాల మేను
వసియించి ప్రీతి భవత్కులీనులచేతఁ బూజఁ గైకొనియెద భూరిదారు
ణోఘకలివేళ గతిశూన్య మైనప్రాణి। తతికి సులభుఁడ నయ్యెద ధర్మరహితు
లైననాస్తికు లెపుడు క్రమ్మఱ చరింతు। రపుడు దుర్లభ మగునస్మదాశ్రయంబు. 350

వ. అని యానతిచ్చెఁ గావున శ్రేయోభిలాషంబు లగువారికిఁ గావేరీతీరంబునఁ జోళవం
శసంభవుం డైనధర్మవర్మోపదేశంబున నవశ్యంబును శ్రీరంగనాయకుండు వేంచేయు
నది తప్ప దని చెప్పిన లోకబాంధవుభాషణంబులఁ బరితోషంబు నిగుడ మగిడి వచ్చి
యప్పటి నున్నవార మచ్యుతుండును దాశరథియై యవతరించినాఁ డచిరకాలంబునన
యస్మన్మనోరథంబు సిద్ధించు రఘునాథదయాభూషణుం డగువిభీషణుం డెప్పు

డిచ్చుటకీ రంగధామంబు దెమ్ము నప్పుడ నీ కెఱింగించెద మంతి వాఁక భద్రరాజ
ధాని యగు నీచ్ఛోళపురంబునన యుండి మహీపాలనంబు సేయుము పొమ్మని సమ్మదం
బిద్ది యని యమ్మానవేశ్వరుం డరిగె ననంతరంబ. 351

సీ. అహిమాంశుకులరోహణాచలస్థలమున నలరినదివ్యరత్నాంకురంబు
జానకీమృదులభుజాపంజరంబున రాజిల్లి విహరించు రాజశుకము
యోగిమానసభూసురోద్యానవనములఁ గలయ నర్తించు శిఖావళంబు
నగజామృదుస్తవనవమధుద్రవములఁ జవుల నింపునఁ జొక్కు షట్పదంబు
కలితకరుణాసుధారసకలశజలధి । దశరథాధిపసుకృతసంతానఫలము
భక్తహృద్వర్తి తారకబ్రహ్మమూర్తి । రాజపరమేశ్వరుండు శ్రీరాముఁడుండు. 352

క. రాముఁడు హరిమణినిభుఁడు । శ్యాముఁడు శుచిధాముఁ డమరసన్నుతసుగుణో
ద్దాముఁడు రక్షితసుజన । స్తోముఁడు జనదృక్చకోరసోముఁడు మఱియున్ 353

సీ. ఎవ్వనిసుగుణంబు లీశానముఖ్యులు చెలఁగి కైవారంబు చేయుచుండు
రెవ్వనికరుణచే నెసఁగుధన్యులకు నాకల్పాంత మగు నిర్వికారపదము
ఎవ్వనిఁ గొలువవా రిచ్ఛ నీయరు కల్పతరుకామధేనుచింతామణులను
ఎవ్వనికడకంటి కెలుపు వచ్చినమాత్ర బ్రహ్మాదిదివిజులు పగులుచుండు
రెందు నెవ్వనిచరణారవిందరజము । పెంపు గౌతమసంయమి పెండ్లిసేసె
యతఁడు జగదేకచాపదీక్షాగ్రగురువు । రామభద్రుండు లోకాభిరామమూర్తి. 354

వ. అమ్మహాధనుర్ధరవరేణ్యుండు. 355

సీ. కన్నెకయ్యమునందె ఘటితనాకపురీకవాటకఁ దాటకఁ గీటణంచె
దూలుకూఁకటివాడ లీలఁ గౌశికయాగభంజనోత్సాహు సుబాహుఁ జంపెఁ
దల యొగ్గకట్టునఁ ద్రుతి దేవదైత్యదుస్తరము ధూర్జటిధనుర్వరము విఱిచె
నలవోక దొరసి హేలాజితాఖిలనృపస్తోము భార్గవరాము దూలఁద్రోలె
దండకావనమార్గసంతతనిరోధు । రచితసుజనాపరాధు విరాధు నఱికె
దళితసకలామరునిఁ జతుర్దశసహస్ర । దితిజముఖరుని ఖరుని వధించెఁ గడిమి. 356

క. అచలితశరణకనకమ్ము । గోచితలీలావిమోహితోర్వీతనయా
లోచనహృదయుని సదయుని । నీమఱ మారీచుఁ గడపె నేలం గూలన్. 357

క. బంధురశరంహాతు నేసెఁ గ । బంధుని బహుదుర్గనైకబంధుని గృతని
ర్బంధునిఁ బృథుతరకళిన । స్కంధునిఁ బ్రావీణ్యవిప్రసంధునిఁ గలనన్. 358

వ. పరిహరుఁ గాఁగ నేలె నిరపాయచరిత్రుని శత్రుకానన
స్ఫురదురువీతిహోత్రుని సముజ్జ్వలమేరుసమానగాత్రునిన్
బరమపవిత్రు సన్మునిసుపర్వతతిస్తుతిపాత్రునిన్ మనో
హరఫలశేముషీకబళితాంబుజమిత్రుని వాయుపుత్రునిన్. 359

శా. లీలం దార్కొని యేసె నుగ్రరణకేళిన్ వాలి వాలిన్ బ్రభా
హేళిన్ హేమసరోజమాలి నరివాహిన్యాటవీకీలి న
త్యాలవ్యాళకరాళవాలపరిబద్ధస్థూలశైలస్థలిం
శాలిన్ బూజితశూలి నప్రతిమబాహాసత్త్వశాలిం బడన్. 360

క. కిష్కింధాపురి నిలిపెను । బుష్కరహితతనయు సునయు భూనుతవినయున్
నిష్కళతరిపుజీవుని । నిష్కలిభావున్ బ్రతాపనిధిసుగ్రీవున్. 361

మహాస్రగ్ధర. బలిమిం గట్టించె నత్యుద్భటభిదురధురాపాతభీతావనీభృ
త్కులసంరక్షావినిద్రున్ గుపితజలచరక్రూరసంఘట్టనోద్య
జ్జలనిర్ఘోషాధిరౌద్రున్ జనితమణిసుధాచంద్రలక్ష్మీసుభద్రున్
బ్రళయాంతస్వప్తవిశ్వంభరభరితకృపాప్రాప్తభద్రున్ సముద్రున్. 362

మ. హతుఁ గావించె సపుత్రమిత్రముగ దీప్తాస్త్రంబులన్ గాంచన
క్షితిభృద్ధన్విధరాధరోద్ధరణశక్తిప్రౌఢదోర్దండసం
గతభాస్వద్ఘనచంద్రహాసనిశితోగ్రక్రూరధారాసమా
హతభీతప్రపలాయితాదితిసుతేంద్రౌఘు రావణున్ రావణున్ 363

వ. ఇట్లనన్యసాధ్యంబు లగుమహానుభావప్రతాపతేజోవిశేషాదిగుణంబుల నఖిలజగన్ను
తుం డైనదశరథసుతుండు సమస్తసామ్రాజ్యభోగంబుల ననురాగిల్లుచు, శశ్వదైశ్వ
ర్యం బవార్యంబుగా నశ్వమేధయాగం బుపక్రమించి, భూచక్రంబున నవక్రవిక్రమశ
శ్లాధన్యు లగురాజన్యులఁ దన్మహోత్సవంబునకు రప్పించుచు ధర్మవర్త్మావనీవరుఁ డిలిపిం
చిన వతండును నిఖిలదేశాగతానేకభూపాలావలోకనజాతకౌతూహలాయితశాతోద
రీచరణమణినూపురఝళంఝళధ్వనితగోపురం బగునయోధ్యాపురంబుఁ బ్రవేశించి
యారఘునందనచరణారవిందసందర్శనంబునఁ గృతార్థీకృతజన్ముండై తన్మఖంబు పరి
పూర్ణం బగునంతకునుండి మరలి నిజపురంబునకుం జని యంత నిక్కడ. 364

క. వితతవసంతగుణావలిఁ । బూత పగాసెల నినుఁడు మీనమున నున్న తతిన్
సితసప్తమి శనిరోహిణి । నతిశుభలగ్నమున వాసరాగమవేళన్. 365

చ. హితుఁ డగువిభీషణున కిచ్చె దశాననవైరి లీల స
న్నుతి నఖిలార్చనోపకరణంబులతో బహుచిత్రశిల్పక
ప్రతతులతో మహీసురతపస్విసమాజముతో మహోత్సవ
స్తుతమణిహేమవస్తుతతితో శుభసీమము రంగధామమున్. 366

ఉ. ఇచ్చిన భక్తి సంభ్రమము లిచ్చఁ దలిర్పఁ బ్రదక్షిణంబు ము
న్నిచ్చి నమస్కరించి జతనంబున మస్తమునన్ వహించి పెం
పచ్చుపడంగ రాక్షసబలావలితో నిజపట్టణంబుకై
చెచ్చెర నేఁగి యేఁగి యభిజిత్సుముహూర్తము చేరునత్తఱిన్. 367

సీ. అను వైనతామరపాంసుజప్పరముల నలరి క్రీడించు రాయంచకవలు
రాజిల్లుకల్వపూగాజాటోవరులలోఁ దవిలి పాయనియళిద్వంద్వములును
వావిరిలేనాఁచుదీవపందిరులలోఁ దనుపొందుజలచరదంపతులును
జెంగల్వదడెలతరంగడోలికలలో మేలమాడెడుచక్రమిథునములును
దరులఁ బండినసహకారతరులఁ బ్రేమ । గోరి విహరించువనకేకిశారికలును
గలిగి పథికుల కింపులు గడలుకొలుపు । విమలతరపుణ్యవారిఁ గావేరిఁ జేరి. 368

క. విలసితవనలక్ష్మీకర । కలితనవస్ఫటికముకురగతి నతిరుచిర
స్థలమున మలయానిలమృదు । చలితతరంగానుమేయసలిలం బగుచున్.

క. ఏపారుచంద్రపుష్కరి । ణీపరిసరభూమి రంగనిలయు మిడియె నా
లోపల నచ్చోశస్పతి । తాపసులును వచ్చి రతిముదంబున నటకున్. 369

గీ. వచ్చి దైత్యవంశవరునకు నుచితస । త్కృతు లొనర్చి భక్తి యతిశయింప
రంగశాయిచరణరాజీవపూజనం । బాచరించి ప్రముదితాత్ము లయిరి. 370

వ. అంత ననంతగుణగరిష్ఠుం డగునాదనుజశ్రేష్ఠుం డాసరోవరంబునం గరంబు నియమంబునఁ దత్కాలకరణీయంబు లాచరించి సమంచితోపచారపూర్వకంబుగా సావధానంబున శ్రీరంగరాజపూజావిధానంబు దీర్చి సప్రదక్షిణప్రణామం బాచరించి వేదశాస్త్రపురాణోక్తంబు లగుశ్రీవైష్ణవసూక్తంబుల నభినుతించి గమనోన్ముఖుం డైన యాతనికిఁ గృతాంజలియై యన్నరేంద్రుం డిట్లనియె. 371

కం. అకుటిలమానససుజన । ప్రకటితసౌజన్యజన్యపాటితవిమత
ప్రకర మముఁ గూర్చి యిచ్చుట । నొకకొన్నిదినంబు లెలమి నుండఁగవలయున్.

ఉ. నావుడు నాతఁ డెల్లి మనునందన యాఫణిరాజశాయికిన్
శ్రీ వెలయంగ నుత్సవము చేసినయట్టిదినంబు గావునన్
భూవర మత్పురంబునకుఁ బోవలయున్ వెస నన్న నాదశ
గ్రీవసగర్భుతోడ నృపకేసరి యిట్లను నెమ్మిఁ గ్రమ్మఱన్. 373

మ. విమలంబై తనుపొందునీయుభయకావేరీసరిన్మధ్య మీ
రమణీయోన్నతసైకతస్థలము లీరాజీవషండంబు లీ
భ్రమరారంచత్తరుసాంద్రచంద్రసరసీప్రాంతంబు లత్యంతహృ
ద్యము లిచ్చోటన చేయు ముత్సవము దైత్యవ్రాతచూడామణీ. 374

గీ. అనిన నట్లకాక యని నిల్చె నచ్చోట । దానవేశ్వరుండు తత్క్షణంబ
తగుపదార్థములు ముదంబున సమకట్టె । ధర్మవర్త్మధరణిధవవరుండు. 375

శా. నిర్మింపించె ననల్పశిల్పరచనల్ నేత్రాభిరామంబుగా
హర్మ్యద్వారకవాటవేదిచయకుంభస్తంభకుంభద్ద్యుతుల్
ఘర్మాంశుప్రభ గప్పి దిక్కుల వెలుంగన్ బూపసూపాన్నస
ర్పిర్దధ్యంబుపయఃపయస్యఫలగుప్తిస్ఫీతశాకావళుల్. 376

శా. భూనాథాగ్రణి యొక్కనాట నలఘుస్ఫూర్తిన్ రచింపించెఁ దా
నానాదేశసమాగతద్విజమహీనాథార్యశూద్రాదిసం
స్థానార్హంబులుగా మఠావళులుఁ బ్రాసాదంబులున్ దంతివా
హానీకాయతనంబులున్ విపణిరథ్యామంటపశ్రేణులున్. 377

కం. ఈభంగి ననమసంప । ద్వైభవసామగ్రి నభినవంబుగ నిచ్ఛా
లాభసముత్సుకుఁ డగు నా । భూభుజుఁ డోసరింప దైత్యపుంగవుఁ డెలమిన్. 378

గీ. సహ్యకన్యాతటావాససంయమీంద్ర । సమితితో విధిశిష్యపంచకముతోడ
నమ్మహారాజవరునితో సావధాన । బుద్ధియై యాగమోక్తప్రసిద్ధవిధిని. 379

చ. చెలు వగుచంద్రపుష్కరిణిచేరువఁ జారువనాంతవీధి నిం
పులు మది నింపుమీలిగురపొన్నలక్రింద సువర్ణమంటప

స్థలమున నిందుకాంతఘటితం బగు వేదికమీఁద నున్నతో
జ్జ్వలమణిపీఠికన్ మృదుభుజంగమరాజవిశాలశయ్యపైన్. 380

క. ఉత్సవ మొనర్చె నాశ్రిత । వత్సలునకు నఖిలభువనవందితునకు శ్రీ
వత్సప్రశస్తకౌస్తుభ । వత్సస్థలునకుఁ గరేణువరవరదునకున్. 381

సీ. అగరుధూపముల మిన్నగల వాసన కెక్క జడివట్టి కుసుమవర్షములు గురియ
భేరిమృదంగశంఖారావముల మించి చారణస్తోత్రనిస్వనము లెసఁగ
ముక్తాతపత్రదీప్తులు మీఱ ఖేచరీకరచలచ్చామరకాంతు లాలయ
ధ్వజరణత్కింకిణీతాళసంగతి నింపు దనరునచ్చరలనృత్యములు మెఱయ
ననిశకర్పూరతైలధారాతిదీప్త । దీపమాలిక లానతదివిజమకుట
పద్మరాగాంతరంబులఁ బ్రతిఫలింప । మాసరము లయ్యె నుత్సవవాసరములు. 382

ఉ. పద్మదలీల నిట్లు దివసంబులు తొమ్మిది చెల్లినన్ బ్రభా
తమ్మునఁ బూర్ణచంద్రతిథిఁ దత్పదసంశ్రయులై విరక్తులై
నెమ్మిఁ జరించువైష్ణవమునిప్రకరంబులతో దశాస్యులేఁ
దమ్ముఁడు వేడ్కమై నవభృథం బొనరించె సముంచితక్రియన్. 383

వ. ఇట్లుతం డొనర్చుసముచితసత్కారంబులఁ బరితోషితుండై విభీషణుం డగ్గమాస
ప్రతంబునఁ దత్పుణ్యక్షేత్రంబున వసియించి మఱునాఁ డరుణోదయసమయంబున
గమనోన్ముఖుండై యద్దివ్యవిమానరత్నంబు వావహింపం బూని తరలింపనోపక
యఖండమదధరాఖండలప్రచండవేదండశుండాకాండమండితంబు లగుబాహుదండం
బులు బెండుపడఁ బెంగి యొండొండ నిట్టూర్పు లెగయఁ దగఁదొట్టి నెట్టుకొనిన
వగలఁ బొగులుచు నిలాతలంబునఁ బడి పొగల నతనిపైఁ గరుణాతరంగితం బగునపాం
గంబు నిగుడ శ్రీరంగనాయకుం డిట్లని యానతిచ్చె. 384

మ. పరమాహ్లాదన మీక వేరతనయాపర్యంత మీ చంద్రపు
ష్కరిణీవారి సుధానుకారి జనలోకస్తుత్యుఁ డీధారుణీ
శ్వరుఁ డస్మత్పదభక్తి లీమును లుదంచత్పుణ్యు లిట్లౌట నా
కిర వీతావు వసింతు నీయెడన పామ్మా యింక నీలంకకున్ 385

క. విను మితిహాసం బొకటి । దనుజాధిప వింధ్యధరనికటమునన్
మును పేరుకలఘుహోనదుఁ । లొనరఁగ నొక్కెడన గూడి యున్నట్టితఱిన్. 386

క. విశ్వావసుఁ డను గంధ । ర్వేశ్వరుఁ డచ్చోటి కెలమి నేతెంచి మఱిన్
విశ్వాస మొదవ మ్రొక్కుచు । శశ్వద్గతి దక్షిణంబు చనినం బిదపన్. 387

గీ. మ్రొక్కె నితఁడు దనకు మ్రొక్కె నీతఁడు దన । కనుచు నీసువానికై కడంగి
తమక మొదవ నదులు తమలోన వాదించె । ఘనరవంబు మింటఁ గడలుకొనఁగ. 388

చ. అతఁడును దక్షిణాబ్ధికి రయంబున నేఁగి భుజంగతల్పసం
గతు నను నవ్యదివ్యమృదుగానవిశేషములన్ భజించియున్
వ్రతముగఁ బౌష్యమాసమున వాసము తత్తటిఁ జేసి భానుఁ డూ
ర్జితగతి నుత్తరాయణము చెందినఁ గ్రమ్మఱి యేఁగుదెంచుచున్. 389

క. అనతుఁ డగుటయు నానదు । లీనతి నీ వాచరించు టెవ్వరి కనినన్
భూనుతమహిమాధిక మీ । లో నెవ్వరు దాని కని పలుకుచుం జనియెన్. 390

ఉ. ఆతటి నమ్మహానదుల కయ్యెఁ బరస్పరగౌరవాల్పతా
హేతుక మైనవాద మది యెల్లఁ గ్రమంబున శాంతిఁ బొందె నే
రీతిని జక్కఁగాక ముదిరెం జగడంబు గడుం గవేరసం
జాతను నంబుజోదరులసత్పదపంకరుహప్రసూతనున్. 391

ఉ. ఈసున నచ్చలం బొదవ నీగతి నిద్దఱు వా దొనర్చి ప
ద్మాసనుపాలికిం జని మహాత్మ సమస్తసరిద్వరేణ్యపు
ణ్యాసమలీల మాయిరువురం దరయన్ ఘన మెవ్వ రన్న నా
వాణి వియత్తరంగిణి కవశ్యముఁ జొప్పడు నంచుఁ జెప్పినన్. 392

క. తొల్లిటివడి చెడి సంభ్రమ । మెల్లను వెస నడఁగి కంత మెడవడి రంతుల్
చెల్లక యుబ్బరివంతలు । వెల్లై కావేరి దైన్యపీడిత యగుచున్. 393

ఉ. బాహ్యచరంబు గానిశుచిభావమునన్ మదవన్మరాళసం
వాహ్యధరప్రచారుఁ డగువానిగుఱించి సమస్తనిమ్నగా
సహ్యతపఃక్రియల్ సెఱపి జహ్నుసుతాధికతాభిలాష నా
సహ్యవసుంధరాధరవిశాలతటంబునఁ బెక్కువర్షముల్. 394

క. సరివారిలోన భంగము । పొరసిన సుడిమై గలంక పొడమినఁ గెలనం
బరు లుండిన ధనజీవన । ఘొరులకు లోఁతీక ఘొలఁగు టుచితము గాదే. 395

క. ఈపగిదిఁ జరింపఁగ వా। ణీపతి చనుదెంచి సురధునీసామ్యం బీ
నూపుదు గాను మధికత్వము। నాపని గా దోఁపఁగ వికచనాళీకముఖీ. 396

చ. అని చనినం గవేరునిప్రియాత్మజ మత్ప్రతిబింబ మొక్కచో
ననువుగ నిల్పి భక్తి నెలవార భజించిన మెచ్చి యిచ్చెదం
గానుము పరంబు నీ కనినఁ గోమలి గోరెఁ ద్వదీయపాదసం
జననఘనప్రతాప యగుజాహ్నవి మీఱుమహామహత్త్వముౝ. 397

క. కోరినగంగానది కా। గౌరవ మస్మత్ప్రసక్తిఁ గలిగెఁ దపాధి
క్యారూఢియు మద్భక్తియు। వారితముం గలుగనున్న వశమే పొందౝ. 398

వ. కావున నీకు గంగాధిక్యంబు గల్గునట్లుగా భవదుభయప్రవాహమధ్యంబున మధ్యం
దిన దినకరప్రభాసుందరం బగురంగమందిరంబునఁ దిరంబుగా వసించెద నని ప్రతిజ్ఞ
చేసితినట్లగుట నీప్రదేశనివాసం బవశ్యకర్తవ్యం బని యానతిచ్చినఁ దచ్చరణారవిం
దంబులకు నభివందనం బాచరించి ముకుళీకృతకరాంబుజుండై యారావణానుజుండు,

గీ. ఇందిరాధీశ నీతలం పిట్టిదేని। నిత్యసేవకవృత్తిమై నిన్నుఁ గొలిచి
యేను నిచ్చోటనుండెదఁ గాని విడువఁ। జాల భవదీయపాదాంబుజములఁ బొందు. 400

ఉ. నావుడు నిట్లనుౝ దనుజనాయకుతో హరి కర్మభూమి మ
ర్త్యావలి నుద్ధరించుటకునై యిటు నీయవతార మొందితిౝ
గావున నిక్కడౝ నిలువఁ గార్యము గద్దిటుగాన నింతయుౝ
నీవు వసింప నేల రజనీచర పొమ్ము భవత్పురంబుకౝ. 401

గీ. అచట రాఘవకరుణాకటాక్షలబ్ధ। మహితనిరపాయదనుజసామ్రాజ్యసుఖము
లారవిందుతారకముగా ననుభవించి। మించెదవు మోక్షపదవి నామీఁద ననిన. 402

చ. మది యురియాడ నాతఁడు రమావరు కిట్లను నే నశేషసం
పదలును గాంచి ముక్తి దనుఁ బ్రార్థనఁ జేయఁ దదర్హమై శుభా
స్పద మగురంగమందిరము భానుకులాధిపుఁ డిచ్చె నిచ్చ నే
నది దిగనాడి యేగతి నహీనభవాంబుధి నిస్తరించెదౝ 403

సీ. అనిన నప్పరమేశుఁ డతనితో విమ్మ విభీషణ మోక్షాభిలాషులైన
వారును ఘుభోగవాంఛాపరాయణు లగువారు గల రెవ్వ రట్టిపురుషు

లందఱు నస్మదాజ్ఞానుపాలనము సేయుదురు యాగవ్రతానూనదాన
ముఖబహుశుభకర్మములు నాకుఁ బ్రియముగాఁ గావింపుదురు నీవు నావిధమున
ధర్మ మెడలక మత్పరతంత్రవృత్తి । దగిలి రాజ్య మొనర్పుము తలఁపు నన్ను
నేను నిన్ను నుపేక్షింప నేఁగుదేర । వలవ దెన్నఁడు నీవు నీవారు నిటకు. 404

వ. మఱియు నొక్కవిశేషంబు వినుమెల్లకాలంబును బట్టణాభిముఖుండనై వీక్షింపు చుండుదు పంచజనులు పాపకర్ములగుటఁ జేసి నీవల ననుగ్రహంబు సేయుచు నన్నభిలషించి దూరదేశాగతు లయినవారలకుఁ బరమపదప్రాప్తియు మనోరథంబులు నిత్తు, నీద్వీపంబు పుణ్యభూమి యగుటం జేసి యచ్చోటనె యుండి సంస్మరింపు మత్యంత సుకృతంబు సంభవించు నొక్కొక్కయేటఁ బుణ్యదినంబులందు మత్సందర్శనంబున కతిరహస్యంబుగాఁ గామరూపంబు గైకొని రమ్ము వా ష్మని మఱియు నిట్లనియె 405

గీ. ధర్మములును సకలకర్మఫలంబులు । పరిహరించి శరణుఁ జొరుము నన్ను
నదియె నీకు మోక్షపదపరప్రాప్తికి । నతిరహస్య మైనయట్టిమతము. 406

చ. అని హరి పల్కఁ గన్ వినతుఁడై మఱి యొండన నోడి లంకకుం
జనియె విభీషణుండు మునిసంఘముతో నిట ధర్మవర్మయున్
వినుతవిశిష్టపూజనలు వేడుకఁ జేయుచు నుండె భక్తహృ
ద్వనజవిహారకున్ భవనివారణకర్తను రంగభర్తనున్. 407

క. అది యాదిగఁ గావేరీ । నదిఁ జెలువగు పులినతలమునన్ హరికి నిజా
స్పదముగ శ్రీరంగం బ । న్నది భజదపవర్గసాధనంబై నేఁడున్. 408

వ. అని చెప్పి యప్పరాశరతనయుండు సవినయుం డగు నాగదంతమునీశ్వరుతో నిట్లను నీప్రకారంబున భువనరక్షణపరాయణుం డగు నారాయణుండు నిజావతారప్రసంగంబు సాంగంబుగా నుపన్యసించి వెండియు సుబోధుఁ గనుంగొని. 409

మ. త్రిజగత్పావనతీర్థసారములు శక్తిశ్రీనిజాకారముల్
భజదిచ్ఛాఫలదప్రచారములు శుంభన్మంగళాకారముల్
కుజనవ్రాతవిదూరముల్ మధురనిర్ఘోషాదిగంభీరముల్
విజితాఘౌఘవికారముల్ దలఁపఁ గావేరీపయఃపూరముల్. 410

క. నీ వింపు మిగుల నీవది । గావింపుము నియతిసమవగాహాదివిధుల్
సేవింపు మెపుడు నను మది । భావింపుము రంగశయనుఁ బంకజనయనున్. 411

తరల. అనుచు నీగతి భక్తవత్సలుఁ డైనయాహరి కర్ణమో
హనసుధామధురోక్తులం దగ నానతిచ్చినఁ బ్రీతుఁడై
మునిజనోత్తముఁ డాసుబోధుఁడు పూని తద్వచనక్రమం
బునఁ జరించుచు నుండె దోషవిముక్తసాత్త్వికవర్తనన్. 412

ఉ. ఈకథ విన్న వ్రాసినఁ బఠించిన నాయురనామయత్వముల్
చేకుఱు వేదవిత్త్వరిపుజిత్త్వధనిత్వసుఖిత్వముల్ దిరం
బై కలుగున్ మహీసురనృపార్యజఘన్యజకోటి కున్నతుల్
పైకొను వంధ్య పుత్త్రుఁ గనుఁ బాయు ననేకధవార్జితాఘముల్. 413

వ. అని యివ్విధంబున బ్రసంగవశంబునఁ గావేరీమహత్త్వం బుపదేశించె వేదవ్యాసమునీంద్రుండు చంద్రపుష్కరిణీప్రభావంబు దెలుపుతలంపున నాగదంతసంయమి కిట్లనియె. 414

చ. అనుపమదివ్యబోధ మహిమాధికుఁ డైనసనత్కుమారస
న్ముని మును చంద్రపుష్కరిణిపొంత దపం బొనరించెఁ బైపయిన్
ఘన మగునంతరాయములు గైకొన కెంతయు శాంతచిత్తుఁడై
యనిలము గ్రోలుచున్ బటుశిఖానలపంచకమధ్యమంబునన్. 415

క. అతనితీవ్రతపస్స్థితి । చేతస్తాపం బొనర్పఁ జింతాకులుఁడై
ధాతకడ కమరనికరస । మేతుండై చని సురేంద్రుఁ డిట్లని పలికెన్. 416

మ. ఘనతేజుండు సనత్కుమారుఁడు మహోగ్రస్ఫూర్తి నుర్విం దపం
బొనరన్ సల్పెడు నిప్పుడైనతని యుద్యోగంబు వారింతుఁ బో
మ్మనుచున్ బన్నినవిఘ్నముల్ చనియె వమ్మై నీ వుపేక్షించి ని
ల్చిన నేకక్షణమాత్ర లోకములు భస్మీభూతముల్ సేయఁడే 417

క. కావున నింద్రపదంబా । నావల గొం డెద్దియైననగుఁ దదభీష్టం
బీవేళఁ దడయ కొసఁగి ని । రావిలముగఁ జేయు జగము లరవిందభవా. 418

వ. నేము నిన్ను శరణుఁ జొచ్చినార మెయ్యది కర్తవ్యం బది యానతిమ్మని యాఖండలుం డూరకుండె ననంతరంబ తత్సభాంతరంబునకు సుమాకాంతుం డేతెంచి శతమఖప్ర

ముఖనిఖిలబర్హిర్ముఖులఁ గనుంగొని తదాగమనప్రయోజనం బడిగి వారలు సనత్కు-
మారఘోరతపోభీతు లగుట దెలిసి జలజాసనుం గనుంగొని. 419

క. ఇది యేటిరాక తలఁపె । య్యది సేయంగఁ దగినకార్య మెద్ది జగంబా
పద యెట్లు వాయు ననవుడుఁ । ద్రిదశజ్యేష్ఠుండు వామదేవున కనియెన్. 420

చ. అరయ సనత్కుమారుఁడు యుగాంత్యమహాచలతీవ్రతేజుఁ డె
వ్వరికినిఁ దత్తపం బుడుప వచ్చునె మోక్షపదాభిలాషమై
పరఁగెడు నాతఁ డిట్టిపని పంకజనాభునిచేతి దోట నా
హరి కిది విన్నవింపు మన మందఱముం జను టొప్పు నిత్తఱిన్. 421

వ అని యాక్షణంబ కదలి చని. 422

మ. అరవిందప్రభవుండు గన్గొనియె మధ్యస్థానసుప్తాంబుజో
దరపర్యంకభుజంగపుంగవసముద్యద్భూరిభోగాగ్రవి
స్ఫురితానేకనిగర్ఘ్యదివ్యమణిసంభూతప్రభాపుంజపం
జరజాతాభ్రపదభ్రమాకలితభాస్వత్సారథిన్ నీరధిన్. 428

వ. మఱియు నమ్మహార్ణవంబు సముదీర్ణమదదుర్నివారంబులై విస్రంభవిహారంబులఁ బరిభ్ర
మించుకుంభీకుంభీరతిమితిమింగిలకమకరకర్కటాదిజలగ్రహంబుల సమగ్రకోలాహలం
బుల నినుమడించి బ్రహ్మాండభాండోదరనిరంతరజంతుసంతాననిర్ఘోషప్రతిఘోషంబు
లై వడి నెడపడక విశ్వవిశ్వంభరాభారధురీణకరేణుకర్ణకుహరంబులు చెవుడుపడ నడ
రు బెడిదంపుమ్రోఁతలును, దుర్వారవేగావహాదిమహామారుతప్రేరితంబులై చూడ్కులకు
వెక్కసంబుగా నెక్కుడఁ జూచినఁ దండతండంబు లగుచు నొండొంటి నొత్తుకొని
వచ్చుచు త్తుంగతరంగసంఘట్టనరయంబునఁ బొడమి యెడములం గూడి దరులకుఁ దొట్టి
తెట్టువలు గట్టి యస్తోకంబులై కౌస్తుభాకల్పునకుఁ దల్పం బగుభుజంగపుంగవు దప్పటి
కడలించినకుప్పసంపుతిప్పలచొప్పున రసాతలాభీలక్రీడానురాగకలిత నాగకన్యకా
బృందంబుపందెంబునకై యొగ్గైచిన ముక్తాఫలకందకంబునుంబోలె వియచ్చరు లచ్చె
రువు నొంద నుచ్చలితం బగుబిందుసందోహంబులును, నితరనిమ్నగాసంగంబులభంగంబు
నెఱపు తనవలనఁ బండితాభావంబు భజియించియుంబరంబు వదలక నిద్రాత్యాగంబునుం
బోలె ననిమిషాలోకనమై యున్న మిన్నేటిఁ దేర్చుటకై నేర్పునఁ బరిరంభించిన దీర్ఘ
బాహార్గళంబులలీల నభ్రంకషంబులై క్రాలుకల్లోలంబులును, ఘూత్కారంబున నమ్మ

లోత్పాదనసమయంబున దేవదానవవ్యూహబాహాపసవ్యసవ్యాకృష్యమాణఫణిరాజర
జ్జువలయవలయితామంథరమందరపరిభ్రమణవిలులితంబు లగుపయఃపూరంబుల విభ్రమ
విశేషంబుల నెందునుం బాయకున్నవారో యనుశంక నంకురింపం జేయువిపులావర్తం
బులును, బక్షవిచ్ఛేదనారంభవిజృంభితుం డగుజంభారివలనిభయంబునం జెకలివచ్చి
దఱియంజొచ్చియుం దదనుధావనసందేహాకులంబులయి నిక్కి చూచుధరాధరనిక
రంబులశిఖరంబులం బోలె నత్యున్నతవిస్తారాయామరమణీయంబులై రజతమహార
జతరత్నాపదీప్రముఖప్రశస్తవస్తువిశేషంబులగ్రోవులదీవులును, బడబాగర్భనిర్భిన్నబాడ
బానలశిఖాకలాపంబు లక్కడక్కడం బిక్కటిల్లి వెలికి నిగిడినభాగంబుం గానలు
సాగి సోగలై సొబగు మిగిలి పొదలి పొదిగొని యంబరభాగంబునం బొంగి రాగిల్లు
తరుణారుణకిరణజాలంబులం గెలిగొనం జాలి యుపాంతప్రదేశంబుల నత్యుద్రంబు లగు
విద్రుమలతానిచయంబులును, స్వాధీనలై యభిసారికాలీల నంగీకరించినతరంగిణీలలాముడ
నాత్మీయదక్షిణనాయకత్వం బెఱుకపడం దత్సముచితసంకేతస్థలంబుల విలసించునం
దంబున మందానిలస్పందమానమందారమంజరీమకరందనిష్యందబిందుసందోహశీతలసిక
తాతలంబులం గలవేలావనాంతరంబులం గ్రమ్మంబాఱిన నదీసంగమస్థానంబులును,
మధ్యభాగంబున యోగనిద్రాపరాయణుం డగునారాయణుదివ్యదేహకాంతిప్రవాహ
యోగంబునం గృష్ణత్వంబు గైకొని రూపున దీపించునంత్య తక్షీకగ్రాహినీలమణిధా
మంబుల నతిశ్యామంబు లగుభాగంబులును, భువనద్రోహులు పాతాళబిలంబులం దాఁగి
యున్నదైతేయవ్రాతంబులం బరిమార్ప ననువుపడుటకై క్షీకకాండంబు లొండొండ
క్రోల నాఖండలుండు పుత్తెర నరుగుదెంచినబలాహకసందోహంబులుంబోలె వప్రక్రీ
డాలోలంబులైనవన్యశుండాలంబులుం గలిగి యపవర్గంబునుంబోలె ముక్తాస్పదంబై,
యాబిలగహ్వరంబునుంబోలె హరినిద్రాసుఖోచితంబై, యమ్మృతకరంబునుంబోలె నా
రూఢచక్రంబై, యంబుదాగమనంబునుంబోలె నహిమకరభాసురంబై, యమరాద్రియుం
బోలె నత్యాప్తచంద్రపాదంబై, యశ్వరత్నంబునుంబోలె నసమసుధారాజితంబై, యా
హవరంగంబునుంబోలె నతిప్రభావలక్షితదివ్యకాండంబై, సురభిసమయంబునుంబోలె
సుజాతసుమనోబహులంబై, రమణీనితంబంబునుంబోలె రత్నగర్భాభిరామమేఖలం
బై, మెఱసి గాంభీర్యంబునకు విస్రంభస్థానంబును, మాధుర్యంబునకు ధుర్యంబును,
మర్యాదకు నాదికారణంబును, సౌదార్యంబునకు నాకరంబును, నద్భుతభయానకంబు
లకుం దానకంబును, నాధిక్యంబునకు నావాసంబును, నాదిలిమికముఖభూదారవిహారం
బున కాధారంబును, నతిమహత్త్వంబున కాస్పదంబును, ననుపమానంబును నై వెం

పొందఁ గెందంబునం దనుభాగంబునఁ గొనియాడుచుఁ దీరంబు సేరి శరణాగతశరణ్యుం
డగు నప్పుండరీకాక్షు నిట్లని స్తుతించె. 424

సీ. హరికి మ్రొక్కెద షడ్గుణైశ్వర్యసంపన్నునకు శాంతునకుఁ బరునకుఁ బరాత్ము
నకు నగణితతేజునకుఁ బరమేష్ఠ్యాత్మునకుఁ బరమేశ్వరునకు ననంత
నిరుపమభూత్యేకనిధికిఁ బరాపరేశునకు నచింత్యరూపునకు నాది
కర్తకు విశ్వభోక్తకు నక్షయానందమూర్తికి నిత్యతృప్తునకు నిత్య
శుద్ధునకు నీవ దేవ యీసురపతియును । హరుఁడు నేనుఁ జరాచరోత్కరము నీవ
జగము లన్నియు నీయందు సంభవించు।నీవ రక్షింపఁగా మను నీరజాక్ష. 425

గీ. సకలవేదములును సంకల్పసంసృతి । కారణములు నీకుఁ గాక యంత
కర్తృభోక్తలును జగన్నాథ నీవు నీ । విక్రమాధిగతము విశ్వచయము. 426

క. సదసత్పరుఁడవు సర్వ । త్రిదశశరణ్యుఁడవు వాక్తతికి వాంఛుఁడ వె
య్యది విబుధదృశ్య మగు నది । మది యుష్మత్పరమధామ మంబుజనాభా. 427

వ. భవచ్చరణశరణాగతుల మమ్ము రక్షింపు మఖిలంబు నీవ యెఱుంగు దని ప్రస్తుతించి
కాంచనగర్భుండును నిర్భరానందంబున నమ్ముకుందున కభివందనంబు గావించి
యీరీశండె నప్పుడాఖండపరశుండును నాఖండలుండును బహువిధంబులఁ బ్రస్తు
తించిరి యిత్తెఱంగున నందఱుఁ బ్రార్థింప వారల యెడఁ బ్రసన్నుండై పారావార
మధ్యంబున. 428

సీ. దివ్యవిగ్రహకాంతి దిగ్విలాసినులకుఁ గర్ణోత్పలశ్రీలు గడలుకొలుప
మహితనానాకల్పమణిదీప్తు లంబరస్థలిఁ జిత్రరచనలు సంఘటింప
నభినవాంశుకరుచు లాపగావదహరిద్రాగౌరగశంక నీరధికి నింప
శంఖచక్రాంశుపుంజము జగత్కౌముదీబాలాతపంబులపసలు మాప
సితవిశాలాయతేక్షణశ్రీలు కుముద । వారిరుహవికాసమునకు వన్నె నెఱప
కరుణ మూర్తిభవించె నిక్కరణి ననఁగ । నెలమిఁ బ్రత్యక్ష మయ్యె లక్ష్మీశ్వరుండు. 429

క. అప్పరమేశ్వరుఁ గనుగొని । యప్పుడు ప్రమదంబు భయము నద్భుతమును లో
ముప్పిరిగొన శ్రుతిమతములఁ । జొప్పడ నుతియించి రదితిసుతు లానతులై 430

ఉ. అవ్విబుధవ్రజంబునుతు లంబురుహోదరుఁ డాదరించి లే
నవ్వు దొలంకుమోముల మనంబుల దుష్కృతు లెల్లఁ బాపి వీ

రెవ్వరు మీరు నిచ్చటికి నిప్పుడు రాఁ గత మేమి యీగతిన్
బర్వెన నవ్వ యొయ్యది సమస్తముఁ జెప్పుఁడు నాకు నావుడున్. 431

క. శ్రవణామృతమున మేఘా । రవగంభీరంబు నగుధరాధరుపలుకుల్
దివిజజ్యేష్ఠుఁడు విని భ । క్త్యవనతుఁడై విన్నవించెఁ బ్రాంజలి యగుచున్. 432

గీ. ఏను గమలభవుఁడ నీతండు శశిమౌళి । హరిహయుం డితండు సురలు వీర
లింతవట్టువార మెప్పుడు నీపదములు । గోరి తలఁచి బ్రదుకువార మీశ. 433

ఉ. దేవ సనత్కుమారుఁ డతితీవ్రతపోరతి నున్నవాఁడు లో
కావలి తత్ప్రతాపమహితార్చికి మండెడు వానికోర్కి నే
మై వివరింపఁ దీర్పనిసమర్థుల మౌటను భూతకోట్లకున్
నీవు శరణ్యుఁడౌటను మునిస్తుత నీ కిది విన్నవింపఁగన్. 434

క. మావచ్చుట యిటమీఁదట । దేవరచిత్తంబుకొలఁది తెల్లం బని భా
షావిభుఁడు నూరకుండిన । శ్రీవల్లభుఁ డంత దరహసితవదనుండై. 435

చ. వనజభవున్ హరున్ త్రిదశవల్లభుఁ జూచి సనత్కుమారస
న్మునిఁ దపమాచరించు పని మున్న యెఱుంగుదుఁ దన్మనోరథం
బనితరసాధ్య మట్లగుట నంతయు నే నొకజాడ దీర్చి పా
మ్మని మొదఁగాని మీరు చనుఁడా తమవీడులకున్ ముదంబునన్. 436

గీ. పద్మసంభవ నాదృష్టిపథమునందుఁ । బడినవాఁ డెప్పుడైన నాపదఁ దొలంగి
చిరతరైశ్వర్యసుఖములఁ జెంది వెలుఁగు । ననియె మతి చెప్ప నేల నీయట్టివారి 437

చ. అనినఁ గృతార్థులై ప్రమదమారఁ దదీయపదారవిందవం
దన మొనరించి దివ్యగళతంబులు గాంచి విశేషకాంతియౌ
వనకరుణావలోకమృదువాగ్విభవంబు లనేకభంగులన్
వినుతులు సేయుచున్ జనిరి విశ్వపితామహముఖ్యదేవతల్ 438

వ. అని యిట్లు కృష్ణద్వైపాయనుండు నాగదంతున కెఱింగించిన తెఱంగున 439

మ. ప్రతిభాపాదితసర్వశాస్త్రకలనాపాండిత్య సద్వాదశీ
వ్రతసంకల్పితగోహిరణ్యమణిభూవస్త్రాన్నదానాభిత
ర్పితధాత్రీసురబృంద మందగమహీభృద్ధైర్య వీణాదిసం
గతసంగీతకళావిలోల బుధలోకస్తుత్యనిత్యోదయా 440

క. జరఠఫణికమఠపరివృఢ । కిటికిరిసలకధరవిధృతఘనగిరధరణీ
భరభరణక్షమ దక్షిణ । కరఖరకరవాల వినుతగర్వవిభాళా. 441

మాలిని. రుచిరమణికలాపా రూపపుంప్రేక్షుచాపా
ప్రమదకబుధపుణ్యా బ్రహ్మవంశాగ్రగణ్యా
విచలితరిపుచేతా విఠ్ఠలేంద్రానుజాతా
సచివకులలలామా నాగయామాత్యరామా 442

గద్యము. ఇది శ్రీమద్భీమరాంబావరప్రసాదలబ్ధసారస్వతవిలాస గౌరనామాత్యపుత్ర
సుకవిజనమిత్ర సుధీవిధేయ భైరవనామధేయప్రణీతం బైనశ్రీరంగ
మహాత్మ్యం బను పురాణకథయందు
ద్వితీయాశ్వాసము.

శ్రీరంగమహాత్మ్యము.

తృతీయాశ్వాసము.

క. శ్రీమాధవపదకోమల । తామరసార్చనవిధానతత్పర సుజన
క్షేమంకరకరుణోదయ । చామీకరరుచిరధామ చాగయరామా. 443

వ. అవధరింపు మఖిలకథాకథనచాతురీజనితరోమహర్షణుం డగు రోమహర్షణకుమారుండు దివ్యబోధను లగుశౌనకాదితపోధనులకుఁ జెప్పినచందంబున నిందిరాసుందరుం డరవిందభవాదిబృందారకబృందంబు ననిపి యనంతరంబ. 444

సీ. పరిణాహపరిలసత్ఫాలభాగంబున రమ్యమై యూర్ధ్వపుండ్రంబు వెలుఁగ
వలినాక్షమాలికాకలితవక్షంబున ధవళయజ్ఞోపవీతములు మెఱయ
ముఖ్యరత్నాంకితముద్రాభిరామహస్తముల నూతనపవిత్రములు దనర
సింహసంహననతాశ్రీకిని బైకాఁపు గాఁగ నుద్గమనీయకం బెలర్పఁ 445

తే. కోమలోత్పలదళకాంతి కొమరుమిగులు । మేను కృపణోడఁ జెలువవ్వ నయ్యఁబూపు
నుదయశైలోపరిస్థలి నుల్లసిల్లు । జలజబాంధవు మిగులు తేజమును గలిగి. 446

మ. హరిలీలం బ్రణవాత్మకుం డగుటఁ దా నధ్యాపకుండై ఖగే
శ్వరచక్రాబ్జసరోజనందకగదాశార్ఙ్గాఖ్యశంఖంబుల్ మనో
హరభాస్వద్ఘటుకాకృతుల్ మెఱయ శిష్యస్తోమమై విస్ఫుట
స్వరవర్ణక్రమవేదపాఠనిరతిన్ సద్భక్తి సేతేరఁగన్. 447

క. వారలఁ జదివించుచు నిజ । చారుతరగద్యుతులు నఖిలజగములకు ముదం
బారోపించుచు ద్రుహిణసు । మారుఁడు తప మున్నయాశ్రమమునకు నరిగెన్. 448

వ. అప్పు డనన్యసాధారణంబు లగునారాయణప్రభుగుణగణంబులచేత వశీకృతంబు లైన సకలవేదశాస్త్రంబులు తా రాకారంబులు భజియించి యనుసరించె. సనకసనందనాది ప్రసిద్ధసిద్ధమునిసాధ్యవిద్యాధరకిన్నరకింపురుషాదులు నంతరిక్షంబున నంతర్హితులై కొలిచి చనిరి. తదీయసామగానపరిమోహితంబు లై మృగంబులు ఖగంబులుతోడన

తగిలిపోయె నివ్విధంబున నప్రమేయప్రభావభాసురుండై తనయున్నయెడకు వచ్చు
నాకపటభూసురు దవ్వుదవ్వులం గని ప్రత్యుత్థానంబు చేసి కృతాంజలియై కంజభ
వనందనుం డంతర్గతంబున. 449

క. ఈవేష మీ శుభాకృతి । యీవిశ్వవ్యాప్తితేజ మీసత్కరుణా
భావము నదృష్టపూర్వము । లీవిప్రుఁడు మనుజమాత్రుఁడే తలపోయుఁగ. 450

ఉ. ఈవటువుల్ సరోరుహనిభేక్షణు లందఱుఁ గృష్ణసారచ
ర్మావృతనిర్మలాంగును లంచితకుంచితనీలమూర్ధజుల్
పావనభావు లుజ్జ్వలితపావకతేజు లనూనలక్షణ
శ్రీవిలసత్రయీపఠనశీలు రనాహతశేముషీనిధుల్. 451

వ. ఇమ్మహామహులం డేమినిమిత్తంబున వచ్చుచున్నవాఁడకో యని వితర్కించుచు విస్మ
య స్తిమితలోచనుండై చూచుచున్న యమ్మునికుంజరుం జేరం జని నిజసమాగంబునఁ
దన్నుఁ గృతార్థుని గాఁ దలంచు నతనితోడ నాకమలాకళత్రుండు. 452

క. ఓయతివర నీ వెవ్వఁడఁ । వీయెడ నిట్లుండ నీకు నే లనిన మహా
త్మా యే సనత్కుమారుఁడ । పాయక యిన్నెలవునం దపం బొనరింతుఁగ. 453

ఉ. భూవిబుధాగ్రగణ్య కృతపుణ్యవిచిత్రము నీచరిత్ర మే
తావున నుండి వచ్చి తెచటఁగ వసియింపుదు రెట్లు గూడె ని
న్నీవటుసంచయంబు జనయిత్రియుఁ దండ్రియు నెవ్వ రిప్డు నీ
భావగతార్థ మెయ్యది కృపాయతి నాకెఱుఁగంగఁ జెప్పవే. 454

క. నీపుణ్యదర్శనంబునఁ । బాపము లడఁగెం ఫలించెఁ దదభిమతంబుల్
ప్రాపించె నెవ్వరి వీ । రూపున విహరించె దాహరుఁడవో హరివో. 455

క. అనవుడు నమ్మునిపుంగవుఁ । గనుఁగొని యంతఃస్మితప్రకాశితముఖుఁడై
ఘనవచనరచన చనలఁ । దనతెఱఁగు మొఱఁగి ధరణీధరుఁ డిట్లనియెఁగ. 456

సీ. ఇందుండి వచ్చితి నిప్పుడే నన రాదు సకలలోకైకసంచారిఁ గాన
నిది యూరు నెల వని యేర్పరింపఁగఁబోల దెందుఁ జూచిన వసియింతుఁ గాన
రూపించి తల్లిదండ్రులఁ జూపి చెప్పఁగా లేదు నా కెవ్వరు లేరు గాన
వీరు బంధువు లని వివరింపఁగూడదు సర్వభూతములకు సముఁడఁ గాన

వటువు లిట్టట్టుగతిఁ జేరి వచ్చి రనఁగఁ । బొందుగాదు నిమిత్తసంభూతు లగుచుఁ
జిత్తగత మైనకార్యంబు చేఁతలందు । నెఱుఁగఁజనగుఁ గాక మాటల నేమిచెప్ప. 457

గీ. హరుఁడఁ గా నేను నముచిసంహరుఁడఁ గాను । యతివరేణ్య యథేచ్ఛావిహారపరత
నఱలు నొకపురుషుఁ డని నను వటువులెల్ల । శిష్యులై భక్తిశుశ్రూష సేయఁ గందు.

సీ. నిగమజాతంబు నే నిల్వఁబట్టిన నిల్చు నగములు నాచెప్పినట్లు చేయుఁ
బుధులు నాముందటఁ బోరాదు నల్పింప శ్రీ వహింతు నపూర్వసింహ మనఁగఁ
బటుపదక్రమముల బ్రహ్మ మీఱుదు వాదు లెదిరిన ఖండింతు మదము లడఁగ
శైశవంబునన యజ్ఞవ్యాహుతుల్ దీర్తుఁ బ్రజ్ఞనై శేషరూపము భజింతు
మును మహర్షులు సర్వజ్ఞమూర్తి యనుచు । వినతులుగ నిష్పరిగ్రహవృత్తి నుందు
వివిధదష్కర్మరతులు గర్వించిరేని । నిగ్రహింపుదు సుకృతంబు నిలుపుకొఱకు 459

ఆ షవి మదీయగుణము లిప్పాడు నీచేత । నెఱుఁగఁబడినపిదప నేమి గలదు
నీకు నది యటుండె నిన్నొక్కమాట నే । నడుగవచ్చితి విను మట్టిప్రశ్న. 460

చ. ఎడపక సర్వవర్ణముల కెయ్యది కార్యము నాద్య మెయ్య దె
ప్పుడును మనుష్యసంహతికి భూతచయంబున కెగ్గి వత్తు వె
య్యెడ నొక టయ్యుఁ బెక్కయిన దేమి ఘనాశ్రయముగ ఘనంబునై
యడరెడు నెద్ది యల్పతర మయ్యును వ్యాపక మెద్ది యారయన్. 461

క. ఎయ్యవి సదసత్తులు పర । మెయ్యది దానికిఁ దలంప నెద్ది యజాతం
బయ్యును బహుప్రజాతం । బయ్యెనగుచునుండు భూసురాగ్రణి చెపుమా. 462

వ. అనిన నయ్యుత్తమద్విజానను నజానికొడు కిట్లనియె. 463

మ. మతి నే నిన్నొకవిప్రమాత్రుఁ డని నమ్మంజాల యుష్మత్సమ
ప్రతిభుల్ శిష్యులు నిట్టిచందము దలంపన్ మాదృశానుగ్రహాం
చితబుద్ధిన్ వసుధావతీర్ణుఁ డగులక్ష్మీభర్త వీమూర్తి సు
స్థితియుం దేజము నన్నవారలకు నేదీ యట్లు గానుండినన్. 464

క. నీ వడిగినప్రశ్నములకు । భావం బిది యని యెఱింగి ప్రత్యుత్తర మీ
నావశమె ఘనతరప్ర । జ్ఞావంతులకైన నది యశక్యం బనినన్. 465

వ. సకలవేదాంతరహస్యవేదివగు నీవు దక్కఁ దక్కినవా రిట్టి ప్రశ్నలు గావింప వానికిఁ దగిన యుత్తరంబులు చెప్ప నసమర్థులుగావున నాదెసం గలుగు కరుణాగుణంబేర్పడ నెంతయు నీవుదెలుపు మని ప్రార్థించిన నమ్మహానుభావుం డిట్లనియె. 466

సీ. ఎల్లవర్ణములకు నెప్పుడు గార్యంబు ధర్మంబు మఱి సుకృతంబుఁ బాయ
రనిశంబు దివ్యశక్త్యావిష్టుఁ డగుపద్మబంధుండు చక్షువు ప్రాణితతికిఁ
దగ నేకమయ్యుఁ బ్రధానంబు కార్యరూపమునఁ జూడఁగ బహుత్వము భజించు
నాధారహీనమై యధికమైనది పరబ్రహ్మ మల్పం బనల్పంబు వ్యాపి
పరఁగ సదసత్తు లనఁగ నక్షరము క్షరము । నన్య మీరెంటికిని బరమాత్మ తలఁప
భవముఁ బొందక యుండియు బహువిధముల । జనన మొందుచునుండు నీశ్వరుఁడు వత్స.

క. చెప్పితి సంక్షేపంబున । నిప్పటిప్రశ్నోత్తరంబు లెయ్యవి యింకన్
జెప్పవలయు నీ కనుటయు । నప్పురుషవరేణ్యుతోడ నజుఁ డిట్లనియెన్. 468

సీ. ధర్మ మెట్లది సూనృతం బెద్ది దివ్యశక్త్యావేశ మట్లేకమైనవస్తు
వరయ నేరీతిఁ బెక్కగు నిరాధారత బ్రహ్మంబు కెద్ది యల్పత్వఘనత
లాకృతి యెట్లు నెం దొగిఁ బ్రసన్నబ్రహ్మ మక్షరాక్షరముల కన్య మగుచు
నెట్లు చెప్పితి పుట్టు వెన్నఁ డెఱుంగని యీశ్వరుం డెట్లుదయించుచుండు
మాటిమాటికి నింతయు మర్మంబు । సంశయము నొందఁజేసె నీశంక లెల్ల
దీర్ప నర్హుండ వీవ సుధీవరేణ్య । యనినఁ దెలిపెద విను మని యతఁడు పలికె. 469

క. నిగమములు భూతసమితికిఁ । దగుగతి యగుటం దదితరక్రియ పరమం
బగుధర్మ మనిర హింసలఁ । దగులనిసత్యంబు సూనృతం బనఁ బరఁగున్. 470

గీ. విష్ణుశక్త్యభివిష్టమై విశ్వజగము । నొగిఁ బ్రవర్తించుఁ గావున్న నుడిఁగి మడుఁగు
నాత్మ దనుఁ బాసిపోయిన యట్టికుణప । మదరి చేష్టింపఁజాలని యవ్విధమున. 471

మ. పరమవ్యోమపదంబునం దవిరతోత్పన్నామితానందభా
స్వరలీలన్ బరమాత్ముఁ డుండుఁ దనయాజ్ఞం బద్మగర్భాండముల్
పరివర్తింపఁగ నప్పరేశ్వరుని శుంభచ్ఛక్త్యవష్టంభవి
స్ఫురణం బెంపు వహింప వాయుహుతభుగ్భాపాద్యసంచారముల్. 472

క. ఏవస్తువు లక్ష్యార్జిత । మై వీక్షణగోచరంబు లగు మునివర నీ
వావస్తువుల నెఱుంగుము । శ్రీవిష్ణునిదివ్యశక్తిస్తంభితములు గాన్. 473

వ. మొదట నొక్కటి యైనఘటత్వపటత్వాదిజాతికి సజాతీయంబు లుద్ధాశ్రితికైవమ్యంబున బహుత్వంబు బహుత్వంబు యుక్తంబైనకరణి నేకంబైనవస్తువునకుఁ గార్యకారణభావంబున ననేకంబు సిద్ధించుట విరుద్ధంబుగాదు. సర్వంబునకుఁ బరబ్రహ్మ తానయాధారంబుగానఁ దదాధారం బసంభవం బగుట నది నిరాధారం బని చెప్పితి నట్టిబ్రహ్మంబునకు సంకోచవికాసంబునం జేసి యల్పత్వబహుత్వంబులు ప్రపన్నం బగు మఱి సర్వసామాన్యయుక్తంబునను విశ్వజాతీయదర్శనంబునను అనిర్దేశ్యవిశేషత్వంబునను గల్యాణానంతసంశ్రయంబునను జేసి పరమాత్మ నసత్తుకంబైఁ బరం బని యొఱుంగు నది బ్రహ్మాదిపరిణామంబులం గాత్మయై తదన్యత్వంబున నవశ్యజాయమానుండయ్యును బరమపురుషుండు స్వేచ్ఛావిర్భూతుం డగుట నతనికి జన్మవశ్యత్వంబు లేమి నజాయమానుండై ప్రకాశించు నజాయమానో బహుధా విజాయతే యని వేదంబులు ప్రోయుచుండు నిప్పటిప్రశ్నల కివి యుత్తరంబు లనిన నాసర్వలోకోత్తరునకు నత్తపస్వివరుం డిట్లనియె. 474

గీ. విబుధకులవరేణ్య వేదాంతనిష్ఠితం । బగుమ వేద్య మైనయట్టియర్థ
మాదరంబు మిగుల నానతి యిచ్చితి । సరసఫణితి విగతసంశయముగ. 475

క. భూరివిషయగ్రహంబు న । పారాశాంభఃప్రపూరభరితము నగుసం
సారాబ్ధినిమగ్నుఁడనై । తీరముఁ జేరంగ లేక తిరుగుడువడుమిఁక. 476

సీ. ప్రతిభవంబునను గర్భస్థితివేళఁ బుట్టెడువేళ వార్ధకం బడరునప్పుడు
మరణావసరమున మఱి పుత్రమిత్రకళత్రార్థభూగృహలాభమునను
నిష్టనాశమున ననిష్టపరిప్రాప్తి నవమానమున సాధ్వసాగమమున
నాధ్యాత్మికంబుల నాధిదైవికముల నాధిభౌతికముల నవిరతంబు
పొందుదుఃఖపరంపరఁ బొంది కుంది । తల్లడిల్లుచు నజ్ఞానతమముచేతఁ
దెరలి సన్మార్గ మిది యని తెలివిలేక । విసుగునా కేదిగతి చెప్పవే మహాత్మ. 477

వ. అనిన నయ్యతిశ్రేష్ఠునకుఁ బరమేష్ఠిగురుం డిట్లనియె. 478

క. మానసమును నేత్రగతం । బౌనా నజ్ఞానతిమిర మంతయుఁ బాయున్
మానవకోటి కనూన । జ్ఞానాంజనకరణిచేత సంయమిముఖ్యా. 479

క. జ్ఞానము శుకసిద్ధులకు ని । దానము మఱిదానఁ దక్కఁ దక్కినవానిన్
భూనుత యవి సిద్ధింపవు । గానఁ బరిజ్ఞానశాలి గను సకలంబున్. 480

క. నీ వెంతయు నియతాత్ముఁడ । వై విమలజ్ఞానపదము నధిరోహణమున్
గావింపు నిస్తరించెద । నా వెరవున దుఃఖకలిత మగుభవజలధిన్. 481

వ. ఆత్మేతరంబునందలి యాత్మజ్ఞానంబు సంసారసాలంబునకు మూలంబు పరమాత్మపరిజ్ఞా
నం బనుకుఠారంబున నది మొదలిటఁ దునిమినయోగి నిర్వాణంబు నొందు బరిజ్ఞానం
బత్యంతం బగుసత్యంబు తద్రథం బఖిలంబును మృషాత్మకం బని యెఱుంగవలయు ననిన
నా ధీరునకు సనత్కుమారుం డిట్లనియె. 482

గీ. బ్రహ్మసుజ్ఞాననిరతిఁ దపంబుఁ బూని । ము న్నశించిన వృత్తిమై నున్న నాదు
జీవితంబు సనాథమై చెలువు మిగిలెఁ । జిరదయామూర్తి వైన నీచేత నేఁడు. 483

వ. అని కొనియాడిన నవ్విప్రుండు సంతోషాంతరంగుఁడై చనియె. 484

సీ. తాతలతాత నెత్తమ్మి నెయ్యపుఁబట్టి వేలుపుపెద్ద వావెలఁదిమగఁడు.
తపసులమొనగాఁడు తపములజట్టికాఁ డెల్లవిద్యలనెఱ నెఱుఁగుజాణ
ముక్కంటిసారథి ముల్లోకములఁ జేత నటక చేయువిన్ననువుకాఁడు
పంచాళిరాయంచఁ బఱపియాడెడురౌతు కైలాటకపుమునిఁ గన్నతండ్రి
జగతి నెరికిఁ దనస్వాలు మిగులరాని । బిరుదులేకరి నేర్పులఁ బరఁగుప్రోడ
నాల్గుమొగములదేవుఁ డున్నతి దలిర్ప । నపటి కేతెంచుటయు వినయమున మ్రొక్కి

ఉత్సాహ. ఆసనత్కుమారుఁ డనియె నఖిలలోకనాథ భూ
మీసురేంద్రుఁ డొకఁడు తెంపు మిగుల శిష్యసహితుఁడై
నాసమీపమునకు వచ్చి నాకు బ్రహ్మవిద్య సం
తోస మెసఁగఁ జెప్పి చనియెఁ దోన నేను మఱచితిన్. 486

క. ఆనిర్మలాత్ముఁ డెవ్వం । డానతియీవలయు ననిన నల్లన నగి సు
జ్ఞాను లగుమునులు వినఁ దన । సూనునకుం గరుణఁ దమ్మిచూలి ట్లనియెన్. 487

సీ. ఏదేవుఁ డాదరం బెసఁగ నిన్నధ్యాత్మవిద్యావిశేషసంవేదిఁ జేసె
నేదయానిధికటాక్షేక్షణామృతమునఁ గంటి వీ విపు డధికప్రియంబు
లెవ్వనివిభవాంశ మించుకేనియుఁ గనఁజాల రత్యంతవిజ్ఞాను లైన
నేశుభాకారుఁ డహీంద్రపర్యంకంబునం దొప్పు శ్రీరంగమందిరమున
నట్టినారాయణప్రభు వమ్మహాత్ముఁ । డతనిదివ్యాయుధములు శిష్యవ్రజంబు
భూతదుగ్గతుల్యుఁ డైనయప్పుణ్యమూర్తి । గానవయ్యె భవద్భాగ్యగరిమఁ జేసి 488

ఉ. క్రమ్మఱ నాజగద్గురునిఁ గన్గొనఁ గల్గెడు నీకు రంగగే
హమ్మున నంతదాఁక నియతాత్ముఁడవై పరమాత్మచింతఁ గా
ర్యమ్మున నుండు మెల్లపుడు నాశకపుష్కరిణీతటంబునం
దిమ్మహిఁ దీని పెంపు వచియింపఁగ శక్యమె యెట్టివానికిన్. 489

క. పరమంబై సకలజగ । త్పరిపావనమై సమస్తభద్రాకరమై
దురితనిరాసక మగుపు । ష్కరిణీతీర్థంబు తీర్థసారం బెందున్. 490

గీ. అమలమతులై జితేంద్రియు లైనవార । లీజలస్నానపానాదు లెలమిఁ జేసి
యిందు విహరించుచుండుదు రెల్లనాఁడు । మహితపరమాత్మభక్తిసమగ్రులగుచు 491

క. సుమహిత పుష్కరిణీతీ । ర్థమునఁ గృతస్నానుఁడై జితంతే యనుమం
త్రమున హరిఁ దలఁచునతఁ డఘ । సమితిఁ దొలఁగి పోయి పొందు సాయుజ్యంబున్.

వ. మఱియు నిచ్చట నొనర్చు దానవ్రతాదు లత్యల్పంబులైన నధికంబు లగుఁ బిత్రుసముద్దేశంబునఁ జేయునవి యక్షయంబులై యెసంగు వేదంబునఁ బాదమాత్రం బైనఁ బఠించిన సర్వాధ్యయనఫలంబు నొందు శుక్లపక్షంబునఁ బూర్వదివసంబున భార్యాసహితుఁడై యుపవసించి పంచమియందుఁ గృతస్నానుండై ఘృతప్లుతంబు లైనతిలలను గుణప్రస్థపరిమాణంబులఁ బరిపూర్ణంబులైన ఘృతపాత్రత్రయంబును దిలపాత్రత్రయంబును నొకసువర్ణంబును నుత్తమవర్ణుల కొసంగిన నతండు పుత్రవంతుండును బహ్వాయుష్మంతుండునగు నొండెని కేవలతిలదానం బైనను ఘృతదానంబైనను సుతార్థు లగువారికిఁ గర్తవ్యంబు నిష్కమాత్రంబు సువర్ణప్రదానంబు రోగనివృత్తి నిదానంబు. 493

ఉ. వారని రాజయక్ష్మఁ గలవాఁడు తనంతియు హేమపుత్రికం
గోరి రచించి పుష్కరిణిఁ గ్రుంకి నభోదయ తారకాత్మవి
ద్యారతుఁ డైనవిప్రునకు దానము సేసి పునర్నిమజ్జనం
బారఁగఁ దీర్చు తద్ఘనతరామయదుఃఖముఁ బాయుఁ బుణ్యుఁడై. 494

గీ. అచట గోదాన మొనరించునతఁడు గోవు । తనువునను నెన్ని రోమము లౌనొ యన్ని
యబ్దశతములు త్రిదశసౌఖ్యముల నొందు । నిందునసమానలక్ష్మిఁ బెంపొందు మఱియు.

క. కడునిష్ఠ నబ్దమాత్రం । బుడుగక నక్షత్రమాత్రభోగంబుల నె
వ్వఁడు తీర్థ మాడు నిం దతఁ । డడరఁగ బహుళాశ్వమేధ మగుఫల ముందున్. 496

గీ. పర్వతిథు లందులోన నాప్లవ మొనర్చు । నాతఁ డతిపాతకంబుల నపనయించు
జన్మనక్షత్రమునఁ గృతస్నానుఁ డైన । మనుజపతి యేలు నఖిలభూమండలంబు. 497

సీ. సితపక్షపంచమిఁ గృతతీర్థస్నానుఁడై యొగి మూఁడుదివసంబు లుపవసించి
యుదకపారణఁ జేసి పదపడి మఱి దివసత్రితయంబు త్రిసంధ్యలందు
నంభోవగాహనం బాచరించుచు హవిష్యాశియు భూశయనాభిరతుఁడు
నై యుండు నేనరుఁ డట్టిపుణ్యాత్మకుఁ డతిశీఘ్రమున నపస్మృతిఁ దొలంగు
నెలమిమై మాసమాత్ర మీకోలఁ దీర్థ । మాడువారల మును చెందినట్టిగుల్మ
కుష్ఠశూలరుజాదిదుష్కోటి యడఁగు । సలిలములలోన లవణరాసులను బోలె. 498

క. గురుతల్పగశిశుఘాతక । హరినిందాపరకృతఘ్న నాస్తికమదిరా
నిరతపతితాధములకు నీ । సరసీస్నానమునఁ బాపచయశాంతి యగున్. 499

క. నిరవధికదురితకరులకు । హరికీర్తన మొకటి తక్క నన్యనిష్కృతికిన్
మరి లే దపారమహిమ । పుష్కరిణీయును దత్స్నానంబ గా నెన్నఁదగున్. 500

వ. ఇమ్మహాతీర్థరక్షకులై విధాతృపరికల్పితులగు పుష్కరపుష్కరాక్షకుముదకాలసుప్రతీపులనువారలు క్రమంబునఁ బూర్వాదిచతుర్దిశలను మధ్యప్రదేశంబునను వసింతురు. మొదలఁ దదీయప్రార్థనం బొనర్చి పిదప నవగాహాదికృత్యంబు లాచరించునది. సర్వపర్వంబుల శర్వరీవిభుం డిందుఁ గ్రుంకు పెట్టుట నిందుపుష్కరిణీనామం బీసరోవరంబునకు భువనప్రసిద్ధంబుగా నయ్యె నీవు సరసిఁ గృతస్నానుండవై శ్రీరంగధామంబున కరిగి యచట సుఖంబున నుండు మిట్టియుగ్రతపంబున లోకంబులు సముద్విగ్నంబులు సేయవలవ దీతీర్థవాసంబున నీతీరునం జేసి కృతార్థుండ వయ్యెద వని చెప్పి యప్పద్మసంభవుం డరిగె సనత్కుమారుండును దదుక్తప్రకారంబునఁ బ్రవర్తించుచుండె. 501

ఉ. ఏనరుఁ డీకథాపఠన మెప్పుడు సేయు నతండు పాపసం
తానముఁ బాసి శాశ్వతపదంబు చనుం బిత్రుదత్త మక్షయ
శ్రీ నొనరించు నత్తఱి వసింప నృపాదులు సార్వభౌమతా
మానధనాఢ్యతాసుఖసమున్నతులన్ విలసింతు రెంతయున్. 502

క. అని చెప్పి యప్పరాశర । తనయుఁడు వెండియును నాగదంతునితోడన్
మునిముఖ్య ముక్తికర మగు । వినుతపురావృత్త మొకటి విను మని పలికెన్. 503

చ. ఒదవఁగ లోభయుక్తమతి నొక్కజఘన్యుఁ డధ్వనీనులన్
జడియఁగ మోఁది వారిధనజాలముఁ జాలుపుగా హరించుచున్
బెదరక యివ్విధంబు నిజజీవికగా మనుచుండు నట్టి బ
ల్లిదుఁ డగువానిచే సమసె లెక్కకు మిక్కిలిగా ద్విజావళుల్. 504

క. ఇటు బహుముఖముల మఱి యా । కుటిలాత్ముఁడు తెరువుగొట్టి కొని యొకనాఁ డు
ద్భటభంగి నున్నతఱి న । చ్చట గా భూదేవుఁ డొకఁడు చనుచున్ వానిన్ 505

మ. కనియెం గర్కశమేచకాంగు నతిరక్తక్రూరవిస్ఫారలో
చను నుత్కృష్టకరాళబర్బరకచశ్మశ్రున్ వినీలాంబరున్
ఘనసంజాంతరితున్ గతాగతజనాకారప్రతీక్షాపరున్
హననోత్సాహుఁ గరాగ్రలోహవలయోన్యద్యస్కరున్ దస్కరున్. 506

క. పొడగని యడరెడుభయమున । నడుగులు దడఁబడఁగ హృదయ మదరఁగ బెదవుల్
దడుపుచు నడఁకుచు వడవడ । వడఁకెడునవ్విప్రుఁ జూచి వాఁ డుద్వృత్తిన్. 507

చ. సుడివడ బిట్టదల్చి యెటు సొచ్చెద వెక్కడఁ బోవవచ్చు లోఁ
బడితివి గా కటంచు సిగఁబట్టి వెసం బడ నీడ్చి త్రోవ సం
బడమునకైన నప్పు డొక పైకము నాతనిచేత లేమి యే
ర్పడిఁ బరికించి మాఁచి మదిఁ బైకొనిపర్విడు నాగ్రహంబునన్ 508

తల్లదెవ్వ నడరుటయుఁ గడుఁ । గలఁగి మహీసురుఁడు వాని గనుఁగొని నన్నున్
బొలియింప నీకు నయ్యెడు । ఫల మెట్టిది రిక్తహస్తుఁ బాఱుని ననదున్. 509

గీ. ప్రాణములు గాఁచి రక్షింపు మనిన నతనిఁ । జూచి యోరి నిరర్థక స్థూలకాయ
భూసురాధమ యెటనుండి పోవుచున్న । వాఁడ వది చెప్పుమా వినవలయు ననిన. 510

క. అనవుడు దీనాననుఁడై । తనువు సెమర్పంగ గద్గదస్వరమున ని
ట్లను వసుధామరముఖ్యుఁడు । తను నెటఁ జననీక యేఁచుతస్కరుతోడన్. 511

మ. వసుధామండలికిం బ్రదక్షిణముగా వర్తించు లోకప్రశ
స్తసరిత్తీర్థవనాచలప్రకరముల్ దర్శించుచున్ వచ్చి వం
ద్రసరస్స్నానము రంగరాట్పదసపర్యాకృత్యముల్ భక్తిపెం
పెసఁగం జేసి మదీయదేశమునకై యే నేఁగెదన్ దస్కరా 512

వ. అని చెప్పునప్పు డప్పాతకప్రచారుం డగణ్యపుణ్యప్రభావుం డగుభూదేవుని తోడి సంభాషణవిశేషంబునం జేసి యాక్షణంబ విశుద్ధమానసుండై పరహింసాత్మకం బగునిజవ్యాపారంబుఁ జాలించి సవినయంబుగాఁ గరంబులు మొగిచి యమ్మహీసురున కిట్లనియె. 513

మ. సుమనఃశ్రేష్ఠ శశాంకపుష్కరిణి యెచ్చో టుర్వి నాతీర్థరా
జము నేచక్కి భుజంగశాయికి నివాసం బైన శ్రీరంగ మ౯
విమలక్షేత్ర మతీతపాపనిరతి౯ వేఁగించు మాబోఁట్లకు౯
గమనీయస్థితి గోచరించెడిని నిక్కం బింతయుం జెప్పవే. 514

క. నీ వధికపుణ్యపురుషుఁడవు। గావున నిత్తెఱఁగు దెల్పి కడుఁబ్రియమున నీ
పోవలయు నెడకు నరుగుము। భూవినుతచరిత్ర యేనుఁ బోయెద నెమి౯. 515

గీ. అనిన నమ్మాటలకు ముద మలరి మరణ। చింతదప్పి యకంపితచిత్తుఁ డగుచు
విప్రుఁ డత్యుగ్రకర్మప్రవృత్తి శూద్రు। ననునయించుచు నల్లన నతని కనియె. 516

సీ. మానవోత్తమ నీ వనూనసౌమ్యాకృతి స్ఫురణఁ జూపట్టె దిప్పుడు మదాత్మ
నీయం దతిప్రియాన్విత మయ్యె నీవును నాయెడఁ గడుఁబ్రసన్నత వహింపు
మడిగితి నీవు యాథార్థ్యంబు నేనును జెప్పెద నది విను చిత్తగించి
జగదభివర్ణితం బగుశేషశయనంబు శ్రీరంగశబ్దప్రసిద్ధిఁ దనరు
నందు శయనించు నెలమి శ్రీహరి తదీయ। పరిసరంబునఁ జంద్రపుష్కరిణి మెఱయు
నట్టితీర్థావగాహనం బాచరించి। శుద్ధు లగుదురు ఘనపాపబద్ధులైన. 517

క. ఇది మార్గ మిందుఁ జన ను। న్నది ముందట నర్ధయోజనంబునఁ జాల౯
మెదిగిన తెరువున నరుగుము। ముద మొదవ నిరంతరాయముగ శీఘ్రమున౯ 518

క. అని చెప్ప యతని వీడ్కొని। పునరుజ్జీవితుఁడ నైతిఁ బొమ్మని పలుమా
ఱును మఱలి మఱలి చూచుచుఁ। జనియె౯ వడి విప్రుఁ డాత్మజనపదమునకు౯. 519

వ. తదనంతరంబ యాచోరుం డంతరంగంబున నంతంత కొదవుసంతాపంబున నెక్కొంతసేపు నివ్వెఱ నొంది తన్నుఁ జెందినదోషంబులు మత్సంభాషణవిశేషంబున నిరవశేషంబు లగుటయుఁ బుణ్యాచరణపరిణతుండై దురితచరితంబునఁ దొలంగి యానదీకూలంబునఁ గొంతకాలంబు సుజనానుకూలంబుగాఁ బ్రవర్తించి సంచితాఘంబుల నిర్వర్తించి యుదంచితప్రబోధుండై విప్రవరుండు చెప్పినచొప్పునఁ బుష్కరిణీతీర్థయాత్రా

పరాయణుండై యల్లనల్లనఁ దదంతికంబుఁ జేరునంత నాయుఃపరిక్షీణుం డైన నతండు కృతాంతగోచరుం డయ్యె నప్పు డాలోకనభయంకరు లగు కాలకింకరులు తర్జనగర్జన భైరవం బైనరవంబున గదిరి యాభీలంబు లగు కాలపాశంబులఁ గట్టి కట్టలుక నిగుడ మగుడఁ దాడనాది పీడనం బొనర్ప నుద్భూతయాతనాపరిభూతుం డై యాక్రోశించె నయ్యవసరంబున. 520

శా. ఆతీర్థంబునకుం జతుర్దిశల రక్షార్థంబుగా ద్వ్యత్రిగ
వ్యూతిక్షేత్రమునం జరించు కృతపుణ్యుల్ దుష్టశిక్షావిని
ష్ణాతుల్ దండధరుల్ ఘనాకృతులు విష్వక్సేనవాక్చోదితుల్
భూతేశుల్ పటుదివ్యశక్తియుతు లంభోజాప్తతేజోధికుల్. 521

క. గజవదనాదులు గాంచిరి । నిజరక్షితసీమఁ గాలనియమితభృత్య
వ్రజకృతబహువిధబాధల । గిజిగిజి యగుశూద్రభక్తుఁ గీలితదేహున్. 522

వ. ఇట్లు గనుంగొని గుబ్బనం బ్రబ్బునిబ్బరంపురోషంబునఁ జటులసటాసముత్పాటనపటుతరాగ్రహోదగ్రరంహంబు లగు సింహంబులతెఱంగునఁ బ్రతోదవోదనోద్దీపితకోపాటోపబంధురంబు లగు సింధురంబులచందంబున నకాండదండాఘాతజాతప్రతిమాభీలంబు లగు శార్దూలంబులపోలిక వాలాకర్షప్రభూతామర్షకరాళంబు లగు కాలవ్యాళంబుల విధంబునఁ బ్రళయపవనప్రేరణప్రవర్ధమానంబు లగు పావకజ్వాలావితానంబుల యుచ్చువెరిగి యుదయమార్తాండమండలమరీచోష్ణంబు లగు దృక్కోణంబుల నదరులు చెదర వికటభ్రుకుటీకుటిలంబు లగు నిటలంబుల ఘర్మంబులు గ్రమ్మ, నతికఠోరక్రకచనిశితదశనసంఘర్షణచ్ఛటచ్ఛటాత్కారఘోరంబుగా దురహంకారసముద్భటు లగు శమనభటులం బొదివి మద మడంపం దొడంగి రప్పు డమోఘనిర్ఘాతనిష్ఠురంబు లగు ముష్టిఘట్టనంబుల వికంకటంబు లగు కటంబులు పగిలి జల్లునం బెల్లుదొరగు నెత్తుటం జొత్తిల్లి పిప్పిటిగాని బమ్మరించువారును, జలవర్షపాషాణపాతప్రకారంబునఁ గరోటికర్పరంబులు చిద్రుపలై విశీర్ణంబు లగు కర్ణరంధ్రంబుల మెదడు గ్రమ్మిన రిమ్మగొని సొమ్మసిలువారును, అతీక్ష్ణకఫోణిప్రయోగంబుల క్రోడభాగంబులు తండసిలి గుండె లవిసి బట్టెముకలు నెట్టుమోవఁబడి బిట్టుమూల్గువారును, బటుకఠినజాను ఘట్టనంబుల నుత్తాలంబు లగు కంకాలంబులు విఱిగి యొఱఁగి పొరలుచు మొర లిడువారును, బ్రకటపార్ష్ణిఘాతంబులఁ బ్రచండంబు లగు పిచండంబులు పగిలి దిగులు చొచ్చి కళ్ళుపడి త్రెళ్ళువారును, మహాయసముసల పరిఘపట్టిసానుశాసనంబులం బరశుఘాతంబులఁ గలకలం

బులై యసువులు వెకల వికలచిత్తులై యద్దెస దద్దరిలువారును, నుదారగదాప్రసార ణంబులఁ జరణంబులు కంఠంబులు కరంబులు శిరంబు లవలగ్నంబులు భగ్నంబు లైన నుద్విగ్నులగు వారునై బీరంబులు దక్కి బీఱువోయి మాఱు మొగంబు లిడి మానంబు లెడలి పంక్తిలి పికాపికలై బెదరి చీకాకువడి దవ్వులఁ దొలంగి నవ్వులకు భాజనంబై పఱచి రయ్యవసరంబున. 523

మ. తమవెంటం బడి తోలువిష్ణుభటబృందంబుల్ విలోకించి డెం
దములం గొందల మందుచుఁ శమనదూతవ్రాతముల్ దీనవా
క్యములం బల్కుఱు మీర లెవ్వ రని వక్కాణింక సాలించి య
వ్విమలాత్ముల్ మఱి వారితోడ ననిరావిర్భూతకారుణ్యులై 524

క. వలదు వల దింకఁ బరువిడ । నిలునిలుఁ డోదూతలార నెఱిఁ జిత్తములన్
గలఁగక మా కభివందన । మెలమి నొనర్పుఁడు శుభంబు లెసఁగెడు మీకున్ 525

గీ. అనిన నెట్టకేల కాభయం బొకకొంత । యుడిఁగి నెమ్మనంబు లుమ్మలింప
నంతనంత నిల్చి రంతకకింకరు । లంతవారితోడ ననిరి వారు. 526

శా. ఈతీర్థంబున కేము రక్షకులమై యేప్రొద్దు వర్తింతు మా
భూతేశుం డిది గారణంబుగ మముం బుట్టించినాఁ డస్మదా
జ్ఞాతుల్ గాక సురాసురాహినరరక్షఃపక్షియక్షాది సం
ఘాతంబుల్ దమయంత నిచ్చటఁ జొరంగా నేర వత్యుద్ధతిన్. 527

ఉ. చల్లనితావు లెందు వెదచల్లఁగ మవ్వపుఁబూవుమొగ్గచా
లల్లన విప్పుచున్ గిసలయావళి శ్రీ వెలయంగఁ దెల్పుచున్
మెల్లనె జంతుజాల మెలమిం బొదలం బరిపాటిమైఁ బ్రవ
ర్తిల్లును గాని గాలి తనతీవ్రత సూపఁగ నోడు నీయెడన్. 528

క. ఆలోకబాంధవుండును । వాలోకము నెఱపుఁ గాని యవనీజలతా
జాలాదులఁ దనవేఁడిమిఁ । దూలింపఁగ వెఱచు వ్రేళ్లతోడుత నయినన్. 529

క. తపనశశు లుష్ణశైత్య । వ్యపగతకిరణప్రసారులై వెలుఁగుట నీ
విపులక్షేత్రమున దిన । క్షప లివి యనుభేదబుద్ధి సమకొన దెపుడున్. 530

వ. ఇచ్చటి జనులు నిరామయులు నిర్ద్వంద్వులునై చరింతురు శమంత సంతతులు నట్ల ప్రవరిల్లు నెల్ల వృక్షంబులు నిరాబంధంబులై సకలకాల సంపూర్ణప్రసవఫల భరితం

బులై యొప్పుఁ దిర్యగ్జంతువులును బుద్ధిమంతంబులై యుల్లసిల్లుఁ గ్రూరసర్పంబులైన
నీప్రదేశప్రవేశమాత్రంబున నతిశాంతంబు లగు నివి దేవదేవుం డగుపుండరీకాక్షుని
దివ్యతేజోనుభావపరిపాలితంబులై మెఱయుచుండు నట్టిభుజంగశాయికి నపరాంతం
బు లగు (?) శ్రీరంగంబు మీకుఁ గణ్ణగోచరంబు గాదకో యని వెండియు. 581

ఉ. హీనమనస్కులార యిది యెంతయు మీ రెఱుఁగంగలేక యి
చ్చో నఘుజీవుఁ డైనపురుషుం బరుషక్రియఁ జేరి నొంపఁగాఁ
జూచినవార లిందుఁ జొరఁబోలునె మీకు నుదారవైష్ణవ
జ్ఞానసమగ్రులై పరఁగుసంయమికోటికిఁ గాక యెమ్మెయిన్. 532

క. ఈతనిపై నీచేసిన । చేఁతలు దలఁపంగ మమ్ముఁ జేయుట యస్మ
చ్చేతః పరితాపకుఁడై । యేతెఱుఁగున బ్రదుక నేర్చు నింద్రుం డైనన్. 533

ఉ. ఎవ్వరు మీరు మీకు నట నేలిక యెవ్వఁడు మూఢబుద్ధులై
క్రొవ్వున నీప్రదేశమునకుం బఱతెంచినకార్య మేమి మా
కివ్విధ మెల్లఁ జెప్పుఁ డని యీక్షణకోణము లెఱ్ఱఁజేయుచున్
నెవ్వగఁ బల్కె నవ్వనజనేత్రునిదాసుల కోసరించుచున్. 534

వ. ఆసమవర్తిభృత్యు లిట్లనిరి. 535

మ. సకలప్రాణిచయాంతకారియు మహాశాభర్తయున్ బుణ్యపా
తకనిర్ణేతయు నైనదండధరునొద్దం దత్సమాదేశభా
రకవృత్తిం జరియించుచుండుదుము దుర్వారక్రియాప్రౌఢిమై
నొకచో నైనను మమ్ముఁ గీడ్వఱప నన్యుల్ చాల రవ్వారలున్. 536

గీ. సర్వభూతాత్ముఁ డైనవిశ్వప్రభుండు । దృష్టముగాఁ దన్మహావృత్తిఁ దెలిసికాదె
ధర్మరా జని యాకృతాంతుని నిలిపెఁ । గడఁగి ప్రాణ్యంతకరణాధికారిగాఁగ. 537

క. స్వకృతశుభాశుభకర్మ । ప్రకరామితబంధనములఁ బరిబద్ధములై
సకలచరాచరచయములు । నొకయప్పుడు నతనివశము నొందుచు నుండున్ 538

క. కాలము గ్రసించు సర్వము । కాలము ప్రాణుల నశింపఁగాఁ జేయుఁ దుదిన్
గాలవశం బగు నింతయుఁ । గాలము దా నన్యవశము గాదు తలంపన్. 539

వ. కాలాత్మకుండును గాలచక్రప్రవర్తకుండును నగు విష్ణుదేవుం డట్టికాలక్షయంబుఁ జెందిన
యప్పురుషాధమునిఁ గాలుని సమీపంబున నొందించుటకై నే మిందఱ మిందు వచ్చి
తిమి మా చందంబు వినుండు. 540

మ. కలుషాకారుల కెల్ల నేము భయదాకారంబునం దోచి వి
హ్వలులై బిట్టొఱలంగ మార్గమున నత్యంతంబు బాధింతు మే
వలనం బాపములేని వారలను శశ్వత్సౌమ్యరూపక్రియన్
చెలువొందం బొడచూపి ప్రోవ నెలమిన్ సేవింతు మిష్టస్థితిన్. 541

చ. అనిశము కీడొనర్చినదురంతమహాఘము లెన్నఁ డేనియున్
వినినవి గావు గోవులును విప్రులు నీకరి నాత్మచేతఁ జ
చ్చినవి యసంఖ్య లీఖలుఁడు సేసిన దుష్కృత మింత యంతనం
జన దటుగాన వీని జముసన్నిధికిన్ గొనిపోవఁగాఁ దగున్. 542

క. అనిహతమహిమ నెసఁగిన । దినకరసంభవుని యాజ్ఞ ధృతి నెవ్వఁడు దా
కొన కవితథంబు సేయుఁగ । మొనయు మదుమజనుల కనయమును జే టొదవున్. 543

గీ. అప్పురేతాధిపుని యాజ్ఞ నతిదురాత్ముఁ । డైనయీకరిఁ గొనిపోవునట్టి యేము
భగ్నకార్యులమై పరిభవము నొంది । యున్నవారము మీచేత నుక్కు దక్కి. 544

క. అల్లఘుసుకృతాత్ము లుండెడి । నెల విది దుర్జనుఁడు వీఁడు నిలుపంజన దీ
లలితస్థలమునఁ గావునఁ । దలకొని మీ కడ్డగింపఁ దగ దితనికి నై. 545

క. దేవాదిచతుర్విధభూ । తావళికిని మీఁద గతి కృతాంతుఁడ కాఁడె
యావైవస్వతు నెదిరికి, రావలయును గాదె సుకృతరతులకు నైనన్. 546

వ. అనిన దరహాసంబు సేసి వాసుదేవపారిషదు లాధర్మరాజానుజీవుల కిట్లనిరి. 547

క. కాలహత మైనచేతన । జాలము నియమింపఁ గర్త జముఁ డనుపలుకుల్
పోలు నవి కర్మఫలములు । వాలాయం బనుభవించువారలత్రోవల్. 548

క. అనలము నిజసంగతినల । కనకాదులకంటఁ జెఱచుగతి నీనెలవుం
దనుఁ జేర నఘము లడఁచును । దనుజారిసమీపసీమఁ దగలక యునికిన్. 549

శా. శ్రీవిష్ణుం బురుషోత్తమున్ వికచరాజీవాక్షు లక్ష్మీకళా
సావిర్భూతరసాత్ము నేఘనులు సమ్యగ్భక్తిసంయుక్తులై
సేవింపం గనుచుందు రట్టిపురుషశ్రేష్ఠుల్ వినిర్ముక్తక
ర్మావష్టంభులు వారిసత్పథ మగమ్యం బెందు నెవ్వారికిన్. 550

క. ఇచ్చోట నుండుభూతస । ముచ్చయము ప్రవేశమాత్రమునఁ గను సుకృతం
బెచ్చోట నెన్ని జన్మము । లచ్చుగ వసియించియైన నలవియె పొందన్. 551

సీ. అట్టిపుణ్యాత్ముల కత్యంతసులభుఁడై మానితశ్రీరంగమందిరమున
ఫణిరాజమృదుభోగపర్యంకతలమునఁ బద్మాసమేతుఁడై ప్రమదలీల
శయనించియున్నాఁడు సర్వేశ్వరుఁడు సర్వభూతహృద్దేశవిస్ఫురితమూర్తి
భక్తానువర్తి యప్పరమేశుఁ డొక్కఁడు పరకాలచక్రప్రవర్తకుండు
యముని నర్కికి నియమించినట్టిదేవు । నతని ప్రాణపదంబ యానదికటంబు
కాలసంస్పర్శలేశంబు గలుగ దిచట । నెట్లువచ్చితి రట్లు పొం డింక మీరు. 552

క. కాలునిదండధరత్వము । కాలోపహతాత్ములందుఁ గావున మీరల్
బోలినగతి వారలఁ బలు । గాలింపుఁడు జముఁడు శాస్త గాఁ డీయెడలన్. 553

క. విలయసమయమునఁ గలజడి । నలజడిఁ బడి భువననివహ మడఁగినపుడున్
జలశాయినిలయ మగునీ । లలితక్షేత్రము నిరాకులతఁ బొలుపారున్. 554

గీ. సర్వశక్తిమయము జగతి శ్రీరంగంబు । సర్వతీర్థమయము చంద్రసరసి
సర్వపుణ్యమయము చర్చింప నీతావు । సర్వవేదమయుఁడు శార్ఙ్గపాణి. 555

వ. ఈశూద్రుం డతిపాపకర్ముం డయ్యు నీపుణ్యప్రదేశంబున నుండి సమాధియోగంబునం
జేసి శుద్ధాంతస్సుం డయ్యె నిది గావున బలిమిం బట్టికొనిపోవ మీవశంబు గాదు
పనిలేని దురభిమానంబునఁ బొరలక మఱలి పొం డనిన నంగన వెఱచి యాశమన
దూత లాపని విడిచి చనిరి యనంతరంబ. 556

సీ. నిర్మలుండును సత్త్వనిధియును శుద్ధాంతరంగుండు నగుశూద్రపుంగవుండు
వెస సముద్ధితుఁ డైన వెలవసు మిఁక నంచు భూతేశ్వరులు గరంబులఁ గరంబు
నతులతదీయకాయస్పర్శ గావించి రతఁడును భక్తిమైఁ బ్రణతిసేసి
పుష్కరిణీతీర్థమునఁ కేఁగి తనివోవ నందవగాహన మాచరించి
తత్తటంబున సురుచిరవృత్తి నున్న । సన్మునీంద్రుల దర్శించి సమ్మదమున
వందనము చేసి తానును వారిఁ గూడి । యర్థి శ్రీరంగభవనంబు కరిగి యందు. 557

సీ. శరదిందుమండలస్వచ్ఛాహిపర్యంకభాసురు నపసవ్యపార్శ్వశాయి
దక్షిణబాహూపధానపీతాంబరోజ్జ్వలకటివిన్యస్తసవ్యహస్తు
వైజయంతీలసద్వక్షు నాకుంచితోత్థానితపాదపద్మాసమేతు
యోగనిద్రాముద్రితోద్భాసిలోచనజలజాతుఁ బశ్చిమాశాభిముఖు
నసమమణిమయమకుటకర్ణావతంసు । హారకేయూరకంకణోదారసార
ఘనతులాకోటిముఖ్యభూషణవిశేషు । కలితు శ్రీరంగవిభుఁ జూచెఁ గాంచి ప్రేమ

క. అతని నురుభక్తివినయా । న్వితు నానందాశ్రుపూర్ణనయనుఁ ముకుళీ
కృతకరు విష్వక్సేనుం । డతికృప నాభూతవరుల ననుచరుఁ జేసెన్. 559

మ. ఇట వైవస్వతకింకరావలియు భూతేశప్రహారస్ఫుట
స్ఫుటితాంగంబుల నెత్తు రొల్కఁ జరణంబుల్ దొట్రిలం గంపము
త్కటమై పర్వఁగ నూరుపుల్ పయిపయిన్ గ్రమ్మన్ భయభ్రాంతి మి
క్కుటమై మాపుల దోఁప నొక్కమొగి నాక్రోశించుచున్ దీనులై. 560

చ. ఇనతనుజాతుముందటికిఁ జేరఁగి సగద్గదవాక్యవృత్తి ని
ట్లనిరి కృతాంత మున్ను పుడమి నస్ఖలితస్థితి నిజ్జగంబులం
దను భవదాజ్ఞ విష్ణుభటసంఘముచే నిదె నేఁడు సర్వమున్
జెనుపడె నేఁడు నేము పరిభూతుల మైతిమి వారిచే నుదిన్. 561

వ. అవ్విధం బవధరింపుము. 562

ఉ. నేము భవన్నియోగసరణిం జరియించుచు నొక్కశూద్రు ను
ద్దామనికామపాతకవిధానపరాయణుఁ గాలగోచరున్
బామరు నిందుఁ దెచ్చుటకుఁ బట్టఁ గడంగెడు నంతలోన ద
త్సీమనుఁ గావలై మెలఁగుధీరులు భూరిభయాంకరాకృతుల్ 563

శా. భూతేశాహ్వయు లుగ్రదండధరు లంభోజాప్తతేజుల్ సము
ద్ధూతస్వేదలలాటభాగవికటభ్రూభీషణుల్ మమ్ము ని
ర్ఘాతక్రూరకరాంఘ్రిజానుహతులం గావించినం దోలి నే
మాతుచ్ఛం దిగవాడి వచ్చితిమి నీ కాద్యంతముం జెప్పఁగన్. 564

క. అనుపలుకులు దనచెవులకు । ననయంబు నసహ్యమగుచు ననలముగా గొ
బ్బున నే పోఁడినవిధమున । కనలి పరేతప్రభుండు కటకటపడుచున్. 565

శా. ఏమేమీ మది నింతయున్ భయము లేకవ్వారలా మూఢులై
యామీఁదం దమపాలెఱుంగక మదీయాజ్ఞానిరోధక్రియా
సామర్థ్యంబు భజించినారు త్రిజగత్సంజాతభూతావలిన్
నేమింపం దశిఁగో వారింపఁ బ్రభువు కర్తృఁదక్క నెవ్వాఁగలన్ 566

వ. అని యొక్కింతవడి చింతించి యంతకుం డంతకమున్న సన్నుతాచారభూషణుం
డగుగాలభవునిచేత నానీతం బైనశ్రీరంగంబునఁ దదీయనికటంబునఁ గావేరీతటంబున

నఖిలదురితహరణసమర్థం బగుపుష్కరిణీతీర్థంబును నతివిచిత్రం బగు నాపుణ్యక్షేత్రంబు మహత్త్వంబును దద్దివ్యవిమానశయనుం డగుపుండరీకాక్షుమూర్తివిశేషంబును దనమనోగోచరంబు లైన నానరితాభివంనుండై యాభూతేశ్వరులు తీర్థరక్షకు లగుటయు శూద్రుండు తదనుచరుం డగుట యునికియుం దెలిసి నిజకింకరులం గని వారితో నిట్లనియె. 567

క. నిక్కముగ నామనంబున । నక్కడివృత్తాంత మెల్ల నధిగత మయ్యెన్
దక్కక వినిపించెద మీ । రక్కథ దత్తావధానులై వినుఁ డనుమన్. 568

సీ. శ్రీరఘురాముఁ డాశ్రితవజ్రపంజరుం డఖిలకంటకుని దశాస్యుఁ దునిమి
యురువైభవమున నయోధ్యాపురికి వచ్చి యచట సుగ్రీవాదు లైన హితుల
నుచితసంభావన లొనరించుతఱి శతిప్రియకారి యైనవిభీషణునకు
నాత్మకులీనకృపారాధితంబును దనకంటె నుత్కృష్టతరము నైన
రంగధామంబు సదయాంతరంగుఁ డగుచు
నొసఁగుటయు నాతఁ డది గొంచు నసమహర్ష
మెసఁగ నిజపట్టణమునకై యేఁగుచుండ
మార్గవశమునఁ గావేరి డగ్గఱుటయు 569

వ. అపుడు మధ్యాహ్నసమయం బగుట నతండు తత్ప్రదేశంబున తద్దివ్యమందిరంబు నిలిపి దేవతార్చనార్థంబు పుష్పోపహరణంబునకై వనంబున కరిగి యచట బరమత పోనిష్ఠులఁ గని సంభాషించి వారిచేత సంభావితుండై తత్సమేతంబుగా నేతెంచి శ్రీరంగరాజపూజావిధానంబు దీర్చుటయు ననంతరంబ గమనోన్ముఖుండై యద్దశముఖానుజుం డుద్దామతేజోభిరామం బగురంగధామంబు వహింపంబూని తరలింపలేక శోకాకులుం డగుటయు నాదనుజపుంగవుం గరుణాతరంగితంబు లగునపాంగంబుల నిరీక్షించి లక్ష్మీశ్వరుం డతనిపై లక్ష్యం బుడిపి యాశశాంకపంకజాస్తంబుగా నిరాతంకం బగులంకాధిపత్యంబున కనిపి యసమానసంతతానందుండై యుండుటయు నది కారణంబుగాఁ దత్సమీపం బఖిలపాపంబుల లోపంబు సేయునొప్పుటయుఁ జెప్పి దండధరుండు వెండియు వారల కిట్లనియె. 570

క. మీనశమె విష్ణుభూతే । శావజ్ఞయుఁ దత్పరిగ్రహనిపీడనముల్
గావింప వారితోఢం । బోవం బనిలేదు కలిగెఁ బోయినఫలముల్. 571

క. అన్నెలవునఁ గలభూతము । లన్నియు నజ్ఞానపాత మన్నియు సుఖసం
పన్నములు శక్తియుతము । లన్నియు నాత్మాభిమతవిహారోన్నతముల్. 572

గీ. సకలజగదేకవిభుఁ డైనచక్రపాణి । కాసరిత్కూల మతిహృద్య మగునివాస
ముచలు రక్షింప ధాతసంరచితు లైన । వారు భూతేశు లమితు లవార్యబలులు. 573

మ. క్రమయోగంబున నెన్నఁ గాఁబడుకళాకాష్ఠాదులం బేర్చుకా
లముచే భూతచయంబు లెల్ల నవలీలం సంక్షయం బందు నా
కమలాక్షప్రియధామ మై మెఱయురంగక్షేత్రమం దెప్పుడుం
బ్రమదం బార వసించుప్రాణుల హరింపం జాల దాకాలముం. 574

వ. దేహసంగ్రహంబునకుఁ దత్త్యాగంబునకుఁ గర్మంబు కారణం బట్టి కర్మవశులఁ బట్టి
శిక్షించుకారణంబు నాయది గాని మహానుభావులం గేవలంబు నియమింపుసామర్థ్యంబు
నాకు లేదు వారల కెల్ల సర్వభూతేశ్వరుం డగునప్పరమేశ్వరుండు నియామకుండు గా
వున జీవేచ్ఛ గలదేని మీ రందుఁ బోవలవ దనిన నిజస్వామి యగువైవస్వతుపలుకు లాక
ర్ణించి కింకరు లహంకారం బుడిఁగి తదాదేశంబున నాదేశంబునకు దవ్వులఁ దొలఁగి
పోదు రని చెప్పి యాప్పారాశర్యుండు నాగదంతమునీశ్వరున కిట్లనియె. 575

క. ఈకథఁ జదివినవారును । జేకొని వినువారు విజితజీవత్వరులై
నాకాదిపదసుఖస్థితిఁ । గైకొందురు చనరు జమునికడ కొకనాఁడున్. 576

ఉ. నావుడు నాగదంతమునినాథుఁడు సాత్యవతేయుతో మునీం
ద్రా వనజాతవైరి యనురాగమునం బ్రతిపర్వముం జగ
త్పావని యైనపుష్కరిణిఁ దా నవగాహము సేయు నంటి వీ
వావిధుఁ డేమికార్యమున కై యటు సేయుచు నుండు చెప్పుమా. 577

చ. అనినఁ బరాశరాత్మభవుఁ డానతితో నను మున్ను దక్షునం
దనలఁ దుషారరోచి ప్రమదం బెసఁగంగ వివాహ మై
మనమున వారి నందఱ సమంబుగఁ జూడక రోహిణీసతిం
ఘనబహుమానపూర్వకముగాఁ బని సేయుచునుండు నెప్పుడున్. 578

క. దానికి నశ్విన్యాదు ల । నూనవ్యథఁ జెంది తండ్రియొద్దకుఁ జని దీ
నానన లై పతిచేఁ దమ । కైనపరాభవముఁ జెప్ప నాతఁడు గినుకన్. 579

శా. ఆరాజుం బిలిపించి యిట్లనియె నీ వన్యాయసంచారివై
తారానీకము లెల్ల నీవలని నాథప్రాప్తి తుల్యంబుగాఁ
బ్రారంభింపక దుర్వివేకసరణిన్ బాటింపుచున్నాఁడ వీ
దౌరాత్మ్యంబుఁ దలంప మేలగునె చంద్రా రోహిణీవల్లభా. 580

క. ఇవి మొదలందఱనుఁ బ్రియ । మొదవఁగ సమభావవృత్తి నుండుట గడు మే
లదిగాక తప్పి తిరిగినఁ । దుదిఁ గనియెదు గాక పొమ్ము దురితఫలంబున్. 581

క. అని దక్షుఁడు తనతనయుల । ననునయములఁ దనిపి కినుక నణప సుధాంశుం
డును జని ముందటి తెఱఁగున । తనప్రియయును దాను సమ్మదంబున నుండెన్.

మత్తకోకిల. ఆతెఱంగున కాత్మలన్ వగ పగ్గలింపఁగ వెండియున్
తాతపాలికి నేఁగి వారలు తద్విధం బెఱింగింప న
బ్జాతసంభవపుత్త్రుఁ డప్పుడు చంద్రునిం బిలిపించి ధ
ర్మేతరంబు భవచ్చరిత్ర మిదేల మానవు చెల్వనై. 582

వ. ఇంక నిటమీఁద నీవన్యూనం బిట్టి వయ్యెనేనియుఁ గొఱఁగాదు తప్ప దేఁ జాఁటి చెప్పితి నెప్పగిదినైనను బుద్ధిమంతుఁడవై యుండుమని యుల్లసంబు లాడి వీడుకొలిపిన గ్రమ్మఱ వచ్చి మామమాటలు గీటులఁ బుచ్చి యచ్చంద్రుండు సాంద్రానురాగంబున రోహిణీసంభోగలంపటుండై యుండె మఱియును పెక్కుమారులు దక్షుండు ఋక్షాధిపతి నివ్విధంబున బోధించి తత్కుటిలప్రచారంబు వారింపంజాలక చాల రోషించి యాతనిం గనుంగొని. 583

క. దోషాకర పలుమఱు మ । ద్భాషలు గైకొనక చపలభావంబున ను
ద్వేషించితి గావునఁ ద । ద్దోషంబునఁ జెందు యాతుదుర్దశ నిన్నున్. 584

చ. అని శపియించె నంత హరిణాంకుఁడు తత్పటురోగ ముగ్రమై
తనతనువందుఁ బొందఁ బ్రభ దప్పి కృశించి వినష్టబుద్ధియై
ఘనభయవిహ్వలుం డగుచుఁ గ్రక్కున నక్కడఁ బాసి భూతలం
బునఁ గడువాసి నుల్లసిలు పుష్కరిణీతటిఁ జేర సన్మతిన్. 585

మ. నిజశాపావధిఁ గోరి తద్విమలపానీయంబులం గ్రుంకి స
ర్వజగద్భూరితపంబు పంచదశవర్షంబుల్ ధృతిన్ సల్పి నీ

రజనాథుఁ బరివత్సరంబు లట నారాధించె భాస్వత్కర
ప్రజకించిద్వికసద్దళాంచితతరస్వచ్ఛాంబుజాతంబులన్. 586

వ. అంత. 587

క. తద్విరచితపూజనముల | హృద్వనజం బలర లోకహితమతి సాధ్వా
పద్విఘటనకరుఁ డగుదను | జద్విషుఁ డతికరుణ నతనిసన్నిధి నిల్చెన్ 588

ఉ. అప్పుడు కైరవప్రియుఁ డుదంచితసమ్మదవార్ధివీచులన్
దెప్పలఁ దేలునెమ్మనము ద్రిప్పఁగఁజాలక నేత్రపర్వమై
యొప్పెడునప్పురాణపురుషోత్తముదివ్యతనూవిలాసమున్
దప్పకచూచుచున్ బహువిధంబులఁ బ్రస్తుతిచేసె నమ్రుఁడై 589

క. ఆసంస్తవంబు హృదయో | ల్లాసం బొనరింప మెచ్చి లక్ష్మీశ్వరుఁ డా
కాసారము డగ్గఱి యమృ | తాసారము దొలఁకుఫణితి నాతనితోడన్. 590

క. కువలయహిత భవదుదిత | స్తవమున హితుఁడ వైతి నీవు దలఁచెడికార్యం
బవలంబితఫలసిద్ధులఁ | దనరించెదు నస్మదీయదర్శనలబ్ధిన్. 591

చ. అనుటయుఁ జంద్రుఁ డిట్లను గుణాంబుధి విష్ణుఁ బురాణపూరుషున్
నిను నఖిలేశు యజ్ఞమయునిం బొడఁగంటి మదీయ మైనజీ
వనము కృతార్థ మయ్యె నభివాంఛితముల్ సమకూరెఁ బైపయిన్
మునుపుగఁ బొందు నాపదలు మున్నె తొలంగె విహంగవాహనా. 592

చ. అమృతమయంబు లైనకిరణావళులన్ బచరించి యోషధీ
సమితులఁ బ్రోవు మంచుఁ బటుశక్తిఁ గృపామతి నిచ్చి నన్ను నా
క్రమమున నీవు నిల్పితివి కైటభమర్దన నిల్చె దన్మహ
త్త్వము దిగ దక్షుశాపజనితక్షయపీడయు నిప్డు నాదెసన్. 593

క. దక్షాగ్రహజాతమహా | క్షయమునకు క్షయంబు గావింపంగా
దక్షు లొరు లేరి యిఁక నలి | నేక్షణ నీ వొకఁడు దక్క నీవిశ్వమునన్ 594

సీ. అనుటయుఁ బుండరీకాక్షుఁ డాతనితోడ నిట్లనుఁ గైరవహిత మదీయ
దర్శనామృతవారిధారాభిషిక్తులై రేనియుఁ బాపాత్ము లైనవార
లతిశుద్ధతను బొందు రనిన నిన్నెన్నఁగా నేల నా కెంతయు హితుఁడ వీవు
గావున శుక్లరోగవ్యథఁ బెడఁబాసి పోషింపు మోషధీపుంజములను

తే. యమ్మదదయంబు లోకనేత్రోత్సవంబుఁ । జేయుచుండెడిఁ గల్యాణదాయి యగుచుఁ
దపము నీపొందు సేసినదానఁ జంద్ర । పుష్కరిణి నాఁగ వెలయు నీపుణ్యసరసి. 595

గీ. పురుషులందుఁ బుణ్యపురుషుండు సతులలో । నదితనయ నదులయందు గంగ
యవ్విధమున వెలయు నవ్విధమునఁ దీర్థ । రాజి నీసరోవరం మెఱయు. 596

వ. అనిన నప్పద్మలోచనునకు సుధారోచి యిట్లనియె.

మ. జిగిఁ దళుక్కొత్తు క్రొత్తవికసించిన తెల్లనితమ్మిరేకులం
దెగడెడికన్నులున్ నగవుదేరెడిమోవులుఁ గుండలద్యుతి
స్థగితములై మెఱుంగెసఁగుచక్కనిచెక్కులుఁ బల్లవారుణం
బగునధరంబుఁ గల్గుభవదాస్యవిలాసము నిల్పు నామదిన్. 597

క. ఆచొప్పనను మదీయవి । లోచనములు చూచుఁగాక లోలత నెపుడున్.
నీచారుమూర్తి ననవుడు । నా చంద్రునితోడ దనుజహరుఁ డిట్లనియెన్. 598

గీ. అఖిలదోషరహితులై నిర్మలజ్ఞాన । వంతులైనయట్టివారికైనఁ
గాని గోచరంబు గాదు నానిజమూర్తి । కూడ దట్టిపలుకు కుముదమిత్ర. 599

మ. అనినం జంద్రుఁడు వల్కె నట్లయిన సత్యాల్పాల్పసత్కర్మబో
ధనులై త్రిమ్మరులోకు లెప్పగిది నార్తత్రాణగుణ్యున్ రమా
ననపద్మార్క్యము నిన్ను వాక్యగతి సందర్శించి ధన్యాత్ములై
ఘనతం బొందుదు రట్టిపొందు వెలయంగా నిల్పు మిచ్చోటికిన్. 600

క. నావుడు నాయుడుపతి కను । నావిభుఁ డిది పొసఁగు నిచటి యనఘులఁ గానం
గావలతురు సను నితరప । దావాసుల కలవిగా దుదారులకైనన్. 601

వ. ఇటమీఁద నింక లంకాధిపతి యగువిభీషణుకతంబున నీసరి తీరంబున నెల్లవారికిఁ బ్రత్యక్షుండనై యుండెద నది కారణంబుగా ధారుణీవలయంబు నిరుపద్రవంబై సకల భద్రాశ్రమంబై మెఱయు నప్పు డెప్పు డిప్పురిసరంబున మదీయదివ్యధామంబు నిలిపి నిజపురంబున కరుగునది కారణంబుగా ధారుణీవలయంబు రంగమందిరంబైన భుజంగ భోగతల్పంబున ననల్పభోగంబునఁ గల్పాంతపర్యంతంబు లోకానుగ్రహార్థంబుగా వసియించెద నావేళ నీవు నన్ను దర్శించెద వింక బ్రతిపర్వంబును బుష్కరిణీతీర్థసేవార్థం బిచటికి నేతెమ్ము పొమ్ము నీనిందు వెన్నెల యఖిలజగత్పావనం బయ్యెడు మని యా దేవదేవుం డంతర్ధానంబు నొందె: జంద్రుండును దద్వచనప్రకారం బాసతో

వ భజనాపరాయణుండై యున్నవాఁ డని చెప్పి యప్పారాశర్యుండు మఱియు నాగదంతున కిట్లనియె. 602

క. పదియోజనములు వైదం। దదర్ధమును నందునగము తగుపజ్జై యుం
పాదవుఁగృతాదియుగంబున। నదమలసలిలములఁ జంద్రసరసియు బెడఁగై. 603

క. అంతట గలియుగమున నం। తంతటఁ బ్రతిదినము నల్ప మగున స్తనగ
ప్రాంతముఁ జేర్చినయర్చి। ష్మంతునికిరణోత్కరప్రసారముకరణిన్. 604

గీ. కలఁక యింత లేక కడుచల్లనై నల్ప। లోలయు చంద్రసరసి సలిలపూర
మనఘ కలియుగాంత మగువేళ దుర్గంధ। యుక్తమై కలంగియుండు నపుడు. 605

సీ. మండలాధిపులకు మరణ మెప్పుడు గల్గు నపుడురక్తచ్ఛాయ నగ్గలించు
మాన కెన్నఁడు రాజ్యహాని పాటిలు నాఁడు నెఱియంగఁ బసరువన్నియ వహించు
నఖిలప్రజాసంక్షయంబగు నేవేళ నాతఱి క్రిమిమయం బగుచు నుండుఁ
జొప్పడు వేళ విక్షోభ మేసమయమం దయ్యెడ ఫేనంబులై కలంగుఁ
బేర్చు నాకాలమున ననావృష్టిదోష। మట్టిపట్టునఁ జూవ్వన వట్టిపోవు
నింకఁ బె క్కన్న నేల యీయిందుసరసిఁ। దోచు విపరీతములు విపత్సూచకములు.

మ. నృపులుం బోరక భావికాలమున శాంతిం జెందుచో దుగ్ధస
చ్ఛవియున్ విప్రులు సౌఖ్యమందు నెడలన్ జంద్రోపలచ్ఛాయయున్
భువి నిండన్ ఘనవృష్టి గల్గుతఱి నుద్యద్భతోర్మిజాలంబునై
సువిశేషస్థితిఁ దత్సరోవరము పొల్చున్ మంగళావాసియై. 607

గీ. ఎన్న ముప్పదిరెండుయోజనములంత। మేరయై యొప్పదేశవిస్తారమెల్లఁ
గాలవశమునఁ బొడవఱి కలియుగాంత। వేళ నత్యల్ప మయ్యెడి విప్రవర్య. 608

వ. సకలభూతక్షయకరంబుగా నాయుగంబున నఖిలవర్ణంబులకు నుపప్లవం బగ్గలం బయ్యెడు నప్పుడాప్రదేశంబు నిర్మనుష్యం బగుట దేవతాసంచారంబ కాని యొండు లేకుంటను ననాచారులు నన్యాయకారులు నామ్నాయదూషకులు నార్యజన భయంకరులు నల్పాయువులునై యెల్లవారును బరమకల్యాణకారకు లగువారిసామో చ్చారణంబు విన్నంతన విద్వేషించుచుఁ దమః ప్రవర్తకుం డగురుద్రుండు తమకు దైవంబుగా నుపాసించెద రమ్మహాదేవుండు జగద్వ్యామోహార్థంబుగాఁ దాను దైవం బని కల్పించినతామసశాస్త్రంబు లెల్లెడలం జెల్లుబడియై ప్రవర్తిల్లెడు నాసమయంబు

నందు వాసుదేవపరాయణు లగునమ్మహాత్ము లైనవైష్ణవులు తమో నిరాసం బాచరించి
యచ్యుతపదంబు నొందుదురు. 609

సీ. సాత్వికంబులు రాజసములు తామసములు నన మూఁడువిధముల నవనిఁ బరగు
శాస్త్రంబు లందు విశ్వప్రభు సర్వాత్ము హరిఁ జెప్పునవి సాత్వికాహ్వయములు
జలజగర్భుని సరస్వతి హవ్యవాహనుఁ బ్రణుతించునట్టివి రాజసములు
ప్రకటితమఃప్రవర్తకు నుమానాథుఁ గీర్తనసేయునవియెల్లఁ దామసములు
వానిఁ గొనియాడి యతఁడె దైవంబు గాఁగఁ
గొలిచి సంపన్ను లగుచుఁ గోర్కులు ఫలించి
బలియులై సాత్వికుల బాధపఱచి నగుచు
నెపల విడుతురు హరిసేవ యెల్లవారు. 610

క. హరిహరుల సమముసేసిన । హరుఁడె పరతత్వ మనినయాశాస్త్రములన్
ధర సత్యమనిన దుర్గతి । దొరకునె హరిసమము పలుక దోషము గాదే. 611

క. ఈపగిదిఁ గలియుగంబున । నేపారుపద్రవంబు లెల్లను భద్రం
బై పరగుచంద్రపుష్కర । ణీపరిసర మంద లేవు నెఱి నొకనాడున్. 612

క. జగదుద్భవపరిపాలన । విగమంబులు లీలగాఁగ వెలసినహరికిన్
ఒగి నుపసంహృతి నపు డిం । పగునప్పుడు గల్గుఁగలిసమాగము మూర్విన్. 613

ఉ. మేదినిపై విభీషణునిమిత్తమునం గరుణామయాత్ముఁడై
యాదట రంగమందిరమునందు భుజంగమరాజశాయి ప
ద్మాదయితుం డజస్రమును దా వసియించుటఁ జేసి కాలదో
షాముల సేయుపద్రవము నందవు నాసరసీసరిత్స్థలుల్. 614

క. అని మఱియు నప్పరాశర । తనయుఁడు సునయుఁడగు నాగదంతునితో ని
ట్లను మునిజనములచే మును । వినఁబడుకథ యొకటి నీకు వినిపింతుఁ దగన్. 615

గీ. ఏల నీచోళమండలమెల్ల నేలు । రాజదోషంబుకతన ధరాజనంబు
వనరి వసియింపఁ బండ్రెండువత్సరములు । పెచ్చువెరిఁగె ననావృష్టిపీడనంబు. 616

సీ. కడుఁబేర్చి మిటమిటఁ గాయుకట్టెండచే భువనముల్ పొగపొగఁ బొక్కిపడియె
వేఁడిమై బిసబిస విసరుగాడ్పులఁ బ్రాణితతు లెల్లఁ దటతటఁ దాఁకదొణఁగె

నొండెడ భగభగ మండుకార్చిచ్చులఁ బెనుగిరుల్ పెటపెటఁ బ్రేలఁజొచ్చెఁ
బంకమై జవజవ నింకుశాదంబుల మకరాళి మలమల మాఁడిపోయె
నెండ చొరకుండఁ గడు నేచి యిరులుఁగొనుచు । వఱలుకాంతారపఙ్క్తులు వఱ్ఱువోయె
నట్టనడువేసవులను గాల్నడలుగాక । జరగునేఱులు నిర్జలస్థలము లయ్యె. 617

క్షుత్తృష్ణాదికవేగతాపరిగతాసుప్రాణశల్యావళీ
భిత్తాకీర్ణమహార్ణవాంతికమహీభృత్కందరారణ్యకు
వ్యత్యస్తోయాశయతీరచైత్యమరుదేవాగారరథ్యాదులన్
నృత్తం బాడుచు మృత్యుదేవత సమున్మేషించె హేలాగతిన్. 618

క. ఆవేళ మునులు సిద్ధులు । కావేరీతీర్థమందఁ గాపుండెడి భూ
తావలికి నచటు శరణం । బై వెలసెను రంగవిభుసమాశ్రయమహిమన్. 619

ఉ. ఆగతిఁ గొంతకాలము సమంచితభక్తిఁ జనంగ నానదీ
వేగము నాడునాటి కతివేగము దొంకిలినం దటస్థు లు
ద్వేగము నొంది యందఱును దిక్కగు జేఁదిన మానసుం దను
త్యాగము గార్య మంచు విగతాన్యదిశావిజగీష నున్నెడన్. 620

ఉ. అత్తఱిఁ గొల్లఁ గ్రొన్గొని మహాబలవంతులు తీర్థరక్షకుల్
చిత్తములన్ గృపారసము చిప్పిల వారలఁ గావఁ బూని యు
ద్వృత్తిమెయిం బయోధరతతిన్ రథసంబున నాక్రమించి యు
వృత్తునఁ దగ్ధసోదరము లెల్లను జిల్లులువోవఁ బుచ్చినన్. 621

ఉ. పన్నువు మేఘముల్ గగనపాళిక వాలికక్రొమ్మెఱుంగు లు
త్పన్నముగావు లేవు మహిత స్తనితధ్వను లిట్టిచిత్ర మే
మెన్నఁడుఁ జూడ మంచు జను లెల్లఁ బ్రమోదకుతూహలంబులన్
జెన్నువహింపఁ బెల్లుగురిసెన్ జలధారలు ధారుణీస్థలిన్. 622

క. తోరములై కరటికరా । కారములై సకలదిశలఁ గడుఁదొఱఁగుతదా
పారమున నచ్చి పఱచెను । వారక కావేరినీరు వారిధిఁ బొదువన్. 623

వ. అమ్మహానదీజలపానంబునఁ బ్రాణిసంతానంబు సంతాపరహితంబై సుఖంబుండె నంత
నాఁగ జకృశంబైన బ్రహ్మహత్యపిశాచిస్వరూపంబుఁ గైకొని తన్నోయుంబెల్ల నొక్క

తోయంబునఁ గ్రోలినతత్క్షణంబ కావేరి వారిహీనయై ముఁదటిచందంబున నున్నఁ
దన్నిమిత్తం బన్వేషించుచు వచ్చి పురోభాగంబున. 624

మహాస్రగ్ధర. కని రాభూతేశు లత్యుత్కటశకటముఖాకప్రతీకాశకేశిన్
జనితోదన్యాపతాపశ్లథమలినవపుర్గాత్రమాంసాస్రగంధిన్
ఘనకావేరీజలౌఘగ్రసనవివృతవక్త్రస్ఫురద్భూరిదంష్ట్రా
శనిసంఘుష్టప్రభూతజ్వలదనలశిఖాజాలశాచిన్ బిశాచిన్. 625

క. కని కనలు నిగుడ నురువడిఁ । జనుకుటిలభ్రుకుటితలవిశంకటభయదా
నను లగువారల దవ్వులఁ । గనుఁగొని మది బెగడి మేను గజగజ వడఁకన్. 626

ఉ. ఆసలిలప్రవాహముఁ గడ్డము నిల్చియు వక్త్రగహ్వరం
బోసరిలంగఁ జేసికొని యొయ్యఁ దొలంగఁ బిశాచి యప్పుడో
సోసి దురాత్మురాల యిపు డోడకు మేడకుఁ బోయెదంచుఁ జి
త్రాసులు విష్ణుదాసులు కరంబు రయంబునఁ బట్టుడాసినన్. 627

క. అగతి యెఱింగి యది గడు । వేగంబున బరువుఁ బాఱి వెనుకొని చన నీ
కాఁగి యదలించి యెవ్వతె । వేగతి వచ్చితివి వెఱవ కిచటికి ననినన్. 628

సీ. ఆపుణ్యపరులతో నప్పిశాచిక యనె నేను బాపంబులకెల్ల నెక్కుడుఁ
డగుదాన నను వంపఁదగదు మదుత్పత్తివిధ మెఱింగించెద వినుఁడు మీర
లీజనపద మేలు రాజా సోముకనాముఁ డపరాధివేఱొకఁ డవలనుండ
నేపాపమును లేక యితరమహీసురుఁ దేరి చంపించె శ్రోత్రియుని వినతు
నప్పు డాతనిసచివులం దాప్తులందుఁ । జారులందును జనపదాస్పదులయందుఁ
దద్బహిర్దేశజనులందుఁ దలఁప నొక్కఁ । డైన నిది గూడఁ దని విడనాడరైరి. 629

క. ఎదురెదర నొకఁడు దురితము । వదలక కావింపఁ జూచి వారంపనివా
రొందవినఁ దత్పాపఫలా । స్పదు లగుదురు సమధికాగబలములకోలఁదిన్. 630

వ. కావున నీదేశం బంతయుఁ బాపదూషితం బగుట ననావృష్టిదోషంబు సంభవించె
నారాజకృతం బైనబ్రహ్మహత్యాస్వరూపిణి యైననాచేతఁ జరాచరాత్మకం బైనజగం
బిట్టియుపద్రవంబు నొందెనేను తటాకసరోవరాదులం గలవారిపూరంబు నిరవశేషం
బుగాఁ గ్రోలితి నతిక్రూరదర్శను లగుమీ రెవ్వ రంతివారును మదంతంబు గావింప

నసమర్థులీనిరర్థకప్రయాసం బేల యూసి పల్కి యప్పిశాచి పరువుబెట్టినం గట్టలుక
దట్టించి యాడిట్ట లిట్లనిరి. 631

ఉ. పార మెఱుంగనేరక పిశాచమ నీవమనీష లోకసా
ధారణదృష్టిఁ జూచెద వుదాగతరం బగు నీప్రదేశ మి
చ్చేరగ సంచరింపను వసింపను శక్యమె నీకు నీవునున్
వారక వచ్చితేనియు నవశ్యము నాశముఁ బొందెదీయెడన్. 632

మ. క్షితి నీవక్కటి దివ్యదేశ మమితశ్రీవిష్ణుభూతేశగ
క్షిత మీపుణ్యనదీప్రవాహము జగత్సేవ్యంబు భవ్యంబు సం
స్మృతిమాత్రాఘనివారణంబు మహితశ్రీరంగధామాంతికా
గత మారూఢసమస్తతీర్థమయ మగ్ర్యం బాపగాకోటికిన్. 633

గీ. ఎట్టిపాపులైన నీజలంబులు మేను । సోఁకినంతయాత్ర శుద్ధు లగుదు
రేతదంబుపానపూతమై జగము నీ । వలన ముక్తిఁ బొంది వెలయుచుండు. 634

క. కావున నెవ్వరి తెరువునఁ । బోవక వేగంబ వెడలి పొమ్మటు గాకీ
తావున నున్న వధింపక । పోవిడువము నిన్నుఁ బాపపుంజమ వగుటన్. 635

వ. అని పలికి రవ్వుడా బ్రహ్మహత్య తద్దేశంబున సద్యోనాశంబు నొందె నవ్విష్ణుభూతేశ్వ
రులు తమతమనిలయంబులకుం జనిరి తదనంతరంబ జగత్సృష్టికారణం బైనమహావృష్టి
గురిసి కఱవు దీఱె యెల్లవారు తమతమ నెలవుల సుఖంబుండిరి. యీయుపాఖ్యానంబున
నిఖిలపాపహరణం బగు నిహపరసుఖదం బని చెప్పి యప్పారాశర్యుండు నాగదంత
మునివరున కిట్లనియె. 636

క. ఈకథ వినియెడిమనుజు ల । నేకమహాపాతకంబు లెడలియు ముక్తి
శ్రీకాంతు లగుదు రట్టిది । నీ కొకకథ యోగివర్య నే నెఱిఁగింతున్. 637

మ. ఒకగంధర్వుఁడు చిత్రసేనుఁ డనువాఁ డుద్దామదర్పోదయా
ధికుఁ డస్వప్నవరేణ్యమిత్రుఁ డుడువీధిం దోడిగంధర్వగా
యకులుం దానును బాడుకొంచు నట రంగాభ్యర్ణముం జేరి కొం
జక యామీఁదటఁ గా వెసం జనియెఁ దచ్ఛాయాసముల్లంఘియై. 638

గీ. వానితోడ నేఁగువారు తచ్ఛాయ న । తిక్రమింపరామి దెలిసి నిలిచి
రంతతీర్థగతు లాదుర్మదాంధుని । సాగిపోవనీక సంభ్రమమున. 639

క. కడకాలఁ బట్టి కడు నుఱు । వడి బిఱుబిఱు ద్రిప్పి వైవ వననిధి కవలం
బడియె రఘునాథుశరహతి । సుడిఁబడి మారీచరాక్షసుఁడు పడినగతిన్. 640

వ. అప్పు డతనితోడఁ గూడివచ్చినగంధర్వు లావిధంబెల్లఁ దెల్లంబుగాఁ గనుంగొని బెదరి మగిడి నిజాధిపతి యగుచిత్రసేనుండు తేజోహీనుండై పడినయెడకుం జని యచట నచేతనుండై యున్నయతనిఁ బ్రబోధించిన. 641

గీ. తెలిసి నలుదిక్కులను జూచి ధృతిఁ గలంగి । యిక్కడెక్కడ నన్నెవ్వ రివ్విధంబు
చేసి రని పల్కు నాచిత్రసేనుతోడ । వారుఁ జెప్పిరి తద్విపత్కారణంబు. 642

క. చెప్పిన విని బెగడుచు మదిఁ । గప్పినమోహమున మీఁదు గానక పోదం
డిప్పగిది నుండ నే లని । యప్పాఱుం దఱుగఁ జూచె ననుచరయుతుఁడై. 643

వ. ఇట్లు చన మొక్కలించి ఱెక్కలువిఱిఁగినపులుగులంబోలె నా సంబున నెగయలేక చీకాకుపడి యార్తుం డగుచు మత్స్యకైవడి పుడమిం బడి పొరలి యాక్రోశించుచు. 644

మ. అకటా యే నతిమానభావమున నీయత్యంతసంతాపహే
తుకకర్మం బొనరించినాఁడ నిఁక నీదోషం బశేషంబు నూ
రక యెబ్బంగిఁ దొలంగు దీనికి విచారం బెద్ది యన్యాయకా
రికి నేలోకమునందు నాపదలు వర్తిల్లున్ దురంతంబులై 645

వ. అని యొక్కింత చింతించి మఱియును.

మ. దివి మీముందట వచ్చునన్నిటు లపకీర్తిప్రపంబునం దేవదా
నవమర్త్యాళులలోన నెవ్వరికిఁ ప్రాణత్రాణనిష్పాళులై
యవిచారంబున వైచి రాజసుల నింద్రాఖర్వరోషాగ్ని ను
ద్దవిడిన్ వేలిచి తత్ఫలంబున హవిర్భాగంబు భాగించెదన్. 646

క. అది గాక వానిఁ జెప్పిన । నొదవెడు భద్రంబు మీకు నుద్దీపితమై
యిది యటు పోనిం డిపుడు । న్నది యిఁక నొకసంశయంబు నామదిలోనన్. 647

ఉ. అప్పుడు మీకు నాకును వియద్గమనంబు సమంబ యిట్టిచో
నిప్పుడు నాకు నొక్కనికి నిత్తెఱఁగై మఱి మీగతిక్రమం
బెప్పటియట్ల యున్కి యిట నెట్లది గావున పక్షపాత మీ
చొప్పునఁ గానవచ్చెఁ గడుఁజోద్యము కాదె తలంచి చూచినన్. 648

క. అని తనపడుటకు మనమునఁ । గన లోఁదవఁగ నదరి పల్కెఁ గంధర్వవిభున్
గనుఁగొని గగనస్థితు లగు । ననుచరు లిట్లనిరి మఱియు నాతనితోడన్. 649

గీ. మాను మాను మిట్టిమాట లెవ్వరిదెసఁ । గీడు గలుగ దొకనికిల్బిషంబు
లొకని నేల పొందు నూరక నిజకర్మ । ఫలము తనకుఁ బొరయువలయుఁగాక. 650

క. అమృతాశనమనుజపశు । ప్రముఖం బగుసకలజంతుపటలంబునకున్
దమలోనితారతమ్యము । క్రమమున నిజకర్మఫలము గాదే తలఁపన్. 651

వ. నీవు తామసంబున దివ్యధామచ్ఛాయాసముల్లంఘనం బాచరించినపాపంబున నీయా
పదఁ దెచ్చుకొంటివి నెమ్మది మహాపాతకం బని యతిక్రమింప ననికిం జేసి మాకు గగ
నగతిక్రమం బవక్రమంబై యున్న దిత్తతి నీచిత్తంబు క్రోధాయత్తంబు గానీక దో
షనివృత్తి యగునుపాయంబుఁ జేయు మట్లైన నతిపవిత్రుం డయ్యెదు గాని నాఁడు
దుర్జనునకు సుగతియుంబోలె నీ కాకాశగమనంబు సిద్ధింపదు భవత్పతనకారులగువా
రల నే మెఱుంగ నేర మీ మేగను నంతరిక్షాదిభూతంబులు సాక్షి వాని నడిగి చూడు
మింక నీవృత్తాంతం బంతయు బలాంతకునకుఁ జెప్పంబోయెద మిపుడు నీవడిగినచక్ర-
టికి నగ్రద్వీపసముద్రంబు లెడసి యంతరంబులై యున్న వింతదూరంబు పాదప్రచా
రంబునఁ జన ననేకవర్షశతంబులనైన నశక్యం బదియునుగాక యుదగ్రగ్రాహంబు
లగునంబుధులు దురవగాహంబులు లిట్లొట దురితనిష్కృతి గల్గునంతే నీవిందే యుండు
మఖిలంబు భద్రం బయ్యెడు మని వార లరిగి రనంతరంబ 652

క. తలఁకొనినశోకభయమున । నలమరుగుచుఁ జిత్రసేనుఁ డతికరుణముగాఁ
బలుమఱు విలపించె నెగుల్ । దలఁగునుపాయములు గొన్ని తలపోసి ధృతిన్. 653

క. శంభుని నాశ్రితరక్షా । రంభుని ఫణిరాజకటకరాజితఘనదో
స్తంభుని నపహృతదానవ । దంభుని నిట్లని నుతించెఁ దత్పరమతియై. 654

గద్యము జయ జయ జలజభవముఖనిఖిలసురనికరమకుటతటఘటితమణిరుచిరుచిరచరణయు
గళ, గళవిచగదవిరళగరళకబళ, బలవదఘనివహబాణపటలవిఘటనచటులదివస
కరకమలదమృతకరణమధురమధురసభరితశశికుసుమ, సుమహితశుచివిభవవిలయ
రహిత, హితవివిధవిహారణకుతుకచరణఖచరమిథునశతసతతపరిచితవితతశిఖరమణి
కిరణకలితసకలకకుబంత తిమిరభరకుభరజవరగణధరనిలయ, లయసమయవివృత
వికటనిటలతటనయనపుటనటదనలకణ, కణకబళితసకలభువన, వనధివలయవల

యితధరణీధరవహనసహన ఫణభరపరివృఢదృఢవలయవిలసదురుభుజపరిఘపరిచి
తకనకధరపృథులధనురుచితమదనదవనవిశిఖముఖశిఖిహుతదితిజనిగదితనిగమశతను
తనిజనిరుపమనిరవధికగుణవిసర, సరసిజవిపులతరనవనవపకనసవనకృతవనిదహనగ
గనమయతనుమహిత, హితజనభవనఫలితసురనగనగదుహితృవదనకమలసమదమధు
కర, కరటిరదశరదరవిసరబిసరజతభుజగవదసుగసరిదమృతకరదరవాసిత, సితక
మలరుహతుహినగనిభశుభ్రరుచిమదపహన, ఘనభుజబలపరమరిపుపరిమదతనుజ
యవితతధనురతినిబిడవిహతిముదిత, దితిజనృభుజగజవసనసనకశుకముఖమునిజన
హృదయకమలసదనవరద సముపనత, నిరతిశయశయకలితలలితహరిపృథుకరి
నకదపహసితగిరిజశిఖరవరవృషభగమన, మనసిజమదధవళదహనజలదసమయముఖ
రఖరవచనమరధిగమమహితహిమ, హిమకరహుతవహవినయనపవనతతకరిలపనవి
పులకటకవిగళితమదసలిలవిచలదలికులనినదముదితమృదునటదురుపదకటకఫణిఫణ
మణిరుగరుణిత హరిదుదగదరవికచనఖకమల పరిమళపరిమిళితమురుసరిదతులసలిల
కణగణకలితబలకచభరరుచినిచయ ఖచితగగనగతిరహితమహితనిపతితమసృచులిన
చలితమతిదయావశమశరణభువభవ పాహి మాం పాహి మాం 655

వ. అని సన్నుతించినఁ బ్రసన్నుండై విపన్నగాశని యగుపన్నగాభరణుం డతనిపైఁ
గృపాతరంగితం బగునపాంగంబు నిగిడించి నీతలం పెయ్యది చెప్పు మనిన నప్పశు
పతికి సందండ వందనం బాచరించి కృతాంజలియై యాచిత్రసేనుండు తనవృత్తాంతం
బంతయుఁ విన్నవించినఁ దత్పతనకారుల నిరూపించి విరూపాక్షుం డాక్షణంబున నిజ
కింకరగణంబుల రణంబున కాజ్ఞాపించిన. 656

శా. బాహాకంపితహేతిదీప్తులు వియద్భాగంబు గప్పన్ సము
త్సాహోదంచితసింహనాదముల దిక్చక్రంబు ఘీగిల్లఁగా
సాహంకారభయంకరాకృతులతో సాయోధనోదగ్రస
న్నాహం బద్భుత మాఁకహింప వెడలెన్ మాహేశభూతావళుల్. 657

శా. చంచద్వాహనకేకిపింఛరుచులాశామండలం బెల్లఁ జి
త్రించెన్ రోహణశృంగజములభాతిన్ రత్నకోటీరముల్
మించెన్ బాశశరాదిసాధనము లోలిం బూని దర్పంబునన్
గ్రౌంచారాతియు బల్వడిన్ వెడలె సంగ్రామక్రియాలోలతన్. 658

వ. ఇట్లరిగి సకలదురితలతాలవిత్రం బగు శ్రీరంగక్షేత్రంబుఁ బ్రవేశించి యందు నిరర్గళాప
వర్గకరవారి యగు కావేరిం జేరి యాభూతజాతంబు నానాముఖంబులఁ దజ్జలంబు చలం
బునఁ గ్రోలందొడంగిన. 659

సీ. అంత నిర్మగ్నంబు లైనమహీధరప్రతతిశృంగంబులు బయలుపడియె
నీరఁ దేలెడితీరభూరుహప్రసవంబు లంతరితమునఁ దూఁగాడఁదొడఁగె
నవ్యంబు లైననిమ్నప్రదేశంబులు రయమేదినమ్రతరంబు లయ్యె
బొడవులై పొలుపారుపులినస్థలంబులు గ్రందుగా నందంద కానవచ్చె
నదరు మాడ్కికి వెక్కసం బైనపలుపు । తెల్లముగఁ దోనఁ జావ్వనఁ దీసిపోయె
నల్పజలజంతునికరంబు లచట నచట । నదరె శైవాలపఙ్క్తులు నాతణంబ. 660

గీ. అంతఁ దత్తీర్థసంరక్షణార్థ మచట । మెలఁగు శ్రీవిష్ణుభూతేశు లలఘుమతులు
మున్ను దరులకు మిగిలి యుప్పొంగి పాఱు । నమ్మహానది యల్పంబు వగుటఁ జూచి.

క. సరభసగతిఁ దత్కారణ । మరయుచు నటపోయి బాడబానలశిఖలం
బోరినదుకుజలధిరవమునఁ । బొఁగడు నొకప్రోంత వినిరి పడమటివంకన్ . 662

చ. విని యిది యేమిరో యనుచు విస్మితులై చని యున్నహోత్తరం
గిణియుభయప్రతీరములఁ గిక్కిఱియంబడి యానతాస్యులై
ఘనరసపూరముల్ బహుముఖంబులఁ గ్రోలెడివారి నక్రని
స్వనబధిరీకృతాశులఁ బిశాచగణాంబుల ఘోరమూర్తులన్ . 663

చ. కని కడునల్గి బిట్టదిరి కన్నుల దట్టపుకెంపు పర్వఁ ద
గ్గనములు గర్జనంబులు విశంకటభంగిఁ జెలంగఁ దాఁకి క
న్కనిఁ బరిఘాసిచక్రశరఖడ్గగదాముసలాదిఘోరసా
ధనముల బిట్టు నొంపఁ గడు దల్లడమందుచుఁ బాఱి రందఱున్ . 664

క. వారలతోడన తేలి క । మారుండును బలుచె నీక్రమంబున భయముం
గూరిన వచ్చెడి కనపరి । వారము నీక్షించి వృషభవాహనుఁ డాత్మన్ . 665

గీ. సంభ్రమించుచు వీరి నీజాడఁ బఱపి । నట్టిబలియుఁడు నెవ్వఁడో యనఁ దదంతి
కమున కేతెంచి వినతుఁడై క్రౌంచభేది । చెప్పెఁ దా రేఁగి విఱిఁగి వచ్చినతెఱంగు.

వ. అంత నంతయు విని యుమాకాంతుం డఖిలభూతజాతం బాకర్షింప బలవంతులతోడి
విరోధంబు గాదని పల్కి యాగంధర్వునిం జూచి నీ వెందైనను బొందైనకందువ
కరుగు మని యంతర్థానంబున నుండఁ దదనంతరంబ నిజమిత్రుం డగు చిత్రసేనుండు

గరుడకేతనచ్ఛాయాలంఘనం బాచరించి ఖేచరత్వంబు చెడి పుడమిం బడి యడలుచు నికి తదనుచరులవలనం దెలిసి యాశతమన్యుండు ధృతమన్యుం డయ్యె నయ్యెడ.

క. లోచనసహస్రలోహిత । రోచులు మెయి నిండ నావరుత్పాలుండు లో
నేచినరోషానలలీ । లాచయములు వెలిం దలిర్చులాగున నుండెన్. 668

వ. అంత. 669

గీ. దంతిమేషమహిషదానవమకరసా । రంగతురగశార్వరముల నెక్కి
కులిశశక్తిదండఘోరాసిపాశతో । మరగదాత్రిశూలధరులు నగుచు. 670

ఉ. ఆహవశూరులై వెడలి రప్పుడు తక్కిన గల్గుదేవసం
దోహము లాత్మచిహ్నములతో వివిధాయుధపఙ్క్తితో నట
ద్వాహనకోటితో సుభటవర్గముతో వెస నిర్గమించి గ
వ్యాహతిసింహనాదముల నంబరభాగము పూరటిల్లఁగాన్. 671

క. అనిమిషగణము తమతమ । కైదువలమెఱుంగు లెల్లకడలం బర్వన్
గాఁదనరెఁ దఱచు మెఱుపుల । తోఁ దిరఁ బన్నినయుగాంతతోయదము లనన్. 672

ఉ. ఆయెడ వాయువుల్ పరుసనై వెస వీచె నినుండు వేఁడిమై
గాయఁ దొడంగె భీకరముగాఁ బెనుమంటలు నెల్లదిక్కులన్
వాయుసఖుండుఁ గప్పెఁ బటువారిదపఙ్క్తులు మిన్ను ఘూర్ణిలన్
మ్రోయుచు భోరనం గురిసె ముంపఁగ శోణితధార లెల్లెడన్. 678

క. చదలం గనలుమమదమునఁ । బొదలెడిసుగవరులు విష్ణుభూతేశులు దా
రిదియేటి దనుచు నచ్చెరు । వొదవఁగ వీక్షించునంత నుద్ధతవృత్తిన్. 674

క. సురగణవిభుపనుపునఁ గడు । నురువడిఁ జండానిలంబు లొక్కట విసరన్
బురిఁగొని వైష్ణవవాయువు । లరుదారఁగఁ జెచ్చి వాని నన్నిటిఁ దోలెన్. 675

క. ఆలోనాలోలఘన । జ్వాలాజాలములఁ గప్పి చనునాయగ్నిన్
గాలుపుచు వైష్ణవానల । మాలోకనభయదనిష్ఠురాకృతి మెఱఁగెన్. 676

వ. అట్టియెడ సమరసముత్సాహదోహలంబులై సురసందోహంబు లుదగ్రమండలాగ్రపరి ఘపట్టిసప్రాసపాశముఖప్రహరణబాణపాణులై మఱియుం దఱిమి నిజప్రతాపాత పాహతారిసముదం డగుసముదుం డనుదత్ క్షేత్రరక్షకుండు కింక రెట్టింప హరికింక రులం బంపిన వానిలింపసైన్యంబులపైఁ గవిసి నిశితపవినిష్ఠురంబు లగుశరంబుల నురం బులు గాఁడ నేసియుఁ బ్రళయానలకరాళంబు లగుకరవాలంబులం గంఠనాళంబులు

డొ ద్రేసియుఁ గాలోరగాభీలంబు లగుశూలంబుల ఫాలంబుల నొంచియు నుదంచిత
ప్రభాపిహితవియత్తలంబు లగునత్తళంబులఁ గత్తళంబులఁ జించియుఁ గరంబుభయంక
రంబు లగుముద్గరంబుల శిరంబులు నొంచియుఁ బ్రచండంబు లగు గదా దండంబులఁ
బిచండంబులఁ బగిల్చియుఁ గనకపుంఖమండితశిఖండజాలంబు లగుభిండివాలమ్ముల నా
డించియుఁ దఱము గాటమ్మునను నూహాటించి విముక్తరణపాండిత్యు లగు నాదిత్యులు
విస్మృతహాసిత్తు లగుమరుత్తులు విగళితగంధర్వు లగుగంధర్వులు విఘూర్ణితాక్షు లగు
యక్షులు వితతక్షతవేదనాసాధ్యు లగుసాధ్యులును వికంపితాసువు లగువసువులును నై
రివ్విధంబున నిజబలంబులు దక్కి నలుదిక్కులకుం బఱచిన సురపతి తా నొక్క
రుండ చిక్కి మిక్కుటం బగు కోపాటోపంబున. 677

శా. శుంభత్క్రోధమునన్ దిశల్ పగుల నత్యుద్రజ్వలజ్జ్వాలికా
సంభూతస్ఫుటవిస్ఫురద్విస్ఫురస్ఫారత్స్ఫులింగవ్రజం
బంభోవాహపథంబు గప్పికొన జంభారాతి వైచెన్ రణా
రంభోజ్జృంభిత మైన దైత్యభటవ్రాతంబుపై వజ్రమున్. 678

క. ఆకీలి భూతభయదం । బై రయమున వచ్చువజ్ర మతులితబలదు
ర్వారుఁ డగు నముచిఁ డచ్చెరు । వారఁగ దాకిలఁ బట్టె ననువరు లార్వన్ 679

ఉ. అత్తఱి సర్వపర్వతనియాతతిపక్షవిభేదనక్రియా
హేతుకమై తనర్చునిజహేతి విఫలితమై సురారికిం
జేతికి నగ్గమాటఁ గని సిగ్గఱి శక్రుఁడు వాఁడె దైత్యజి
ద్భూతలు వెంటవెంటఁ బడి తోలుచుఁ గేలిఁగొనంగ మానిదై 680

చ. హరిహయుఁ డాదిగాఁ గలసురావలి నాగతిఁ గెల్చి విష్ణు కిం
కరులు జయోత్సవం బెసఁగఁ గ్రమ్మఱి వచ్చిరి దన్మహోగ్రసం
గరఘనఘోష మచ్చట సుఖస్థితి నున్నమహాత్ము లాలకిం
పరు పరమాత్మచింతనముఁ బాయక యన్యమెఱుంగకుండుటన్. 681

వ. అంత నక్కడఁ బరాభవజాతమన్యుం డైవచ్చుశతమన్యుదైన్యం బాలోకించి లోక
పితామహుం డతని డాయం జని 682

క. ఎవ్వరిచే నీనెపమున । నివ్విధి వాలిల్లెఁ జెప్పు మేర్పడ ననినన్
నెవ్వగఁ జిత్తం బెరియఁగ । నవ్వనరుహగర్భుతోడ నతఁ డిట్లనియెన్. 683

క. ఏమని చెప్పెదు లోకపి । తామహ మత్సరము మానధనమును బాసెం
దామరసాత్మునిదూతల । చే ముల్లోకములు గేలిసేయుచు నక్కట. 684

వ. అనినఁ జతుర్ముఖుండు శతమన్యున కిట్లనియె. 685

చ. మెఱసినమృత్యుదేవతకు మృత్యువు లైనముకుందదాసులన్
తరలకమాఱుకొం టరయఁ దాఁ గొఱవిం దలఁగ్రోఁకుకొంట యి
ట్లెఱిఁగియు వజ్ర మంది యిది యేటికి వైచితి వారిమీఁద నె
త్తెఱుఁగున నైన నాపదలు దెచ్చుఁగదా బలవద్విరోధముల్. 686

క. అనిమిష విను నీకులిశం । బనఁగా నిది యెంత మామకాస్త్రవరంబై
నను హరునిపాశుపతమై । నను వమ్మగు విష్ణుభూతనాథులచేతన్. 687

గీ. కాలచక్రమైన గరుడధ్వజునిచేతి । చక్రమైన వారిఁ జేరఁ గంత
దలఁగునట్టిమహిమ గలమహాత్ములతోడ । వైర మగుట నేమి గారణంబు 688

క. అనవిపితామహుపలుకులు । విని యనిమిషనాయకుండు వినమితముఖుఁడై
మును తన సిగ్గున దమ్ముం । గనుగొనుటయు నతనితలఁపు గనిగంధర్వుల్. 689

వ. ఆచతుర్ముఖున కభిముఖులై కరపుటంబులు నిటలతటంబునఁ గదియించి యిట్లనియె. 690

సీ. అవధరింపుము పంకజాసన సురరాజు చెలిమికాఁ డగుచిత్రసేనుఁ డనెడి
గంధర్వనాథుఁడు కాదంబరీపానమత్తుఁడై సోలుచు మధురఫణితిఁ
బాడుచు నాకాశపథమున నరుగుచో రుచిరమచ్ఛాయాస్వరూప మైన
శ్రీరంగధామంబుఁ జెచ్చెర లంఘించె బలసి యాతని వెంటఁ గొలిచివచ్చు
నేము దాని దాఁటరామి మున్నెఱుఁగుట గడచిపోక నిలుచఁబడితి మంత
కింక మీఱ విష్ణుకింకరు లాతని నొడిచి పాఱవైచి రుర్విఁ గూల 691

క. అటు వ్రేసిన జలధులకడ । పటు మృత్యువు మోముఁ జొరఁబడిగగనమునం
బటుగతిఁ జనుసామర్థ్యము । మటుమాయము నొంది దీనమానసుఁ డగుచున్. 692

లయగ్రాహి

సింధురనిశాటమదసింధుఘటజన్ము సురసింధు కనకాంబురుహగంధవిచలత్ప్ర
స్పంధయవితీర్ణసితబంధురజటాపటల బంధవిలసత్కుముదబంధుఁ బ్రమథాస
మ్మంధలలితాంగు ననుసంధితజగత్కుశలుఁ గంధరనీలతరకంధరు నుదార
స్కంధవృషవాహనుఁ గబంధమథనప్రియుఁ జలంధరహరుం గొల్చె నతఁ డంధకవిరోధిన్

క. ఆతనిదెసఁ బ్రీతుండై । శీతాంశుధరుండు పనుపఁ జెచ్చెరఁ జని త
ద్భూతములు విష్ణుదాసుల । చేతం బరిభూతి నొంది చేడ్పడి రంతన్ 694

చ. హితుఁ డగు చిత్రసేనునకు నిట్టివిధంబున వచ్చినట్టి దు
స్థితి విని యుల్కుమై నమరసేనల నెల్లను గూర్చి యాశత
క్రతుఁడు ముకుందకింకరనికాయముపైఁ జని పోరి వారిచే
హతబలులై నిలింపులు భయంబున కన్కనిఁ బాఱిపోయినన్. 695

క. ధట్టించి నిలిచి వజ్రము । కట్టలుకం బూని వైవఁ గైకొన కది చే
పట్టుకొని కుముదుఁడును నతఁ । డిట్టాలం బనుచుఁ జెప్పె నెడ నచ్చటికిన్. 696

వ. మున్ను చిత్రసేనునిచేతను బరిభూతం బగు రాజశేఖరుం డరుదెంచిన విరించి యత్యా
దరంబున నమ్మహాదేవుతో నీ వేమికార్యంబున కిచ్చటికి వచ్చి తనిన నచ్చతురాననుం
గనుంగొని. 697

క. క్షితిచిత్రసేనపతనము । నతనికి నై తనబలంబు నని కనుపుటయున్
ధృతిచెడివారలు హరిభట । తతిచే నొచ్చినవిధంబు తడయక చెప్పెన్. 698

క. చెప్పిన విని గంధర్వుం । డొప్పని పనిసేసెఁ దెలివి నూనక నీవున్
దప్పితివి బుద్ధిసురపతి । చెప్పెడి దేమున్న దట్టిసగ్గము నొందెన్. 699

చ. అని జలజాసనుండు దివిజాధిపుఁ గన్గొని దైవకృత్య మె
వ్వనికి నతిక్రమించి దనవచ్చునె పుణ్యపరుల్ శుభంబులన్
ఘనదురితాత్ము లాపదలు గైకొనుచుండుదు రట్టికర్మముల్
దనవశమే యొనర్పఁగ విధాతృనియోగమె కాక సర్వమున్. 700

క. జీవులు శుభాశుభస్థితు । లేవిశ్వాత్మకుఁ డెఱుంగు నెల్లపుడు నా
దేవునిశక్తికిహీనం । బై వెసఁ జరియించు నే తృణాగ్రంబైనన్. 701

ఉ. ఆపరమేశ్వరుం డరయ నాగమవేద్యుఁడు వేదచోదితం
బై పెనుపొందు ధర్మ మఖిలాశ్రయ మాసరణిం జరించువా
రాపదఁ జెంద రెందు సుఖ మందుదు రుత్పథవర్త్యులై తదా
క్షేప మొనర్చునీచులు నశింతురు దుస్తరనారకాగ్నులన్. 702

గీ. అది పరమాత్మసంకల్ప మైనయట్టి । ధర్మమార్గంబు దప్పి గంధర్వవిభుఁడు
చక్రిదివ్యాలయచ్ఛాయ నాక్రమించి । కనియెఁ దత్పాపమున నిట్టికష్టదశలు. 703

వ. అనినఁ బాకశాసనుఁడు జలజాసనుఁ గనుంగొని. 704

క. తోయజభవహరిభవన । చ్ఛాయాలంఘనము సేయు సమకొనుపాపం
బేయది తుది నదిపాయును । పాయం బెఱుఁగు తేటపఱుపుము నాకున్. 705

సీ. నావుడు నజుఁడును దేవేంద్ర వినుము చెప్పెదఁ బరప్రత్యక్షభేదములును
ద్వివిధమై దానువర్తించు భూతావళియందు స్వచ్ఛాయప్రత్యక్ష మనఁగ
నమరు నాయుఃక్షయం బైనవారల కది దనుకబోయినరీతిఁ దోఁచుచుండుఁ
బొడగానఁగా రాక పోవు నీజాడ నది విను స్వచ్ఛాయ యదృష్ట మనఁగ
భువిఁ బరచ్ఛాయఁ దాజ్యేష్ఠయును నీయ । సంబు నన రెండువిధములు జరగుచుండుఁ
బిన్నవాఁ డట్టియెడలను బెద్దవారి । నీడ దాటించుచుం జనఁ గూడ దెపుడు. 706

క. గురుసముచితశయనాసన । వరవాద్యప్రముఖగేహవర్గము జనుఁడై
చరణమున నాక్రమించిన । నరుఁ డరుగు ననేకఘోరనారకములకున్. 707

వ. సకలధర్మంబులందును సాత్వికంబు పరమధర్మం బని యవలంబించి చరియించు నిర్మలాత్ములు మనోవాక్కాయకర్మంబులఁ బరాత్ము లగు నెల్లవారికి గురువు లట్టి పుణ్యపురుషులయందు సదాసన్నిహితుండై యుండుఁ గావునఁ దచ్ఛాయఁ ద్రొక్కి చనుదుష్కృతచిత్తులకు నిష్కృతి గలుగ నేరదని చెప్పి యప్పితామహుండు వెండియు నిట్లనియె. 708

గీ. శిష్ఠగోగాత్ములగువారుఁ గుంటివారు । నంఘ్రిహీనులు గల రెవ్వ రట్టివారు
గతభవంబున శ్రీహరిప్రతిమనీడ । లంఘనము చేసి చనినపాపులు శక్ర. 709

చ. నిగిడినవిష్ణుమందిరమునీడయు విష్ణునినీడయట్లు దా
టఁగఁదగ దట్టిపాపము జడత్వము మై నొనరించుదుర్జనుల్
తెగి యమబాధలం బడి తుదిన్ ధరపై జనియించి పంగులై
వగలఁ గృశించుచుండుదు రవారితఘోరరుజాదిపీడలన్. 710

గీ. తత్ప్రదక్షిణ మొనరించుతఱి నరుండు । కడఁగి తచ్ఛాయ మూఁడుభాగములు చేసి
యందుఁ బూర్వాంశమునఁ జను టర్హ మిట్లు । గాక తక్కినయది దోషకారి యండ్రు

క. వనజోదరుశుభగుణములు । గొనకొని కీర్తింప గేలిఁగొనుచు నవజ్ఞం
జనుజనులు బధిరులై మహి । జనియింతు రనేకజన్మజన్మములందున్. 712

క. హరిబింబమైనఁ దత్పర । కరమైన ధ్వజంబునైనఁ గని మ్రొక్క కనా
దరబుద్ధి గడచి చనునా । పురుషులు జాత్యంధు లగుచుఁ బుట్టుదు రుర్విన్. 713

క. హరినగరి కప్రదక్షిణ । సరణిం జనుదుర్వివేకి సంచితపుణ్య
స్ఫురణం బెడంబాసి సంప । ద్విరహితుండై పిదప నరకవితతులం గూలున్. 714

క. ద్వారమునం జనక విష్ణున । గారము మఱియొకదు వెంటంగాం జొచ్చుదురా
చారమునం జేసి నరుల కు । దారంబగు పుణ్యవితతి దలంగు సురేంద్రా. 715

క. ఈగతి మెలంగక దుర్మదుం । డై గంధర్వుండు విపద్దశాకులుం డయ్యెన్
వేగపడి విష్ణుదాసుల । తోం గరకరి నొంది యశము దొలంగితి వీవున్. 716

వ. అని పలికి వారిజాసనుం డూరకున్న నాశతమన్యుండు లజ్జావనతముఖుండై యిట్లనియె.

క. చతురానన నా కెంతయు । హితుం డాగంధర్వుం డెగ్గులెన్నక కరుణా
మతిం జెప్పుము నా కొఱకై । యతనికిం గల్మషనివృత్తి యగు తెఱం గింకన్. 718

చ. అనినం బితామహుండు దివిజాధిపుం గన్గొని యిట్టిపాప మే
యనువునం దీఱ నేర్చును సమర్చనవందనసంస్తవాదులన్
దను భజియింప నావికచతామరసేక్షణుం డాసమాశ్రితా
వననిరతుండు శ్రీహరి ధరిత్రంబుగ మాన్పెడిం దాన యాతనిన్. 719

క. అని చెప్పి యబ్జగర్భుండు । చని యన్నిజధామమునకు శంభుండుం బోయెన్
వినుతమణిశృంగసంగత । ఘనపటలవిలాసమునకుం గైలాసమునకున్. 720

చ. హరిహయుండుం డంత నిష్టసఖుండై పెనుపొందెడు చిత్రసేనుం డం
బరగతిపాటవం బెడలి పడ్డ ప్రదేశము కేంగి వానికిన్
సరసిజసూతివాక్యములచందము పొందుపడంగం జెప్పె తా
నరిగె నిజాగమోత్సుకసుధాశనకోటికి వేల్పువీటికిన్. 721

వ. ఆగంధర్వరాజును నిజవ్యతిక్రమంబునకు నిర్వేదించి యచ్చోటు వాసి కాశ్యపనామ
ధేయుండగు మునీశ్వరుం బొడంగని యభివందనం బాచరించి వినయావనమితమస్త
కుండై హస్తకంబులు మొగిచి యిట్లనియె. 722

క. దురితానలకీలావలి । నెఱిం జెడి నా కేదికృత్య మెయ్యది వాచ్యం
బిరవుగ నేమిట సౌఖ్యముం । బొందుదు నెఱింగింపవే తపోధనముఖ్యా. 723

వ. అనిన నమ్మౌనివరుండు గంధర్వవరున కిట్లనియె. 724

మ. పరమేశున్ బురుషోత్తమున్ బరం గృపాపాథోధి నారాయణున్
హరిం జిత్తంబున నిల్పి నిత్యము ప్రణామాభ్యర్చనాదిక్రియా

పరతం గార్యము దీర్పు మట్లయినఁ బాపశ్రేణిఁ బోఁదోలి త
త్పరమస్థానముఁ బొందె దెంతయును గోప్యం బే నెఱింగించితిన్. 720

క. నావుడు నప్పరమేశ్వరు । నేవెరవున నెఱుఁగఁబోలు నేనందను వాఁ
డేవంకనుండు ననుటయు । నావాచంయమివరేణ్యుఁ డతనికి ననియెన్. 721

క. అతివిమలం బగుమానస । గతులను సుకృతప్రసక్తి గలకర్మములన్
వితతప్రసన్నభావలఁ । జతురుఁడవై యెఱుఁగ దీవు సర్వాత్ము హరిన్. 722

క. కలఁ డఖిలనాయకుం డగు । జలశాయి సమస్తభూతచయములలోనన్
వెలుపటి సకలావస్థలఁ । గలకాలము పూర్ణుఁడై జగన్నివహములన్. 723

క. అనుటయు నాగంధర్వుఁడు । మునివర్యుని విష్ణుఁ డఖిలభూతావలియం
దును బాయకుండు నేనియుఁ । గనరామి యదేమి యనినఁ గాశ్యపుఁ డనియెన్. 724

సీ. గంధర్వనాథ జగత్ప్రపంచంబునఁ గలవస్తుతతి తన్నుఁ గదిసియున్న
నైన పురోగతం బైన భాగమకారఁగఁ జనమ్మునే లోన వెనుకదెసయు
నది గాన నీమండిఁ నఖిలభూతాత్ముఁడై తనరునవ్విభుఁ గానఁ దరము గాదు
బాహ్యాంతరంబు లప్రతిహతంబై ప్రవర్తించు పరిజ్ఞానదృష్టి గాని
యట్టి సుజ్ఞానమునకు మాటగుచు దేహి । గర్మబంధంబు నిగుడుఁ దగ్ధనవిరోధ
మురిడిఁ బోఁజేసి నిజహృత్పయోజమధ్యగతునిఁ బరమాత్ముఁ గనువాఁడ కనెడివాఁడు.

చ. అరుగుము నీవు దుస్తరమహాఘనివారిణి యైనచంద్రపు
ష్కరిణికి నందు భక్తి నవగాహ మొనర్పుము దాన నీకగున్
బరమశుచిత్వ మంత భవబంధవిమోచనుఁ బద్మలోచనున్
హరిఁ బరమాత్ముఁ గాంచెద వుదంచితధాముని రంగధామునిన్. 726

క. ఆదేవుని నాశ్రితర । క్షాదక్షునిఁ గొలిచి తత్ప్రసాదంబున నీ
ఖేదంబుఁ బాసి చనియెదు । మోదంబున నిజనివాసమున కురువీధిన్. 727

క. అని యెఱిఁగించిన వినయం । బెనయఁగ గంధర్వుఁ డమ్మునీంద్రున కభివం
దన మాచరించి వీడ్కొని । చని గంధర్వుఁడు విరక్తిసంపన్నుండై 728

మ. పరమోత్కంఠ నశంకితస్థితిపురోభాగంబునం గాంచెఁ బు
ష్కరిణీతీర్థము నాత్మతత్పరతజద్గంధర్వగీర్వాణకి
న్నరసంపాదితకామితార్థము ననూనస్ఫారనీరేజకే
సరనిర్యన్మకరందతుందిలపయోజాతోర్మికాసారమున్. 729

వ. కని విస్మయంబు నొంది నిజస్మరణమాత్రనిరస్తకలికలుషకజ్జలంబు లగుతజ్జలంబుల మజ్జనం బాచరించి విశుద్ధశరీరుండై కవేరకన్యకాతీరసహకారకోరకమోదమేదురమలయమారుతావతారరజతగరుడకేతనాభిరామం బగుశ్రీరంగధామంబుఁ జేరి యచ్చట నభంగసంగతప్రసంగంబున నారమామనోహరుచిత్తంబు ప్రసన్నతాయత్తంబు సేయం బూని మొదల నాదసముద్భవంబు లై మంద్రమధ్యమతారభేదంబులఁ దమవలన నేకవింశతివిధంబు లైనశ్రుతులను నాధారంబు లై మయూరాదిరుతంబులచేత సంకేతితం బగుషడ్జాది సప్తస్వరంబులపరస్పరమేళనంబున నభిరామం బగుగ్రామత్రయంబు నవలంబించి మతంగతుంబురునారదకోహలోదితంబు లగుమతంబుల ననేకప్రకారంబు లైనమూర్ఛనల నింపు గడలొత్తుచతురశీతితానంబుల ననూనంబు లై సంపూర్ణషాడబసమేతంబు లగుపంచదశజాత్యవయవంబులఁ బరిశీలించి స్థాయిసంచారిప్రముఖు లగుచతుర్వర్ణంబులు నాశ్రయంబుగా నెన్నఁబడినప్రసన్నాదిప్రభృతికాలంకారంబులు పదుమూఁడును బరిస్ఫురింపఁ గంపితస్ఫురితాహతాందోళితంబులు లోను గాఁ గలసప్తగమకంబులు మెఱయ నష్టాదశజాతిప్రభూతంబు లై శుద్ధ భిన్న గౌళ దేసరి సాధారితోపరాగ సంజ్ఞలఁ బ్రసిద్ధంబు లైనశుద్ధరాగంబులును ముప్పదియాఱును రాగాంగంబు లిరువదియును భాషాంగంబులు నలువదియేడును నుపాంగంబులు ముప్పదియొక్కటి క్రియాంగంబులు మూఁడునుగాఁ బదిదెఱంగుల నూటముప్పదియే డగు రాగంబులు వేళావిభాగంబులతో నాలాపంబు సేసి సమతాళపరక్రమబంధురంబు లగునాసింధురవరదు బిరుదాంకితంబు లైనప్రబంధంబులు పాడఁదొడంగె నపుడు కర్ణామృతాయమానం బగుగంధర్వరాగంబు నాకర్ణించి. 730

సీ. నెలవులం బులు రాలఁ జెవు లొగ్గి మృగములు తరలక మేపులు దలఁగి నిలిచె
గగనవీథులఁ బాఱుఖగము లుపాంతభూజములపై వాలి నిశ్చలత నొందె
మంజులప్రాసాదమణికుట్టిమంబులు గరఁగి నీరై జాలుగట్టి పాఱె
దరులతాపఙ్క్తులు మరలఁ బ్రాయము వచ్చి చిగురు గెమ్మోవులఁ జెలువుమిగులె
నచటిజనులెల్ల నితరకార్యములు దక్కి। సంతతానందపరవశస్వాంతు లగుచుఁ
జిత్రరూపులకై వడిఁ జేష్ట లుడిఁగి। యున్నవా రున్నచోటనె యుండి రపుడు. 731

మ. కరుణాంభోనిధి రంగనాయకులు దద్గంధర్వగాంధర్వవై
ఖరిఁ జిత్తంబున కౌతుకంబు నెఱయంగా సుప్రసన్నాత్ముఁడై
సరసోదారకటాక్షవీక్షణసుధాసారప్రసారంబునన్
బరితాపం బడఁగించి వారి కొసఁగెన్ భవ్యోర్జితైశ్వర్యముల్. 732

మ. అతిమోదంబున నప్డు డుజ్జ్వలవిమానారూఢుఁడై యుజ్జ్వల
ద్ద్యుతులన్ మించి తనుప్రభల్ దెసల నెందుం బర్వ గంధర్వుల
ప్రతిమప్రౌఢి ననేకభంగుల నుతింపన్ జిత్రసేనుండు ధీ
రతమై నేఁగె నిజాలయంబున కపూర్వశ్రీసముల్లాసియై. 733

వ. తదనంతరంబ. 734

క. వితతశ్రీమహిమలఁ దన । ప్రతి యగుసఖుఁ జూచి దేవపతి యతివి
స్మితుఁ డయ్యె నతనిసంగతి । నతఁడును సుఖముండెఁ ద్రిదివమం దనురక్తిన్. 735

క. ఈకథ వినునరుఁ డఘముల । సోఁకక యధికానిరతి సుశ్రీకృక శుభముల్
గైకొనుచు నుండు నిచ్చట । శ్రీకరగంధర్వపథముఁ జెందుదు రటన్. 736

వ. అని పారాశర్యుండు నాగదంతమునివర్యునకు నెఱింగించిన తెఱంగు. 737

శా. ధాటీసంభ్రమజృంభమాణనిజసైన్యవ్యూహబాహోద్ధత
జ్యాటంకారవిశంకటధ్వనివిశేషధ్వస్తనిస్తంద్రక
ణ్ఠాటోద్దీర్ణబలార్ణవార్భటి తురంగారోహణోదారలీ
లాటోపాకృతమాజ చాగవిభు రామామాత్య మాద్ధామశీ. 738

క. నిరుపమశుభగుణనిధినుత । వరభుజబలమహితహితవిధ్వననిగతా
చరణరణదివ్యరాహుత । బిరుదపదోన్నతనతారబృందాభయదా. 739

మాలిని. సుకవిశుకరసాలా సూనృతాలోలశీలా
వికచకమలనేత్రా విద్వదంభోజమిత్రా
ప్రకటితనిజశౌర్యా ఘర్మశైలేంద్రధైర్యా
సకలసుగుణధామా చాగయామాత్యరామా 740

గద్యము. ఇదిశ్రీమద్భ్రమరాంబావరప్రసాదలబ్ధసారస్వతవిలాసగౌరనామాత్యపుత్త్రసుధీ
విధేయ భైరవనామధేయప్రణీతంబైనశ్రీరంగమాహాత్మ్యంబనుపురాణకథయందుఁ
దృతీయాశ్వాసము.

శ్రీరంగమహాత్మ్యము.

చతుర్థాశ్వాసము.

క. శ్రీరంగరాజసేవా । పారంగత కర్ణఖచరపతిశిబిభీషణుం
దారసురధేనువితరణ । చారుగుణాకరసుధామ చారయరామా. 741

వ. అవధరింపు మఖిలకథాకథనచాతురీజనితరోమహర్షణుం డగురోమహర్షణకుమారుండు దివ్యబోధను లగుశౌనకాదితపోధనులకుఁ జెప్పిన తెఱంగునఁ బుష్కరిణీతీర్థసామర్థ్యం బాకర్ణించి సుధీవిధేయుం డగుసాత్యవతేయునకు సధర్మతపోధనవంతుం డగునాగదంతుం డిట్లనియె. 742

సీ. అతిచిత్ర మగునీయుపాఖ్యాన మనఘాత్మ వింటి నీవలన భూవిదిత మైన
చంద్రపుష్కరిణీప్రశస్తియు నంచితక్షేత్రానుభావంబు చిత్తగతము
లయ్యెను వేదవేదాంగపురాణేతిహాసాదిసకలవిద్యాప్రపంచ
కల్పనంబున నీవ కర్తవు వీరూపున నవతార మైననారాయణుఁడవు
గాన నిగమార్థనిర్ణయాగతుల నీవ । యెఱుఁగు దెఱిఁగెడివారికి నెల్లమేటి
వానతిమ్ము కృపామతి నవటు మఱియు । సుమహితము లైనపుణ్యతీర్థముల తెఱఁగు.

క. అనుటయుఁ గృష్ణద్వైపా । యనుఁ డాసంయమివరేణ్యు నాదరమునఁ గ
న్గొని చెప్పె మఱియు నయ్యెడ । జనవినుతార్థంబు లైనసత్తీర్థంబుల్. 744

చ. అన విని శౌనకాదిమును లందఱు డెందములందు సమ్మతిం
బెనఁగఁగ సూతపుత్రునకు ని ట్లని రట్టి విచిత్రసత్కథల్
విను మిటు మున్ను మా వినవేడుక యయ్యెను శక్తిపౌత్రుఁ డా
తని కెఱిఁగించినట్టిసముదంచితతీర్థము లెల్లఁ జెప్పుమా. 745

వ. అనిన మునీంద్రబృందంబునకు సూతనందనుం డిట్లనియె 746

క. ఇప్పుడు నను మీ రడిగిన । చొప్పున మున్నఖిలతాపసులు గూడి ప్రియం
బొప్పారఁ దన్ను నడిగిన । నాపుణ్యాత్ములకు బాదరాయణుఁ డెలమిన్. 747

క. వినిపించె నట్టితగవు న । మ్మునివరునకుఁ జెప్పఁదొడఁగె మున్నసుతపో
ధనుఁ డైనభరద్వాజుఁడు । తనశిష్యులు గొలువఁ దీర్థతత్పరమతి యై. 748

సీ. తపసియుఁ జని కంచి దర్శించెఁ గేదార మాడె గంగాద్వార మధిగమించె
సింహాచలంబు వీక్షించెఁ గురుక్షేత్ర మరిగెఁ బుష్కరముల ననుసరించె
కాశికాపురి నవగాహంబు సేసెఁ బ్రయాగంబునందు గయావటంబు
గరిసె గోదావరిఁ గాంచెఁ గృష్ణానది । భజియించె శ్రీరంగభర్తఁ గొలిచె.
సన్నుతించె నహోబలస్వామిఁ బ్రణుతి । సేసె శ్రీవేంకటాచలవాసి నెమ్మి
నర్చ గావించె హస్తిశైలాధిపతిని । దీర్చెఁ బూజ జగన్నాథదేవునకును. 749

క. ఈవిధిఁ గని ముఱియుచు ధర । ణీవలయమునందు మహిమ నెగడిన బహుతీ
ర్థావలి ననుక్రమంబున । సేవించుచు వచ్చి వచ్చి చిత్తం బలరన్. 750

క. అతఁడు గనుఁగొనియెఁ గ్రీడా । గతవితతోదన్యవన్యకరిముఖధారా
ప్లుతమైనసరసిచెంతను । నతిముద మందంగఁ జేయు నారామంబున్. 751

వ. కని డాయంజని. 752

సీ. కర్ణామృతంబుగాఁ గమలాక్షునవతారకథలు వర్ణించుచు శుకవ్రజంబు
సామంబు లంచితస్వరముగా మునికుమారులఁ జదివించు కోకిలకులంబు
హరిఁ బాడు కిన్నరవరులకు నాలాపవిధము లాసించెడి మధుకరములు
సమరవిలాసినీసముదయంబునకు లాస్యగతు లొసఁగ నెలపు శిఖావళములు
శ్రీమనోహరశుభదివ్యనామవితతి । విశదముగఁ బల్కుమను బల్కు విహగచయము
చూతపున్నాగపనసకర్జూరముఖ్య । తరుకదంబంబు గల్గుత త్తటములందు. 753

క. ఘనుల ననమానతేజో । ధనుల సమీక్షించెఁ దత్తపోభూమిసుధా
శనుల నిరంతరహరిచిం । తనుల సనాతనుల మునులఁ దద్దయుఁ బ్రీతిన్. 754

క. సందర్శించుచుఁ జని కని । యం దదనంతరము సుజనహృద్వనహరిణిన్
నిందావిరహితమహిమ । బృందినమందాంధకరణి శశిపుష్కరిణిన్. 755

ఉ. అం దవగాహనాదివిధు లర్థి నొనర్చి భజించె దేవతా
బృందలసత్కిరీటవలభీబలభిన్మణిమాలికాంకితా
మందనఖేందుబింబరుచిమత్పదపీఠుఁ గృపానిరూఢు నా
నందపమగ్రసజ్జనమనఃప్రియదాయకు రంగనాయకున్. 756

క. ఆదేవునసమవైభవ । మాదిత్యతనూవిలాస మాసౌభాగ్యం
బాదరహాసవిలోకన । మాదరమునఁ జూచి విస్మయాన్వితుఁ డగుచున్. 757

గీ. కొంతతడ వుండి వెడలి తదంతికమునఁ । దనగురుం డైనవాల్మీకిమునివరేణ్యుఁ
డున్న వాఁ డని చని ముందు మొదవ నడచి । తాపసులచేఁ దదాశ్రమస్థలము దెలిసి.

వ. ఆభరద్వాజమునివరుం డుప్పొంగి కరిగి హరిధ్యానానందలీలాసమున్మీలి యగు వాల్మీకి నవలోకించి కృతాభివందనుండై తదాదరంబు వడసి యమ్మహాత్మున కిట్లనియె.

చ. వెలసినపుణ్యతీర్థములు వేఱ్కుఁ జరించుచు వచ్చి యీశుభ
స్థలి నసమప్రభావవిదితం బగుపుష్కరిణిం గృపాసుధా
జలనిధి యైనరంగవిభుఁ జూచుమతిన్ భజియించు నిందు మీ
రలవడ నున్కి నిక్కముగ నారసి కంటి భవత్పదాబ్జముల్. 760

క. వినఁబడియెఁ బెక్కుచిత్రము । లనఘా కనుఁగొంటిఁ గొన్ని యాశ్చర్యము లీ
ఘనదివ్యదేశవరమున । కెన యగుతీర్థములఁ జూడ నే నెయ్యెడలన్. 761

వ. అనిన విలసత్తపోవిభవుం డగువల్మీకభవుం డుదారతేజుం డగుభరద్వాజున కిట్లనియె.

ఉ. భూనుతసత్య ధర్మగుణభూషణుఁ డైనవిభీషణుండు దా
నీనదిఁ గ్రేవ నెన్నఁ డిడె నీహరిధామము నాఁటనుండియున్
యే నిట నున్నవాఁడ మఱి యేమియు నొల్లక నిత్యకృత్యమై
పూని ముకుందవందనము పుష్కరిణీభజనంబు సేయుచున్. 763

ఉ. ఆయతరంగమందిరశయాను భుజంగమతల్పు నోగని
ద్రాయుతు నిందిరారమణు దైత్యవిభేదిఁ బురాణపూరుషున్
బాయక నిల్చుటన్ విమలభావము నొందిననామనంబులో
నీయెడఁ గల్గుచిత్రము లనేకము లచ్చెరుఁ దోఁచునిచ్చలున్. 764

క. అనిన భరద్వాజుఁడు గురుఁ । గనుఁగొని మున్నిచట నున్నకాలంబున నీ
కనినవిశేషములన్నియు । వినిపింపుము నాకు భువనవినుతచరిత్రా. 765

సీ. నావుడు నమ్మౌనినాథుఁడు నిజశిష్యుఁ గనుఁగొని పలికె లోకప్రసిద్ధి
నెగడునీపుష్కరిణీసమీపంబున సుసిద్ధమునియోగివరుల భక్తి
ననిశంబు సేవింపఁ దనరుతీర్థము లాఱు కడిమి తత్సలిలావగాహ మెలమిఁ
గావించిరేనియు గోవిప్రహంతలు గురుదారగమనోత్సుకులు సువర్ణ
చోరకులు కల్లుద్రావెడివారు మఱియు । బహువిధము లయినదుస్తరపాతకములు
చేసినట్టికుశీలురు చిరవిశుద్ధిఁ । జెంది శుద్ధాత్ములై ప్రకాశింతు రెలమి 766

వ. ఇట్టిమహాత్మ్యంబు గలిగినరంగధామంబునకుఁ జెంగట ద్వాత్రింశద్గవ్యూతిమాత్రప్రదేశస్థితం బగు నశ్వత్థవటశాల్మలిజంబూబిల్వతీర్థంబులు దలివిచిత్రంబు లగుపురావృత్తంబులు గలవవి నీ కెఱింగించెద దత్తావధానుండవై యాకర్ణింపుము. 767

మ. సతతానేకమునీంద్రసేవితము నశ్వత్థాఖ్యతీర్థంబునం
దతిపుణ్యాధికసద్వివేకఖని సత్యజ్ఞానసంపన్ని ని
ర్గతకామాదివికారమమాధవి యనంగా నొక్కతె స్వాంగి స
న్మతి సేసెం దప మంబుమధ్యమున సమ్యగ్వర్జితాహారియై. 768

క. ఈ నెఱి బహుకాలము చనఁ। గా నొకనాఁ డంబరమునఁ గావుఁడు కావుం
డే నొచ్చితిఁ జచ్చితి నను। దీనాలాపంబు లుప్పతిలెఁ గడుఁ దఱచై 769

గీ. అమ్మహాక్రందనము విని యాత్మఁ గరుణ। దనుక వెఱవక వెఱవకు మనుచు వదన
వనరుహం బెత్తి యత్తన్వి గనియె మింట। కాలభటపీడితాంగ నంగన నొకర్తు. 770

క. ఆలలనయుఁ దద్వచనము। లాలించె దయాళు వైనయప్పుణ్యవతిన్
బోలఁగఁ గనుఁగొని వెండియు। వాలోచన క్రిందఁ గాఁగ నాక్రోశించెన్ 771

క. ఈవిధమున భయపరవశ। యై వడఁకుచుఁ గరుణ పుట్టి యాక్రందనమున్
గావించు దానితో స। ద్భావం బొనరంగ నాతపస్విని పలికెన్. 772

క. ఓ కామిని నీ వెవ్వతె। వే కతమున వీరిచేత నీ చందమునన్
భీకరబాధలఁ బాల్పడి। నైకొని వేదనల బెండువడఁగా వలసెన్. 773

మ. అకటా చిత్తములం దొకింతయును సౌమ్యత్వంబుఁ బాటింప కే
టికి నీయింతినిఁ బట్టి నిర్దయతఁ బీడింపంగ మున్నెట్టివా
రికి నైనం బ్రభవించునే మగువలార్తిం జెంది కూయంగ వా
రక కాటించువిచార మిజ్జగము నిర్దాక్షిణ్య మయ్యెం గదే. 774

క. క్షీణతఁ గృపామతివై। ప్రోవుము జగదీశ సకలభూతాఘహరా
గోవింద సుఖావహ స। ద్భావసమ ముకుంద నమ్ర నమ్యోఘ నీకున్. 775

వ. అని పలికి ధర్మవత్సల యగునమ్మాధవి నెమ్మనంబున నుమ్మలించుచు నూరకున్న నాసము
వర్తికింకరులు ధర్మార్థహితంబును గంభీరభావబంధురంబును నగుతద్వాక్యంబు లాక
ర్ణించి యత్తపస్విని నిఖిలధర్మవిదుషి గా నెఱింగి ముదితహృదయులై సాదరంబున
నాబ్రహ్మవాదిని కిట్లనిరి. 776

గీ. ఓతపస్విని సుకృతసంయుతచరిత్ర। వినుము కడునార్త యగుదీనిఁ గనికరంబు
దొఱఁగి యేమి యీవిధమున నత్యుగ్రభంగిఁ। గారిసంబులఁ బెట్టెడికారణంబు. 777

సీ. స్థావరజంగమాత్మక మైనభువనంబు లన్నియుఁ బరమాత్ముఁ డాత్మవశము
గావించి మఱిసర్వకార్యంబులందుఁ దద్భావస్థుఁడై వానిఁ బ్రత్యహంబు

చేష్టింపఁ జేయు నశేషశుభాశుభాచరణంబులకు దాన సాక్షి యగుచుఁ
గర్మానురూపముల్ గా సుఖదుఃఖముల్ పరువడి ననుభవింపంగఁ బంపు. 778

తే. నట్టిసర్వేశ్వరుని యాజ్ఞ నఖిలభూత । తతుల శాసింపఁ బ్రభుఁ డైనదండధరుని
శాసనంబున లోకసంచయమునందుఁ । దిరుగుచుందుము నేము తత్కింకరులము. 779

క. పలుమఱు నిది యొనరింపని । కలుషంబులు లేవు పాపకరులకు బైఁ బైఁ
దల మగు బాధలు పుణ్యా । త్ములకతిసౌఖ్యము నొసర్పుదుము మే మెపుడున్. 780

వ. అని శమనదూతలు చెప్పిన నప్పుణ్యవతి వారల కిట్లనియె. 781

ఉ. తప్పగు మీరు పల్కినవిధం బఖిలంబును భూతకోటి కి
ట్లొప్ప సనాతనంబు విధిచోదితమై క్రియ యెట్టివారికిన్
ద్రిప్పవశంబె యైనను మదీయసమీపముఁ జేరఁ గాన నే
నిప్పుడు దీనికైన నగు లేఁగతినైనను మాన్పఁ గాఁ దగన్. 782

క. కావున నీసతి సుగతికి । నేవిధమునఁ బోవు నద్దియే నొనరింతున్
నావుడు మితభాషిణి యగు । నావిమలచరిత్రతోడ నని రాదూతల్. 783

గీ. సకలకర్త యయినశార్ఙ్గిశాసన మెవ్వఁ । డతికరింపఁ జూచు నట్టిజడుఁడు
తన్మహోగ్రచక్రధారానలజ్వాల । లందు మిడుతఁబోలె మ్రందిపోవు. 784

చ. అనవుడు వారితోడ ననఘాత్మక మాధవి యిట్లనుం బ్రియం
బనువచనంబ నిక్క మగు నట్టిద నిర్మలపుణ్య మించుకై
నను నొనరింపదే నిపుడు నాసుకృతం బొకయింత యిచ్చెదన్
జెనకక దీని బ్రోలిడిచి చిత్తములోఁ గల యార్తిఁ బాపుఁడీ. 785

ఉ. పొడమినయార్తిమై శరణుఁ బొందినవారికృపాగుణంబుచొ
ప్పడ నభయంబు లిచ్చి వెలయం దనప్రాణము లిచ్చియైన నె
వ్వఁడు సవరించు నప్పురుషవర్యుఁడు పుణ్యుఁడు తద్విధంబు చొ
ప్పడక యుపేక్ష సేయు జడభావులు పొందుదు రుగ్రదుఃఖముల్. 786

క. ధారుణిఁ ద్రిభువనపూజిత । మీరమ్యక్షేత్రరాజ మిచ్చోటఁ బ్రియం
బార వసియించుప్రాణులు । ఘోరదురితములఁ బాయుదురు నిమిషమునన్. 787

క. అవిరళవిచిత్రమహిమల । భువిఁ బ్రస్తుతి కెక్కుఁ దీర్థముల నన్నిటికిన్
ఠవణింపఁగ నధికంబై । ప్రవిమలతీర్థంబు పరమపావనలీలన్. 788

గీ. అట్టియీపావనక్షేత్రమందు నిజాలి । వావసించినయట్టిపుణ్యంబులోన
నీలతాంగికి నిచ్చితి నేకదివస । సంచితం బైనసుకృతప్రపంచఫలము. 788

వ. అని పలుకు నంత నంతకము న్నంతకకింకరులచేత నాభీలంబు లగుకాలపాశంబులఁ గట్టుపడిఁ మెయిఁ బెట్టుచున్నయన్నాతిబంధనిర్బంధనం బెడలి జలధరనిరోధం బెడలి భాసిల్లు సుధాకరుకళయుంబోలెఁ జాల నొప్పారె నప్పు డతిదగ్గమం బగుతన్మార్గంబు మందారమంజరీసుగంధబిందుతుందిలంబు లగుమందానిలంబు వెల్లువఁ జల్లనై తనువుకుఁ దనుపొసంగ మొదలం గదిసి యదలించుచు భయంకరాకారులైనకింకరులు సంతోషకారులై వారందఱు ప్రసన్నహృదయులై శివార్గంబుఁ బాటించి సముచితమధురభాషణంబుల సంతోషం బొనరించుచు ననుసరించి రనేక విధప్రయోగంబులు దివ్యభోగంబులై యనురాగంబు సంపాదింపఁ బటుప్రహారలక్షిత క్షతప్రాయంబు నగుతత్కాయంబు వికటప్రణవికాయంబై యనన్యలావణ్యరసభాసురాజితంబై తేజితం బగుశంబరారాతిచేతికరవాలంబులీలఁ బొలుపు దీపించె నివ్విధంబున ననమానపుణ్యోదయభాసమానయగునాతిని తన్నడఁ బెడఁ బొడఁగని సిద్ధముని నిచయంబు లుచితవచనంబుల సంభావింప నమితవైభవంబున వైవస్వతసభాభవనం బున కరిగి యందు. 789

క. కనుఁగొనియె నప్పురంధ్రి । జనమణి కృతజంతువివిధచయసంచయమునకా
వినుతాచారప్రమునకా । ఘనకల్మషదమును మహీశగమునకా శమునకా. 790

క. ఆసమవర్తియు నర్తితి । నాసుదతికిఁ దండ్రిఁబోలె ననుమోదకరుం
డై సముపచారపూర్వము । గా సమ్మతిఁ బలికె మధురగంభీరోక్తికా. 791

సీ. నెలఁత యీాధవమున నీచేసినట్టి ధర్మంబు లే దొకలేశమాత్రమైన
వినుమిట్టిక్రిందటఁ జనినపండ్రెండవజన్మంబునందు నీసదనమునకు
హరిభక్తుఁ డగుసిద్ధవరుఁ డొకఁ డేతెంచి యుండె సౌఖ్యంబున నొక్కరాత్రి
తత్సన్నిధానజాతప్రభావమున నీ కటుగల్గె సాధుసమాగమంబు
తన్నిదానోచితసుకృతత్వమున రంగ । సీమ నశ్వత్థతీర్థవాసయును బ్రహ్మ
వాదియును నైనమాధవి సాదరమున । నొసఁగ నొకదిన మటఁ దానున్నఫలము.

క. చెందినఁ దత్పుణ్యము వసి । గం దరుణీ యుండు మింకఁ గల్పతతుల మా
నందాకర బ్రహ్మలోకము । నం దవ్యయదివ్యసుఖసమన్వితవగుమా. 793

చ. అని శమనుండు వీడ్కొలుప నారమణీమణి సమ్మదంబు నె
మ్మనమున నిండ నుద్యదహిమద్యుతిమండలరుగ్విడంబినూ
తనమణిమాలికావిలసితం బగుదివ్యవిమాన మెక్కి యెం
పెనయఁగ బ్రహ్మలోకమున కేఁగె సురల్ వెఱఁగంది చూడఁగన్ 794

క. మాధవియు నిచట ననితర । సాధారణ మైనతపము సలుపుచుఁ గరుణాం
భోధిఁ గమలాధిపతి నా । రాధించి తదీయచిరపదస్థితి నొందెన్. 795

వ. ఇట్లఖిలభువనవిశ్రుతం బైనయశ్వత్థతీర్థంబునఁ గృతస్నానుండవై దేవర్షిపితృతర్పణంబు
లొనర్పు మీయితిహాసంబు వినువారికి దురితనిరాసంబును బుణ్యలోకశాశ్వతనివాసం
బును సిద్ధించు నని పలికి వాల్మీకమునీంద్రుండు వెండియు నేమి వినవలయు నని
యడిగిన నమ్మహాత్మునకు భరద్వాజుం డిట్లనియె. 796

క. ఘనదురితక్షయకర మై । చను నీయశ్వత్థతీర్థసామర్థ్యం బిం
కను విన వేడుక యయ్యెడి । మునివర నా కెఱుఁగఁ జెప్పుము కృపామతి వై

వ. అనిన నత్తపస్వివరేణ్యుం డతని కిట్లనియె 797

గీ. వినుము వెండియు నొకపురావృత్తి మనఘ । ముందుఁ గణ్వుండు నా నొప్పుమునివరుండు
భక్తి నిండార శ్రీరంగపతి భజింప । గౌతుకంబునఁ దలిర్ప నక్కడికి నడచి 798

శా. ఆలోలామలచారుకోమలతరంగాహన్యహానోల్లస
త్కూలానోకహపుంజమంజుసుమనోగుచ్ఛావళీసుప్తప
త్త్రాళిన్ వారిఁ గవేరజాతఁ గని యం దర్థిన్ గృతస్నానుఁడై
యాలోకించె ననంతరంబ మునిభావాసాంగమున్ రంగమున్. 799

వ. కని తదభ్యంతరంబు ప్రవేశించి యందు.

క. శరదమలకమలలోచను । దరదళితసరోజధాము ధామశ్యామున్
దరహాసవికసితాననుఁ । గరుణానిధి శేషశాయిఁ గామితదాయిన్ 800

క. సందర్శించి ప్రణామము । లందంద యొనర్చి తనుఁ గృతార్థునిఁగాఁ గం
డొందంబునఁ దలఁచుచు ద । న్మందిరము విస్మయించి మది ముదము మొదవన్. 801

సీ. సజలధారాధరశ్యామకోమలగాత్రుఁ బ్రత్యూషధవళాబ్జపత్రనేత్రు
మహనీయకురువిందమణికుండలోద్భాసు మధురాధరోల్లసన్మందహాసు
రత్నహారాంకితోరస్స్థలపరిణాహు దివ్యాంగదోజ్జ్వలదీర్ఘబాహుఁ
గటిసంస్ఫూర్తిపీతకౌశేయపరిధానుఁ బరిపూర్ణయౌవనభ్రాజమాను

ధీరు నఖిలైకమోహనాకారు స్వాత్మ । సన్నిభదివ్యత్రిభక్తానుచరసమేతుఁ
గాంతుఁ గాంతాసమన్వితుఁ గనియె నొక్క । దివ్యపురుషునిఁ గావేరితీరమునను.

మ. కని శ్రీరంగమునన్ భుజంగమసురంగద్భోగశయ్యాతలం
బునఁ దా నప్పుడు మాచునట్టిహరి యొప్పం దేజమున్ మూర్తిచూ
ప్పొను శృంగారవిలాసభంగులు చెపంబల్ వేయులే కమ్మహా
త్మునియొండొక్కటఁ గానఁగాఁబడిన నుద్భూతాద్భుతస్వాంతుఁడై. 808

క. ఇటఁ జూచితి వెడలితి మఱి । యెటుజన కదె వచ్చి కంటి నీలోన తా
నెటనుండి వచ్చెనో కో యి । ట్చటి కప్పగమేళుఁ డనుచు సంశయమతియై. 804

గీ. కదియఁబోయి నిజముగా విలోకించెదఁ । గాక యనుచుఁ గౌతుకమునఁ జేరి
పరగుఁ దత్ప్రభావపరిమోహితాత్ముఁడై । యెఱుఁగలేక పతియు మతియుఁ జూచి.

క. కాఁ డితఁడు రంగవిభుఁ డను । వేఁడిమి మతియట్టివాఁడు వేల్పొకఁ డనుచున్
లేఁ డను నిత్తెఱఁగున నవు । గాఁ డని భావింపఁ గొలఁది గాక జడుండై. 806

శా. ఆందోళించుచు నివ్విధిన్ మునిఁగి చింతాక్రాంతుఁడై నిల్చినన్
మందస్మేరముఖారవిందుఁ డగుచున్ లక్ష్మీశ్వరుం డాతప
స్విం దేజోమహితుం గృపాసహితుఁడై వీక్షించి ధారాధరా
మందధ్వానగభీరవాక్యముల సన్మానంబుగా నిట్లనున్. 807

గీ. ఏమి చింతించుచున్నాఁడ వో మునీంద్ర । నీమనంబున నది మాకు నిజముఁ జెప్పఁ
బొసఁగు నేనియుఁ జెప్పుము పొసఁగకున్న । నుండ గా నిమ్ము నీయందు నున్నపగిది

వ. అని యాదేవుండు పలికినఁ జెవుల నమృతంబులు చిలికినచందంబున నమందా
నందంబు నొందినయమ్మునుందున కందంద యభివందనం బాచరించి కృతాంజలియై
యమ్మునికుంజరుం డిట్లనియె. 809

చ. అనుపమభోగితల్పగతు నంచితహాసవికస్వరాననున్
నిను నఖిలేశు నిప్పు డిటు నెమ్మిఁ గనుంగొన వచ్చి యింతలో
నన యిచటన్ బ్రియానుగసనాథు నుదారవిహారశీలుఁ జ
య్యనఁ గని యీతఁ డెవ్వఁడొకో యనుచు మనంబునఁ జింత నొందితిన్. 810

ఉ. నీవె యతండ వౌదువని నిర్ణయబుద్ధి జనించె నాకుఁ బ
ద్మావర యిప్పు డిందుఁ గడుధన్యుఁడ నైతి కృతార్థ మయ్యె నా

జీవిత మీభవంబు వెలసెన్ నిను సర్వగు వేదవేద్య సా
స్తావనలోలు దేవమయు సత్ప్రతి నిచ్చలుఁ జూడఁగల్గుటన్. 811

ఉ. నావుడు నంబుజాక్షుఁ డెఁనవ్వుఁ దలిర్పఁగ నమ్మునీంద్రుతో
నీవిమలప్రదేశ మతిహృద్యము నాకు సుధాసమంబు సం
భావన మైనయీవనియుఁ బ్రాణపదం బది గావునన్ సుఖ
శ్రీ విలసిల్ల నీవటి వసించితి మంగళరంగశాయినై. 812

ఉ. ఇచ్చటుదక్కఁ దక్కెనెడ లెవ్వియు నామదికిన్ రుచింపమిం
బొచ్చెము లేక యీతటినిపొంత వనాంతములందుఁ జాలఁగ
న్నిన్నను వచ్చుకందువల నిచ్చపలాక్షియు నేను నిచ్చలున్
మచ్చిక మైఁ జరింతుము సమంచితసౌఖ్యవిహారలీలలన్. 813

వ. అని చెప్పి యప్పద్మవాసినీసహచరుం డనుచరసహితుండై యల్లనల్లన చనియుండటు సమదవిలాసభవనం బగువనంబుఁ జొచ్చి యందగ విరులమధుకులంబు పురుషంబులై కదలి తనువం బొడమినతనువుగురువంబునకు మురువుఁ జూపు మరువకంబులతోరువులను, దరుణారుణశ్రీకంబులై సైకంబు లగుకేసరంబులయానీకంబుల నఖిలలోకవిలోకనంబు లగు నుత్సేకంబు నెఱపునశోకంబుల జోకలను, వికసనావసరంబుల నలివిసరంబులకు కుసరంబులై రసంబులకు మాసరంబు లగుకేసరంబుల నతిభాసురంబు లగుపరిసరీలను కోపంబుల విరహుల కేపం బురికొనుకుసుమచాపంబు జోడు నాటోపంబునకు నను రూపం బగుకలికాకలాపంబున దీపించు నీపంబులసమీపంబులను, వలరాజుకోలవు మేడలజాడ లలితంబులై ప్రోడఁ గ్రీడలకేవరించుచు నీడలెక్రీడ లగుసారంబు లగు నమృతపూరంబుల చవి నిరసించునిగాతపంబులతోరంబు లగునారికేళంబులచేరువులను, నాగలతాయోగంబులఁ బొదలి దళాభోగంబుల పరాగంబు లడర నుద్వేగంబుల భోగులకు ననురాగంబు లొసఁగుపూగంబులదెస భాగంబు లగుసుజాతంబు లగుకలికాజాతంబులకు నికేతనంబులై కాముకవారితంబులచేతంబు లుత్కలికాసమేతంబుగాఁ జేయు పారిజాతంబుల యీతలాతలను సరసాలజాలంబులై హరినీలంబులఁ బోలుఫలజాలంబుల విశాలంబు లగుజంబూసాలంబుల మూలంబులను, వనదేవతాకేళికందుకంబులనం గేళికంపకంబులవొందున సుగంధికబిందుఫలకంబుల పొందునఁ బొల్చు తిందుకంబులకందువలను, బసిఁడిబొమ్మలచెలువంబుగలకొమ్మల కస్తూరికమ్మలు గలకుసుమ్ముల తమ్ముల వెసివాసనల తెమ్మెలగుఫలమ్ముల వీఁగుకొమ్ములు గలనిమ్మలయిమ్ములను, శుభాకారం

బులు గలకీరంబులవిహారంబులకు నిజాగారంబులగు సహకారంబుల కనతిదూరంబులను, వలపుల పెంటలయి యలరుతేనియతేటలూని చెలఁగు తేఁటిజాటులపాటలంబు లీనమి సయ్యాటలం గొనియాటలకుం దగి తుంటవిల్తునాటకశాలలవ పికవిహారంబునకుఁ బాటలై యభినవారుణప్రభాపాటలంబు లగుపాటలంబులచాటులకు, గనకసముజ్జ్వలంబు లగుదళంబుల నెసఁగి దలంబు లగుపరిమళంబు లగుఫలంబున వనచరకులంబునకు బలంబుల నొసఁగు కంటకిఫలంబులసువిధంబులను, అంగజానిషంగంబు లన సుగంగంబు లగుకుసుమకుడుంగంబులఁ బరిమళానుషంగంబులై యతిరాగరసోత్తరంబులు గాఁ జెలఁగుభృంగంబులకుఁ గ్రీడారంగంబులై సంగతి నలికంబులఁ దిలకంబులఁ గలకంబుకంఠుల యలికంబుల తేటిసలకంబుల బోలుమసలకంబులకు నలవకునలరులకులంబు లగుతిలకంబులకెలఁకులను, విటజనంబులమనంబుల ఘనంబు లగుమానధనంబు లనుదినంబును గొనబఱచు మరునిపరిజనంబులకు వావటంబు లగుకటంబులకుఁ జెంగటులను, జరగు వలపులఁ దగిలిమరిగి తిరుగు తెఱవల మొఱంగి సరగున సురిగి యరుగఁ బ్రియులకు వెరగు లగుకురంగుల పొరుగులను, సొంపు దింపక దిటిగియు విరులపెంపుకలిమి చంపకమాన దనితలంపక పొలయుమధుపదంపతులకు మనఃకంపంబు లగు చంపకంబుల, శ్రీమంతు లనుకళావంతుల వింతలీల లనువలవంతలం దగిలింప వలవంతు లగునింతులచే బంతులకువంతులు వడినసీమంతులపొంతలను, సజ్జకంబు లగుకలపుల నిజ్జగంబుల వాసించుచుఁ గ్రొజ్జగుజుమిగులు గొజ్జెంగలపజ్జలను, రతితంత్రవేదులవిశేషంబులకుఁ బ్రోదులై మలయజామోదు లగువిరవాదులును, విరవాదుల పొదలవీధులఁ జల్లతెమ్మెరల నల్లలవాడుపూరెల్లులఁ దూఁగు తేఁటి పిల్లలకుఁ బల్లవులు కొల్ల లొసఁగుచు నెల్లలకు మొల్లలవల్లులమొల్లంబు లలర మెలఁగుచు నసమువిలాసాభిరామ యగునారామమున నారామసీమంతతరుసంతానంబు నంతంతం జూపుచు నయ్యాప్రదేశంబుల. 814

క. కురువిందరదన తప్పిరు। సరవిం దలఁప్రోఁగు తేఁటిజవరాలికి ముం
దర వింతని పరువందిన। కురువిందలఁ జూపె నొక్కకురువిందలతన్. 815

క. మాకందము కడు నిదిర। మ్మా కందము దాయఁ బోయి మంజీరులకున్
మాకందఁగ వెఱగవిసిన। మాకందము మగువ మధురమాకంద మిఁకన్. 816

క. వారము లగునతనుని పరి। వారములకు నెలవు లగుచు వ్రాలెడి సమ్య
గ్వారము వారము దనకై। వారము లూనరింప సింధువారము లతివా. 817

క. దవనము కనలక్ష్మివినో। దవనము సదవనము విరహతాపాంధులకున్
భువనము లలరఁగ మెలఁగెడి। వనమున కపూర్వజన్మభవనము తన్వీ. 818

క. శుకముఖరుచి గలతపనాం । శుకముల నెఱి మెఱయు నంగజానితటభవనాం
శుకము లన మెఱయునవకిం । శుకములఁ గనుఁగొనుము రాజశుకమృదువాణీ. 819

క. కావలియై మధుకరప్రజ । కావలి చరియించు నీలతాగ్రంబున నీ
కావలివిధు లేటికి మన । కావలిదెస చంపకముల కరుగుద మబలా, 820

క. కలవాణి ప్రేంఖణము ద్రోఁ । కల వాసంతికలఁ గోయఁగా నిక్కాదు నీ
కలవాటుగాదు ప్రాఁకం । గలవా చెలువారువానికడకొమ్మలకున్. 821

వ. అనుచు నీచందంబుల విహారంబులు డెందంబున కానందంబు నొందింప నయ్యాదిమ
దంపతులు చరియించు సమయంబున. 822

సీ. పరువైనకంకేళివిరులశాఖల వ్రీలి తోఁగుపుప్పొడిధూళిఁ దూలఁదోలి
మాధవీకుసుమాలి మకరందములు గ్రోలి భ్రమరింపుమత్తాలిరవము నేలి
ప్రియులతో గతికేళిఁ బెనఁగి యింపుల సోలి యలయుపాలను నోలి దెలుపఁజాలి
కొనియాడఁ దగు మేలికొలఁకులపై వ్రాలి వీచిపంక్తుల గ్రాలి వేడ్కఁ దేలి
కలితపరిపాకభరశాలికలమశాలి । కలశసందోహములఁ దూలి గగనసాలి
మెలఁగె విరహాతురుల పాలి మేటిజాలి । చందనపుగొండఁ బుట్టిన చల్లగాలి 823

ఉ. అనును గాలిసోఁకునఁ బ్రియంబెసఁగన్ బులకాంకురావళుల్
మేనుల నుల్లసిల్లు మధుమేదురకంజాలమంజరీచర
ద్వ్యాప్తితచంచరీకలలవాకలనాదనవీనగానముల్
వీనుల విందు సేయ నరవిందనివాసినియున్ ముకుందుఁడున్. 824

సీ. నిక్కి చంబై నిక్కి మక్కువఁ బ్రియురాండ్ర నిక్కి కలను దాప్పుజక్కవలను
నంచితలీలమై నంచలు వడియు రాయంచలఁ గ్రీడించు నంచగములఁ
దమ్మిల నిమ్మలఁ గ్రమ్మతేనెలు గ్రోలి ఝుమ్మఝుమ్మని మ్రోయుతుమ్మెదలను
గ్రాలుఁగంటుల నిడువాలుకన్నుల డాలు నేలుఁలీలల వాలువాలుఁగులను
జలపపలపుల నలరుల గెలువఁజాలు । చెలువ మెసఁగినకన్నె చెంగలువవిరుల
మహితమై పూర్ణిమాచంద్రమండలంబు । కరణిఁ జెన్నారు చంద్రపుష్కరిణిఁ గలసి.

క. సారసమంచితకోమల । సారసవాళాంకురములు చవిగొను మనుచున్
సారముగా సివారించెను । సారసములఁ జూడు చకితసారంగాక్షీ. 826

క. చిత్తములు గలఁగ విరహుల । మొత్తముల దల్చి వేయు మొనయు మరునకున్
గ్రొత్తమ్ములైనతమ్ముల । నెత్తములై మెఱయుఁ దేఁటినికరముఁ గంటే. 827

క. తోయజదళలోచన తన । తోయంబులలోనఁ దోయతోయము నెలవిం
గాయము దోలఁ బెడి సుకృతని । కాయము నీసరసి సురనికాయము కనుపున్. 828

వ. అనుచు నెమ్మనంబున జలకేళీకౌతుకంబున నాళీలావతి కేలు కేలం గీలించి యాసరసిఁ
దఱియఁ జొచ్చుసమయంబున. 829

చ. జలనిధికన్యలేఁగురులు షట్పదపంక్తులు గ్రాలఁగన్నులన్
గలువలు నవ్వు దేరెడి మొగంబును ఒద్మము బాహుయుగ్మమున్.
నలికపుఁదూఁడుదీవలు ఘనస్తనకుంభయుగంబుఁ జక్రవా
కలుఁ దనలోన వీడువడి కన్నులపండువొనర్చెఁ జక్రికిన్. 830

వ. అప్పుడు. 831

సీ. ఊరువడి నెనరీదు నొకచోట వెసఁ గ్రుంకి తలచూప కొక్కింతతడవుంగు
నడుమను మీఁద వెల్వడు నెట్టునైన మొనసి చీరఁగ మాఱుమొగము సేయు
మేను వంచన దాఁచి మీఁదికిఁ బదమెత్తు రాజహంసలతోడ రాయిడించు
సుడివడి కమలముల్ వడిద్రిప్ప బలమున నుదకంబు తనకు రానొత్తి తిగుచుఁ
దనరుపద్మాసనస్థుఁడై మునియుఁబోలె । నిగుడుజపమున నెక్కుడు నేర్పు చూపు
నగరతల్పుఁడు చంద్రపుష్కరిణియందు । జలధిసుతఁ గూడి జలకేళి సల్పునపుడు 832

గీ. తడిసి యంటినజిలుఁగులోఁ దళుకుచూపు । నిజనితంబంబుపైఁ జూడ్కి నిలుపుచక్రి
నేత్రమున లక్ష్మి చల్లిననీరధార । యతనిముఖపద్మమున నాళ మనఁగ వెలసె. 833

ఉ. సురుచిరలీల లక్ష్మి వెసఁ జూచి నభంబున మండలాకృతిన్
దిరుగుమరాళపంక్తిపయి దృష్టి నిగిడ్చిన నొప్పె ధారుణీ
ధవునకు నింపు పెంపెసఁగఁ దద్దయు దేవతనీలదండమున్
దిరముగ సంఘటించి తెగఁ దెచ్చిననల్లనియొల్లెయో యనన్. 834

చ. ఉరుతరపద్మనాళముల నొండొరు వ్రేయుచు డాసి వీడ్వడన్
బోరిఁబోరి మోములన్ సలిలపూరము చిమ్ముచు నీరజంబులన్
దొరలెడుపుప్పొడుల్ బెనఁచుఁదోయరుహాంబులఁ జల్లి నవ్వుచున్
హరియును లక్ష్మియున్ జలవిహారము సల్పిరి సిందువేడ్కలన్. 835

క. ఈరీతి లోకగురు లగు । వారిద్దరు నందుఁ గొంతవడి సుఖలీలన్
గూరి పదంపడి సలిలవి । హారముఁ జాలించి వెడలి రాసమయమునన్. 836

క. ఇందిరకుంతలములతుద । లం గౌరఁగడిజలకణంబు లమరెం భ్రమరీ
బృంద మతిపానవశమునఁ । గ్రందుగ మకరందరసము గ్రక్కుడుమాడ్కిన్. 837

ఉ. పెన్నుతివేణిఁ గ్రొన్ననలపెంపున సొంపునటించుపాపటం
జిన్నిమెఱుంగుముత్యముల చెన్నున నిద్దపుఁజన్నుదోయిపైఁ
బన్నినపచ్చకప్పురపుబన్నసరంబుఁటలీలఁ జాల నె
ప్పెన్నుతిఁ దెల్పుమీఱుజలబిందువు లంబుధిరాజకన్యకున్. 838

ఉ. అంతననర్ఘరత్నఖచితాభరణంబులు దివ్యవాసనా
వంతము లైనపూఁతలును వాడనిమాల్యములున్ సువర్ణస
త్కాంతిఁ దలిర్చుచేలములు గైకొని యొప్పిరి విష్ణుఁడున్ రమా
కాంతయు నిత్యమంగళజగన్నుతవేషవిశేషలీలలన్. 839

ఉ. అత్తతి నచ్చటం గలమహామును లందఱు గాంచి విస్మయా
యత్తమనస్కులై ప్రమద మారఁగ నొండొరుతోడ సద్గుణో
దాత్తచరిత్రుఁ డైనయితఁ డారయ నెవ్వఁడొ కాక సర్వలో
కోత్తరుఁ డైనరంగవిభుఁడో మును గాంచి యెఱుంగ మీఘనున్. 840

క. అని తలపోయఁగ జలజా । సనజనపం డపుడు వాసి సయ్యనఁ జనియెన్
గనకాచలశృంగముగతి । ఘన మగువశ్వత్థతరువు గలతీర్థముకై. 841

ఉ. ఆమహనీయభూజమున కర్థి నమర్త్యులు సన్మునీంద్రులున్
నేమముతోడ నొప్పెసఁగ నించినపూజలవృత్తిఁ జామమున్
దామరసాక్షుఁ డిందిరయుఁ దానును దోఁ జనుదెంచుపూరుష
స్తోమముఁ దన్మహీరుహముఁ దోచ్చె మునుల్ వెఱఁగంది చూడఁగన్. 842

వ. ఇత్తెఱంగున నత్తరురాజంబునం దారంగమందిరుం డంతర్ధానంబు నొందిన నాదేవునిఁ
గానక పరిదేవనంబు సేయుచు నితాంతసంతప్తమానసుండై కణ్వుండు బహువత్స
రంబు లాహారంబు పరిహరించి యున్నెడఁ బాయకున్నంత ననంతరంబ యంతరిక్షం
బున నొక్కవాక్యం బిట్లని వినంబడియె. 843

ఉ. మానుము రోదనంబు బుధమాన్యచరిత్ర పవిత్రపావనం
బై నుతి కెక్కునీచలదళాహ్వయతీర్థజలావగాహనం
బూనిన వేడ్కఁ జేయుజను లొక్కటి యిక్కటి యైనపాపసం
తానము పాసి పొందుదు రనూనసుఖప్రదమత్పదస్థితిన్. 844

వ. విను మఖిలపురుషార్థప్రధానసమర్థం బగునీతీర్థంబునందు ధేనుదానంబు సేయుమాన
వుఁడు దురితనిరాకరిష్ణుండై విష్ణులోకంబు నొందు నన్నదానం బపవర్గసుఖనిదా
నంబు తిలదానం బేకవింశతికులోద్ధరణంబు సువర్ణదానం బుత్తమవర్ణహత్యానివృత్తి
హేతుభూతంబ యేకరాత్రోపవాసం బపస్మృతినిరాసంబు గావున నీ విచ్చట
మదర్చనంబు గావించి రంగమందిరంబున నన్ను సందర్శింపు మట్లయిన నక్షుద్రంబు
లగుభద్రంబు లొందెద వని యానతిచ్చి యూరకుండిన కణ్వుం డప్పుండరీకాక్షు
శాసనంబున బ్రహ్మోపాసనాపరాయణుండై చిరకాలంబుండె నని చెప్పి వెండియు
వాల్మీకమునీంద్రుండు భరద్వాజున కిట్లనియె. 845

గీ. అనఘ వినుము కేసరాహ్వయవిఖ్యాతి । నొనరుతీర్థ మచట నొకటి గలదు
కోరి దివ్యఁ జేరుకొన్న విలోకింపఁ । గను దలంగు నఖిలకల్మషములు 846

క. నిరుపమనితాంతమహిమం । బరఁగెడితత్తీర్థమున సమంచితనిష్ఠా
నిరతుఁడు కాశ్యపుఁ డనియెడు । ధరణీసురవరుఁడు మున్న తప మొనరింపన్. 847

చ. అరినరపాలదుర్మదమహాగజకేసరి కాశికాపురీ
శ్వరుఁడు సుకీర్తి నాఁ బరఁగువాఁ డొకనాఁ డట నేఁగుదెంచి చె
చ్చెర బహురోగపీడలఁ గృశించి నశించెడియాత్మసేనఁ ద
త్పరమపవిత్రతీర్థసవిధంబునఁ గావఁగఁబూని సమ్మతిన్. 848

క. ఆవిధమునఁ జతురంగబ । లావృతుఁడై వచ్చి తనకు నభివందనముం
గావించి యున్నయావసు । ధావరునకు నత్తపస్వి తా నిట్లనియెన్. 849

ఉ. ఎయ్యెడనుండి వచ్చితి టెవ్వఁడ వీవు భవన్మనోరథం
బెయ్యది చెప్పు మిప్పుడది యిందును నందును బోల దుర్లభం
బెయ్యదియైనఁ గైకొని రయంబున నే నొనరింతు నీపయిన్
నెయ్యము మించె నాకు ధరణీవర నావుడు నమ్మునీంద్రుతోన్. 850

క. అతనికి నిట్లనుఁ గాశీ । పతి యగుసుబలాత్మభవుఁడఁ బరమసుకీర్తిన్
నుతపుణ్యతీర్థసేవా । వ్రతనిష్ఠానిరతి నిటకు వచ్చితి ననుడున్. 851

చ మునివరుఁ డిట్లనుం బరమపుణ్య యెఱుంగుదు మున్న నేను నీ
జనకుని నానృపాలునకు సౌఖ్యమె రాజ్యముతోడ నొనర్పఁ గీ
ర్తనుపమనవ్యభోగముల నందక యూఁగతిఁ గందమూలభో
జనములఁ గుందుతాపసులజాడను నొంటిఁ జరింప నేటికిన్. 852

చ. అనిన సుకీర్తి యిట్లను నుదాత్తగుణోజ్జ్వల నీయనుగ్రహం
బునఁ గుశలంబు మాసుబలభూపతికిన్ భవదీయపాదకం
దనమును జేసి యేను గడుధన్యుఁడ నైతి మదీప్సితంబు లె
ల్లను ఫలియించె నీకృపఁ దలంపఁగఁ జోద్యము లెవ్వి యీయెడన్. 853

క. నానాటికి నాసేనలు । నానారోగములచేత నవసి కృశింపం
గా నది మాన్పెడుకొఱకై । యీనదిచేరువను వారినెల్లను గొనుచున్. 854

క. చనుదెంచి యీతపోవన । మున కంజడి యొదవు ననెడుబుద్ధిని బాహ్యం
బున వాని నునిచి వచ్చితి । మునివర నీచరణకమలములు దర్శింపన్. 855

గీ. అనిన నమ్మునీంద్రుఁ డవనీశ నీబుద్ధిబలము నెఱయ నఖిలబలములకును
హితముగా నొనర్చితీ వది కడులెస్స । చెప్పు మింక నేమి సేయువలయు. 856

చ. అనుటయు సమ్మదం బొదవ నానృపుఁ డిట్లను నీపదాబ్జముల్
గనుఁగొనఁ గల్గినప్పుడ తలంగె మదీయబలామయవ్యథల్
పెనఁగుదురాశఁ గట్టువడి భీకరసంసృతిసాగరంబునన్
మునిఁగెడునాకు నేది గతి ముందట నట్టిహితంబు చెప్పవే. 857

వ. అనిన నానృపోత్తమున కాతపోధనసత్తముం డిట్లనియె. 858

క. శ్రీవిభుని భక్తవత్సలు । గోవిందుని విశ్వలోకగురు నతిభక్తిన్
సేవింపనిమూఢాత్ములు । భూవరసంసారముక్తిఁ బొందంగలరే. 859

క. కావున నప్పరమేశ్వరుఁ । బావనమతిఁ బూజసేసి పడయుము ముక్తిన్
శ్రీవనితాసంగమసం । భావితనిరవధికసౌఖ్యపరిణతి నధిపా. 860

గీ. అనినఁ బరమయోగిజనులకు నైనను । దలఁపులోన నిలుపఁదరము గాని
యట్టిదేవుఁ జంచలాత్ముఁడ నైననేఁ । గొలుచు టెట్లు భయము గెలుచు టెట్లు. 861

సీ. నావుడు నన్నరనాథుతో సంయమిశ్రేష్ఠుఁ డిట్లను నీవు చెప్పినట్లు
యెంతటివారికి నెఱుఁగ శక్యము గాక దీపించుబ్రహ్మస్వరూపి యగుచు
వెలసినయమ్మహావిష్ణుఁ డేకాగ్రభావమునఁ దన్ను భజించువారిఁ బ్రోవ
వలసి సత్కరుణమై వాసుదేవాదికమూర్తులు దాల్చి యంబుజభవాది
సురలు నరులును సన్మునివరులు గొలువఁ । బరఁగు తద్దివ్యభవ్యరూపంబులందు
నీమనసం బొంది నిశ్చలనిష్ఠ నిలిచి । యది భజింపుము సిద్ధించు నభిమతములు. 862

వ. అదియునుం గాక. 863

గీ. దారుధాతుశిలానిర్మితంబు లైన । యట్టిహరిబింబములను ధరాధినాథ
దివ్యదేశంబు లెఱుఁగు మద్దేవుఁ డందు । నిత్యసన్నిహితాత్ముఁడై నిలుచుఁగాన. 864

మ. గురులీలన్ విరజోపకంఠమున వైకుంఠంబునన్ దివ్యభా
సురభోగంబుల నిందిరాసహితుఁడై శోభిల్లు నేభంగిఁ దా
హరియాభంగిన తత్కవేరతనయాభ్యర్ణంబునన్ మంగళా
కరరంగన్మణిధామముఖ్యముగ సౌఖ్యశ్రీలఁ జెన్నారెడిన్. 865

క. చను మచ్చోటికి నమటయు । నను మోద మెలర్ప నృపతి యమ్మునిపతికిన్.
వినయమున మ్రొక్కి నాతో । ననఘా చను దేర వలయు నచటికి నీవున్. 866

వ. అని ప్రార్థించినయప్పార్థివుపలుకు లాకర్ణించి మేదురప్రభావభాసురుం డగు నమ్ముని
జనాగ్రేసరుండు. 867

శా. ఛత్రంబుం జలపూర్ణపాత్రము నుదంచద్వేత్రముం బూని స
చ్ఛాత్రశ్రేణి మహాప్రయోగసరణిన్ వర్తింపుమన్ రోద రా
గాత్రస్ఫూర్తులు దిక్కులం బఱఁగ రంగస్వామి దర్శింప నా
ధాత్రీనాయకముందటం జనియె నుద్యత్కౌతుకోల్లాసియై. 868

క. పటుగతి నమ్మునిపిఱుఁదం । జటులగజద్విరదతురగసంకులసేనా
పటలావృతుఁ డయి చనియెం । బటుహాధ్వను లెసఁగ భూమిపతియుం బ్రీతిన్. 869

వ. ఇత్తెఱంగునఁ జని తన్మార్గంబున నపవర్గదానసమర్థం బగుజంబూతీర్థంబు గదిసి రప్పు
డప్పరమతపోధనుండు మహీధవున కిట్లనియె. 870

క. ఈతీర్థము బహుదురిత । వ్రాతతమఃపటలనటుఁవనజవనహిత
దోద్యతము జంబూకసమా । ఖ్యాతము శుభసలిలదేవఖాతము భూపా. 871

క. పంబినశాఖాశిఖరక । దంబముచే నంబుధరపథం బొరయుచు లో
కంబులు పొగడఁగ నిట నొక । జంబూతరు వమరు నమరసంపూజితమై 872

ఉ. దేవవిభుండు మున్ను గడు తెంపున వృత్రునిఁ జంపి బ్రహ్మహ
త్యావృజినంబుచే నిజపదస్థితిఁ బాసి వినష్టతేజుఁడై
యేవిధ మింక నీదురిత మీగుదు నంచుఁ బ్రతప్తచిత్తుఁడై
వావిరి బిట్టు ద్రిమ్మరియె వార్థిపరీతవసుంధరాస్థలిన్. 873

క. మిగిలినపాపభయంబునఁ । బోగులును నయ్యింద్రుఁ డెందుఁ బోయిన నైనన్
జగతీశ బ్రహ్మహత్యయు । నిగిడెన్ వెను వెంటఁ దోడునీడయుఁ బోలెన్. 874

వ. అది గనుంగొని తల్లడ మడఁచి పాకశాసనుండు వారిజాసనుసమ్ముఖంబున కేఁగి ప్రణ
మిల్లి తన తెఱంగెల్లఁ జెప్ప నప్పితామహుం డతని కిట్లనియె. 875

చ. పరము ననంతు నచ్యుతు నపారకృపామృతపూరసింధు సిం
ధురవరదున్ బ్రఫుల్లనవతోయజలోచను నాశ్రయింపు త
త్పరచితదివ్యదేశములు పావనతీర్థములున్ దదీయబం
ధురశుభనామకీర్తనము దుస్తరపాపనిదాఘ మేఘముల్. 876

వ. అని యుపదేశించిన వాసవుండు వారిజాసనుశాసనంబునఁ దీర్థసేవనం బొనరించుచు
విమలపుష్కరం బగుపుష్కరంబున నెనిమిదివత్సరంబులు నపారమహిమోదారం బగు
గంగాద్వారంబునఁ బదివత్సరంబు లుపవసించి భువనమాన్య యగుకళిందకన్యయం
దఖిలమునికీర్తితంబు లగుతీర్థంబు లాడి యగణ్యపుణ్యాలవాలం బగుసాలగ్రామశైలం
బున నారాయణు నారాధించి దురితతతికావినాశి యగుకాశియందుఁ గృత్తివాసు
నుపాసించి సరస్వతీకూలంబున సరస్వతిసమర్చనం బొనర్చి యేపగిదిం దనపాపంబుఁ
బాపికొననోపక యమ్మహేంద్రుండు చంద్రపుష్కరిణికి వచ్చి యచ్చటం ద్రయో
వింశతివత్సరంబులు గడపెఁ దదనంతరంబ. 877

శా. జంబూదుంబరబిల్వతీర్థకదళీసౌవీరభల్లాతకీ
జంబీరామ్రకపిత్థతిందుకసలేశాశోభితం బైనయీ
జంబూకాహ్వయతీర్థరాజమున కాజంభారి యేతెంచి భ
క్తిం బూజించె సరోజలోచనుఁ ద్రిలోకీపావనిశ్శ్రీపమున్. 878

క. అగతిఁ గొండొకకాలము । పొగడఁగ హరిపూజఁ దొనర్చుసమ్యక్పూజా
రాగంబు శాంతయును నను । రాగంబునఁ బొంది పత్రరథవాహనుఁడున్. 879

ఉ. తెల్లనితమ్మిరేకులగతిన్ జిగి మించు వెడందకన్నులున్
జల్లనిసత్కృపారసముఁ జల్లెడుచూపులు లేఁతనవ్వు రం
జిల్లెడు నెమ్మొగంబు వికసిల్లెడునల్లనికల్వపూవుతో
నల్లసమాడుమైపసయు నొప్పి నిజాకృతిఁ జూపి నిల్చినన్. 880

ఉ. పెన్నిధిఁ గన్న పేదగతిఁ బేర్చినయుబ్బున నబ్బలారి పైఁ
గన్నులవిప్పులెల్ల విరి గాఁ దదుదారవపుర్విలాసమం

పన్నతఁ జూచి మ్రొక్కి బహుభంగుల సన్నుతు లాచరించినన్
బన్నగతల్పుఁ డిట్లనుఁ గృపామతి మేఘగభీరభాషలన్ 881

క. బలశాసన నీ వనిశము । చలిపెఱుపూజనలఁ గడుఁ బ్రసన్నుఁడ నైతిన్
కొలఁదిగ నొకవర మిచ్చెద । వలసినయది వేఁడు మనిన వాసవుఁ డనియెన్. 882

గీ. పెంపుఁ దేజంబుఁ బొలివోయి పెద్దకాల । మలయుచున్నాఁడ నీబ్రహ్మహత్యచేతఁ
గరుణ దలకొన నీపాతకములఁ బాపి । నన్ను రక్షింపు మిప్పుడ నలిననయన. 883

క. అని విన్నవించుటయు న । ద్దనుజాంతకుఁ డతనిఁ జూచి తడయక నీ వీ
ఘనతీర్థజలనిమజ్జన । మొనరింపుము దురితము క్షీణించెడు దానన్. 884

క. వారక భువి నేపారిన । వారిం గ్రుంకిడుదు రెట్టివా రఘచరితుల్
వారించి నాకదం జను । వారై పొందుదురు తుది నవారితసుఖముల్. 885

వ. అని యానతిచ్చి యాచతుర్భుజుండు నిజధామంబున కరిగిన సుత్రాముండు నతిపవిత్రంబు లగునత్తీర్థోదకంబులఁ గ్రుంకి పాపపంకంబు నపనయించి సముచితతేజోవిరాజమానుండై శ్రీరంగరాజచరణరాజీవసందర్శనాభివందనం బొనరించి తనర్చి పెంపున నిలింపానీకంబు గొల్వ నాకంబునకుం జని యఖర్వవైభవంబునఁ బూర్వప్రకారంబున నుండె నని చెప్పి యక్కాశ్యపమునీంద్రుండు వెండియు నిట్లనియె. 886

సీ. భూనాథ నీవు నీపుణ్యతీర్థంబున నవగాహనము సేయు నఘము లడఁగు
మున్ను సిద్ధులు మునిముఖ్యులు నిచ్చోట నిలచి రాగద్వేషములఁ దొలంగి
యాధ్యాత్మవిద్యాపరాయణులై కాంచి రాత్మాభిలషితంబు లైనగతుల
రాజ్యవిచ్యుతుఁ డైనరాజు మజ్జన మిందుఁ గావించి మూఁడులోకములు నేలుఁ
గోరి యీవారిలోపలఁ గ్రుంకువెట్టి । వనిత సత్పుత్రుఁ గను మూఁడుదినము లుపవ
సించి త్రిషవణస్నానంబు సేయునతఁడు । సప్తజన్మాఘవితతిఁ దత్క్షణమ పాయు. 887

క. నేమమున నిజ్జలంబుల । లో మజ్జన మాడుమనుజలోకమునకు నా
నామయములు నవయుఁ దృణ । స్తోమము శిఖిశిఖలఁ గాలుచొప్పున ననఘా. 888

క. కావునఁ బనుపుము నీసై । న్యావలి నీవిమలవారి నవగాహనముం
గావింపఁ దత్ఫలంబున । భూవల్లభ సకలరోగములు పెడఁబాయున్. 889

వ. అని చెప్పినఁ దన బలంబుల నమృతప్రాయంబు లగునత్తోయంబుల నవగాహనంబు సేయించె నంత నిరంతరవ్యాధిబాధానిరోధంబుఁ బాసి భాసిల్లిన నస్సైన్యంబున సంతసిల్లి

భూవల్లభుండు కశ్యపసమేతంబుగాఁ గృతస్నానుండై యచ్చటుం గదలి చెచ్చెర
నాశ్రమతీర్థంబునకుం జని యమ్మునికిం జరుననమతంబునః. 890

క. సేనాసమేతముగ న । మ్మానవపతి తన్నియోగమజ్జన మెలమిం
దా నాచరించి యఘములు । వో నొక్కనితాంతతేజమున వెలుఁగొందెన్. 891

క. అత్తటి నట విడిసిననృప । సత్తముసైన్యములచేతఁ జాలఁగ మెఱసెన్
దత్తీర్థపరిసరమ్ము వి । యత్తల ముడుగణముచేత నమరెడుకరణిన్. 892

క. ఆ నెలవున గతకల్మషు । లై నెగడినసన్మునీంద్రు లాకశ్యపునిం
గానఁ జనుదెంచి సముచిత । నానావిధపూజనము లొనర్చిరి ప్రీతిన్ 893

చ. అనలసమానతేజుఁ డగు నమ్మునిముఖ్యుఁడు వారి నందఱం
గనుఁగొని యాదరించి యనఘవ్రతపారగులార యీతటం
బనుపమదివ్యగంధరుచిరాత్తతపుష్పఫలోపహార మె
పెనుపుగఁ దోఁచె నాకు వినుతింపరె యిట్టివిచిత్ర మెంతయున్ 894

గీ. అనిన నత్తపస్వులందెల్లఁ బెద్దయై । యనుపమానతేజమునఁ దనర్చు
భార్గవుం డనంగఁ బరఁగుసంయమిచంద్రుఁ । డమ్మునీంద్రుతోడ ననియె నెలమి 895

చ. కల దితిహాస మొక్కటి కాశ్యప నీ కెఱిఁగింతు నంతయున్
దెలియఁగ మున్ను సజ్జనవిధేయుఁడు పుష్కరనామధేయుఁ డు
జ్జ్వలగుణశాలి విప్రకులవర్యుఁ డొకండు సమస్తధారుణీ
తలమునఁ బొల్చుతీర్థములు తాఁ గనుఁగొంచుఁ జరించు సమ్మతిన్. 896

క. ఆతఁడు త్రిభువననుత మగు । నీతీర్థముమహిమ విని నిరీక్షించెడిసం
ప్రీతి న్నియతాహారుం । డై తడయక వచ్చునప్పు డమ్మార్గమునన్ 897

చ. పిడుగులఁ బోలుకోఱలును బెల్లునఁ జల్లినవిస్ఫులింగముల్
వెడలెడుచూపులున్ నెఱయ విప్పిననోరును గ్రాలుజిహ్వయున్
బెడిదపుగర్జితంబు గల పెబ్బులిరూపుపిశాచి వచ్చి పైఁ
బడె సతతప్రవర్తితశుభవ్రతభాసురు నమ్మహీసురున్ 898

క. వెక్కసమున నాఘాతకుఁ । జిక్కక విడు విడువు మనుచుఁ జెచ్చెర దానిన్
స్రుక్కక యదలిచి విప్రుఁడు । వక్కన విడిపించుకొని పిశాచికి ననియెన్. 899

చ. అతులతపఃప్రభావవిజితాఖిలకల్మషచిత్తు నుత్తమ
వ్రతనిరతాత్ము విప్రకులవర్యుని నన్ను నకారణంబ యీ

గతి నిటు చంపఁబూనితివి కష్టపిశాచమ దుష్టబుద్ధివై
యితరునిఁబోలె నీహృదయ మెంతయుఁ గూర్మిగను వో తలంపఁగన్. 900

క. నావుడుఁ బిశాచి యిట్లను । నేవెంటం దప్పు లే దొకంతయు నాయం
దీవిధి ననుఁ బుట్టించిన । దైవమునకుఁ దప్పు గాని ధర్మప్రవణా. 901

వ. అనిన బ్రాహ్మణుం డిట్లనియె. 902

గీ. సకలభూతములకు సాక్షియై వర్తించు । దైవమునకు నేమితప్పు చెప్ప
వరుసఁ గీడు మేలు పొరయంగ నిజకృత । కర్మఫలము తనకుఁ గర్త గాక 903

వ. అనిన నప్పిశాచి యిట్లనియె. 904

చ. తెలియవు నీవు తత్త్వగతి యెల్లను గాఁగఁ జరాచరంబునం
గలిగినయీశ్వరుం డొకఁడ కర్తయు భోక్తయుఁ గాక కల్గ దె
వ్వలనను దద్వియుక్త మగువస్తువు గావున మేలు గీడునుం
దలకొన భూతరాసుల కొనర్పఁగ శక్యమె కర్మకోటిచేన్. 905

గీ. కర్మఫలము లందు కర్తయు భోక్తయు శ్రుతులఁ జాఁటు నీశ్వరుండు కర్త
యయ్యె నేని తత్క్రియాశక్తి యతనికి । నొదవు గాన నీదురుక్తు లుడుఁగు. 906

వ. అనిన నగి యాతని కిట్లనియె. 907

క. ఆగమ నీవిశ్వమునకుఁ । బ్రేరకుఁ డీశ్వరుఁడ తద్వ్యపేతం బగుచున్
బూరియు నేని చలింపఁగ । నేరదతం డొకఁడ కర్త నిఖిలంబునకున్. 908

వ. అని యిప్పిధంబున మఱియును గొండొకసేపు వివాదంబు సేసి యమ్మేదినీసురుం డిట్లను నిచ్చోటి కనతిదూరంబున నాశ్రమతీర్థంబు చెలువొందు నందు మహాముని బృందంబు గ్రందుకొనియుండు వారముందట మనమందటలు చెప్పి నీవ గెలిచిన నన్ను భక్షింపు మేన గెలిచిన నిన్ను వధియించెద నని ప్రతిన గావించె నదియును సమ్మతించి యాట్లోడంబడి తత్తీర్థవాసులసకాశంబునకుం జనిన మానవానుగతయైనపిశాచిం జూచి యచ్చెరువొంది రప్పుడిరువురుఁ దదభివందనం బాచరించి నిటలతటంబున నంజలిపుటంబులు వొందించి నిలిచి రందు మహీసురుం డిట్లనియె.

సీ. వినుఁడు సన్మునులు నాపిన్నపం బే నొకధరణీసురుండ నీధాత్రిమీఁదఁ
గలపుణ్యతీర్థముల్ క్రమమున నాడుచు నిటకు నేతెంచుచో నిప్పిశాచి
త్రోవఁ బెబ్బులిరూపుతో నుండి పట్టినఁ బట్టీక నేఁ దన్నుఁ బదరుటయును
దప్పు నాయది కాదు దైవంబు దనియెఁ దా నొగి శుభాశుభముల నొందుచోట

హేతు వగుఁ గర్మమంటి నే నిర్విధమున । వరుస నవుఁ గాదనంగ వివాద మెసఁగ
బూని గెల్చినవానిచే హీనవాది । దచ్చు ననుచు మాలోన నిశ్చయము చేసి. 910

క. ఇరువురమును మీసన్నిధి । కరుదెంచితి మిందు యుక్త మగు నిదియని మీ
రరసి తగఁ జెప్పుఁ డనుటయు । మరి పలికెఁ బిశాచి మునిసమాజముతోడన్. 911

ఉ. ఏ నొకకర్మయోగమున నిట్టిపిశాచపుజన్మ మొందితిన్
గాని మదీయబుద్ధిబలగౌరవ మేమియుఁ దప్ప దవ్విధం
బైనను నీతియుక్త మగునట్టిక్రియాగతి నీతఁ డొంటిమై
రా నిటఁ బట్టితిన్ జయపరాజయముల్ వివరింపుఁ డేర్పడన్. 912

వ. అనిన నయ్యుభయమతంబులందుఁ బూర్వపక్షసిద్ధాంతంబుల నేర్పఱుప నేర్పరులు
గాక తమలో వితర్కించు మునులకోలాహలం బగ్గలం బయ్యె నయ్యెడ. 913

సీ. పుండరీకాక్షుఁ డంభోధరశ్యాముఁ డాజానుబాహుండు విశాలవక్షుఁ
డలినీలకుటిలకుంతలుఁ డంచితస్మితలలితకపోలమండలుఁ డనేక
హారకుండలకంకణాంగదమణిముద్రికాదిభూషణభూషితాంగుఁ డమల
పీతాంబరుఁ డనల్పబింబఫలాధరుం డతులితచిరమహోహారవిలాసుఁ
డసమతేజోవిరాజితుఁ డఖిలభువన । మోహనోదారకల్యాణమూర్తి యొక్క
పురుషసింహంబు ముగురు నల్గురు నిజోప । మానవేషులు తన్ను సమ్మతి భజింప

సీ. చెమటచిత్తడిఁ జాల జగిలించుమృగనాభిబొట్టుతో నలకలు పొత్తుసేయఁ
దొఁగలువాలారుతెలికన్నుదమ్ముల సుడియుచూపుల వింతసోలపు దేర
జిగి ధగద్ధగ యను మొగడచన్నులమీఁద జిలుఁగుపయ్యెదకొంగు జీరువార
ముత్యాలకమ్మలఁ బుడిందు వెన్నెలతళుకులు చెక్కుటద్దములఁ బొలయ
నంచనడనలు పచరించునలసగతులఁ । బసిఁడియందెలు మ్రోయ నివ్వసుధ మెలఁగు
నిందిరాదేవి యన నొప్పునింతి యొకతె । యల్లనల్లన తనతోడ నరుగుదేర. 915

మ. మును బృందావనవీథి గోపవనితల్ మోదంబు సంధిల్లఁగా
ననువెంటం జనుదేరఁ గేళిగతులన్ వేడ్కన్ వినోదించుకృ
ష్ణుని చందంబునఁ దద్వనాంతరసమస్తోమాభిరామాబ్జసం
జనితామోదసుగంధగంధవహసంచారానుషక్తాత్ముఁడై. 916

క. ఏలాలవంగలతికా । జాలాలింగితకదంబసముదయసుమనో
హేలామదకలకిన్నర । బాలాసంగీతిరవము ప్రమదం బెసఁగన్. 917

వీంగాశోకవనావలీకలితకావేరీప్రవాహాంతర
శ్రీగమ్యం బగురంగమందిరము నర్థిం జేరి సద్భక్తిమై. 990

క. తనదృష్టికి నలుదిక్కులఁ । గనఁబడు దేశముల నమితకనకాంబరగో
ధనరత్నదాసదాసీ । జనముల నర్పించె శేషశాయికి నెలమిన్. 991

క. భూనాయకుఁ డద్దివ్య । స్థానము మఱిఁ బాసి పోవఁ జాలక యాపటన్
దా నుండఁ దలఁచి భూనుత । మై నెగడు తదద్రిపశ్చిమాంచితసీమన్. 992

క. సారసగంధదనిలాహత । సారససంవాసితాంబుసాగం బగుకా
వేరీతీరంబునఁ దన । పేరుగ నొకపురి రచించెఁ బ్రీతి దలిర్పన్. 993

క. ఏపట్టణమ్ముకంటెను । నాపురవర మమరు విభ్రమాలసలలనా
నూపురరవమంజులమణి । గోపురమై విభవవిజితగోపుర మగుచున్. 994

క. నలినజుఁ డనురససిద్ధుం । డల వేలుపుఁగొండ శుద్ధహాటకమయమై
వెలుఁగఁ బుట మిడినపరుసునఁ । బోలుపగు నప్పురముకోట భూవినుతంబై. 995

క. కొమ్మలగడ మానికపుం । గమ్మలక్రొమ్మెఱుఁగు లడరఁగా నలవేల్పుం
గొమ్మలు మలతురు పుత్తడి । బొమ్మలగతి వేఱ కోటఁ బొగడఁగ నేలా. 996

చ. లలనలకేళిసంభ్రమములం దెగి రాలినహారరత్నముల్
జలధరవేళఁ బెంజినుకులం జని తత్పరిఖాతలంబులన్
వెలుఁగఁగఁగఁ గాంచి వానిఁ గడువేడుకతోడుత సంస్తుతించి మే
నొలయఁగఁ బల్మఱున్ మురియుచుందురు పన్నగరాజకన్యకల్. 997

సీ. తెరల వ్రాసినవ్రాఁత దీపించుపులులకు మరి లోఁగుఁ జందురుమచ్చయిట్టి
తూలాడుపడగలతుదలతాఁకున నుల్కి హరితేరిహయము లుప్పరము దాఁటు
గేశాకులులయందుఁ గెందమ్మితూఁడులు వింతగా నజునెక్కిరింత నంజు
రమణఁ బెంగినమయూరమ్ములు వేలుపుకన్నెలకరతాళగతుల నాడు
ననిన నందుల నని చెప్ప నమరునైన । నవడిగ్రహరాజుమేడలనరణాలను
మేటితోడవులు నిట్టిట్టిపాటి వనుమ । జగములోపల మఱి వేఱ పొగడ నేల. 998

క. పురసౌధశిఖరనికర । స్ఫురదురమరకతమయూరపుంజములఁ గళా
ధరబింబమధ్యహరిణము । తరుణతృణభ్రాంతి దవ్వుదవ్వులఁ గముచున్ 999

చ. హరిణ మటంద్రు కాదు వట మందురు భూప్రతిబింబ మంద్రు సా
గరతలపంక మంద్రు శశికం దని యందురు లోకు లంధులున్

సరసిజవైరి మైకఱ నిజంబులు గావవి యాప్పూరఁబు గో
పురశిఖరాలితో నొరయఁ బుట్టినకం దని చెప్పఁబాం దగున్. 1000

క. నీలమణిచంద్రశాలా । పాలిక లీలావిలోలబాలాలీలా
వాలాపాంగాలినట । త్కాలాభ్రాంతరతటిల్లతాఁగతిఁ బొలుచున్. 1001

క. నీడలు మణిముకురంబులఁ । జూడను పట్టణములోనిసుగుణులు సురత
క్రీడాసంభ్రమగళిత । వ్రీడాబ్జముఖీకపోలవీక్షులఁ దక్కన్. 1002

మ. పురిశృంగారవనంబులన్ మెఱయుచున్ బూర్ణేందుబింబాననల్
విరులం గొవ్వలు దీర్ప కేళి యెలమిన్ వేడ్కన్ వెసం గప్పుబం
ఘనీలప్రబలాంధకారము క్రియం దోపం భ్రమం జక్కవల్
విరహార్తిం దురుపిల్లుఁ బట్టపగలున్ లీలాసరశ్శ్రేణులన్. 1003

క. సరసీరుహములు తత్పుర । వరవనితావదనవైభవము గోరి సరో
వరమధ్యమముల నెప్పుడు । చిరలీలం దపము సేయుచెలువున మెఱయున్. 1004

క. అతనుఁడు సమ్మోహన శర । మతివలకన్నొనల నిలిపి యతులోద్యాన
ప్రతతుల నప్పురి నెప్పుడు । చతురత రతిఁ గూడి క్రీడ సలుపుచు నుండున్. 1005

ఉ. ఉపరిరతిప్రయాసముల నుబ్బినఘర్మజలార్మిశీకర
వ్యపనయబుద్ధి నంగనలు వారిరుహాకరవారి నుల్లస
ద్విపులమదద్వయీలిఖితవిస్ఫురితాగరుపత్రవల్లికా
స్నపన మొనర్చి కల్మషము సౌరభముం గలిగింతు రప్పురిన్. 1006

సీ. మెఱచి పోవనితీవమెఱపులు రతికేళికలికిరాచిలుకలు పలుకనేర్చు
బంగారుప్రతిమలు ప్రాణంబు లెసఁగినచిత్రరూపంబులు చిత్తభవుని
మోహనాస్త్రంబులు ముదితలై నరియించుచంద్రరేఖలు మహీస్థలి నటించు
కల్పవల్లులు పులుకడిగినముత్తెంపుతళుకులు శృంగారకళలచెలులు
కన్ను లార్చెడువేలుపుకన్య లోఱపు । దెలుపుమెత్తనిమణిశలాకలు విలాస
సీమ లనఁ గామకేళివిచిత్రగతుల । వాసి కెక్కుదు రప్పురివారసతులు. 1007

చ. తనపగవారి లోఁగొనినతప్పునకప్పుర (?) నాథుఁ డామ్యలన్
తెమపగకింక సంకెలలఁ బెట్టిన భీతిగఁ గన్గొనిం గనీ
కనముల ముట్టి గిట్టెకును గైవడి నెందు నమందబృంహిత
ధ్వనులు దలిర్ప నొప్పుమదవారణముల్ జయకారణంబులై. 1008

చ. వెసఁ గదలించి హే యనిన వ్రేల్మిడిలోనన నిల్చుఁ గంధరం
బుసుమళ బిట్టుదల్చినను భోరన సాగరమైన దాఁటు బ
ల్వసమున తాఁగలం దఱిమి వాగె వదల్చినఁ జావ్వనం జవం
బెసఁగఁగ గాలి మీఱు భువి నెన్నిక కెక్కినఖుర్తులాణముల్. 1009

సీ. సంతతభువనప్రశస్తసంచారులు సత్కులగోత్రవిస్తారశీలు
లవనీసతీపరిగ్రహార్థసమర్థులు పరిచరప్రహ్లాదనిరతగుణులు
ప్రకటపదక్రమప్రాగల్భ్యనిరతులు పరపక్షఖండనప్రౌఢమతులు
ఖరదూషణక్షయంకరశక్తియుక్తులు కృష్ణవర్గాధికకృత్యపరులు
కలితసర్వజ్ఞవిగ్రహుల్ కలిమలాప । కర్షణోదీర్ణసద్ధర్మకర్మపరులు
నగుచు శ్రీవిష్ణుమూర్తుల ననుకరించి । వెలయుచుందురు తత్పురివిప్రవరులు. 1010

ఉ. ధీరులు దోషదూరులు సుధీజనసంస్తవనీయసద్గుణో
దారు లుదారు లాహవజితప్రతివీరు లపూర్వనిత్యశృం
గారులు శూరు లుజ్ఝితవికారులు వార్ధిగభీరు లంగనా
మారులు శక్తినిర్జితకుమారులు రాజకుమారు లప్పురిన్. 1011

క. ధనదులు పుణ్యజనేశులు । ననవరతశివాభినందితాత్ములు నరవా
హనులు నిధిపతు లుదారు ల । య్యును గారు కుబేరు లచట నుండెడు వైశ్యుల్.

సీ. మధుపట్పదంబులమధుపానభూములు రాజకీరంబులరచ్చపట్లు
పుంస్కోకిలంబులభోజనశాలలు మలయానిలంబులు మలయునెడలు
నవమయూరంబులనాట్యరంగంబులు మకరకేతనుసభామండపములు
కుటజీజనములవిరులచప్పరములు మధులక్ష్మినైపథ్యమందిరములు
ఆలవసంతునిలీలావిహారసీమ । లిట్టులం బగువలపులపుట్టినిండ్లు
చిరపరిశ్రాంతపథికసంజీవనములు । పావనము లప్పురంబున బాహ్యవనులు. 1013

చ. పరిణతగంధశాలివనపంక్తులు గంధవహానుధూతబం
ధురకణిశంబులై వెలుపు దూకొనఁ జాలు నిజాలవాలసుం
దరవికచారుణోత్పలవితానవభ్రమదాలిమాలికా
సురుచిరగీతమాధురికిఁ జొక్కి తలల్ కదలించె నో యనన్. 1014

సీ. పరిపాండుకేసరపరిణాహకేసరప్రసవపరాగంబు కొసరి కొసరి
వర్ణితకాసారవరవీచికాసారశిశిరశీకరములఁ జెలఁగి చెలఁగి

గుణవతీఘనసారకుచలిప్తఘనసారబహుళసౌరభముల బలసి బలసి
కమనీయమణిజాలఖచితసద్గృహజాలమాలికాంతరముల మలసి మలసి
సమదకరికటతటమదసలిలపాన । ముదితకలరవమధుకరవృదులచలిత
లలితవిపరీతగరుదంచలములఁ బొదలి । మలయపవనుండు పురిలోనఁ గలయఁ బొలయు.

వ. మఱియు రిపుహృదయపుటభేదనం బగునప్పుటభేదనం బమరావతీపురంబునుంబోలె ననిమిషానందకరంబై, యలకాపట్టణంబునుంబోలె ధనదనివాసంబై, మధురాపురంబునుంబోలె నుల్లసత్పుండరీకంబై, పుండరీకంబునుంబోలెఁ బురుషోత్తమావాసంబై, పురుషోత్తమావాసం బయ్యును వీరభద్రవిహారస్థలంబై, వీరభద్రవిహారస్థలం బయ్యును దక్షయాగమహోత్సవంబై, దక్షయాగమహోత్సవం బయ్యును సర్వమంగళాభిరామంబై, యమరు నందుసుందరులనయనంబులయంద శ్రుతిసీమాలంఘనోద్యోగంబును, పంగులయంద పదహీనతయుఁ, గరులయంద మదోద్రేకంబును, దరులయంద శాఖాచలనంబును, ప్రబంధంబులయంద వర్ణబంధంబులును, శుకశారికాదులయంద పక్షపాతంబులును, గోకులంబులయంద భంగంబులును, భృంగంబులయంద మధుపానప్రసంగంబులును, వృద్ధదౌవారికాదులయంద దండగ్రహణంబులును దక్కఁ దక్కొండల లేకయొప్పు నందు. 1016

ఉ. భూజనదృక్చకోరపరిపూర్ణసుధాంశుఁడు కీర్తిచంద్రికా
రాజితలోకుఁ డానతధరాతలనాథకిరీటరత్ననీ
రాజితపాదపీఠుఁ డరిరాజకులాచలవజ్రపాణి పం
కేజకులాన్వయాగ్రణి సుకీర్తినరేంద్రుఁడు సమ్మదంబునన్. 1017

క. హితబంధుమిత్రసేనా । పతిసామంతప్రధానపరివారపురో
హితసహితముగ వసించెను । సతతమహీరాజ్యవిభవసౌఖ్యాన్వితుఁడై. 1018

గీ. అట్లు పెద్దకాల మం దుండి యాశ్రిత । పారిజాతు సత్కృపాసమేతుఁ
బ్రతిదినంబు గోరి భజియించె శ్రీరంగ । ధాము నింద్రనీలధామధాము. 1019

ఉ. అంత నిజాత్మజాతు దళితారినృపాలుఁ బ్రజానుపాలనా
త్యంతవిచక్షణున్ సుగుణధాముని సన్నుతనాము బంధుసా
మంతజనైకసమ్మతిని మంజులమంగళతూర్యసంగతుల్
గంతుగ బ్రేమఁ బ్రాజ్యనిజరాజ్యపదస్థుని జేసి నెమ్మదిన్. 1020

క. తగు లోండు లేక మతి యా, జగతీనాథుఁడు విరక్తి సమకొన మదిఁ బ
న్నగతల్పు నిలిపి నియతిం। దగఁ దప మొనరించి తత్పదస్థితి నొందెన్. 1021

క. అని ప్రాచేతసుఁ డాదర, మెనయ భరద్వాజమునికి నెఱిఁగించినయీ
వినుతేతిహాసపఠనం। బున నరుఁ డుభయలోకములు నెంపొందు౯. 1022

వ. అని పారాశర్యుండు నాగదంతమునివర్యున కెఱింగించిన తెఱంగు. 1023

శా. చోళీచంచదురోజకుంకుమనవక్షోదస్ఫురద్వక్షః శ్రీ
పాళీచారుకపోలచిత్రరచనాపారీణహస్తాబ్జ బం
గాళీకేళీకలాపమత్తకరిశిక్షానవ్యపాంచాల పాం
చాలీభావవికాసకృచ్చతురవాచామాధురీవైభవా. 1024

క. కమలాంకకాంతిశోభిత। కమలాకరనిభగభీర కమనీయాదర
త్కమలాయతదళలోచన। కమలాకలితాత్మసదన కమలానయనా. 1025

మాలిని. దినకరసమతేజా దీనమందారభూజా
వనధినిభగభీరా వర్ణనీయప్రచారా
వినమదనయవిశాలా వేదమార్గానుకూలా
జనసువలయసోమా చాగయామాత్యరామా. 1026

గద్యము. ఇది శ్రీమదచ్యుతకరుణాకటాక్షవరప్రసాదలబ్ధసిద్ధసారస్వతవిలాసగౌరవ
గౌరనామాత్యపుత్ర సుకవిజనమిత్ర సుధీవిధేయ భైరవనామధేయ
ప్రణీతం బైన శ్రీరంగమహాత్మ్యం బనుపురాణకథయందుఁ
చతుర్థాశ్వాసము.

శ్రీరంగమహాత్మ్యము.

పంచమాశ్వాసము.

క. శ్రీరఘునాయకపృథుపద । వారిరుహభ్రమరబంధువత్సలవంశో
ద్ధారణసుమహితమతివి । స్ఫారోరగసార్వభౌమచాగయరామా. 1028

వ. అవధరింపు మఖిలకథాకథనచాతురీజనితరోమహర్షణుం డగురోమహర్షణకుమా
రుండు దివ్యబోధను లగుశౌనకాదితపోధనుల కిట్లనియె 1029

క. ఈజాడ కలితపుణ్యస । మాజం బగునాశ్రమతీర్థమహిమ విని భర
ద్వాజుఁడు విపులతపోని । ర్భ్రాజితు వాల్మీకిఁ జూచి పలికెం బ్రీతిన్. 1030

చ. ఇది యొకపాదపంబు గడు నేచినశాఖల నెల్లదిక్కులన్
బొదివి మహాతపస్విజనపూజితమై గిరిఁబోలెఁ దోఁచుచు
న్నది విలసత్ప్రసూనభరనవ్యమనోహరదివ్యవాసనా
ముదితమదాళిగాఁగఁ బరిమోహితముగ్ధసురంగబృందమై. 1031

క. శ్రుతిసుకరంబై మధుర । శ్రుతికలితస్వరవిశేషసువ్యక్తంబై
శ్రుతిఘోషము వినఁబడెడి । శ్రుతమగునచ్చోట నేమిచోద్యము గలదో. 1032

క. వినిపింపుము నా కత్తెఱఁ । గని వినయం బెనయఁ దన్ను నడుగ భరద్వా
జుని ననలకల్పతేజునిఁ । గనుఁగొని వాల్మీకమునిశిఖామణి పలికెన్. 1033

చ. వినుము కదంబభూజ మది విశ్రుత మయ్యెను దానిపేర న
య్యనుపమతీర్థమందుఁ బ్రియమారగ నిమజ్జన మాచరించున
జ్జను లఘముక్తులై పరఁగ శాశ్వతవిష్ణుపదంబునందుఁ బెం
పున వసియింతు రక్కడికిఁ బోదము రమ్మని సమ్మదంబునన్. 1034

మ. అని రూపంబు ధరించి వచ్చుహరిలీలాప్తిన్ దిగంతంబులన్
తనదేహప్రభ లుల్లసిల్లఁగ భరద్వాజాన్వితుండై రయం
బున వాల్మీకమునీశ్వరుం డరుగఁ దత్పుణ్యస్థలావాసస
న్మునివర్గం బెదు రేఁగుదెంచి పరమామోదంబు సంధిల్లగాన్. 1035

ఉ. దండడఁ బ్రొక్కి నవ్వుచు సుధామధురప్రియవాక్యచాతురిం
గొండలఁ బల్లవప్రతిమకోమలపాణిపరిగ్రహంబునం
గొంగటి నాదరంబు సముకొల్పులసత్పరిరంభణంబులం
గొండల గారవించి మునికుంజరుఁ డంటు దన్నుఁ గొల్వఁగాన్. 1036

ఉ. అంబురుహాస్తబాలకిరణారుణకోమలపల్లవప్రభా
లంబముఁ జందనానిలచలత్కుసుమస్తబకప్రబుద్ధరో
లంబము నాలవాలపరిలాలితకేళివిలోలమత్తకా
దంబము నగ్రసంశ్రితపతత్రికుటుంబము నాకదంబమున్. 1037

క. డాయఁ జని ప్రొక్కి భక్తిం। బాయక పూజించి పరమపావన మగుత
చ్ఛాయాసంశీతలవిమ। లాయతసికతాతలమున నాసీనుండై. 1038

గీ. ఆరయ నివృత్తయాగచిహ్నంబు లవట। గానఁబడినఁ గౌతూహలకలితుఁ డగుచు
వారియందు వయస్తపోవైభవముల। నధికుఁ డగుగౌతమునకు నిట్లనియెఁ బ్రీతి. 1039

చ. మునివర యీప్రదేశము సమున్నతయూపవరోపశోభితం
బును బరిపూర్ణపాత్రపరిభూషితవేదివిరాజితంబునై
కనఁబడుచున్న దెన్నృపశిఖామణి సమ్మతిఁ జేసెనొక్కొ భూ
వినుతమహాధ్వరంబు లతివిశ్రుతదక్షిణ లిచ్చి యిచ్చటన్. 1040

క. అనవుడు నాగౌతముఁ డి। ట్లనియెన్ మిథిలాధినాథుఁ డైనవిదేహుం
డొనరించెఁ బెక్కుయాగము। లనఘమహామునిసమేతుఁ డై యచ్చోటన్. 1041

ఉ. నావుడుఁ బుట్టువాలి సుజనప్రియు గౌతముఁ జూచి సుస్వరం
బై వినవచ్చుచున్నది నిరంతరమై యొకవేదఘోష మీ
తావున నిట్టిచిత్ర మెచటన్ మును నే నెఱుఁగన్ మునీంద్ర నీ
వావిధ మెల్ల నాకుఁ దెలియన్ వినిపింపు సవిస్తరంబుగాన్. 1042

క. అని యడిగినఁ బ్రాచేతస। మునివరుఁ డిట్లనియె గౌతముఁడు సకలజగ
ద్వినుతప్రభావభూసుర। వినుము పురావృత్త మొకటి వినుపింతుఁ దగన్. 1043

శా. భూనాథుల్ తనపంపు సేయఁగ జగత్పూర్ణప్రతాపోదయ
శ్రీ నొప్పారువిదేహభూమిపతి భూరిద్రవ్యదానంబులన్
దీనానాథుల కెంతయుం బ్రియము సంధిల్లన్ బ్రయోగానుసం
ధానప్రౌఢిమ నీశ్వరానుమతి జన్నం బర్థిఁ గావింపఁగాన్. 1044

క. ఒకనాటిరాత్రి ఋత్విగ్ । నికరముఁ బరిచారకులును బడలినమేనన్
సకలంబు మఱచి నిద్రా । వికలేంద్రియు లగుచు నున్నవేళం దెలుపన్. 1045

చ. అలఘుగ నొక్క కుర్కుర మనాదృతభూరికవాటమైనత
త్సలలితయజ్ఞవాటమున వెసం జనుదెంచి తదంతరంబునం
గలయ మలంగి వేలిమికిం గాం దగుపాత్రికలందు ముందు వా
రలకడ నుంచినట్టిపృషదాజ్యము నెమ్మదిం గ్రోలి వెండియున్. 1046

గీ. అచట మంత్రపూత మగుపురోడాశంబు కొంతకొంత మెసవి యంతం బోక
తక్కుంగలపదార్థతతు లెల్ల మూర్కొని తనిసి వెడలిపోయెం దనకుం దాన 1047

క. ఆవేళ దెలిసి ఋత్విజు । లావిధ మేమియును దెలుపం గవిశిష్టద్ర
వ్యావలిం గ్రతువు సమాప్తము । గా వేల్వం గడంగుటయును గడుచిత్రముగన్. 1048

వ. మంత్రతంత్రంబు లెవ్వియుం దోపకున్న విషణ్ణహృదయులై ఋత్విగ్జనంబు లధ్వర
క్రియాప్రబుద్ధుం డగువృద్ధకశ్యపున కత్తెఱం గెఱింగించిన నతండును భయార్తచిత్తుం
డై వారల కిట్లనియె 1049

ఉ. అంచితశేముషీవిభవ మందఱు మెచ్చంగ మున్ను నే నొన
ర్చించిన యాగముల్ కొలంది వెట్ట నశక్యము నాకు నిట్టి వా
కించుకయున్ బ్రయోగవిధ మిప్పుడు దోంప దిదేమి చెప్ప నూ
హించిన విస్మృతిం బొరసె నేర్పడ నేర్చిన యన్నివిద్యలున్. 1050

క. అనుటయు నట్లు సదస్యులుఁ । గనుగొని వా రరయఁగ బుద్ధి గలిగి ప్రయోగం
బనఁగా నెట్టిది మంత్రము । లన నెయ్యవి నే మెఱుంగ మని రీరీతిన్. 1051

క. జడులై ముందఱ దోపక । తడఁబడ బుడిబుడ్లు వోవ ధరణీశ్వరుఁ డ
య్యెడ వారిఁ జూచి మీకీ । చిడిముడిపా టేల వచ్చెఁ జెప్పుం డనినన్. 1052

ఉ. వారు నతాస్యులై ధరణివల్లభుఁ జూచి నరేంద్ర దీనికిన్
గారణ మే మెఱుంగ మధికం బగుమే లొడగూడుచోట దు
ర్వారము లైనవిఘ్నములు వచ్చు ననేకము లంచు భూమిలో
వారలు రూఢిగాఁ బలుకువాక్యము దప్పదని వేయునేటికిన్. 1053

క. నావుడు భూవిభుఁ డీఁక మన । కేవిధి ప్రజ్ఞావిశేష మేపారు సుఖం
బేవరవున సంపూర్ణం । బై వెలయు నటంచు ఖిన్నుఁడై చింతింపన్. 1054

సీ. అతని కిట్లనిరి వారందఱు నీరీతి నవనీశ పరితాప మంద నేల
యేదేవుఁ గుఱించి యీయాగమును జేయఁ గైకొంటి వట్టిలోకైకనాథు
నాదినారాయణు నాద్యంతవిరహితు నామ్నాయసంవేద్యు యజ్ఞపురుషు
దేవదేవుని వాసుదేవుని నధికారు నచ్యుతు నఖిలభూతాంతరస్థు
నాశ్రయింపుము హృద్గతం బైనమోహ । పటలమంతయుఁ బాపు నప్పరమపురుషుఁ
డుదయభానుఁడు దిక్కులఁ బొదివికొనిన । యాంధకారంబు విరియించు నవ్విధమున

ఈ. నావుడు సంతసించి నరనాథుఁడు తానును వారుఁ గూడి స
ద్భావమునన్ బ్రపన్నపరిపాలనలోలుఁ గృపాలవాలు రా
జీవదళాక్షు నిల్పి మఱిచింతలఁ ద్రోచి నివాతదేశసం
భావితదీపభాతిఁ జలభావ మొకింతయు లేక యున్నెడన్. 1056

క. వారక తమతమ పనులను । జేరక చిత్రించినట్టి చెలువునఁ జేష్టం
గూరక పలుకం గోరక । యూరక నివ్వెఱఁగు నొంది యుండిరి సభ్యుల్. 1057

ఉ. అత్తఱి నొక్కసంయమి పరాపరతత్త్వవిచారశాలి భా
స్వత్తులితప్రభానిధి నిజప్రతిమప్రతిభావిశేషసం
పత్తిఁ దనర్చుశిష్యులు శుభస్థితిఁ గొల్వఁగఁ జొచ్చి వచ్చె ను
ద్వృత్తతపనీయదీప్తసముదగ్రకవాటము యజ్ఞవాటమున్. 1058

వ. ఇట్లు చనుదెంచి సముచితధ్యానతత్పరు లగుచు ఋత్విజులను రాజునుం జూచి యిట్ల
నియె. 1059

శా. ఏలా విఘ్నము పొందె నీక్రతువు మీ కిట్లేటి కేతత్క్రియా
జాలం బూరక తక్క బాలిశులమాడ్కి న్నిల్పి చింతాత్ములై
కాలక్షేప మొనర్చ తారు మొదలం గైకొన్నకార్యంబు ప్ర
జ్ఞాలంకారులు గెలిఁ బుత్తురె వ్యథాధ్యానంబునన్ బుద్ధియే 1060

మ. క్రతుకర్మంబు సమాప్తి సేయుఁ డని వల్కన్ వార లావిప్రు నా
తతతేజోనిధిఁ బ్రీతిఁ గన్గొని మహాత్మా మంత్రభాగంబు మా
మతులం దోపక తత్ప్రయోగవిధిసామర్థ్యంబునన్ వ్యర్థవి
స్మృతి నొందెం గత మెద్దియో తెలుపఁగ మీచిక్కట్లు నెక్కొంటకున్. 1061

క. అని యీవిధమున వారను । వినయముతోఁ దుతను బల్క విప్రాగ్రణి యా
మునులఁ గనుంగొని జలద । స్తనితగభీరస్వనంబు సమకొనఁ బలికెన్ 1062

ఉ. కారణ మెద్దియో నొకటి గల్గక యీమఖవిఘ్న మొందఁగా
నేరదు గావునన్ వినుము నిక్కము సర్వమయాత్ముఁడైన యం
భోరుహనాభుఁ డిమ్మహితభూరుహమందు నిరంతరంబు నం
గోరి వసించి యున్కి నెఱుగున్ దరితో నివి సర్వవృత్తముల్. 1063

క. పూజించి యమగుఁ డీతరు। రాజము నిది చెప్ప మీకుఁ గ్రతువిఘ్నం బె
ర్యోజ సమకొనిన తెలిఁగ ను। ద్విజవరులార విస్మృతిం బడ నేలా. 1064

ఉ. నావుడు సంతసించి నరనాథుఁడు ఋత్విజులున్ సదస్యులున్
బావనగంధపుష్పఫలపాయసపూపగుడాజ్యముఖ్య నా
నావిధసత్పదార్థకలనంబున నర్చ లొనర్చి రిమ్ములన్
సేవకకామితార్థఫలసిద్ధ్యవలంబము నాకదంబమున్. 1065

ఉ. భాతిఁ నాథు నిప్పు డతిభక్తి నొనర్చిన యర్చనంబులన్
బ్రీతుఁడ నైతి మీవలనఁ బెద్దయు విప్రవరేణ్యులార మీ
కీకతి నిష్ట మైనవర మిచ్చెద వేఁడుఁడు నావుడు న్మనః
కౌతుక మార వారు పులకంబులు నిక్కఁగ నుద్గతాస్యులై 1066

మ. క్షితిజాతోత్తమ సర్వలోకపతి లక్ష్మీమానసోల్లాసు నా
శ్రితమందారు నుదారుఁ గౌస్తుభమణిశ్రీరంజితోరస్కు న
చ్యుతునిన్ భక్తి గణించి యీనృపతి విధ్యుక్తంబుగాఁ జేయుస
త్క్రతురాజంబున నేము ఋత్విజులమై కర్మం బనుష్ఠింపఁగన్. 1067

క. ఏమంత్రము నేతంత్రము। మామతులకుఁ దెలివిపడక మానినకార్యం
బేమాయెనొ యదిగాక మ। తేమాయెనొ మే మెఱుంగ మేకారణమో 1068

క. ఆవిధము దెలిసి మెఱసిన। మావిన్నదనంబు మాన్పి మంత్రనియోగ
ప్రావీణ్య మొసఁగి పూర్ణము। గావింపుము నీవు మఖ మఖండితకరుణన్. 1069

చ. అనవుడు నమ్మహీవిటపియందు వసించినరంగధాముఁ డి
ట్లను మునులార మీ రలసి యధ్వరవాటిక నుత్కవాటబం
ధన మొనరింపఁగా మఱచి నల్గడలన్ సుఖసుప్తులైనచో,
శునకము తన్మఖాలయముఁ జొచ్చి నిజేచ్ఛఁ జరించి యచ్చటన్ 1070

క. హోమద్రవ్యము లన్నియుఁ। దా మూర్కొనిపోయె దానఁ దలకొని వేల్వం
గా మొనసినకారణమున। నేమంత్రస్మృతియు మీకు నెసఁగక తక్కన్. 1071

క. శుచిమద్ద్రవ్యంబుల నతి । శుచియై తద్దీక్షితుఁడు నిత్యశుచు లగుఋత్వి
గ్నిచయంబుఁ గూడి చేసిన । సుచిరక్రతు వొసఁగుఁ బ్రియము శుచిపత్తునకున్.

వ. కావున నపవిత్రంబు లగు పాత్రానీకంబు పరిహరించి శుచిద్రవ్యంబుల నవ్యగ్రులై యాగంబు పరిపూర్ణంబుగా నొనర్చుఁడు మీరుం బూర్వప్రకారంబున సర్వమంత్రతంత్రంబులు ప్రయోగసులభంబులై దీపించెడి నీమహీపాలసత్తముండు నుత్తమగతిఁ బ్రాపింపంగలఁ డని యానతిచ్చినఁ దత్ప్రసాదంబున నఖిలవిద్యలు నవగతంబైన సవనంబు నిర్విఘ్నంబులైన నిర్వర్తించి యమ్మునిసమాజంబును రాజును బరమానందంబునం బొందితి మున్ను నిజసమ్మానితుండై యభిరూపంబు నొందినకాలంబున కేతెంచి హితోపదేశంబు చేసిన భూసురాగ్రణి యెవ్వండని కుతూహలులై యిట్లనిరి. 1073

మ. పురుషవ్యాఘ్రము భవత్ప్రసాదమున మాబుద్ధుల్ ప్రసన్నంబులై
పరగెం బర్వినదుర్వమోహతమముల్ పాసెన్ మనోవీథిలో
మరలం దోఁచె సమస్తవిద్యలును సామాన్యుండవే సర్వది
గ్భరితస్ఫూర్తిఁ దలిర్చె నీదుశుభసాంగత్యప్రభాజాలముల్. 1074

క. ఎచ్చోట నుండు విచటికిఁ । గ్రచ్చఱ నరుదెంచినట్టి కత మేమి ముఖం
బచ్చుపడ నిర్వహింపఁగ । విచ్చేసినదొరవొ ద్విజవిభుఁడవొ చెపుమా 1075

వ. అనిన నయ్యుత్తమపూరుషుండు మహర్షుల కిట్లనియె. 1076

క. వసియింతు నెల్ల యెడలను, వసుధాసురులార నాకు వాలాయంబై
యొసఁగినపని లే దొకటియుఁ । బొసఁగం జేరుదువయొ నాకుఁ బోలినలీలన్. 1077

మ. విమతద్రవ్యసమృద్ధి గల్గి త్రిజగద్విఖ్యాతచారిత్రులై
చనుమీయట్టిమహాత్ము లెల్లక్రియలం జాగింప సన్మాన్యవ
ర్తనుఁడై మించినయీవిదేహవిభుసత్త్రం బంతరాయంబు నొం
దినయాచందమెఱింగి తత్పరిసమాప్తిప్రీతి నేతెంచితిన్. 1078

గీ. క్రతువు సంపూర్ణమయ్యె భూపతికి మీకు । భద్రమయ్యెడు నేను నాభవనమునకుఁ
బోయివచ్చెద ననిన నప్పురుషసింహుఁ । బాయజాలక యమ్ముని ప్రవరులెల్ల. 1079

చ. వెనుకొని యేఁగి రప్పు డరవిందదళాక్షుఁడు వారినందఱం
దనకరుణావలోకనసుధారసధారలఁ దొప్పదోఁపుముం
దనుభవదివ్యసౌరభకదంబము దిక్కులఁ బర్వ నుర్విఁ బా
వన మగునల్లసచ్చరణవారిరుహంబుల లీల మెట్టుచున్. 1080

సీ. ఆకదంబముఁ జేర నరుదెంచి తనను నమ్మువా రాదరించుపూజనలు ప్రీతిఁ
గైకొని వారితో ఘనతపోధనులార గురుతరం బగు వేదఘోష మొకటి
సకలకాలంబును శ్రవణమంగళము గా నొదవుగా కని వరం బొకటి యొసఁగి
యంతర్హితుం డయ్యె నది యాదిగా మునిసేవ్యమై శ్రుతినాదభవ్య మగుచుఁ
బొలుచు నేతత్ప్రదేశంబు భూరిజన్మ సంచితోదగ్రపాపప్రపంచనక్ర
వక్రసంచారభయదభవప్రభూత । జలధిజృంభితబాడబజ్వలన మనఁగ 1081

వ. అని గౌతమమునివరుండు చెప్పినపుణ్యతీర్థప్రభావంబున కలరుచుఁ బరమతత్త్వవివేకి
యగువాల్మీకి యచటఁ గదలి భరద్వాజసహితుండై మహితతపోవిరాజమానమునిసమా
జభ్రాజితంబును ప్రసిద్ధసిద్ధచారణగీర్వాణసేవితంబును సకలకాలకుసుమఫలభరిత
తరులతాపరివృతంబును క్రోశమండలవిస్తారంబును నగు బిల్వతీర్థంబునకుం జనియె
నని చెప్పి యప్పారాశర్యవర్యుండు వెండియు నిట్లనియె. 1082

సీ. ఇంద్రుఁ డేతరువు నెమ్మి నారాధించి సురరాజ్యవైభవస్ఫురణ దనరె
మైత్రేయి నాఁగ బ్రాహ్మణి యేమహీజంబు సేవించి యోగసంసిద్ధి నొందె
వాలఖిల్యాదు లేవరపాదపచ్ఛాయ నెల్లకాలము నాశ్రయించి యుందు
రజనిర్మితం బైనయాగవేదిక నేఁడు నేశాఖిక్రింద నొప్పెసఁగి వెలయు
విబుధమానవదైతేయవితతిలోన । నెవ్వరెవ్వరి కట్టియభీష్ట మట్టి
వార లెల్లను నేధరణీరుహంబు । కొలిచి వడసిరి తమతమకోర్కు లెలమి 1083

గీ. అట్టిబిల్వంబు పేరఁ బ్రఖ్యాతి నైన । యమ్మహాతీర్థరాజసామర్థ్య మెల్ల
దెలుపు నితిహాస మొక్కటి గలదు వినుము । దానఁ బెడబాయుఁ బటుదురితవ్రజంబు

సీ. కలఁడు సోముఁ డనఁగా నొక్కరాజర్షి వంశదీపకుఁడు దుర్వారబలుఁడు
సత్యసంధుఁడు సర్వశాస్త్రతత్త్వజ్ఞుఁడు శమదమాన్వితుఁడు సజ్జనహితుండు
జలధివేష్టితమహీచక్రేశ్వరుఁడు నిత్యధర్మశీలుఁడు మహాదానశాలి
సతతయాగక్రియోత్సాహసంపన్నుండు సకలదిగంతవిశ్రాంతకీర్తి
ఘనదయానిధి యాచకకల్పతరువు । భూప్రజాలోకనోత్సుకపూర్ణచంద్రుఁ
డతిజయోదారుఁ డంభోరుహాక్షుదివ్య । చరణరాజీవయుగసమర్చనపరుండు 1085

క. విగతస్పృహుఁ డై తగ న । జ్జగతీనాయకుఁడు షష్టిసమములు కీర్తుల్
నెగడఁ ధర యేలి తనమెయి । నెఁగడినజరఁ జూచి యాత్మ నెసఁగినచింతన్. 1086

మ. జలదాకారము లింద్రజాలమహిమల్ సౌదామనీవిభ్రమం
బులు గంధర్వపురంబు లంబునిధిసంభూతోర్మికాజాలముల్
కలలో రాజ్యము లెండమావులు నటత్ఖద్యోతకీటద్యుతుల్
తలపోయంగ నసారసంసృతిసముద్యత్సౌఖ్యసంపన్నతల్. 1087

క. అదిగాన విపులభోగా । స్పదశాశ్వతపుణ్యలోకసంవాసము నా
కొదవెడునట్టి ప్రయత్నము । వదలక కావింపఁగా నవశ్యము వలయున్. 1088

వ. అని వితర్కించి. 1089

చ. విమలతపఃప్రసిద్ధులును వృద్ధులు శుద్ధులు వీతరాగులున్
శమదమయుక్తులున్ సకలశాస్త్రవిధిజ్ఞులు నైనసద్ద్విజో
త్తములను సత్పురోహితవితానము నాప్తుల బంధుమిత్రులన్
గ్రమమునఁ గూర్చి వారి కధికం బగుపూజ లొనర్చి యిట్లనున్. 1090

చ. చదివితి నెల్లవేదములు శాస్త్రములున్ బహుధర్మమర్మముల్
విదితముగాఁగ వింటి బహువిత్తము లిచ్చితి విప్రకోటికిన్
సదమలబుద్ధిఁ జేసితి బ్రశస్తమఖంబులు జీవలోకసౌ
ఖ్యదములుగా వనంబులు జలాశయముల్ కడుఁబెక్కొనర్చితిన్. 1091

క. సుకృతము లెడపక సేసియుఁ । బ్రకటితసంపదలఁ బెంపు వడసియుఁ గాంచీ
పకుఁ దగుసుతుఁ గనుభాగ్యం । బొకటియు లేదనిన మనుజుఁ డొందునె శుభమున్.

క. అపుత్రవంతులకుఁ గల । దరయఁగ సద్గతిసుఖంబు నాపుత్రాణాం
పరలోకస్థితి యనఁగాఁ । బరఁగెడువాక్యంబు వినమె బహుశాస్త్రములన్. 1093

క. మేదినిఁ బరఁగినలౌకిక । వైదికధర్మంబు లెఱుఁగువఱతలు గడువీ
రేది గతి చెప్పఁ డీకఁ బు । త్రోదయలాభోత్సవంబు లొందనివారున్. 1(94

ఉ. నావుడు వారలమ్మనుజనాయకుఁ గన్గొని పూర్వజన్మసం
భావితపాపయుక్తి ననపత్యుఁడ వైతివి నీవు దీనికిం
గా వగ పేటికిం బటుశిఖావిసరోజ్జ్వలమైనవహ్నిఁ గా
ష్ఠావలిఁ బోలె గాచు నశుభాతిశయంబులఁ బుణ్యకర్మముల్. 1095

వ. తొల్లి దుంధుమారసగరదిలీపదశరథాదిమేదినీశులు హృషీకేశు నారాధించి తత్ప్ర
సాదంబున నసాధారణబలపరాక్రమసౌభాగ్యవినయవిధేయత్వాదిగుణోదారు లగు

కుమారులం గనిరి నీవును దత్ప్రకారంబునం గారుణ్యసింధు వగు సింధురవరదునిం బూజింపుము రథాంగపాణి భవన్మనోరథంబు సఫలంబు సేయు నెడసేయక తత్ప్రతికారం బగునధ్వరంబు గావింపు మనిన సమ్మదం బంది యమ్మహీవరుండు. 1096

క. తనకనుసన్న నృపాలురు । పనిసేయు నుదారవిభవపరిణతదివిజాళ్
గొనియాడ వేదవిద్యా । ఘను లగుభూసురులఁ గూడి క్రతు వొనరింపన్. 1097

శా. చండాంశుప్రతిమప్రతీకరుచు లాజాచక్రవాళంబునన్
నిండం బర్వఁ బ్రవాళపాటలజటానీకంబు మూలం గ్రియా
పాండిత్యప్రథమానసంయమికదంబం బద్ధిసేవింప మా
కండేయుం డరుదెంచెఁ దన్మఖదిదృక్షాకౌతుకోల్లాసియై. 1098

గీ. అమ్మునీంద్రునిఁ గని వినయం బెలర్ప । నెదురు చని మ్రొక్కి తోడ్కొని యేఁగుదెంచి
యర్హపీఠంబుపై నుంచి యఘ్ర్యపాద్య । ముఖ్యసత్కారములు క్రమంబున నొనర్చి

క. ఘను లగుతదీయ శిష్యుల । మన మలరఁగఁ బూజ చేసి మనుజాధీశుం
డనురాగంబున నమ్ముని । యనుమతి ఋత్విజులుఁ దాను నాసీనుండై 1100

క. క్షేమంబే మీకును శిష్య । స్తోమమునకు నీతిబాధ చొప్పడక తపో
భూమి దలిర్పఁగ విఘ్నము । లేమియు లేకొనక జరగునే సత్తపముల్. 1101

చ. అనవుడు నమ్మునిప్రవరుఁ డానృపుతో భవదీయరక్షచేఁ
బనుపడు మాకు సర్వమును భద్రము నీవును నీసుహృజ్జనం
బును సుఖ మున్నవారె గుణభూషణ సత్ఫలలాభకాంక్ష నె
క్కొన నొనరించు నీమఖము కోరి కనుంగొన నిందు వచ్చితిన్. 1102

క. దీన భవదీప్సితార్థము । గానేరదు పూర్వజన్మకలుషం బధికం
బై నరుఁ డొనరించెడి సుకృ । తానూనఫలాగమంబు నది పెట్టు నృపా. 1103

మ. అతివిఖ్యాతములై మహిం బరఁగుపుణ్యక్షేత్రతీర్థంబు లం
చితబుద్ధిన్ భజియింపఁ గర్మములు సంక్షీణత్వముం బొందినన్
వితతంబై భజియించుకార్యములు నిర్విఘ్నంబులౌఁ గావునన్
క్షితినాథోత్తమ తద్విధం బిపు డనుష్ఠేయంబు నీ కెమ్మెయిన్. 1104

క. నావుడు నమ్ముని గనుగొని । భావం బలరంగ నానృపాలుఁడు త్రిజగ
త్పావనచరిత్ర తత్తీ । ర్థావళి నాకుఁ గ జెప్పు మని వేఁడుటయున్. 1105

వ. మార్కండేయమునీంద్రుం డన్నరేంద్రున కిట్లనియె. 1106

సీ. వసియించు నెందేని వైకుంఠనాథుండు ఫణిరాజభోగతల్పంబునందు
నెందేని పరమయోగీంద్రు లేప్రొద్దును బాయకుందురు పరబ్రహ్మనిరతి
బహువిధార్జితపాపపటలంబు లెందేని నిమిషమాత్రంబున సమసిపోవు
మెఱుఁగుఁగోఁటలకోడిమృత్యుదేవతగర్వ మడఁచితి వెందేని యద్భుతముగ
నట్టిశ్రీరంగమండలాభ్యంతరమున । నఖిలలోకైకపావన మైనమహిమఁ
గరము శోభిల్లుచంద్రపుష్కరిణి సుమ్ము । సకలతీర్థంబులకు నెల్లఁ జక్రవర్తి. 1107

వ. ఆతీర్థంబునకుఁ గ్రమంబున గంధవాహనవాహనపురహరపురందరవైశ్వానరవైవస్వత
పలాశనపాశధరదశాభాగంబుల భజదమరసాధనంబు లగుతీర్థంబులు గల వవియును,
గేసరకదంబామ్రబిల్వజంబూపలాశాశ్వత్థపున్నాగాహ్వయంబులన నంహోనిరాసంబు
లై భాసిల్లు నందుఁ బున్నాగతీర్థంబున బ్రహ్మవర్చసోదారుం డగువర్చసుం డనుబ్రాహ్మ
ణుండు బ్రహ్మజ్ఞాననిరతుండై సంసారవిరక్తిం బొంది నిత్యానందంబు నొందె భార్గ
వకులవిస్తారుం డైనతారకుం డనుతాపసాగ్రణి కేసరతీర్థంబునఁ దపంబు సేసి భవపాశం
బులం బాసె జితారివర్గుండు వర్గగోత్రజాతుం డైనరుక్మదృష్టి భజదభీష్టఫలకదంబం
బగుకదంబంబు నుపాసించి బ్రహ్మపదప్రాప్తుం డయ్యె నఖిలలోకోపాస్యుం డగు
కాశ్యపమునీశ్వరుండు విధూతపాపధూమ్రుం డగునామ్రంబు నాశ్రయించి యమృత
త్వంబు నొందె మఱియు నేను నీతీర్థంబుల నిజమనోరథంబు లవితథంబులుగాఁ బడసి
రని చెప్పి యామృకండనందనుండు వెండియు నిట్లనియె. 1108

క. శ్రుతిపర్వమై మహోఘ । ప్రతతిం బాపుచు నభీష్టఫలదం బగు నీ
యితిహాస మొకటి చెప్పెద । క్షితినాయకతిలక చిత్తగింపుము ప్రీతిన్. 1109

సీ. జయధరుఁ డన నొక్కజననాయకుఁడు సుధాకరవంశ్యుఁడు ధరిత్రిఁ గలఁ డతండు
క్రూరుఁడై భూసురకోటికి నెగ్గులు గావించువారు తద్గాపకోప
పావకజ్వాలలఁ బరితప్తహృదయులై విసివి యారాజ్యంబు విడిచి చనిన
శూద్రభూయిష్ఠమై శ్రుతిఘోషరహితమై భయరోగదుర్భిక్షబహుల మగుచు
నాఁడునాటికి రాష్ట్రంబు నాశ మొందె । కరితురంగమరథభటకాంచనాది
సంపదల సొంపు సకలంబు ముంపుఁ దప్పి । దీనదశ నొందె నజ్జగతీవిభుండు. 1110

క. వానిసుతశతము నొక్కట । నానామయపీడఁ జాల నవసి కృతాంత
స్థానమున కరిగి రత్తఱి । నానరపతి సతులు దాను నడలుచు నుండన్. 1111

శా. అంతం బుష్కరిణీతటంబున హరిధ్యానామృతానందిత
స్వాంతుండై వసియించియున్నగురునిన్ వాల్మీకి దర్శింప న
త్యంతప్రీతి దలిర్ప నేగుచు భరద్వాజుండు తన్మేదినీ
కాంతుం డున్నపురంబుపై నరుగ మార్గం బాట నచ్చోటికిన్. 1112

గీ. వచ్చి తనకు శిష్యవరుఁ డగుతత్పరో । హితునివలన నమ్మహీశ్వరునకుఁ
దొడరినట్టికష్టదుర్దశ లన్నియు । విని మనంబులోనఁ గనికరించి. 1113

క. తా నట చని నిజగురునకు । నానృపువర్తనముఁ జెప్పె ననుకంప మదిం
బూని ముని వానిరాష్ట్రము । లో నుండక చనినవిప్రలోకము నెల్లన్. 111

చ. పిలువఁగఁ బంపి వారలకుఁ బ్రీతి దలిర్పఁగ నిట్లనున్ సము
జ్జ్వలమతులార మీ రలిగి వచ్చినయంతటనుండి పైపయిన్
దలకొనినట్టియాపదల దండడిఁ గుందిరి భూప్రజల్ మహీ
తలపతియున్ దురంతపరితాపనిపీడితుఁ డయ్యె నెంతయున్. 1115

క. నాలుగుపురుషార్థములకు । నాలుగువర్ణములవారి నడవడికిని భూ
పాలకుఁడు కారణము త । న్మూలంబున నెపుడు సర్వముం దలపోయన్. 1116

చ. అలుకలు దక్కి నాపలుకు లాదటఁ గైకొని సత్కృపాగుణం
బలవడ నుద్ధరింపుఁడు మహామహులార నితాంతశోకవి
హ్వలుఁ డగుమేదినీశుని దురంతము లైనయుపద్రవంబులన్
బెలఁకుటె నెమ్మనంబు దలపించుము నన్న మహీప్రజాలికిన్. 1117

వ. అని చెప్పిన నతనివాక్యప్రబోధితులై క్రోధంబు లుడిగి ప్రసన్నచిత్తులైనభూసురోత్త
ములపశ్చాత్తాపమానసుం డగు మానవేంద్రునిం గలసి వారలఁ దోడ్కొనుచు నత్త
పోధనసత్తముండు నఖిలకామితార్థదానసమర్థం బగుబిల్వతీర్థంబునకరిగి నప్పు
డయ్యెడ నున్నమహామునిగణం బతనిరాక గని రాకాసుధాకరోదయంబు నున్నిద్రం
బగుసముద్రంబునుం బోలె నిబ్బరంబుగా నుబ్బి సముచితసత్కారంబు లాచరించి
సమంచితాన్యోన్యప్రియభాషణంబులఁ బరితుష్టులై యున్న సమయంబున. 1118

చ. అనుపమదివ్యసౌరభసమంచితకోమలగంధవాహముల్
మును కొని వీచె బిల్వతరుమూలమువన్ వరపుష్పవృష్టి భో
రన గురిసెన్ బదంపడి తిరంబున మ్రోసె నశేషవాద్యని
స్వనము లనంతరంబు వినవచ్చె మనోహరనవ్యగానముల్. 1119

క. ఈరీతి నుభయసంధ్యల । నారూఢము లైనమంగళాచారము లే
వారఁ గని। పుట్టఁ జాలియు । భూరమణుం డద్భుతమునఁ బొందుచు నుండెన్.

ఉ. అక్కడి కేఁగుదెంచె సముదంచితదివ్యతనుప్రభాతతుల్
దిక్కులఁ బిక్కటిల్ల నతితీవ్రతపోనియమప్రసిద్ధిఁ బెం
పెక్కినశిష్యకోటి తను నెంతయు భక్తి భజింప లోకముల్
మ్రొక్కసనత్కుమారమునిముఖ్యుఁడు తీర్థనిషేవణార్థియై. 1121

క. అప్పుడు వల్మీకభవుం। డప్పద్మజసుతుఁడు దాను నాత్మల ముదముం
జిప్పిల నాలింగనములు । చొప్పడ గావించి యుచితసత్పీఠమునన్. 1122

వ. సుఖాసీనులై యున్న యవసరంబున నవగతమనోగతవికారుం డగుసనత్కుమారు నుపలక్షించి యక్షయజ్ఞానకుఠారదారిత సంసారభూజుం డగు భరద్వాజుం డిట్లనియె 1128

ఉ. ఇచ్చటఁ బుష్పవర్షములు నింపెసలారఁగఁ బాడుపాటలున్
మెచ్చులమ్రోయుతూర్యములు మేదురనాదములున్ మనంబులం
జెచ్చెర నద్భుతం బొదవఁ జేసి మహాత్మ యెఱుంగ మేము ము
న్నిచ్చట నిట్టిచోద్య మిది యెంతయుఁ దేటపడంగఁ జెప్పవే. 1124

సీ. నావుడుఁ బరమేష్ఠినందనుం డెలమి నిట్లను భరద్వాజుతో ననఘ మున్ను
సుత్రామసఖుఁ డైనచిత్రసేనుం డనుగంధర్వుఁ డతిశుభాకారుఁ డొకఁడు
తరుణీసమేతుఁడై తనుఁ జేరి యనుచరుల్ గొలువంగఁ దా నదీకూలమునను
గంస్మికొలఁకులఁ గ్రీడాద్రిసానుదేశంబుల దరులనుఁ జఱుల యందుఁ
గలయ విహరించి యొకనాడు గగనవీథిఁ । జనుచు శ్రీరంగమందిరచ్ఛాయ దాఁట
నది గనుంగొని కనలి సప్తార్ణవములు । గడవ వైచిరి తీర్థరక్షకులు వాని. 1125

వ. అత్తెఱం గెఱింగి తత్సఖుం డైనశతమఖుండు చతుర్ముఖాదేశంబున దత్పాపంబుఁ బాయునుపాయం బాదేశించిన నాగంధర్వుండు సర్వంసహాచక్రంబున నేమిశారణ్యంబు లగునరణ్యంబులు పాపలతాలవిత్రంబు లగుపుణ్యక్షేత్రంబులు ప్రపంచితపురుషార్థంబు లగుతీర్థంబులు నుపాసించుచు వచ్చి వచ్చి యఖిలలోకంబులఁ బావనంబు గావించు ప్రఫుల్లపుష్కరారామ దపుష్కర యగుపుష్కరిణి నవగాహనంబు సేసి శుద్ధమానసుండై యతిమధురగానవిద్యావిశేషంబున శేషశాయినిఁ బరితోషితునిం జేసి తత్ప్రసాదంబున భువనసంస్తుత్యం బగుగంధర్వాధిపత్యంబుఁ బడసె నది మొదలుగా నతం

డీతీర్థంబున సితపక్షపంచమిదివసంబున సర్వకల్యాణకారణుం డగు నారాయణు నా
రాధించుచుండు నేఁ డిట్టిదివసం బగుటఁ బూజాసముత్సుకంబున సపరిచ్ఛదుండనై
వచ్చితి శ్రీనకృత్యం బిది యని యెఱింగించినఁ బరమహర్షభరితుండై భరద్వా
జుండు వెండియు నిట్లనియె. 1126

క. సితపక్షపంచమీతిథి । నితరము లగు వాసరముల నీతీర్థమునన్
ధృతిఁ జేయవలయు నారద । వ్రతపూజావిధులఁ జెప్పవలయు మహాత్మా 1127

చ. అనిన సనత్కుమారుఁడు ప్రియంబున నాతనితో విహంగవా
హనునకుఁ బ్రీతిగాఁ బ్రతిపదాదిదినంబుల నాచరింపుపూ
జనలును సువ్రతంబులుఁ బ్రశస్తజపంబులు నాదిగాఁ గఁ గ
ల్గిననియమంబులెల్ల నెఱిఁగించుచు నందు యథాక్రమంబునన్. 1128

క. ఏకాదశేంద్రియంబుల । జేకొనుపాపముల నెల్లఁ బాపుచు ముక్తి
శ్రీకారణమై వెలసిన । యేకాదశిమహిమ చంద మిట్లని చెప్పెన్. 1129

సీ. పటుఘోరపాతకపటలమహారణ్యపటలసముజ్జ్వలజ్వాలకీల
దుర్వారదారుణదుష్కృతసంఘాతమేఘసంవర్తసమీరణంబు
భూరిభీషణపాపపుంజసముత్తుంగభూమిభృన్నిశితదంభోళిధార
దుస్సహదురితసందోహనిరంతరధ్వాంతప్రచండమార్తాండదీప్తి
క్రూరకల్మషకుంభికంఠీరవంబు । భీకరాఘానుపవనసంభీనసంబు
కుటిలకిల్బిషపాథోధికుంభజాతి । భాసురంబైన శ్రీవిష్ణువాసరంబు. 1130

క. వ్రతినచ్యుతదిననిష్ఠా । శ్రితులగురుక్మాంగదాంబరీషాదులు స
న్నుతి గనిరి గాదె మును దా । శ్రుతికీర్తులపరమభాగవతులం దెల్లన్. 1131

వ. అట్టియేకాదశీప్రకారం బెట్టిదనిన 1132

చ. దశమిప్రభాతవేళ నుచితం బగుకాష్ఠముఁ బూని వహానియై
దశనవిశోధనంబు నుచితంబుగఁ జేసి కృతావగాహుఁడై
కుశలమతిం గ్రియల్ నడపి కోరి హరిం భజియించి యొక్కపూ
టశనము తా భుజించి శుచియై వనితారతిఁ దక్కి వేగినన్. 1133

క. ప్రాతమునఁ బుణ్యసలిల । స్నానం బొనరించి సమయసముచితనిత్యా
నూనక్రియాకలాపము । మానక కావించి నియమమానసుఁ డగుచున్. 1134

శ్లో. ఏకాదశ్యామహం కించి । దనశ్నన్ పురుషోత్తమ
భోక్ష్యేహని పరే శ్రీమన్ । పాహిమాం శరణాగతం. 1135

వ. అని సంకల్పంబు చేసి. 1136

సీ. పరుల నిందింపక పాషండజనగోష్ఠి సలుపక యనృతభాషణము లాడ
కాగ్రహింపక శూద్రు నంట కింటను యుండి లలనతోఁ గలయక కన్యలకు
నెగ్గు సేయక దుర్జనశ్రేణిసంగతిఁ బోక క్రయాక్రయాదుల కనిపడక
కోర్కులు మదిఁ బుట్టకుండ నిద్రింపక యనుచితకర్మము లాచరింప
కమలమానసుఁడై యచ్యుతావతార । కథలు సద్భక్తి వినుచు భాగవతజనుల
సంగడంబునఁ గాలంబు జరుపవలయు । హరిదినంబున నుపవాసి యైనయతఁడు. 1137

వ. ఇట్లుపవసించి సముచితగోమయోపలిప్తంబును ననేకవర్ణనియమమంగళరంగవల్లికా భాసురంబును వివిధవిచిత్రవితానాభిరామంబును బ్రవాళారుణపిప్పలతోరణాలంకృతంబును బరిణద్ధవిశుద్ధఫలపుసరప్రసవమంజరీమంజులంబును గంధతైలప్రదీపితదీపరాజితంబును నగుపూజామంటపంబున సముచితాసనాసీనుండై నలినమణిప్రభాపిశంబం బగునంబరంబు లాపీతాంబరునకు సమర్పించి దర్పసారకర్పూరకలితగంధసారకలితకర్దమం బాజనార్దనున కలఁది యనల్పమణికల్పితంబు లగునాకల్పంబు లాఫణితల్పునకుఁ దొడిగి మరకతశ్యామాభిరామకోమలతులసీదళదామంబు లావైకుంఠధాముకంఠంబున నునిచి కించిద్వికసితముకుళవకుళపున్నాగకేసరమాలతీనవమాలికారచితమాలిక లావనమాలికిం దవిల్చి ప్రభూతపరిమళమిళితదిశాంగణంబు లగుదశాంగధూపంబు లాదశావతారున కొసంగి సారఘృతసారకలసముద్దీపితంబు లగుదీపంబు లాజగత్ప్రదీపునకు నివాళించి హయ్యంగవీనపరిపక్వంబుల నాయూపంబు లగునపూపంబులను మధురగుణసంపన్నంబు లగుపాయసాన్నంబుల నమృతకరకరామోదనంబు లగుశాల్యోదనంబులను మరిచశర్కరాసంప్రక్తితంబులై రుచిరపరిపాకంబు లగుశాకంబులను సరసరసాలవాలంబు లగుఫలజాలంబులను గృతసుధాపరితోషంబు లగుపానీయవిశేషంబులను నతిహృద్యంబు లగునైవేద్యంబు లావేదవేద్యునకు నివేదించి యప్పుండరీకాక్షునకుఁ బ్రదక్షిణప్రణామంబు లాచరించి బహువిధస్తోత్రపాఠంబులఁ బాటల నాటల వేగునంతకు జాగరంబు సేసి మఱునాడు కృతస్నానుండై కాల్యకరణీయంబులు దీర్చి యచ్యుతారాధనానంతరంబున గురువందనం బాచరించి శ్రీమదష్టాక్షరానుసంధాననిష్ఠాగరిష్ఠు లగుభాగవతశ్రేష్ఠుల నభీష్టమృష్టాన్నదానంబులఁ బరి

తుష్టి నొందించి వారికందఱకుఁ జందనమాల్యాంబరాభరణాదు లాదరంబునఁ దనకుఁ గలకొలఁది నిచ్చి నిజబంధుమిత్రసమేతంబుగాఁ బారణ యొనర్చి పునర్భోజనదివాశయానస్త్రీసంగమాదుల జరిగింపక వ్రతసమాప్తి సేయునతండు సప్తగోత్రంబుల నుద్ధరించి యక్షయానందపదం బగు వైష్ణవసదనంబునొందు. 1138

గీ. విష్ణువాసరమున వినుము కళామాత్ర । మైన దశమి గలసెనేని వలవ
దుపవసింప దాన నొదవుఫలం బగ్నిఁ । దృణము గాలినట్లు త్రుంగిపోవు. 1139

ఉ. కావున నట్టివాసరము గల్గిన నాతిథి మాని బాసిం
బావనబుద్ధి మీరు నుపవాసము జాగరణంబు దీర్చి యా
వేవినఁ బారణంబు కడువేడుకఁ జేసినధన్యుఁ డొందు నా
నావిధయజ్ఞదానకరణంబునఁ జేకుఱుపుణ్యసంపదల్. 1140

చ. ఋతువులలో వసంతము మహీధరసంతతిలో సువర్ణప
ర్వతము గ్రహంబులందు దినరాజు తరంగిణులందు గంగ గో
ప్రతతులలో మహాత్సురభి వేల్పులలో హరిఁ బోలె నుత్తమ
వ్రతములలోన చక్రధరవాసరసువ్రత మొప్పు నెంతయున్ 1141

సీ. ఖలుఁడు స్వామిద్రోహి గరదుఁ డనాచారి పరదూషకుఁడు సురాపానరతుఁడు
గృహదాహకుఁడు సత్యరహితుఁ డన్యాంగనాసక్తుండు జీవహింసాపరుండు
గురుతల్పగుఁడు కృతఘ్నుఁడు బ్రాహ్మణద్వేషి పశుఘాతకుఁడు సాధుబాధకుండు
వ్రతవిహీనుఁడు సువర్ణస్తేయుఁ దుష్ప్రతిహారజీవనుండు దుష్టాన్నభోజి
వేదనిందకుండు నాదిగాఁ గలపాప । శీలురెల్ల నితరచింత లుడిగి
హరిదినంబువ్రతము జరిపి శుద్ధాత్ములై । పడయుఁ గాంతు రమృతపదము తుదను. 1142

క. మును దేవవ్రతు డనఁగాఁ । జనుభూసురుఁ డొకఁడు యోగిజనసేవితమై
తనరెడిపుష్కరతీర్థం । బునఁ జిరకాలము వసించి పూతాత్ముండై. 1143

గీ. లీలఁ జూచి మాడలేనిసంపద సుఖ । స్ఫూర్తిఁ దలఁచి విషయనిరతిఁ గుంది
ప్రకటతేజుఁ డగుపరాశరశిష్యు మై । త్రేయమునివరేణ్యు డాయ నరిగి. 1144

చ. వినయవినమ్రుఁడై మొగము వెల్లఁబాఱఁగ నున్న యాతనిం
గనుఁగొని యమ్మునీశ్వరుఁడు కారణ మెయ్యది నీవు దీనతన్
బొనుపడి యిట్లు డయ్యుటకు భూసురసత్తమ నాకుఁ జెప్పు నీ
మనసుకళంకు సర్వమును మాన్పెద నావుఁడు నాతఁ డిట్లనున్. 1145

చ. తొడరినశోకమోహములత్రొక్కుడులం బడి చిక్కి పైపయిం
బొడముమహోపతాపముఁ బొక్కుడు ప్రాణులపాటుఁ జూచి తా
నడరుచునున్న దుర్భరభయాకులతన్ గృశియించు నన్ను ని
ట్లుడుగఁగ నేల నిప్పుడు మహాత్మ సమస్తము నీ వెఱుంగియున్. 1146

క. ధీరమతి నెచటికరిగిన, వారలు మతిమాత్రగర్భవాసములను గా
రారూఢముగా మోహం। బేరీతిని బాయు నాకు నెఱిఁగింపు తగన్. 1147

వ అనిన మైత్రేయుం డిట్లనియె. 1148

సీ. నిత్యుఁ డక్షరుఁ డాత్మ నిశ్చలుఁ డవి ౘరి సచ్చిదానందభాస్వత్స్వరూపి
తతగుణాత్మకము నిత్యము సర్వకారణమును భూతకారణమును దనర్చి
పరఁగు నీరెంటిలోపలి తారతమ్యంబు నరసి చూచిన మహదంతరంబు
ప్రకటతేజస్తమఃపటలంబునకుఁబోలె జగగు వీనికిఁ బరస్పరవిరోధ
మమల మగునాత్మప్రకృతిసంగమముఁ జేసి। కర్తవకుఁడై స్వతంత్రుఁడు గాక పొందు
గనుచుదేహములందు దుఃఖమును సుఖము। గానఁ గర్తవ్యము సేఁత కార్య మనఘ.

ఎ శమమును దేహశోషణము శౌచము నింద్రియనిగ్రహంబు ని
ర్మమతయు నన్నహీననియమంబును మానము వేదశాస్త్రపా
రమును విరక్తియుం గడుదృఢం బగుసత్యమునుం దపస్వరూ
పము లని చెప్పుచుండుదురు పల్మఱు ధర్మరహస్యకోవిదుల్. 1150

క. అట్టితప మనులఁ్రతము। గట్టిగఁ జేపట్టి కర్మమునులతలమొదల్
ముట్టఁ దునుమునదునకుఁజే। పట్టఁగఁబోలదె విముక్తి భవబంధములన్. 1151

క. కావున నుపవాసవ్రత। పావనతీర్థావగాహపరిణతమతివై
నీవు చరింపుము నావుడు। దేవవ్రతు డత్తపస్వితిలకున నియెన్. 1152

క. ఏనెల యేదివసంబున। నేనేమముతోడ మనుజుఁ డేదేవునకున్
గా నుపవసింపఁదగు నీ। వానతియీవలయు నాకు నత్తెఱఁ గెల్లన్. 1153

వ. అని మైత్రేయుఁ డా ధాత్రీసురసత్తమునకు వ్రతోత్తమంబు హరివాసరోపవాసవి
ధివిదితంబుగా నిప్పుడు నీకుఁ జెప్పిన తెఱంగునఁ జెప్పిన నారాగతరంగితాంతరంగుం
డై యమ్మునిపుంగవు వీడ్కొని దేవవ్రతుండు తద్వ్రతాచరణంబున సుదర్శనపాణిం
బ్రీతునిం జేసి పరమయోగీంద్రదుర్లభంబును సహస్రకిరణసహస్రప్రభాదమ్యంబును
నగువిష్ణులోకంబున ననేకకల్పంబులు సుఖంబుండె నని సనత్కుమారుండు వెండి
యు నిట్లనియె. 1154

చ. కుశలుఁ డనంగ నొక్కనృపకుంజరుఁ డొప్పును ద్రుమమంజరీ
శశధరకుందకందుకవిశారదశారదచంద్రచంద్రికా
విశదయశోవిశాలుఁ డరవిందహితాన్వయదీపకుండు దో
ర్బలశితకృపాణనిర్దళితశాత్రవవీరుఁ డుదగ్రతన్. 1155

ఉ. ఆతఁడు ద్వాదశీవ్రతపరాయణుఁడై కమలాక్షుఁ గౌస్తుభ
ద్యోతితవక్షు నిందుముఖితో భజియించుచు నొక్కనాఁడు సం
జాతకుతూహలంబున నిజప్రియబాంధవుఁడైనభానుమ
త్ఖ్యాతిఁ గనుంగొనం జనియె సుందరహేమరథాధిరూఢుఁడై 1156

క. సమవర్తియు నానృపవరుఁ । బ్రమదంబునఁ గౌఁగిలించి బహుమానము గా
రమణీయరత్నమయపీ । ఠమునం జేసేతఁ దిగిచి డగ్గర నునిచెన్. 1157

క. ఆతఁడుఁ దత్సుముఖమ్మున । యాతనలకుఁ దగుచు విహ్వలాత్ములై త
ద్ఘాతలచేత దృఢగ నా । ఘాతంబుల నొరయు నారకప్రకరములన్. 1158

క. గనుఁగొని భయంబు మనమునఁ । బెనఁగొన శంకములు వడఁక బెగ్గిలి దీనా
ననుఁడై తపించి సింహా । సనవిమలతియు నొఁడి యరుగుజననాయకునిన్. 1159

చ. కనుఁగొని కాలుఁ డిట్లను జగన్నుతపుణ్యచరిత్ర నేఁడు నీ
మనమున నిట్టిభీతి పొడమం గత మెద్దియొ కాక విస్మృతిం
దనుపుట కేమి కారణము తప్పక చెప్పుము నాకు నావుడున్.
వినయవినమ్రుఁడై నపృథివీపతి యాతనితోడ నిట్లనున్. 1160

క. నానావిధబాధలచే । మేనులు తుత్తుమురు గాఁగ మిగిలినవగలన్
మానక వాపోయెడివీ । ప్రాణుల వీక్షించి భయము నందితి ననియెన్. 1161

క. ఆనరపతి కిట్లనురవి । సూనుఁడు భూనాథ వింత చోద్యంబులు నీ
చేనితిఁ గితి మిట్టిది గల । దే నియతిః కేన లంఘ్యతే యన వినమే. 1162

క. దురితాత్ములకును నిర్మల । చరితులకును విపులదుఃఖసౌఖ్యము లొందన్
బరమేష్ఠికల్పితము లగు । నరకస్వర్గములు నూతనములా తలఁపన్. 1163

క. మును చేసినదురితంబుల । కనురూపము లైనతీవ్రయాతనలఁ గడున్
వనరుచు మొఱలిడువారలఁ । గనుఁగొని నీ కేల భీతిఁ గంపింప నృపా. 1164

ఉ. నావుడు నిట్లనున్ మనుజనాయకుఁ డాసమవర్తితోడ నా
నావిధతీవ్రబాధల ననారతముం బరితాప మంది వా

పోవుచు నున్న వారు తమపూర్వభవంబున నెట్టిపాపముల్
వావిరిఁ జేసినారొ బలవద్విపదుయవ్యసనాతిసక్తులై. 1165

సీ. అనతి యి మ్మన్న నమ్మహీనాథుతో ననియె వైవస్వతుం డనఘ వినుము
గురుల దేవతల భూసురులను నిందించుదుష్టాత్ములును మహాదురితమతులు
నాచారహీనులు నతినిర్దయాత్ములుఁ గూర్మికష్టులుఁ గృతఘ్నులును ఖలులు
బరసతీకుచకుంభ పరిరంభనిరతులు విష్ణుమంగళకథావిముఖమతులు
నైనపాపాత్ములు వీర లల్లు గాన । వెమ్ముచున్నారు నరకాగ్ని విపులశిఖలఁ
గరుణ భావించి నాకను గాచి పంప । రాదు విధికల్పితంబు నిరాకరించి 1166

వ. అనినకృతాంతునకు నమ్మహీకాంతుఁ డిట్లనియె. 1167

గీ. సకలజంతుసమితిసుకృతదుష్కృతములు । నీ వెఱుంగుదేని నేనొనర్చు
నట్టిపుణ్య మెద్దియైనను గల్గిన । నంతవట్టు నాకు నానతిమ్ము. 1168

చ. అనుడుఁ బరేతనాథుఁ డహిమాంశుకులోద్భవుఁ డైనయావిభుం
గనుంగొని నీచరిత్రము జగన్నుతిమంతము సర్వలోకపా
వనభవదీయకీర్తిసురవాహిని నీవు సమస్తపుణ్యవ
ర్తనులకు నెల్ల మేటివి కరస్థము లారయఁ బుణ్యలోకముల్. 1169

చ. వ్రతములలోఁ బ్రశస్తము ధ్రువంబుగ మానవనాథ ద్వాదశీ
వ్రత మది నీవు నిష్ఠ నొకవత్సర మర్థిఁ జరించినాఁడ వూ
ర్జితత మగునమ్మహత్వమునఁ జేసి భవద్భవసంచితాఘసం
తతి లయ మొందెఁ దత్ఫలమితం బదియెంతని చెప్పవచ్చునే. 1170

చ. అనిన నృపాలుఁ డిట్లనియె నర్కజ యీనరకాగ్నులందు వే
దనఁ బడువీర లిందఱు ముదంబున సద్గతి కేఁగునట్లుగా
నెనయ మదీయపుణ్యమును నిచ్చెద నేనొకకొంత నీవు చె
ప్పనగతి నంతవట్టు వినిపింపుము నావుడు ధర్ముఁ డిట్లనున్. 1171

ఉ. భానుకులావతంస యొకపారణ నీ వుపవాస ముండఁగా
నైనఫలంబు వీరికి దయామతి నిచ్చినఁ దీవ్రయాతనల్
మాని ప్రమోదసంభరితమానసులై మతి నీవు గన్గొనం
గా నమరేంద్రలోకమునకుఁ గ్రందుగ నేఁగెద రిప్డు దండనన్. 1172

వ. అనిన హర్షించి యారాజర్షి వరేణ్యుం డగణ్యం బగునేకద్వాదశీవ్రతపుణ్యఫలం బాని
రయనివాసుల కొసఁగినతత్క్షణంబ. 1173

చ. మిళలుఁ డనంగ నొక్క నృపకుంజరుఁ డొప్పును ద్రుమంజరీ
శశధరకుందకందుకవిశారదశారదచంద్రికా
విశదయశోవిశాలుఁ డరవిందహితాన్వయదీపకుండు దో
ర్లళితకృపాణనిర్దళితశస్త్రశాత్రవవీరుఁ డుగ్రుఁడన్. 1155

ఉ. ఆతఁడు ద్వాదశీవ్రతపరాయణుఁడై కమలాక్షుఁ గౌస్తుభ
ద్యోతితవక్షు నిందుమదితో భజియించుచు నొక్కనాఁడు సం
జాతకుతూహలంబున నిజప్రియబాంధవుఁడైనభానుమ
త్ప్రీతిఁ గనుంగొనం జనియె సుందరహేమరథాధిరూఢుఁడై 1156

క. సముచితరీతి నానృపవరుఁ । బ్రమదంబునఁ గౌఁగిలించి బహుమానము గా
రమణీయరత్నమయపీ । ఠమునం జేసేతఁ దిగిచి డగ్గర నునిచెన్. 1157

క. ఆతఁడు దత్సుఖము మ్మన । యాతనలకుఁ దిగువ విహ్వలాత్మకులై త
ద్దూతలచేత దృఢగతా । ఘాతంబుల నొరయు నారకప్రకరములన్. 1158

క. గనుఁగొని భయంబు మనమునఁ । బెనఁగొన శంకములు వడక బెగ్గిలి దీనా
ననుఁడై తపించి సింహా । సనవిముతియు నొందె యరుగుజననాయకునిన్. 1159

చ. కనఁగొని కాలుఁ డిట్లను జగన్నుతపుణ్యచరిత్ర నేఁడు నీ
మనమున నిట్టిభీతి పొడముం గత మెద్దియొ కాక విస్మృతిం
దనుపట కేమి కారణము తప్పక చెప్పుము నాకు నావుడున్.
వినయవినమ్రుఁడైనపృథివీపతి యాతనితోడ నిట్లనున్. 1160

క. నానావిధబాధలచే । మేనులు తుత్తుమురు గాఁగ మిగిలినవగలన్
మానక వాపోయెడివీ । ప్రాణుల వీక్షించి భయము నందితి ననియెన్. 1161

క. ఆనరపతి కిట్లనురవి । సూనుఁడు భూనాథ వింత చోద్యంబులు నీ
చేనెఱిఁగితి మిట్టివి గల । దే నియతిః కేన లంఘ్యతే యన వినమే. 1162

క. దురితాత్ములకును నిర్మల । చరితులకును విపులదుఃఖసౌఖ్యము లొందన్
బరమేష్ఠికల్పితము లగు । నరకస్వర్గములు నూతనములా తలఁపన్. 1163

క. మును చేసినదురితంబుల । కనురూపము లైనతీవ్రయాతనలఁ గడున్
వనరుచు మొఱలిడువారలఁ । గనఁగొని నీ కిల భీతిఁ గంపింప నృపా. 1164

ఉ. నావుడు నిట్లనున్ మనుజనాయకుఁ డాసమవర్తితోడ నా
నావిధతీవ్రబాధల ననారతముం బరితాప మంది వా

పోవుచు నున్న వారు తమపూర్వభవంబున నెట్టిపాపముల్
వావిరిఁ జేసినారొ బలవద్విషయవ్యసనాతిసక్తులై. 1165

సీ. అనవిని యిమ్మన్న నమ్మహీనాథుతో ననియె వైవస్వతుం డనఘ వినుము
గురుల దేవతల భూసురులను నిందించుదుష్టాత్ములును మహాదురితమతులు
నాచారహీనులు నతినిర్దయాత్ములుఁ గ్రూరకర్ములుఁ గృతఘ్నులును ఖలులు
బరసతీకుచకుంభపరిరంభనిరతులు విష్ణుమంగళకథావిముఖమతులు
నైనపాపాత్ములు వీర లట్లు గాన । వేమరు న్నారు నరకాగ్నివిపులశిఖలఁ
గరుణ భావించి నాకును గాచి పంప । రాదు విధికల్పితంబు నిరాకరించి 1166

వ. అనినఁ గృతాంతునకు నమ్మహీకాంతుఁ డిట్లనియె. 1167

గీ. సకలజంతుసమితిసుకృతదుష్కృతములు । నీ వెఱుంగుదేని నేనొనర్చు
నట్టిపుణ్య మెద్దియైనను గల్గిన । నంతవట్టు నాకు నానతిమ్ము. 1168

చ. అనుడుఁ బరేతనాథుఁ డహిమాంశుకులోద్భవుఁ డైనయవ్విభుం
గనుంగొని నీచరిత్రము జగన్నుతిమంతము సర్వలోకపా
వనభవదీయకీర్తిసురవాహిని నీవు సమస్తపుణ్యవ
ర్తనులకు నెల్ల మేటివి కరస్థము లారయఁ బుణ్యలోకముల్. 1169

చ. వ్రతములలోఁ బ్రశస్తము ధ్రువంబుగ మానవనాథ ద్వాదశీ
వ్రత మది నీవు నిష్ఠ నొకవత్సర మర్థిఁ జరించినాఁడ వూ
ర్జితత మగునమ్మహత్త్వమునఁ జేసి భవద్భవసంచితాఘసం
తతి లయ మొందెఁ దత్ఫలమితం బదియెంతని చెప్పవచ్చునే. 1170

చ. అనిన నృపాలుఁ డిట్లనియె నగ్రజ యీనరకాగ్నులందు వే
దనఁ బడువీర లిందఱు ముదంబున సద్గతి కేఁగునట్లుగా
నెనయ మదీయపుణ్యమును నిచ్చెద నేనొకకొంత నీవు చె
ప్పనగతి నంతవట్టు వినిపింపుము నావుడు ధర్ముఁ డిట్లనున్. 1171

ఉ. భానుకులావతంస యొకపారణ నీవుపవాస ముండఁగా
నైనఫలంబు వీరికి దయామతి నిచ్చినఁ దీవ్రయాతనల్
మాని ప్రమోదసంభరితమానసులై మఱి నీవు గన్గొనం
గా నమరేంద్రలోకమునకుఁ గ్రందుగ నేఁగెద రిప్పు డందఱున్. 1172

వ. అనిన హర్షించి యారాజర్షి వరేణ్యుం డగణ్యం బగునేకద్వాదశీవ్రతపుణ్యఫలం బాని
రయనివాసుల కొసఁగినతత్క్షణంబ. 1173

శా. చంచత్కాంకణముల్ చెలంగ సురయోషారత్నముల్ లీలమై
కుంచెల్ వేయఁగ సిద్ధచారణవరుల్ గొల్వంగ దివ్యప్రభా
తాంచత్కాంచనకింకిణీగణవిమానారూఢులై తేజముల్
మించంబోయిరి వారలున్ త్రిదివకేళీలోలచేతస్కులై. 1174

వ. అప్పుడమిఱేని కారుణ్యభావంబునకు భావం బలర నతని సంభావించి యావైవస్వతుం డిట్లనియె. 1175

ఉ. కంటె నరేశ దైవతశిఖామణియై నిజభక్తకోటిన
ట్టింటినిదానమై త్రిజగదీశ్వరుఁ డైనసరోజనాభు లో
నంటినభక్తి గొల్చినసమంచితపుణ్యఫలంబు పెంపు ని
ష్కంటకమోక్షమార్గ మని చాటుఁ గదా హరిసేవ వేదముల్. 1176

క. వెఱవకు భవతాపములకుఁ । బఱవకు పరదైవతముల భజియింపఁగ వా
చఱవకుము భోగవితతికి । మఱవకు హరి నీవు వేయుమాటలు నేలా. 1177

గీ. అని హితోపదేశ మొనరించి సఖ్యంబు । వెలయ నాదరించి వీడుకొల్ప
మగిడి వచ్చి కళింగమండలాధీశుండు । నిజపురంబునందు నెమ్మి నుండె. 1178

సీ. అతిభక్తి హరిదినవ్రత మాచరించిన దురితముల్ దవ్వులఁ దూలిపోవు
సకలపుణ్యంబులు సమకూరు నాయువు పెంపొందు నెలమి సంపదలు మిగుల
విజయంబు సిద్ధించు విద్యలు చేకూరు నైశ్వర్య మంతంత కతిశయిల్లు
సంతాన మందుఁ దేజము మీఱు నారోగ్య మెసఁగుఁ గీర్తులు దిశలెల్ల నిండు
నమరులకు నైనదుర్లభ మగుచు వెలయు । నట్టివైష్ణవకులమునఁ బుట్టఁగలుగు
విమలవైరాగ్య మంతయు విస్తరిల్లు । నొనర నచ్యుతపదమున నుండుఁ దుదిని. 1179

వ. అని చెప్పిన సనత్కుమారుండు సగరుం డగుభరద్వాజుచేతఁ బూజితుండై యథేచ్ఛం జనియె జయధరధరాధీశుండును బ్రాచేతసప్రబోధితుండై తద్వ్రతం బాచరించిన సకలవిపద్విముక్తుండును బరిపూర్ణమనోరథుండును నై విగతోపద్రవంబును వితతభద్రంబును నగునిజచక్రం బవక్రవిక్రమంబున బరిపాలింపుచు బలపరాక్రమోదారు లగుకుమారుల నూర్వురం బడసి తత్పుత్రపౌత్రసమేతంబుగాఁ బెద్దగాలంబు సంతానానందభరితుండై యుండి యొక్కనాడు 1180

మ. అతులస్యందనగంధవారణతురంగానీకముల్ సత్పురో
హితసామంతసుతాప్తవర్గము ప్రియం బేపారఁ దన్గొల్చి రా

విత్తైశ్వర్యసమేతమై నిగుడ నుర్వీనాథుఁ డేఁగెన్ విరా
జితరంగేశపదారవిందయుగళీసేవాసముల్లాసియై 1181

క. ఈజాడ నరిగి త్రిభువన। పూజిత మగుబిల్వతీర్థమున నెలమి భర
ద్వాజాదిశిష్యయుతుఁడై। రాజిల్లెడుఘనతపోభిరతు వాల్మీకిన్. 1182

చ. కని వినయంబు సంభ్రమముఁ గౌతుకమున్ మది నెక్కొనంగ మ్రొ
క్కినఁ గడు గారవించి మునికేసరి యవ్వసుధాతలేశు నిం
దనుఁ గదియంగ నుంచి యుచితం బగుపూజ లొనర్చి సేమమే
మనుజవరేణ్య నీకును గుమారులకున్ సుహృదాప్తకోటికిన్. 1183

వ. అని కుశలప్రశ్నంబు గావించె నప్పుడాపార్థివోత్తముండు. 1184

సీ. కమనీయతీర్థావగాహనోత్సాహులై సంతసపడుమహాసంయములును
సదమలభూరుహచ్ఛాయల హరికథల్ రాణింపఁ జెప్పుపౌరాణికులును
సలలితసైకతస్థలముల హరిపూజ గావించుపరమభాగవతవరులు
స్ఫటికోపలములందుఁ బ్రణవమంత్రాభ్యాసరతచిత్తు లగుపరివ్రాజకులును
భయదదుర్భవఘననిదాఘప్రతప్త। జంతుచాతకజలధరసమ మగుచు
నఖిలలోకైకపావనమై తనర్చు। బిల్వతీర్థంబుఁ జూచి సంప్రీతి నొంది. 1185

శా. స్నానం బం దొనరించి నిత్యవిధు లోజం దీర్చి యచ్చోటి స
న్మౌనిశ్రేణికి భక్తి మ్రొక్కి పిదపన్ వా రందఱుం దోడ రా
భూనాథుం డటఁ బోయి కాంచె మణివిస్ఫూర్జన్మహాగోపురా
గ్రానూనధ్వజతుంగమున్ గుహరమాయాభంగమున్ రంగమున్. 1186

చ. కనుగొని డాసి యచ్చట నకల్మషబుద్ధులు నిత్యసిద్ధులున్
జననుతసౌమ్యమూర్తులును సన్మణిభూషణనవ్యమాల్యచం
దనఘనతాభిరాములును దామరసాక్షసమర్చనక్రియా
జనితసముత్సుకాత్ములును శాంతులునై విలసిల్లుపుణ్యులన్. 1187

గీ. రత్నభూషణాంబరమ్ములు ప్రత్యగ్ర। భూరివస్తుతతులఁ బూజసేసి
వందనం బొనర్చి వారిసంగతి రంగ। మందిరంబుఁ జొచ్చె మనుజవిభుఁడు. 1188

శా. సేవించెన్ జగదేకబంధుఁ గరుణాసింధున్ సమున్నిద్రరా
జీవాక్షున్ గమలాఘనస్తనయుగశ్రీఖండసంవాసిత

శ్రీవత్సాంకితవక్షు నీలమణిసుస్నిగ్ధాంగు రంగేశ్వరున్
భావాతీతు మహానుభావు ఫణిరాట్పర్యంకసంశోభితున్.

గీ. పిదప నద్దేవుపరిచారబృందమునకుఁ । గొలఁది యిడరానిధనములు వెలయ నొసఁగి
యతులవిజ్ఞానసంపన్ను లైనయట్టి । సంయమీంద్రులుఁ దాను నాచక్కి వెడలి.

మ. ధరణీనాథుఁడు గాంచెఁ దప్తకనకోద్యత్ప్రభు శుంభద్దివా
కరబింబస్ఫురితాస్యుఁ దీవ్రనఖసంఘాతున్ బృహద్వక్షు భా
సురు నాత్మప్రమదప్రభూతు విహగస్తోమావృతున్ నిమ్నగాం
తరవంచత్పులినాసనస్థుని శకుంతశ్రేష్ఠు దానొక్కరున్. 1191

క. కమలాక్షు రంగనాయక । కమలావల్లభ సమస్తకారణ పురుషో
త్తమ యనుచు మాటిమాటికిఁ । బ్రమదాశ్రువు లుప్పతిల్లఁ బలికెడువానిన్. 1192

క. కని విస్మయంబు మనమున । దనకంగను రెప్ప లిడక తనఁ జూచునృపా
లునితోడఁ బక్షిపుంగవుఁ । డనియెన్ ఘనమై గభీరముగు వాక్యములన్. 1193

గీ. ఎవ్వఁ డవు నీవు నీకులం బెద్ది నీక । జనకుఁ డెవ్వఁడు బహుసైన్యసమితితోడ
నిటకు వచ్చినకారణం బేది చెప్పు । మనిన నాఖగముఖ్యున కనియె నృపతి. 1194

ఉత్సాహ. అనఘ సోమవంశతిలకుఁ డైనతీర్థధరునినం
దనుఁడ జయధరుం డనంగఁ దనరువాఁడ లోకపా
వనవిచిత్రమహిమ గలుగువాఁడ నెసఁగుపుష్కరం
బునకుఁ దీర్థమాడ వచ్చి భోగిరాజతల్పునిన్. 1195

క. శ్రీరంగభర్తఁ గరుణాం । భోరాశి భజించి మగిడి పోవుచు నిచటన్
బ్రారబ్ధకర్మఫలమున । భూరిజ్ఞాననిధి నిన్నుఁ బొడగనఁ గంటిన్. 1196

ఉ. వారనిదప్పిఁ దట్టువడువానికిఁ జల్లనినీరు నాఁకటం
గూలి కృశించుదీనునకుఁ గోరినయన్నముఁ జాలలేమిచే
నారట మందుపేదకుఁ మహానిధియున్ సమకూరినట్లు వి
ద్యాగతి నున్న నాకొదవెఁ దావకసంగతి పక్షిపుంగవా. 1197

క. వితతధవాసలకీలా । ప్రకృతి ననారతముఁ జాలఁ బరితప్తుఁడ నే
కృతిమాలి యున్న నాకే । గతి నిత్యసుఖావహంబు గలుగు మహాత్మా. 1198

వ. అనినఁ దద్వచనంబులకు సంతసించి శకుంతవల్లభుం డిట్లనియె. 1199

గీ. మున్ను మునులు యోగముఖ్యులు నిగమాబ్ధి । తలఁపుఁ గవ్వములను దఱచిఁ దఱచి
తనరఁ దెచ్చినట్టితత్త్వామృతంబు నీ । కే నుపన్యసింతు మానవేంద్ర. 1200

...కర్మపాశనిచయంబులచేఁ బ్రతిబద్ధుఁడై భవా
...న ముగ్ధమున భయము నందెడుకష్టపుదేహికిన్ నృప
ప్రవరముకుందపాదయుగపంకజసంస్మరణంబు దక్క నె
య్యవియు సముద్ధరింప నసమర్థము లన్ని దురంతరేటికిన్. 1201

క. కనుమూసి తెఱచినంతన । మునుకొని కాలంబు భూతముల ప్రాణంబుల్
గొనుఁ గాన మోక్షయత్నం । బనఘా తడయక యొనర్ప నగుఁ బ్రాజ్ఞులకున్. 1202

క. క్రీడారతుఁడై పిన్నట । నాఁడెఱుఁగఁడు యౌవనంబునం గాముఁడై
యాడుకొను ముదిమి నామది । పీడలఁ బడి చిక్కి మొఱలు వెట్టుచు నుండున్.

వ. కావున. 1204

క. తాళికుఁ గడి యింద్రియంబులు । ప్రోఁడిమి చెడిపోని నాఁడు పుణ్యము సేయన్
లేఁడేని వాని కొదవునె । మూఁడేండ్లకు లేనిబుద్ధి ముప్పదియేండ్లన్. 1205

క. ఒక్కఁడ నఖిలజగంబుల । నొక్కఁడవు విరక్తి సురిచి యొగిఁ దులఁగూఁగన్
మిక్కిలి శక్తివిరక్తుఁడ । తక్కకములు సూపె నన్న భాంబుగ నధిపా. 1206

క. కలితసరసాన్నలలనా । కలనాదవినోదమధుర గానంబులపై
పలుదెసలఁ బాఱుమనసుఁ । గలుగునె వైరాగ్య మెంతకాలమునైనన్ 1207

క. పుట్టును జావును నెస నివి । కట్టిఁడివై గాగ్యమునకుఁ గనుమఱువై యి
ట్టట్టు వలింపనియఘముల । పట్టడపఁగఁజాలుఁ దీర్థజనంబు నృపా 1208

మ. నరనాథోత్తమ పుణ్యతీర్థములలోనం బెద్ద యా చంద్రపు
ష్కరిణీతీర్థము దివ్యదేశముల శస్తం బైన శ్రీరంగ మా
హరికిన్ నిత్యనివాసమై యునికి నల్లోటన్ బ్రియం బాని నీ
సరిదభ్యర్ణమునన్ వసించితి మనస్తాపాపనోదార్థినై 1209

క. సకలకలికాలకల్మష । నికరనిరాకరణమహిమ నెగడి మునీంద్ర
ప్రకటిత మగునితిహాసం । బొకటి గలదు చిత్తగింపు ముర్వీనాథా. 1210

సీ. మును ప్రభాకరుఁ డనుముని గర్గగోత్రసంజాతుండు గలఁడు ప్రశాంతచిత్తుఁ
డవిరతబ్రహ్మచర్యాన్వితుఁడును సముత్ప్రతిభావిశేషసంపన్నుఁ డతఁడు
పలుతపశ్శక్తిమై పరమాయుఁ వేపారఁ బడసి విశ్వంభరాభార మెల్లఁ
గలయఁ జరించుచుఁ గలకాల మెల్లను వినుతవేదాభ్యాస మొనరఁ జేసి
పాతమొప్ప దానిఁ బఠియింప శ్రమండు । నాకవిపులపాకకలితుఁ డగుచు
చిన్నఁ బోయి యాత్మఁ జింతించి తపమున । నిజము నొరధంబు నెఱపఁ బూని 1211

క. నాలుగుదెసల నుదగ్ర । జ్వాలాభీలంబు లైనవహ్నులనడుమన్
గాలియు తన కశనముగాఁ ।, గ్రోలుచు బదియేండ్లు నడచెఁ గొంచక మతియున్. 1212
క. కొంచెపుటూర్పును బుచ్చక । పంచాబ్దంబులు చరించి పాదాంగుష్ఠం
బుంచక ధరపై నూఁది య । చంచలుఁడై తపము మూఁడుసమములు సలిపెన్. 1213
ఉ. ఆయెడ వేదముల్ కడుభయంబునఁ బొందుచుఁ బెక్కువిఘ్నముల్
పాయక చేసినం దరలఁ బాఱక వానిఁ దృణీకరించి య
న్యాయతయోగశక్తి స్వహృదయంబుఁ దిరంబుగఁ జేసిన చిత్రరూ
పో యనగా శిలాప్రతిమయో యన నుండె నతండు ధీరతన్. 1214
ఉ. వానిమహాతపోజనితవహ్ని భయంకరలీలఁ బేర్చి ది
గ్భానభమున్ సముజ్జ్వలితభూరితరార్చులఁ గాల్పఁ జొచ్చినన్
మానసముల్ గలంగి శతమన్యుని ముന్నిడికొంచుఁ బద్మజాం
గానఁగ నేఁగి నిర్జరనికాయము లోలిఁ గృతప్రణాములై 1215
త. అవధరింపుము లోకనాథ ప్రభాకరుండను భూసుర
ప్రవరుఁ డిప్పు డొకండు తీవ్రతపం బొనర్చుచునున్నవా
డవిరళం బగుతత్తపఃప్రభవాగ్నికీలలవేఁడిమిన్
భువనముల్ పరితాపవేదనఁ బొంది యున్నవి గావునన్. 1216
క. ఏపగిదినైన నిఁక నీ । యాపద మాన్పు మనుచుఁ బ్రార్థించినవా
ణీపతివారును దానును । నాపరమతపస్వికడకు నరుదెంచి తగన్. 1217
క భూదేవకులోత్తమ నీ । మేదురతపమునకుఁ జాల మెచ్చితి నిదె నీ
కేది ప్రియ మడుగు మనుటయు । నాదివిజశ్రేష్ఠుతోడ నతఁ డిట్లనియెన్. 1218
క. ఎడపక వేదము లన్నియుఁ । గడుముట్టం జదువుకాంక్షఁ గమలాశనయీ
బెడిద మగుతపము సేయం । గడఁగితి నటువంటివరము గరుణింపు తగన్. 1219
వ. అనినఁ బరమేష్ఠి భూసురశ్రేష్ఠున కిట్లనియె. 1220
చ. అతులతపంబు భూతనివహంబున కుద్భటఘోరపాతక
ప్రతతి నడంపఁగాఁ దగు నుపాయ మభీష్టఫలప్రదాయకం
బతిశయసౌఖ్యమూల మటు లౌటఁ జిరాయువు భూరిశక్తియున్
వితతతపోబలంబునన విశ్వపితామహ నాకుఁ గల్గెడిన్. 1221
చ. అనిన విరించి యిట్లను మహాద్భుత మైనభవత్తపంబు పెం
పున సులభంబులైనవి సమున్నతశాశ్వత పుణ్యలోకముల్

జననుత నీవు నం దమితసౌఖ్యము లొందుచు నుందు గాక యీ
యనువున నందరానిఫల మందఁగఁ జేతులు చాఁచ నేటికిన్. 1222

వ. అనిన నతం డిట్లనియె. 1223

క. మది కింపు గానిమాటలు । పదివేలును జెప్ప నేల భాషాధిప యిం
పొదవెడి వాదివిజాధిప । పదమైనను నొల్ల వేదపారముదక్కన్. 1224

వ. అనిన నామాటలు సమ్మతింపక భారతీకాంతు డంతర్హితుం డయ్యె నాప్రభాకరుం డును దృఢనిశ్చయుండై వెండియు నతిఘోరతపంబు గావింప నిలింపప్రబోధితుండై చతుర్ముఖుండు మఱియు రెండువరుసల నాతపోధనసత్తముపాలికిం జనుదెంచి యాతని పూనిక వదలింప లేక నిజలోకంబున కరిగె నంత. 1225

శా. పాదం బొక్కటి నేల నూఁది శుచియై పంచాగ్నిమధ్యస్థితుం
డై దృష్టుల్ దివిఁ జేర్చి యమ్మునివరుం డస్వీకృతాహారుఁడై
వేదాత్మున్ విధివిష్ణుశంకరమయున్ విశ్వేశు సంపూజ్యు న
య్యాదిత్యున్ మది నిల్పి చేసెఁ దప మత్యంతస్థిరస్వాంతుఁడై 1226

చ. అరుదుగఁ దత్తపంబుమహిమాతిశయంబున కిచ్చ మెచ్చి బం
ధురమణిభూషణప్రతతితోఁ బరితప్తసువర్ణవర్ణవి
స్ఫురణ దలిర్ప మేనిజిగిపొత్తొనగూడి ప్రవాళపాటలాం
బరవసుమానులేపనవిభాసురుఁడై యతఁ డున్నచోటికిన్. 1227

సీ. తొవలవాకట్టు చందురుతోడిపెన్నిద్ది తమ్ములవిందు వేదముల ప్రోవు
వెన్నెలపులుఁగులవెలిదొంగ జక్కవకవలమోహపుమందు కైటభారి
కుడికన్ను పచ్చనిగుఱ్ఱాలదొరయండు మూఁడుమూర్తులగట్టి వేఁడివేల్పు
కైవల్యమునకుఁ ద్రోవ గ్రహములమొగడంబు మునిమిడిచీకటి మూకవిప్పు
జనుల మ్రొక్కులపంట తేజముల నెలవు । వరుసఁ బండ్రెండు నామముల్ పరఁగుమేటి
గగనరత్నంబు త్రిభువనకర్మసాక్షి । భానుఁ డేతెంచె దేదీప్యమానుఁ డగుచు 1228

గీ. అత్తెఱంగున నరుదెంచినట్టిలోక । బాంధవునిఁ జూచి నిజమనఃపద్మ మలర
ధరణిఁ జాఁగిలి మ్రొక్కి హస్తములు మొగిచి । యాప్రభాకరుఁ డిట్లని యభినుతించె.

లయ. జయ జయ సకలదివిజచయముకుటఘటితమణిచయరుచిరపదయుగళయాకలపద్మ
ద్వయనిబిడతరతిమిరలయకరణచణహరితహయవినుతసుజనభవభయశమననానా
మయవిపినదహనఫణిశయనవరచరణకృతనియమమునినుతనిగమమయసరసిజాతి
ప్రియదరితహరనిరతిశయమహిమవితతరథరయవిహగవిభవశుభలయ వనదిసేవ్యా.

క. శ్రీకరములు సుమహితశో । భాకరములు భవవిషోపహరజంతుసుధా
శీకరము లబ్జబాంధవ । నీకరములు దనుజకుముదినీభీకరముల్. 1231

క. అని వినుతించి ప్రభాకరుఁ । గనుఁగొని రవి నీతపంబు గడు మెచ్చితి నీ
మనమున కొద్ది యభీష్టం । బనఘా వినిపింపు మనిన నతఁ డిట్లనియెన్. 1232

ఉ. పారము నందఁ గా నిగమపాళి మొనర్పఁగఁ బూని యాగతిన్
ఘోరతపంబు సేసి కనుఁగొంటిని వేదమయాత్మ భక్తమం
దారుఁ ద్రిమూర్తిశక్తియుతు దారుణదుర్భగవైరి నిన్ను నా
కోరిక జాగు సేయక కొదంగూడఁగఁ జేయుము సత్కృపామతిన్. 1233

వ. అనిన ప్రభాకరునకు విభాకరుం డిట్లనియె. 1234

క. పురుషునిపురుషార్థంబుల । నరికట్టు ననేకవిధభవార్జితదురితో
త్కరముల వినాశ మొందఁగఁ । బరిపూర్ణముగా నభీష్టఫలసంసిద్ధుల్. 1235

క. కావునఁ బాపక్షయ మగు । నావెర వెఱిఁగింతు నీవు నబ్జోదరుని
త్యావాసమై త్రిలోకీ । పావన మగురంగధామపరిసరభూమిన్. 1236

వ. సకలతీర్థోత్తమం బగుపుష్కరిణీతీర్థంబు గల దచటికిఁ జని తపంబు గావింపు మాని
పంబున నశేషదోషఘ్నంబు లగుఁ గావునం దత్సంకల్పంబు ఫలియించు నింక నొక్క
విశేషంబు వినుము. 1237

సీ. కలఁడు సుక్షేత్రవిఖ్యాతుఁ డచ్చట నొక్క పక్షీంద్రుఁ డతఁడు తపంబు సేసి
నజానిచే వేదంబు లన్నియుఁ దదమట్టి నెఱుఁగునట్లుగ వరం బెలమి వడసి
యఖిలవిద్యాజ్ఞానియై నిర్మలజ్ఞానపరుఁ డయి భోగైకనిరతుఁ డగుచు
నాత్మసమానసాచారసంపన్ను లగు విహంగములు తన్నర్థిఁ గొల్వ
<u>రంగనాథుదివ్యమంగళవిగ్రహ । ధ్యానసౌఖ్యలీలఁ బూని పెద్ద</u>
<u>గాలమెసఁగి పొల్చు కావేరితటమున । నొక్కదినముఁ బాయకున్న</u> వాఁడు. 1238

క. నీ వచ్చటికిఁ దడయక చని । యావిద్వత్ప్రవరుచిత్త మలరఁగ భక్తిన్
సేవించి యడుగు మెఱుఁగుము । గావలసిన వెల్ల నతఁడు క్రమమునఁ దెలుపున్. 1239

గీ. అనిన నాతాపసోత్తముఁ డబ్జమిత్ర । యతులితజ్ఞాననిధి యైనయమ్మహాత్ముఁ
డేమి కతమునఁ దా నొందె నీఖగత్వ । మానతి మ్మన్న నతని కిట్లనియె నినుఁడు. 1240

క. ఖగవిహగప్రముఖాకృతు । లొగిఁ బూని మహాత్ము లుందు రొక్కొకయెడలన్
జగమున దమశమశీలురు । నిగిడినసంప్రీతి నదియె నెపము దలంపన్. 1241

మ. క్షితిపై జిక్కితకాఖ్యకద్విజుఁడు లక్ష్మీనాయకున్ మున్ను సం
స్మృతి సత్యవ్రతపంబు నెంపునఁ బ్రసన్నస్వాంతుఁ గావింప నా
శ్రితరక్షామణి యైనయవ్విభుఁ డతిప్రీతిం దదీయాంతికా
గతుఁడై వేఁడు వరంబు నీ వనిన నుగ్రాఘప్రమోదాత్ముఁడై. 1242

క. ధగ జాఁగి మ్రొక్కి భక్తిన్ । గరములు ముకుళించి నుదుటఁ గదియించి శ్రుతి
స్ఫురితము లగుసూక్తంబులఁ । బరువడి వినుతించి విన్నపం బొనరించెన్. 1243

క. వారిజదళలోచన నేఁ । బారము నొందంగ వేదపఠనము సేయం
గోరెద నవ్వర మొసఁగుము । కారుణ్యము నిక్కటిల్లఁగా నిపు డనినన్. 1244

ఉ. శ్రీతరుణీవిభుం డతనిచిత్తవిశుద్ధికి నెమ్మనంబునం
బ్రీతి దలిర్ప భూసురవరేణ్య శుశ్రూషల్ గలయంతవట్టుఁ బ్ర
ఖ్యాతము గాఁగ నీ వెఱుఁగునట్టుగ నిచ్చితి నస్మదంఘ్రిసం
జాతనిబద్ధశక్తిని నజస్రము నీమదిఁ బాయకుండెడిన్. 1245

మ. క్షితిదేవోత్తము సేయు మింకొకటి భక్తిన్ సర్వవిద్యాధిదే
వత నంభోరుహగర్భదేవిఁ ద్రిజగద్వంద్యన్ శరచ్చంద్రికాం
చితవర్ణోజ్జ్వల నద్ధిభారతిఁ దగన్ సేవింప నీ కాసర
స్వతి యిచ్చున్ నిగమాదివిద్యలు సమస్తంబున్ బ్రసన్నాత్మయై 1246

వ. అని యానతిచ్చి యచ్యుతుం డంతర్హితుం డయ్యె నయ్యగ్రజన్ముండును సమగ్రం
బగుపూజావిశేషంబుల దేవి నారాధించి యిట్లని ప్రస్తుతించె 1247

గద్యము. శ్రీమదఖిలభువనచరాచరప్రచురరచనామనోహరచతురాననమానసమానసాం
తర్నిరంతరకేళీవిలోలమరాళబాలికా మనల్పకల్పప్రసూనాకల్పితమాలికామ
రాళవిహారరమణీరమణీయమణికంకణఝుణఝుణారావముఖరకరతామరసచా
మరసమంచితా చంచలాచంచలచంచరీకనీలాలకాంతకాంతాం సేవాయత్తదిక్పా
లకాంతా మష్టమీశశాంకాహంకారధిక్కారపటునిటలతలతిలకాయమానతృతీ
యనేత్రాం కరకలితలలితాక్షసూత్రా మసమశరశరాసనవిలాసాపహాసభాసు
రానతభ్రూలతాం బ్రథిమాధురాంతసీమా మగణ్యలావణ్యసరోవరవిహారహారిశఫ
రాయమానకర్ణాంతవిశ్రాంతలోచనాం కృతకృపణకృపారససేచనాం మదీ
యాస్య వికసితాగ్రలంబమానహిమబిందుసుందరతిలకుసుమసముల్లాసమౌక్తికనా
సికోద్భాసితాం యోగిజనశాంతస్వాంతసంవాసితా మిందుకాంతదర్పణవిదగ్ధ

స్నిగ్ధకపోలపాలికాభ్యర్ణ వికీర్ణవాలుకాసక్తముక్తాఫలకాంతాంగళితమందస్మిత
సాంద్రచంద్రికాసదనవదనచంద్రమండలా మమలప్రకర్యాకరకుండలా మధరీ
కృతానేకమణిభంగమాంగళిసుషమా విశేషాధరబింబా మఖిలజగదంబా మతి
విమలకంబుప్రతిబింబశోభాబంధురబంధురకంధరాం వివిధవిలాసమాధరా మా
రూఢబాలప్రవాళలలితపారిజాతలతాగర్వనిర్వాపణక్రియాచతురచతుర్బాహాం
భజమానదానవారిసమూహా మభ్రముకరినకుంభకుంభతూట్కుటపాటవాభిషంగ
ప్రసంగసముత్తుంగశృంగారరసతరంగిణీగర్ధాంగమిథునాయిత పృథుస్తనవిన్య
స్తకాంగనవిపంచికాపంచమ స్వరసుధారసాస్వాదనాదరమేదురామోదజని
తరోమాంచకంచుకితకోమలాంగీం నిగమవనసంచారసారంగీమమర్త్యసరిదా
వర్తనివృత్తిప్రవర్తకంభీరనాభిపంకజకూలతమాలలతాయితశ్యామసాధ్యమధ్యభా
గాం మహాభాగా మఘవ్యషితనిశితపయోరుహభోగపరాగానురాగానూదితమ
దవదళిమదవతీవినీలనీలమణిస్ఫురణీసారసకాశనానితంబబింబాం హృద్యాధరవి
ద్యాధరమానినీజేగీయమానగుణకదంబా ముంబుదాగమసానసమయసముదితసం
పూర్ణపూర్ణిమాచంద్రచంద్రికాపటలామకూలదుకూలాంతరతిగత్వరీభారంభరం
భాస్తంభశోభావిజృంభణస్తంభనోద్దీర్ణవర్ణనీయోరుయుగళాం విమోచితసం
సారనిగళా మృజారచితకాహళోదాంచాకుతాసముల్లంఘనజంఘాలజంఘావి
లాసా మఖిలసుమనోమనోనివాసా ముదయదహిమకిరకరనికరదరదరుణతరత
రుణసరసిరుహవిలసనపరిహసనపరికరణపరిణతజతురసకలితమృదుపదయుగళ
యుగపదవనతచతురనఖచరయువతివిసరలసదలికతిలకమృగమదజలకణజనిత
కళంకశంకాకర నఖశశాంకాభిరామా మసమానభాగ్యసీమా మవిరళతరళ
తారకాతివృత్తముక్తాఫలహారకేయూరవలయభద్రముద్రికామంజుమంజీరప్రము
ఖనవ్యాభరణకిరణస్ఫురణ పరిణాహదేదీప్యమానదివ్యదేహాం కమలభవవద
నగేహా మీహానురూపవరప్రదానకరుణారసతరంగితాపాంగవిలోకాం పరి
పాలితసకలలోకా మిందుకుందచందనమందారకబృందారకవాహినీనీహార
హారహరహీరాదిసమస్తగౌరవస్తువైకల్యకరకల్యాణకల్యాఘునాపఘననీకాం
తివిశదీకృతదశదిశావకాశాం విముక్తభక్తమోహపాశా మారూఢవే
దాంగాద్యశేషవిద్యావిశేషపరిషదున్మీలితవిశ్వదృశ్యప్రపంచవైభవాం దూరీ
కృతభవా మభిధానభేదాపాదితానేకదేవతాశక్తిభావానుభావైకభాస్వరూ
పాం కలకంఠకలాపా మభినవశరదనేహారంభవిస్రంభవిజృంభమాణకోపిణీ

ర మణాకీర్ణనిరుద్ధసమృద్ధదుగ్ధార్ణవనవోద్భూతబహులలహరీఘుమఘుమధ్వాన
సంరంభసాహిత్యసుకవిశుకనికరఫలభరితమధురమాకందశాఖాం శేఖరీకృతశీ
తాంశురేఖా మమితసౌభాగ్యపారదాం శారదాం మన్మహే మన్మహే. 1248

వ. అని సన్నుతించి. 1249

గీ. వాక్తికాక్షసూత్రమాణిక్యవల్లకీ । కలితపాణిఁ బద్మగర్భరాణి
వాక్యరాజకీరవరనీలవేణికా । కలిత యైన వాణి గారవించి 1250

క. తడయక ప్రత్యక్షంబై । యడుగుమ మన్ననిన నాతఁ డామ్నాయంబుల్
గడముట్ట నెఱుఁగువైఖరి । గడనొత్తఁగ నొసఁగు మనినఁ గరుణ దలిర్పన్ 1251

వ. ఆవాగ్దేవి భూదేవున కిట్లనియె. 1252

క. నాముందట విహరించెడి । నీమహితపతగచతుష్క మిప్పు డుమిసిన యా
యామిషము నమలు మిఁక నీ । యామిషమున నొదవు నీకు నభిమతసిద్ధుల్. 1253

చ. అనుటయు నట్లకా కని రయంబునఁ దానును బక్షిరూప మిం
పెనయ ధరించి తత్పులల మించుకయేనియుఁ జిక్కనీక చ
క్కన భుజియించియున్న నధికం బగుశాఖలఁగల్గు వేదముల్
తనమదిఁ బ్రస్ఫురింప వసుధామరముఖ్యుఁడు నాటినుండియు 1254

క. ఆవిహగవిమలరూపము । తా వదలకయున్న వాఁడు తత్సన్నిధికిన్
నీవరుగు మనిన నాభూ । దేవుఁడు వెండియును దిగ్మదీధితితోడన్. 1255

క ఆవిహగము లెవ్వియు శుచి । భావుం డగుఁ బ్రుఁ డెట్లు పతగోచ్ఛిష్టం
బీవలనను శంకింపక । తా వేడ్క భుజించె ననుచుఁ దపనుఁడు పలికెన్. 1256

చ. వెలసినతద్విహంగములు వేదము లాపలలంబు సర్వవి
ద్యలు నొకలైన ముగ్ధపతగావలి కామిషవాంఛ యెంతయున్
గలుగుటఁ జేసి యమ్మునిశిఖామణియున్ వలనొప్పఁ బక్షిరూ
పలర ధరించె నంచుఁ దెలియన్ వినిపించి దినేశుఁ డేఁగినన్. 1257

వ. ఆప్రభాకరుండును ప్రభాకరోపదిష్టక్రమంబున సునేత్రుండును బతత్రివరుం డున్న
యస్ఫటికిం జని యభివందనంబుచేసి నిజవృత్తాంతం బంతయు నెఱింగించిన నాదరించి
యిట్లనియె. 1258

శా. ఆరాధింపుము నీవు సన్మతిఁ ద్రిలోకాధారు నారాయణున్
గారుణ్యాంబుధి నిందిరాకుచతటీకస్తూరికాసౌరభ

శ్రీగమ్యోరుభుజాంతరాళు నిగమశ్రేణీసదాసన్నుతున్
శ్రీరంగేశునిఁ బీతవస్త్రవిలసజ్జీమూతసంకాశునిన్. 1259

క. ఆవలి నాతఁడు వరదం । డై నిలిచినఁ బడయరానియావియును గలవే
వానిఁ దలఁచ చేతిలోనివి । వో నలినజరుద్రపదసుఖోన్నతు లెల్లన్. 1260

చ. అని యుతిఁగించినం బ్రమదమారఁ బ్రభాకరుఁ డేకచిత్తుఁడై
ఘనపవలీల నంబుజదళాక్షు గణించి త్రిలోకసేవ్యమై
యొనరిచెఁ జంద్రపుష్కరిణియొద్ద సురల్ వెఱఁ గంది కన్గొనన్
ఘనతప మాచరించిన మనంబున నాహరి మెచ్చి చెచ్చెరన్. 1261

సీ. కలువపుష్పముచాయ గమకించుమెయిమించు పసిఁడినిగ్గుల నొరపట్టుపట్టు
సిరిదమ్మిరేకులసిరి మీఱుకనుఁదీరు భవపరితాపంబుఁ బాపురూపు
నిలువఁ దీర్చినఫాలఫలకంబుతిలకంబు చిఱునవ్వువెన్నెలచిలుకు తళుకు
కల్పమంజరులచేఁ గడునొప్పునునుగొప్పు సొంపారునురమునై కెంపుసొంపు
బాలమార్తాండబింబంబు ప్రభఁదంబు । నంబరంబున నెఱపుచక్రంబునొఱపు
గలిగి జగదేకకల్యాణలలితమూర్తి । వెలయ నమ్మునియెదుర నావిర్భవించె. 1262

చ. అతఁడు నభూతపూర్వ మగునప్పరమేశుని దివ్యవిగ్రహం
బతులితభక్తిఁ జూచి వినయంబున హర్షము సంభ్రమంబు న
ద్భుతమును నంతరంగమునఁ దొట్రుకొనన్ మహిఁ జాఁగి మ్రొక్కి యూ
ర్జితబహువేదసూక్తములచే వినుతించె ననేకభంగులన్. 1263

క. అప్పుడు మదిఁ గృప చిప్పిల । నప్పరమేశ్వరుఁడు ప్రీతుఁడై భవదిష్టం
బిప్పుడు ఫలింపఁ జేసెద । చెప్పుము నీ వనిన నతఁడు చిత్తం బలరన్. 1264

గీ. కదియ మోడ్చినచేతులు నుదుటఁ జేర్చి । పంకజోదర నావిన్నపంబు వినుము
యెల్లవేదంబులను బారమెల్లఁ జదువ । నోపువిజ్ఞానశక్తి నా కొసఁగవలయు. 1265

చ. అనుటయు నవ్విభుం బొసఁగి యాతని కిట్లను బుండరీకలో
చనుఁడు గణింప నెవ్వరికి శక్యము గాని శ్రుతుల్ పఠింప నే
యనువునఁ దీఱఁ గొంచె మగునాయువునుం గలయట్టిదేహికిన్
వినుమటు గాక పాపములు వీడినఁ గాని ఫలింపదేమియున్. 1266

క. కావున బహుజన్మార్జి । తమై వెనుకం దగులుదారుణాఘప్రతతిం
ద్రోవ నడిచి చెప్పం బయి । పై విశ్రుతి కెక్కు నమ్మహార్థమునన్. 1267

క. అతఁడెఱిఁగించెడి నఖిల । శ్రుతితతియు మదీయశక్తిచోదితుఁడై నీ
కలియుగమున నని లక్ష్మీ । సతీయుతుఁడు నరిగె నంత సంచితలీలన్. 1268

వ. పరమపవిత్రుం డగు సునేత్రుకడకుం జని కుంజరవరుఁ డప్రకారంబుఁ జెప్పి యప్పతత్రి
వరు ననుమతంబున సమంత్రకంబుగాఁ దత్తీర్థస్నానంబు సేసి చరితార్థతం బొంది
గరుడభజనానురూపంబుగాఁ దానును విహగరూపంబుఁ బూనిన నాసమ్మదంబునఁ బత
త్రివరుఁడు తద్విప్రముఖ్యునకు నఖిలవేదంబు లుపన్యసించె నతండును బుండరీకాక్షు
ప్రసాదసాధితప్రభావంబున సకృదుచ్చారణమాత్రంబున సకలనిగమపారగుండై యచ్చట
జిరకాలంబు వసించి విష్ణుపదప్రాప్తుం డయ్యె సునేత్రుండు నిర్గళం బగు నపవర్గంబు
నొందె నాప్రభాకరమునీంద్రునకు శిష్యులు నలువురు గలిగి రందు సుదర్శనాఖ్యుండ
నగు నేనును సువర్ణబిందుండును సుతామ్రమూఢుండును బృహన్నయుండును గ్రమంబున
ఋగ్యజుస్సామాథర్వణంబులు తత్తచ్ఛాఖాసమేతంబుగా ఖగాకారధరులమై యభ్య
సించితిమి నీడోద్భవంబులు నాతోడం జదువు మునికుమారు లని చెప్పి జయధరునకు
నయ్యండజశ్రేష్ఠుండు వెండియు నిట్లనియె, 1269

క. పరమం బగుతప మనినం । బరమపదం బనిన దానిఁ బరికించుము నీ
పరదేశము నాదేశము మఱియితరము లెఱుఁగ । నేను మనుజాధీశా. 1270

క. ఈతరువులు నీలతలును । నీతృణగుల్మాదివనమహీస్థలి పుణ్యో
పేతాత్ము లగుమహర్షి । వ్రాతముగా నెఱుఁగ మాత్మ వసుధాధీశా. 1271

మ. ధరణీనాయక నీకులం బతిపవిత్రం బయ్యె నీ విమ్ములం
బరిపాలించుమహీతలంబు నతిధన్యం బయ్యె నీపుత్రులున్
బరలోకోన్నతసౌఖ్య మొందిరి దిశాపాలిన్ భవత్కీర్తులం
జరగెన్ బుష్కరిణీనిమజ్జనము నిష్ఠన్ నీవు గావించుటన్. 1272

ఉ. నావుడు సంతసించి జననాథుఁడు తన్నుఁ గృతార్థుఁగా మదిన్
భావన సేయుచున్ విహగనాథునకున్ ధరఁ జాఁగి మ్రొక్కి సం
భావన చేసి యాతఁ డనుపన్ బహుమంగళతూర్యమంజులా
రావము లుల్లసిల్లఁగఁ బురంబున కేఁగెఁ జమూసమేతుఁడై. 1273

క. అతనికిఁ గలిగిరి నూర్వురు । సుతు లందఱు రూపవిభవసుస్వరమతు ల
చ్యుతసువ్రతనిష్ఠాపర । రతులును నగువారు సుజనరంజితచరితుల్. 1274

క. వారు తనపంపు సేయఁగ । నారాజవరుం డొనర్చె నమితాధ్వరముల్
నేరుపున సుజను లౌనన । వారక దక్షిణలతోడ వైభవ మెసఁగన్. 1275

క. ఈలీల నతఁడు ధరణీ । పాలన మొనరించి రాజ్యపదమునకుఁ దనయుం
జాలించి యితరసుఖములఁ । దెలియుఁ దప మాచరించి త్రిదివము కేఁగెన్. 1276

వ. అని చెప్పి మార్కండేయుం డన్నరేంద్రున కిట్లనియె. 1277

చ. జనవర నీవు సోమకులసంజనితుం డనివార్యధైర్యప
ద్వినయవివేకబాహుబలవిక్రమశాలివి భూప్రజానురం
జనచతురుండ వట్లగుటఁ జాల కృతార్థుఁడ వయ్యె భక్తి నె
క్కొనఁ జని చంద్రపుష్కరిణిఁ గ్రుంకిడి యచ్చటివిప్రకోటికిన్. 1278

చ ధనకనకాదివస్తువులు దాన మొనర్పుము దానఁ జేసి న
య్యనఁ బెడఁబాయు నీయఘము లన్నియు నంత ననంతకీర్తియున్
ఘనతరరాజ్యవైభవసుఖంబుఁ బవిత్రచరిత్రు లైన నం
దనులు ననామయత్వము ఘనం బగు నాయువు నీకుఁ గల్గెడిన్. 1279

వ. అని యుపదేశించి యారాజుచేతఁ బూజితుండై నిజాశ్రమంబునకుం జనియె సోమ
కుండును బ్రహృష్టమానసుండై తదుపదిష్ట ప్రకారంబున కళత్రమిత్రాప్తబంధుసమే
తంబుగాఁ బుష్కరిణీతీర్థంబున కరిగి కృతస్నానుండై యచ్చట హిరణ్యాదినానా
విధదానంబుల విప్రులనతితృప్తులఁ గావించి నిత్యమంగళాభిరామం బగుశ్రీరంగధామం
బునకుఁ బోయి తదభ్యంతరంబున. 1280

సీ. పుండరీకాక్షుఁ బ్రస్ఫురితకౌస్తుభవక్షు నాజానుబాహు నీలాభ్రదేహు
మకరకుండలకర్ణు మహితకృపాపూర్ణు నవపీతకౌశేయు నతవిధేయు
లక్ష్మీసముల్లాసు లలితకోమలహాసు నానాసుధాకల్పు నాగతల్పు
బహువేదసంవేద్యు భవమహామయవైద్యు వరతులసీదాము సురలలాముఁ
గలితశృంగారుఁ ద్రిగుణవికారదూరు । శోభనాకారు భువనసంస్తుత విహారు
యోగిహృద్గేయు నిజభక్తిభాగధేయు । సకలఫలదాయి శ్రీరంగశాయిఁ గనియె. 1281

క. ధరఁ జాఁగి మ్రొక్కి రత్నా । భరణసువర్ణాంబరాదిబహువస్తుతతుల్
పరువడిఁ గానుక లిడి సు । స్థిరమతి తత్పూజనంబుఁ సేసినపిదపన్. 1282

చ. అవిరళవిష్ణుచింతనపరాయణులై యచటన్ వసించుభా
గవతవరేణ్యులన్ బరమగాత్రులఁ జూతు గదయ్య యంచు ద
త్పగమపవిత్రు లౌమునులఁ గల్మఱు సువ్రతనిష్ఠచారులన్
వివిధవిశేషసత్కృతుల వేమఱుఁ బ్రీతులఁజేసి సన్మతిన్. 1283

వ. అప్పాధిరాజోత్తముండు కృతార్థుండై మరలి తరలపతాకాభిశోభితాభిరామాతపత్ర
భాసురంబును సముల్లసితపల్లవతోరణాలంకృతంబును బ్రాలంచితప్రసూనదామాభి
రామంబును సరసశృంగారపురాంగనాకీర్ణసువర్ణసౌధవీధివిరాజితంబును నీరాజన
క్రియాసంభ్రమసముల్లాసవిలాసినీచరణమంజీరశింజితమంజులంబును వివిధమంగళవా
ద్యహృద్యంబును బ్రతిహారసంఘప్రదేశనియంత్రితసముత్తుంగమదముదితమధుకర
ఝుంకారముఖరితగోపురంబును నగునిజపురంబు ప్రవేశించి సముచిత సామ్రాజ్య
భోగంబు లనుభవించుచుఁ జతురుదధివలయవలయితవసుమతీభాగం బనురాగంబునఁ
బాలించుచుండె నప్పుడు. 1284

ఉ. ఆతని రాజ్య మొప్పె నిగమాగతజానపదప్రకీర్ణమై
యాతతవేదశాస్త్రపరనాగరశోభితమై నిరుపద్రవ
వ్రాతవిదూరమై సకలవస్తువిశేషసమృద్ధిమంతమై
వీతకళంకమై సతతవిష్ణుమహోత్సవరమ్యదేశమై. 1285

క. శ్రీరమణసుచరితామృత । సారంబై బహుపురాణసమ్మతమై సం
సారాబ్ధితారకం బగు । శ్రీరంగక్షేత్ర మొప్పె సిరి పెంపారన్. 1286

సీ. గ్రహణకాలంబునఁ గపిలాసహస్రంబు నవనీసురల కిచ్చినట్టిఫలము
భూరియాగములు సంపూర్ణదక్షిణ లిచ్చి కావించునట్టిసత్కర్మగరిమ
పసిఁడిపుష్పముల సద్భక్తిసాలగ్రామపూజనం బొనరించు పుణ్యమహిమ
సంతతజపతపస్స్వాధ్యాయనోపాసనవ్రతంబుల వచ్చుసుకృతచయము
నవనియంతయు సత్పాత్రమైనయతని । కొసఁగ నెసఁగెడి పుణ్యధర్మోన్నతియును
గలుగు శ్రీరంగమాహాత్మ్య మెలమిఁ జదువ । నలఘుమతులకు వినువిమలాత్ములకును.[1]

క. ఈయాఖ్యానరతిన్ సచి । రాయువు నారోగ్యమును గులాభ్యున్నతియున్
శ్రీయును బహుపుత్రలాభముఁ । బాయనిసౌఖ్యములు విష్ణుభక్తియుఁ గలుగున్. 1288

చ. అని మును లంచితంబుగను నందఱు సమ్మదమార నాగదం
తునకుఁ బరాశరప్రియసుతుం డెఱిఁగించిన యాకథాంశ మిం
పెనయఁ దెనుంగుబాస రచియించితి నాయువు శ్రీయుఁ గీర్తియున్
ఘనవిజయంబు నీ కెపుడు గల్గఁగఁ జాగయమంత్రిరాఘవా. 1289

చక్రబంధము.

శా. నవ్యశ్రీకపరాంతిభాగవదరన్నాకిద్రుమావరణశా
గ్భవ్యాగంధకనుస్మ్రగస్తవశుచిస్వాంతప్రపూర్ణప్రభా
ధవ్యాంగప్రసవాంకవాసవతతః ప్రాముఖ్యసందేందుభా
భావ్యాళీనసురాదిశోభిధవశోభాభద్రభాస్వన్నిభా. 1290

నాగబంధము.

చ. వరగుణాత్మవిశ్రుతసువర్ణవతంసనబాలసత్వర
స్ఫురితమరాళశ్రీగురువచోవశచిత్తవిలాసవాసవా
వగజనమాంగవైరికరివారధరానిలదర్మాంచితో
త్తగసభూనురక్తతతత్వరచాగయమంత్రిరాఘవా 1291

గోమూత్రికాబంధము

క. హరిపదసరసిజమనుకర । మురభిదసితమూర్తిరామభోగసురామా
కరిరదనకుజవిధుకర । శరదసితకీర్తిధామచాగయరామా. 1292

మాలిని. కమలనయనసేవాకౌతుకాధీనభావా
విమతభయదకోపా వీతిహోత్రప్రతాపా
సుమహితభుజసారా సుందరీమానచోరా
సుమనపరశురామా చాగయామాత్యరామా 1293

గద్యము.

ఇది శ్రీమద్భద్రిమరాంబావరప్రసాదలబ్ధసిద్ధసారస్వతగౌరవ గౌరనామాత్య
పుత్ర సుధీవిధేయ భైరవనామధేయ ప్రణీతం బైన శ్రీరంగ
మహత్త్వం బను పురాణకథయందు సర్వంబును
పంచమాశ్వాసము.

"విస్మృతకవులు."

ఈపేర నతిమనోహరము లగుప్రాచీనకావ్యములు మాశక్తి కొలఁది దిద్ది కవిచరిత్రాదివిషయములఁ జేర్చి ముద్రించుచున్నారము. ఇప్పుడు వెలకు సిద్ధముగా నుండుకృతు లేవనఁగా:—

1.	క్రీడాభిరామము శ్రీనాథకవివిరచితము.	(వెలకు లభింపదు.)
2.	కుమారసంభవము - పూర్వభాగము. నన్నెచోడదేవకృతము.	1—0—0
3.	నీతిశాస్త్రముక్తావళి - భద్రభూపాలరచితము.	0—5—0
4.	పరతత్త్వరసాయనము - ఫణిభట్టప్రణీతము.	0—12—0
5.	ప్రబంధమణిభూషణము - సంగ్రథితము.	0—12—0
6.	త్రిపురాంతకోదాహరణము - తిప్పరాజుప్రణీతము.	0—3—0
7.	అనర్ఘరాఘవము - తిమ్మభూపాలరచితము.	1—0—0
8.	శ్రీరంగమహాత్త్వము - భైరవకవిప్రణీతము.	1—0—0
9.	ఉదయనోదయము.	(అచ్చులోనున్నది.)
10	ఐరావతచరిత్రము	,,
11.	డిండిమప్రహసనము.	,,
12.	రఘునాథరామాయణము.	,,
13.	సాంబోపాఖ్యానము.	,,
14.	ముద్రామాత్యము - క్షేమేంద్రరచితము.	,,

మా - రామకృష్ణకవి.

వనపర్తి జానంపేటపోస్టు